This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Litt. recentiores.
Oct. n° 2050

GESCHENK

VAN

Z. M. DEN KONING

AAN HET VIERDE

NEDERLANDSCH TAAL- EN LETTERK. CONGRES.

1854.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

C. HUYGENS

KOREN-BLOEMEN.

Digitized by Google

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0355 4254

Digitized by Google

C. HUYGENS

KOREN-BLOEMEN.

NEDERLANDSCHE GEDICHTEN.

MET OPHELDERENDE AANTEEKENINGEN

VAN

Mr. W. BILDERDIJK.

EERSTE DEEL.

TE LEYDEN, BIJ

L. HERDINGH EN ZOON.

MDCCCXXIV.

Digitized by Google

Digitized by Google

✻

OP DEN

TITEL.

Hy meent geen' Koren-bloem, die Tarw zaeyt: verr' van daer;
Hy meent den nooddruft, en hy neemt den oorber waer.
De Bloem verſchijnt nochtans, en menght ſich onder 't Koren,
Als Gaſten die in 't Mael der Gaſten niet en hooren,
En komen ongenoodt, en ſchicken ſich in 't beſt,
En ſien ſoo vrolick, of wat meer, licht, als de reſt:
Men leeds'er wel van daen; maer, ſoo ſy 't Mael verblijden
Met haer bevallickheit, ſoo komt menſe te lijden.
De Bloem is noodeloos in 't Koren, en nochtans,
Daer 's geen weerſeggen aen, ſy geeft de Tarw' een' glans,
En ſtaeter in en pronckt als kinderen van Heeren
Als 't Paeſch-dagh is, met Blauw' en Roo Satijne kleeren.
Is 't Onkruyd, 't is van 't beſt, 't is vriendelijck, 't is fijn,
't Is ſoet en ſchadeloos, en niet min als fenijn.
Voor ſulcken Koopmanſchap veil ick mijn' Koren-bloemen,
Mijn Toekruyd, Leſer, of mijn Onkruyd; hoe ghy 't noemen,
Of oock niet noemen wilt: 't en iſſer niet gezaeyt,
In 't Land daer 't Koren wies dat van my is gemaeyt:
't Is By-ſlagh, die den aerd van 't Land, of van het Koren,
Te voorſchijn heeft gehaelt. De Goede willen 't hooren,

Digitized by Google

De

De Quade moeten wel; in 't woelige gedrangh
Van Hof en Land-gebied heb ick veel' Jaren langh,
Gelijck de Boot aen 't Schip, met kleine trouwe plichten
Die 't pack ten halse ley den hals wat helpen lichten:
Ick heb voor Land en Kerck STANDVASTELICK gesweet,
Gedaen wat menigh man, niet alleman, en weet,
Gedaen wat weinige, (de danck staet noch te hopen)
Niet alleman, en kost: 'k heb tegens harde knoopen
Kracht en gedult gestelt, en alom by Gods hand
Door dwarsche distelen gebroken sonder schand.
Dat heet ick Tarw geteelt, en van het beste Koren,
Ten beste van 't Gemeen, en daerom niet verloren,
En daerom soo besteedt, als yeder Lands-genoot
Den Lande schuldigh is, in Voorspoed of In Nood.
Wat by-gewasch die Tarw mijn' Grond heeft op sien geven,
Of 't yemand weten wouw, hier heb ick het geschreven:
Mijn' Bloemen stel ick met haer' Voeten in den Int;
Raed, dien ick tegen 't vroegh verleppen heb versint.
Hoes' uyt den Acker staen, komt my niet toe te wijsen;
'k Hebs' onder 't Koren met beleeftheit hooren prijsen,
En yemand heeft bekent, die wat goedgunstigh loogh,
Onkruyd kost arger zijn, en dit stond wel in 't oogh.
Lov' ick de Koopmanschap? geenssins; ick laetse laecken;
Mits datse niemant laeck' van na Vergif te smaecken,
De rest beken ick: en ghy, Leser, seght het vry,
't Zijn Koren-bloemen, en soo komense blauw by.

CONSTANTER.

Digitized by Google

AEN

AEN MIJNE LIEVE DRY OVERIGE

S O N E N.

Mannen Broeders; daer ick God voor danck; die U tot Broeders heeft geſchapen, ende onder mijne oogen tot Mannen laten opwaſſen; Broeders in Vreughd van Eendracht, Mannen in Kracht van Jaren, van Reden ende van geen' gemeene Wetenſchap; Ick en bevele U-lieden dit Werck niet, maer dit By-werck. Overleeft-het my neffens U-lieden, verdedight my naer my, tegens die gene die 't her-doopen moghten. Ick ſchaemde my daer over geſeten te hebben: ſulcks noyt en is geſchiiet. Heb ick'er over gelegen, by ſlape-looſe onruſt, het kan ſupina diligentia *heeten. Datter geſtolen Uren van wandelingh aen gehangen zijn, midden uyt den drangh van ſwaere beſigheden ten dienſte van de Gemeene ſaeck, ben ick ſoo verre van t'ontkennen, dat ick het U-lieden voor een' Leſſe derve aenwijſen, hoe ſelfs de Snipperingen van den dieren Tijd niet verwaerlooſt moeten werden. Ick ontfange daer-en-tegen geern de vermaninge uyt U-lieden voordoen, οἱ ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα,* potuiſſe has horas minus perdi:

want

Digitized by Google

want ick voor winste reken van mijne kinderen overtreft te werden, en heb altoos daer naer gewenscht. God stercke haer daer in, en zij met haer in der eeuwigheit.

Hæc studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium ac solatium præbent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. Cic. pro Arch.

Neque enim sunt audiendi, qui hisce studiis clamant absumi tempus importunè, quod severioribus ac primariis scientiis impendendum est. His enim si adhibeas modum, tantum abest ut fatigent animum, ut etiam alacriorem te reddant ad exquisitiores contemplationes. Et meminiris istas bonæ famæ hirundines eò vociferari, ut ne quod iis deest adsit nobis. At enimverò nobis tam non abest quod iis abest, quam adest quod non adest illis. Jul. Scal. præf. ad Libb. Poët. ad Sylv. Fil.

Ἐμοὶ δὲ μεγίστη πρᾶξις ἐστιν ἡ ἀπραξία. Nazianz. Ep. 32.

Si occupati profuimus aliquid Civibus nostris, prosimus etiam, si possimus, otiosi. Cic. Tusc. Quaest. 1.

Effinge aliquid & excude quod sit perpetuò tuum, nam reliqua rerum tuarum post te alium atque alium dominum sortientur. Hoc nunquam tuum desinet esse, si semel cœperit. Plin. sec.

Quatenus nobis denegatum diù vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur. Id.

Forsitan hoc studium possit furor esse videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet. Ovid.

Digitized by Google

EERSTE BOECK.

BIBEL-STOF

EN

GODS-DIENST.

Digitized by Google

Digitized by Google

✻

EERSTE BOECK.

BIBEL-STOF

EN

GODS-DIENST.

BID-DAGHS-BEDE.

cIↃ IↃc XXIV.

Sluytt dijne Wolcken niet, die boven dijne Wolcken,
Ter hoede dijner Volcken,
Ter ſtraffe ſitteſt, Heer,
Der Volcken die in ons vervolgen dijne eer.
De pijlen van ons hert, de ſchichtighſte Gebeden
Die wy van dus beneden
Doen ſtijgen tegen 't ſteil
Van dijn' onſienlickheits onafgepeilde peil,
Die Kalv'ren onſer lipp en konnen niet geraken
Dijn' Oore te genaken,
Ten zij dijn' Oore dael'
En onſen laffen aêm van mond ten Hemel hael'.

Hael

Digitized by Google

Hael op den droeven galm van dijn' verflagen kind'ren,
Die meerderende mind'ren,
En groeyende vergaen,
En voor dijn' vyerigheit, als Sneeuwe, niet en ſtaen.
Wat ſmoockter in 't beſluyt van dijn' Voorſichtigheden?
Zijn 't giſteren, zijn 't heden,
Zijn 't morgen, zijn 't altijd
Nieuw' roeden binnens huys, en buyten nieuw verwijt?
Hoe onlanghs hebben wy de ſchadelicke ſlagen
Van dijne vochte plagen
Ten halfe toe gevoelt;
Hoe onlanghs hebben ons de vruchtbaerheit ontſpoelt
De ſtroomen die dijn' hand tot Grachten onſer Veſten,
Tot doornen onſer Neſten
Van eeuwigheit geſtelt,
Nu tegen ons geroert, geruckt heeft en gevelt!
Al hadden wy in 't hoofd de Vloeden die ons quollen,
De Wateren, die ſwollen
Tot over kant en kae,
Voldeden ons gebreck van tranen nergens nae.
Doe waren 't Wateren. Nu hebſt du 't Vyer ontboden;
Nu ſien wy niet als Boden
Van Broeder en Verwant,
Van, hier een groeyend' Vyer, van, daer een' vollen brand:
Maer Brand, maer ander Vyer; Vyer wateren te krachtigh,
En mannen-macht te machtigh;
Vyer vyeriger dan Vyer,
Vyer, dat genadigh brandt daer 't dry vernielt van vier.
Waer Aerd' en Locht dan vry! maer Locht en Aerde moeten
Dijn' wrake helpen boeten,
Bei grouwelick, bei vuyl,
D' een' rondom ſmettelick, en d' ander' niet als Kuyl.
Soo ſien wy onſe Jeughd, den Bloeſſem onſer krachten,
Al bloeyende verſmachten,
Soo ſien wy 't grijſe hoofd,
Den ſteun der kinderen, den kinderen ontrooft.

Waer

Digitized by Google

Waer heen, geſtoorde God, waer wilſt du 't ende palen
Der onge-ende qualen?
Waer is die eerſte dagh
Die ons doen hooren ſal, daer is de laetſte ſlagh?
Wy pleiten om geen recht, wy kennen meeſt de ſceren,
De lemten en de ſweeren
Daer van de ſtanck alleen
Dijn' hulp en onſen nood geſcheiden heeft van een:
Wy weten, ſoo du wilſt dijn' Rekeningh ſien ſluyten,
En, all' ontfermen buyten,
Dijn' Rechten ſien voldaen,
Soo hebſt du, hoe vollendt? noch niet begoſt te ſlaen.
Maer ſlae dijn ſlincker Oogh op 't ooge van de Volcken
Die onſe ad'ren molcken,
Doe dijn' gerechte ſtraf
Hunn' ongerechtigheit wel eer den teugel gaf.
Nu ſtaen ſy thien om een, nu worden wy verdondert
Met duſenden om hondert;
En wilſt du noch 't getal
Beſnijden van de mans dat hun vermannen ſal?
O! ſpaer de handen t' huys die buyten moeten wercken
Ten bouwe dijner Kercken:
O! kort de handen t' huys
Die 'r overwinningh is 't verwoeſten van dijn huys.
Haer' overtredingen gewogen tegen d' onſe;
Het overwicht verſlonſe:
Du bist gerechtigh, Heer,
Maer van twee Sondaren waerom is 't d' eene meer?
Meer zijn ſy 't, die den ſchat van dijn' bevolen Wetten
Den hoeftigen ontſetten;
Meer zijn ſy 't, die beſtaen
De meeſterlicke hand aen dijn Gebod te ſlaen;
Meer, die de voll' verdienſt van dijnen Eengeboren
Ter meeſter helft verſmooren,
En roemen of de ſchuld
Door haer' betalingen oock t' over wierd vervult;

Digitized by Google

Meer, die het eenigh pad van Waerheit, Wegh en Leven
Afgodelick begeven,
En soecken in den nood
Aen machteloos gebeent het leven in de dood;
Die voor een' stommen tack ten grouwel uytgehouwen
De knie, dijn maecksel, vouwen,
En d' innerlicken plicht
Verplichten aen 't begrip van 't uyterlick gesicht;
Meer, die dijn Hemel-recht van geven en vergeven
Hun veinsen toegeschreven,
En geven huns gelijck
Dat du den geveren sulst weig'ren in dijn Rijck;
Meer, die het sondigh Vyer van ingeboren lusten,
Die Lêegheit noyt en blusten,
Ontsteken in den dwangh
Van boofer eenigheit dan 's Werelds boost gedrangh;
Meer zijn sy 't, meer, en meest, die dy, hunn' grooten Voeder,
Doen sterven in hunn' voeder,
Doen leven, naer den nood,
En maken die 't haer geeft haer *dagelicksc Brood.*
Min zijn sy 't, (sooder min van misdaed voor dijn Oogh is,
Dien 't laeghste Min te hoogh is)
Dien, buyten Menschen gifs,
Dijn' ongewrongen Wett der Zielen Regel is;
Die d' een medoogentlick den anderen die schatten
Ter herten helpen vatten,
Uyt die, gemeener macht,
De dwaesheit louteren die 't Wereld-wijs veracht;
Die geerne, naer 't gepoogh van wel doen en wel weten,
Onnutte knechten heeten,
En seggen: Een voor all,
Of alle sonder Een versmachten in den vall;
Die, sonder ander' hulp dan die de hulp alleen is,
En met het Hert te vrêen is,
Om 't tweede leven gaen
By die door d' eerste dood de tweede heeft voldaen;

Die

Digitized by Google

Die met gevouwen hand, maer meer gevouwen' Zielen,
Van binnen voor dy knielen,
En foecken Hout noch Goud
Om dy te naerderen, die d' Ooren hebft gebouwt;
Min zijn 't, die, fchuldenaers, den afflagh haerer fchulden
Van dijn genadigh dulden
Verwachten, en 't verly
Verachten van de hand die fchuldigh is als fy;
Min, die, foo langh fy zijn, zijn willen dat fy moeten,
En d' eerfte Sonde boeten
In yeder een fijn werck,
En maken elck fijn hert fijn Kloofter en fijn' Kerck;
Min, (dorft men 't dencken, minft) die meeft dijn' kruyffers laken
En fchricken te genaken,
En fpouwen op den mond
Die dag'licks roemen derft van 't fpouwen in dijn' wond:
Min emmers, die fich meeft op dijne Min betrouwen,
En offren, van berouwen,
Een' hongerige Maegh,
Daer dy de nucht'ren aêm in 't fmeeken uyt behaegh'?
Behaeghde 't dy dan oyt in 't midden onder 't quijnen
En 't fmeeken te verfchijnen
Van dry in dijnen Naem,
Hier fijn wy dufenden, en noch foo veel, te faem.
Stry voor de dufenden die voor dijn' eere ftrijden,
Help Ifraël ontlijden,
En Babylon vergaen;
Slae op de dufenden die op dijn' ftrijders flaen:
Maer flae hun oock in 't Hert den Blixem dijner Waerheit,
Verlichtfe met de klaerheit
Die onfe Baken is;
Maeck van haer' ftégen fteen een yleefliger Gewifs;
Schepp Paulen onder haer, die Saulen willen heeten,
En, vele, niet en weten
Hoe lakeloofen recht,
Hoe du verdedight wordft door *David* dijnen knecht.

 Of

Digitized by Google

Of, ſtaen ſy eeuwelick in dijnen Doem voorſchreven
Om nemmermeer te leven,
Ruym elders het getal
Dat dijn genadigh, *komt*, ten laetſten hooren ſal:
Gelei den Leideren die dijne Waerheit leiden
Daer menſchen menſchen weiden,
Daer menſchen, in den ſchijn
Van menſchen, min als menſch, en meer als beeſten zijn.
O! geev' het groeyen daer den welgeraeckten planten
Die dijne Paulen planten,
En dijn' Apollos voort
Beſproeyen uyt de bron van dijn herbarend' woord;
Kap ſteenen uyt die Rots die op den Hoeckſtoen ſluyten,
Sny Chriſt'nen uit die kluyten,
En gun ons 't boden-brood
Van 's Levens tijdingen gedragen in de dood:
Of Zion mogelick den voorſpoed harer mueren
Ten loere van haer' Bueren
Soo ſien beſteeden moght,
Dat Israël van nieuws aen Juda werd' verknocht,
En beid' aen eenen Diſch haer' Zielen wilden ſpijſen.
Oh! ſal de Son noch rijſen
Van ſoo gewenſchten dagh,
Dat Juda dit belev' en Iſraël belacch?
Geluckigh, ſoo ſy rijſt, die tuygen ſullen weſen
Van 't lieffelicke weſen,
En ſien de Wolf het Schaep
Noch dreigen met den tand, noch ſtooren in den ſlaep;
Geluckigh dien 't geluckigh ſal beklijven,
Om erffelick te blijven
Inborgers van dijn' Stadt.
Heer, maeck hem aller een die dus voor allen bad.

PROE-

Digitized by Google

PROEVE, OP 'T BEGIN DER KLACHTEN IEREMIÆ.

I.

Hoe sitt die Heilige, die prachtige, die schoone,
Die Borger-machtige, die aller Steden Stadt,
Die aller Landen eer en Vorstelicke Kroone,
Verwoest, verweduw-lijkt, haer' hateren ter schatt?

II.

Hoe sitt sy, troosteloos van die haer oyt beminden,
Den langen droeven nacht haer' wangen over-weent?
Hoe vindt sy om-end-om haer' eertijdts trouwe vrinden
In ontrouw afgesackt, in ongevoel verskeent?

III.

Haer' borgery ontvlucht haer' onderslaefde mueren,
En Juda loopt om rust en vryigheits geniet
Daer geen te vinden is; haer' spijtige gebueren
Betrappen haer te will in 't nauw van haer verdriet.

IV.

Verdriet en eenigheit deckt Zions lege straten,
Sy viert noch Autaer-dienst noch Tempel-feesten meer,
Haer' Priesters sitten slauw, haer poorten staen verlaten,
Haer' maeghden uytgeweent verbitteren haer Seer.

V.

Sy siet sich over-heert van die sy placht te dwingen,
Haer' Vyanden in vrê (soo straft des Heeren arm
Haer menigh sondigen) haer' teere suygelingen
Gevanckelick ontruckt der Moederen gekarm.

VI.

Der Dochter Zions glans is van haer af gescheiden,
Vervallen en verplett; haer' Vorsten overmant
Gelijcken 't matte wild dat niet en vindt te weiden,
En vlieden sonder weer des overwinners hand.

Digitized by Google

VII.

Jerusalem herdenckt in dese kommer-dagen
't Voorspoedige geniet van haer' verleden tijd,
Terwijl sy hulpeloos haer' borgers siet verslagen,
Haer' vyanden rondom ter spot sitt en ter spijt.

PSALM. 114.

Doe Israël vry uyt Egypten trock,
De kinderen van Jacob 't sware jock,
Des vreemden volcks verlieten.
God stelde sich in Juda prijs en eer,
Werd selver Vorst, werd selver Prins en Heer
Van sijn' Israëliten.
De Zee sagh 't aen, en vlood van stonden aen
Te ruggewaert, de stroomende Jordaen
Werd ruggelingh gedreven:
Daer werd gesien de Rotssteen springen op
Gelijck een ram, daer sagh men Bergh en top
Als lammeren staen beven.
Wat wasser, Zee, dat ghy van stonden aen
Te rugge vloodt, ghy stroomende Jordaen
Werdt ruggelingh gedreven?
Wat sagh men u, Rotssteenen, springen op
Gelijck een ram, wat had ghy, Bergh en top,
Als lammeren te beven?
Voor 't aengesicht des Heeren die daer leeft,
God Israëls, die alles doet en geeft,
Moet heel de wereld schroomen,
Voor 't aengesicht des wonderlicken Gods,
Die uyt een' steen, die uyt een' drooge Rots
Rivieren dede stroomen.

SCHRIFT-

Digitized by Google

SCHRIFTMATIGE UYTBREIDINGH DER ARTYCKELEN ONSES GELOOFS.

I.

Ick geloove in God den Vader almachtig, Schepper des Hemels ende der Aerden.

Ick ſtelle mijn Geloof in eenen God, almachtigh,
Van altijd, voor altijd, alleen, in alles krachtigh;
Die alles wat om hoogh, om laegh is, leeft en ſweeft,
Aerd, Hemel, Menſch, en Beeſt, uyt niet geſchapen heeft;
Dien 't opſicht van al 't gen' ter Wereld wordt bedreven,
Ten laſter word ontſeght, ter eeren toegeſchreven,
Die, wijs in goedigheit, goed in gerechtigheit,
Het goede ſelver doet, het quade ſelf beleidt.
Diens Woord de Rotsſteen is daer op wy moeten bouwen,
Diens werck de Spiegel is daer in wy Hem aenſchouwen,
Diens wonderlicke macht blijckt in het minſte ſier,
Diens Wil de reden is van alle Sijn beſtier.

II.

Ende in Ieſum Chriſtum, ſijnen eenigh-geboren Sone, onſen Heere.

Ick ſtelle mijn Geloof in 't Lam voor onſe ſonden
Voor allen tijd geſchickt, ten vollen tijd' geſonden;
Des Vaders eenigh' Soon, daer van der Wolcken ſtem
Getuygeniſſe gaf: Dit is Hy; hoort naer hem.

Digitized by Google

Het vlees geworden Woord, ons' Heiland, ons' Behoeder,
Ons' Priester, ons' Propheet, ons' Koningh, en ons' Broeder,
Den Christus lang belooft, den Jesus langh verwacht,
Den Hoecksteen Israëls van 't meerendeel veracht;
't Voorseide Vrouwen-Zaed, de Wijsheit van den Vader,
Den Mensch-geworden God, den God en Mensch te gader,
God, om des Vaders toorn te boeten met geduld,
Mensch, om der menschen straf te dragen sonder schuld.

III.

Die ontfangen is van den Heiligen Geest, geboren uyt de Maeghd Maria.

Die, van den Geest ontfaên, die, uyt een' Maeghd geboren,
Het gen' Hy had gemaeckt niet wilde sien verloren;
Die, sonder Moeder, God, die, sonder Vader, Mensch,
Vervulde 's Moeders buyck, voldede 's Vaders wensch.

IV.

Die geleden heeft onder Pontio Pilato, is gekruyst, gestorven, ende begraven, nedergevaren ter Hellen.

Die, om ons voor te gaen in 't strijden tegen 't lijden,
Heeft van de Wiegh in 't Graf in 't lijden willen strijden;
Die, om ons van den band der Duyvelen t'ontslaen,
Gelijck voor dieven-schuld in banden wilde gaen.
Die, om alleen te zijn de grond van ons herleven,
Van 't trouwste sijns gevolghs in 't banghste wierd begeven;
Die, om de eerste Sond' in d'eersten Hof begaen,
Wierd laetst met eenen kus in eenen Hof verra'en.
Die, om ons voor 't Gerecht Sijns Vaders te verschoonen,
Voor Menschen Rechterstoel sich Mensche gingh verthoonen:
Die, als een Lam ter banck stil-swijgens is gegaen,
Doe self de Rechter sprack: Wat heeft de Man misdaen?

Die

Digitized by Google

Die, om ons voor te doen het kruyſſen onſer Leden,
Des Kruys vervloeckte ſtraf gewilligh heeft geleden;
Die, voor het ſoete ſap van een' verboden Vrucht
Een' aengeboden Gal verdrietigh heeft beſucht.
Die, om ons d'ouden menſch ſteeds af te leeren ſterven,
Door ſijne diere Dood het leven heeft doen erven;
Die, om te ſuyveren ons' aller roode Sond,
Uyt Sijn' geboorde heup bei' Bloed en Water ſond.
Die, om de Sabbath-ruſt Sijns Vaders naer te komen,
Dry dagen in Sijn Graf tot ruſten heeft genomen;
Die, om ons' rekeningh in als te ſien betaelt,
In 't uyterſte gevaer der Hellen is gedaelt.

V.

Ten derden dage weder opgeſtaen van den dooden.

Die, om ons voor de Dood te leeren niet te vreeſen,
Is uyt der aerden ſchoot ten derden dagh' verreſen.
Die, d'algemeenen ſchrick van alles datter leeft,
Dood, Duyvel, Hel, veracht, verplett, verwonnen heeft.

V I.

Opgevaren ten Hemel, ſitt ter rechter hand Gods des almachtigen Vaders.

Die, om des Hemels wegh den ſijnen te bereiden,
In lichaem en in Ziel ten Hemel is verſcheiden;
Ter hooghden opgevoert, daer de verheven Stand
Sijn's heerlickheits beduydt des Vaders rechter hand.
Van daer Hy (als een Vorſt, die, naar 't geluckigh ſtrijden,
Met giften allerhand den Volcke doet verblijden)
Die Hy van eeuwigheit voor ſijne heeft gekent,
Sijn' gaven dagelicks genadigh over ſendt.

Digitized by Google

VII.

Van daer hy komen sal om te verdeelen de levende en de doode.

Van daer Hy, op den dagh dien niemand sal ontloopen,
Daer voor de boose vreest, Gods kinderen naer hopen,
En beid' te wachten staet, van al dit groote Al,
Van levendigh' en dood' Hoogh-Rechter komen sal.
Als Water, Locht, en Aerd', sal grouwelen en beven,
Als beide Son en Maen, haer' klaerheit sal begeven,
Als Hemel sonder licht, als Sterren sonder schijn
Des levendigen Gods voor-boden sullen zijn;
Als een' verscheiden hand 't kaf sal van 't koren scheiden,
Als een' verscheiden stem 't Schaep van den Bock sal leiden:
Komt mijn verkoren volck, besit uws Vaders erf:
Gaet uyt, vervloeckten hoop, in 't eeuwige verderf.

VIII.

Ick geloove in den Heiligen Geest.

Ick stelle mijn Geloof in 's Geestes heiligh' wesen,
Met-God, met-onbepaelt, met-eeuwigh, met-gepresen,
Des Soons, des Vaders Geest, Soon, Vader, beid' gemeen,
De derde van de Dry, met Soon en Vader een:
Den Geest, die in 't verdriet ons' ziele doet verblijden,
Den Geest, die ons vertroost in 's Salighmakers lijden,
Den Geest die in ons woont, in ons werckt, in ons leeft,
Den Geest die ons herbaert, en nieuwe herten geeft.

IX.

Ick geloove een' heilige algemeine Christelicke Kercke; de gemeenschap der Heiligen.

Ick houd' en ick geloov' een Kudd' voor-uytverkoren,
Een' Bruyd, den Bruydegom voor eeuwigh toe te hooren,

Een'

Digitized by Google

Een' algemeene Kerck, de Wereld door verſpreit,
Soo wijd als Ooſt en Weſt, en 't een van 't ander leit.
Veel' leden van één hoofd, veel' kind'ren van één' Vader,
Verſcheiden en verdeelt, en evenwel te gader;
Te gader in Geloof en waerheits eenigheit,
Te gader in den Geeſt, en Chriſten heiligheit.

X.

De vergevinge der ſonden.

Ick hond' en ick geloov' het Goddelick erbarmen,
Daer door de Vader ons ontfanget in ſijn' armen,
En ons der ſonden ſchuld genadelick vergeeſt,
Ter liefde van den Soon, die ons verbeden heeft.

X I.

Opſtandingh deſes Vleeſchs.

Ick wacht en ick geloov' het opſtaen deſer Leden,
't Verrijſen deſes Vleeſchs, naer dat het hier beneden
Des Heeren grooten Dagh ſal hebben ingewacht,
En weder met ſijn' ziel te ſamen zijn gebracht.

X I I.

Ende een eeuwigh leven, Amen.

Ick hoop' en ick geloov' een onverganck'lick Leven,
Een' ruſt, een' heerlickheit ten hooghſten top verheven,
Een' onbepaekte vreughd, een' eeuwigh lichten dagh,
Die oore noyt en hoord' en ooge noyt en ſagh;
Voor honich-raed vol gals, voor Wereld-vreughd vol plagen,
Een' wel-vaert ſonder end, een ſtadigh wel-behagen.
Dit gunn' en geve my, en alle die Hem vreeſt,
Dien lof ter eeuwen zij, God Vader, Soon, en Geeſt.

DES

Digitized by Google

DES HEEREN TWEE GEBODS TAFELEN UYTGEBREIT

Tot vervolgh op de Artyckelen onses Gelooſs.

Wel op dan, logge Ziel, die de barmhertigheit
Des altijd-goeden Gods onwaerdigh hebt verbreit,
Min waerdigh onderſocht het wonder-Woord en daden
Van die uw kruys op Hem minſt waerdigh heeft geladen:
Keert weder in u ſelfs, en laet uw' danckbaerheit
De wederom-ſlagh zijn van Sijne goedigheit.
't Wel ſeggen is een wind, die weinigh' kan ontbreken,
Het Chriſtelicke hert moet door het wel-doen ſpreken:
Waer' liefde, waer' Geloof te keuren naer den mond,
De booſe deelden mé in 't ſalige Verbond.
De herten-kenner God, Diens Goddelicke ſtralen
Tot in het binnenſte van onſe nieren dalen,
Die 't al ſiet en doorſiet, Dien niemand oyt en ſagh,
Wordt ver van heel vernoeght door 't uyterlick gewagh.
't Is, Heere, 't is 't gemoed, 't is 't herte, 't zijn de ſinnen,
Die Ghy proeft, die Ghy toetſt, die Ghy beſoeckt van binnen.
De vruchten zijn U lief daer Ghy de wortel ſiet,
De wortel ſtaet U aen, doch ſonder vruchten niet.
Die wortel is Geloov', die vruchten heeten Wercken;
't Behaeght U ſonder 't een op 't ander niet te mercken,
Waer beide t'ſamen gaen naer Uwen wil en wenſch
Daer voert men rechtelick den roem van Chriſten-menſch.
Maer ſal een yeder dan ſijn' eigen' vruchten leſen?
Sal yeder eens vernuft ſijns levens richtſnoer weſen?
Sal d'eere, ſal de dienſt van een' oneindigh' God
Gebonden konnen zijn aen 't menſchelick gebod?
Neen, luyſtert Vleeſch en Bloed: de Schepper Die u 't leven

Ter

Digitized by Google

Ter eeren Sijnes naems gemaeckt heeft en gegeven,
De levendige God, Die 't selver heeft geseit,
Ick eische Bock noch Schaep, ick soeck gehoorsaemheit,
Om Sijner knechten dienst, als Meester, te bepalen,
Gebied ons uyt Sijn' hand Sijn' eigen Wet te halen;
Sit selver in 't Gerecht, roept Oost en West voor Hem,
Hoort, Hemel, Aerde, hoort naer uwes Rechters stem.
Wel op dan, vlugge ziel, dit zijn des Hemels Wetten,
Daer u de Man naer 't hert des Heeren op leert letten,
Die hy nu sprack, nu songh, die hy by nacht en dagh
Of in sijn herte droegh, of voor sijn' oogen sagh;
Volght sijne stappen naer, keert herwaerts uw' gedachten,
Laet dit uw' dagh werck zijn, besteed hier in uw' nachten;
Denckt yeder oogenblick verloren overbrocht,
Die 's Heeren wil en Wet niet hebbe nagedocht;
Tast in de wortel vry, houd nemmer op van knagen,
In 't minste woord is meer als wijsheit te bejagen,
De minste letter spreeckt, de slechtste regel sluyt,
De klejnste stippel heeft sijn Goddelick beduydt.
Wech, deessem deser Aerd', wech, wijsheit van beneden,
Wech, Menschen-mymering, onredelicke Reden,
Wech, Dool-hof sonder end, wech, kloecke sottigheit,
Scherpsinnige verdriet, en ydel' ydelheit.
Ick heb u langh genoegh geleent mijn' groenste jaren,
Ick hebbe langh genoegh getuymelt in uw' baren,
Ick hebbe langh genoegh gewentelt in uw slijck;
Mijn herte wil om hoogh' naer 't eeuwigh' eeuwelijck.
Mijn' Penne sal voortaen om 's Hemels Waerheit sweven.
Stuert hare jonge vlucht, Ghy Waerheit, Wegh, en Leven,
Beleid haer' domme kracht. Soo, heiligh, heiligh Heer,
Soo zij U over al, en eeuwigh danck en eer.

EXO-

Digitized by Google

EXODI XX.

1. *Ende God ſpruck alle deſe woorden.*

Doe 't moeyelick gevolgh der Iſraëlſche ſcharen,
Door Zee, door wildernis, en 't vreemſte wedervaren,
(Doch onder 's Heeren hand, Die by haer dagh en nacht
Sorghvuldelicken bleef, en ſelver hiel de wacht)
Behouden was geraeckt tot by de ſchorre Sanden,
Daer Sinaï geberght de Wolcken ſchijnt te vanden:
d' Onſterffelicke God, die wijſſelick verſtond
Hoe verre 's Menſchen wil van Sijner Wetten grond
Verſcheiden was en vreemd, hoe ver het ſondigh vallen
Van 't eerſte menſchen-paer, Voor-ouders van ons allen,
Van ſijnen goeden aerd Sijn ſchepſel had gebracht,
Hoe erffelick verblind 't nu ſterffelick geſlacht:
Om wederom van nieuws Sijn volck aen Hem te wennen,
En Sijn' gerechtigheit van nieuws te leeren kennen;
Slaet neder Sijn geſicht, ſend ſtemmen en geluyd,
Send Donder, Wolck en Vyer, als boden, voor Hem uyt,
Daelt ſchrickelick ter hooghd op Sinai konde toppen,
Stelt palen voor het volck, kieſt twee beminde koppen,
Twee Broeders in geſlacht, die Sijne Majeſteit
Genaken ſonder ſchrick: Roept overluyd', en ſeit:

I.

2. *Ick ben de Heer uw God, die u uyt Egyptenland, uyt den dienſthuyſe geleid hebbe.*
3. *Ghy en ſult geene andere Goden voor mijn aengeſicht hebben.*

Hoort, Iſraël, Ick ſpreeck: Ick Schepper, Heer, en Vader,
Van alle datter leeft; God, Soon en Geeſt te gader:
De wonderlicke God, Die 't Water met het Vyer,
Die d' Aerde met de Locht vervulle, dwingh en ſtier:
d' Onſterffelicke God, 't oneindelicke Weſen,

Voor

Digitized by Google

Voor allen tijd geweeſt, noyt, nergens uyt gereſen:
De verre-ſiende God, Die d' allerlaeghſten hoeck,
Die 't allerdiepſte hert doorwandel en doorſoeck;
De levendige God, Die 't leven hebb' gegeven,
Aen alle dat ghy ſiet in ziel en lichaem leven:
De ſchrickelicke God, Die d' ongerechtigheit
Beſoecke, wreeck, en ſtraf tot in der eeuwigheit:
Die ſolfer, peck, en vlam naer mijnen wenck doe hooren,
Die Sodoma verbrand, Gomorrha heb doen ſmooren:
Heb ſmettelick vervuylt Egyptens watervloed;
Heb alles watter ſwom doen ſterven in ſijn bloed;
Heb Luyſen uyt het ſtof der aerde doen verwecken;
Heb Vorſchen heel 't gebied van Pharao doen decken;
Heb menſchen in haer huys, heb beeſten op het veld,
Met Hagel, Vyer, en Schorft, geſlagen en gevelt;
Heb van het overſchot Sprinck-hanen doen verſaden;
Heb dicke duyſternis den lande doen beladen;
Heb d' eerſtgeboren vrucht van alle dat Ick vond
In éénen nacht beſocht en doodelick gewont;
Heb 't grouwelicke heir van 't boos Egyptens krachten,
In 't diepe van Mijn' Zee doen ſincken en verſmachten:
En alles, Iſraël, om u te ſien gevrijt
Van ſlaverny, van ſpot, van My-verachters ſpijt:
De goedertieren God, Die noyt en ben gebleken
Mijn voorverſekert woord te hebben overſtreken;
Die alles heb gedaen, en krachtigh aengewent
Tot voorderingh' Mijns volcks naer 't langh gewenſchte end:
Die t' uwer ſekerheit in onbekende Landen
By daegh een' Wolcke dreef, by nacht een Vyer deed' branden;
Die d' ongetoomde Zee, Die 't grondeloose nat
Gedrooght heb en geſchort voor uwer voeten pad;
Die uw noods-hongeren met Quackelen verſaeide;
De drooge Wildernis met Manna-dauw beſaeide;
Die, om in Raphidim te koelen uwen dorſt,
Heb wateren gepersſt uyt Horebs ſteene korſt;
Die, om uw' ongemack in alles te verlichten,

Heb

Digitized by Google

Heb Amaleck, en meer; voor Josua doen swichten.
Hoort, Israël, Mijn volck, Die ben Ick, Die alleen
Voor uwe Vaderen geforght heb en gestre'en,
Dies sult ghy My alleen voor Uwen Vader houwen,
Voor Uwen Heer en God, op My alleen betrouwen,
Beminnen My alleen van gantscher herten kracht:
Mijn' eer, Mijn' heerlickheit, Mijn' Goddelicke macht
Geen' Goden neffens My, geen' schepselen toeschrijven,
Noyt weinigh, meer, of meest bedencken of bedrijven
In vreughd, in tegenspoed, in vrolickheit, in pijn,
Daer in Mijn hooge recht verkortet moge zijn.
Der Toovenaren hulp en sult ghy voor Mijn' oogen
Tot waerheits ondersoeck beroepen noch gedoogen;
De Waerheit ben Ick self; die verder gaet of siet,
En ken Ick voor het Schaep van Mijne Kudde niet.
Is 't armoed', is 't verdriet, is 't ballinghschap, zijn 't plagen
Daer onder ghy versucht, My sult ghy 't komen klagen;
Is 't wereldlick genoegh, is 't welvaert, weelde, Peis,
Daerom ghy zijt begaen, komt en doet My den eis:
Is 't Liefde, Hoop, Geloof, zijn 't geestelicke gaven,
Daer naer uw' ziele dorst, bidt My, Ick salse laven;
Zijt ghy van hooger af gesoncken tot den val,
Seght altijd binnens herts, de Heere doet het al:
Zijt ghy van uyt het slijck in heerlickheit geresen,
De Heere neemt en geeft, de Heere zij gepresen;
Begeeft u niet tot rust, begint uw dagh-werck niet,
U kom' ten sinne in: De Heere leeft, die 't siet.

II.

4. *Ghy en sult u geene Beelden noch geen' gelijckenisse maken, noch van 't gene dat boven in den Hemel is, noch van 't gene dat onder op der aerden is.*

5. *En buyght u voor die niet, noch en dientse niet, want ick ben de Heere uwe God, sterck ende yverigh, die de misdaed*

Digitized by Google

daed der Vaderen besoecke aen den kinderen, tot in het derde ende vierde lid, der gener die my haten.

6. *Ende doe barmhertigheit aen vele duſenden, der gener die my lief hebben ende mijne Geboden houden.*

Mijn Kudde kent Mijn' Stem: Die heb Ick uwe ooren,
Geluckigh Iſraël, nu menighmael doen hooren;
Maer onder 's Hemels rond, daer in Ick lev' en ben,
En leeft de Menſche niet die Mijn' gedaente kenn';
Dies ſalt ghy Mijnen naem in geenige metalen,
In min noch meerder ſtof aenveerden te bepalen.
De Son en ben Ick niet; Ick hebſe daer geplant;
De Maen gelijck Ick niet; 't is 't maeckſel van Mijn' hand;
Uyt Water, Vyer, of Locht en ben Ick niet te rapen;
Hoe ſond' de Schepper zijn het gen' Hy heeft geſchapen?
Spreeckt, Menſche, wie heeft u met reden eerſt verlicht?
Spreeckt, Aerde, wie heeft u gehangen in 't gewicht?
Spreeckt, Helle, wie heeft u van 's Hemels licht gebannen?
Spreeckt, Hemel, Sterren-veld, wie heeft uw rond geſpannen?
Spreeckt, Menſchelick verſtand, Hel, Hemel, Aerd' en al,
Wat kond ghy leveren dat My gelijcken ſal?
Zijn 't ſteenen ſonder ziel, zijn 't blocken ſonder leven,
Wat voorbeeld ſullen die van 's levens Gever geven?
Siet, Iſraël, Ick ben Uw Herder en Uw Heer,
Groot, machtigh en zeloers van Mijner Knechten eer;
Soo wie daer onder u het Goddeloos afgrijſen
Des My-ontſtoolen plichts ſal voorderen of prijſen,
Soo wie daer onder u ſal vouwen hals of hand
Voor 't ſchoonſte dat hy ſie in Water, Locht, of Land,
Dien ſal Ick Mijne ſtraf gereckelick doen raken,
Dien ſal Ick dadelick Mijn' ſwaere hand doen ſmaken,
Dien ſal Ick in de ziel doen voelen en verſtaen
Hoe ſwaerlick Mijnen toorn kan worden wederſtaen:
Ick, Die der Vaderen te wel-verdiende plagen
In 't vierde booſe lid den Kinderen doe dragen;

Ick,

Digitized by Google

Ick, die Mijn' goedigheit aen dusend Stammen bind'
Des genen die Mijn Woord om Mijnent wil bemint.

III.

7. Ghy en sult den name des Heeren uwes Gods niet te vergeeft oft lichtvaerdelick gebruycken. Want de Heere en sal hem niet onschuldigh houden noch ongestraft laten, die sijnen name misbruyckt.

Al is het herte Mijn, als is 't dat My van binnen
De Reden met den Wil bekennen en beminnen,
Soo eisch Ick doch yet meer by d' ongeveinsden grond,
Daer aen Mijn' eere hanght; De Tonge met den Mond:
Die sullen Mijnen naem in wel-gegronde saken
Haer uyterste versett en twijffel-scheider maken;
Die sullen 't Jae en Neen van haer' gerechtigheit
Bevesten op den schrick van Mijn' al-wetenheit.
Daer tegen wil Ick slaen en grouwelick besoecken,
Die My op logen-tael onwaerdelick bevloecken:
Ick dreige met den loon van d' eeuwigh-leste Dood
Die haer op Mijnen naem beroepen sonder nood,
Die 't lasterlicke woord der spotteren aenhooren,
En, oock onmachtigh, niet en trachten te verstooren.
Wil emmers Israël den name sijnes Gods,
Tot Mijner Vyanden verkleiningh, spijt en trots,
Groot maken in sijn hert en voor de Wereld spreken,
Stof, oorsaeck, tijd, noch plaets en kan hem niet ontbreken;
Elck dael' sich selven in; bedencke door wat kracht
d' Onsienelicke Ziel in 't Lichaem is gebracht,
d' Ontastelicke Geest, 't onsterffelick bewegen,
Aen yeder lid gemeen, in geen van all' gelegen;
Aenmercke tijd op tijd, beginne van den dagh
Die hy sagh aldereerst, die aldereerst hem sagh;
Herdenck' sijn' groene jeughd, besse sijn' dorre jaren,

Wat

Digitized by Google

Wat nu sijn' haeren zijn, wat doe sijn' krachten waren;
Doorloope 's Hemels rond, daer, neffens Son en Maen,
Soo veele wegen schier als Sterre-lichten gaen;
Aenschouwe 's Werelds kloot, dien twee verscheiden saken,
Het Drooge met het Nat, tot eene ronde maken,
Daer d' Ebbe, daer de Vloed de Stranden op sijn' maet
Of klimmende bespoelt, of sackende verlaet:
En late dan sijn hert door heen sijn seggen blijcken,
En segge: Groote God, wie isser Uws gelijcken?
En roepe overluyd, Hoort, Goddeloosen, hoort,
Wy vreesen noch uw' Strop, noch uw Vyer, noch uw' Moord,
Dit 's onser aller hoop', dit 's Israëls vertrouwen,
Het wit daer op wy sien, de grond daer op wy bouwen,
Dit is Hy, om Wiens naem uw' banden en uw' pijn
Ons' feesten, onse roem, ons' eere sullen zijn.
Dus wil Ick Mijnen naem in Israël sien sweeren,
Dus wil Ick 't lasser-woord in lof-sangh sien verkeeren,
Dus wil Ick Mijne macht, Mijn' wijsheit sonder grond
Sien prijsen in 't gemoed, sien voeren in den mond.

I V.

8. *Zêt gedachtigh des Sabbath-daeghs dat ghy dien heiliget.*
9. *Ses dagen sult ghy arbeiden, ende alle uwe wercken doen.*
10. *Maer den sevensten dagh is de Sabbath des Heeren uwes Gods: Dan sult ghy geenen arbeid doen, noch uw Sone, noch uwe Dochter, noch uw Knecht, noch uwe Dienstmaeghd, noch uw Vee, noch de Vreemdelingh die in uwe Stadt-poorten is.*
11. *Want in ses dagen heeft de Heere Hemel ende Aerde gemaeckt, ende de Zee, ende al datter in is, ende hy rustede den sevensten dagh: daerom segende de Heer den Sabbath-dagh, ende heilighde den selven.*

Wilt ghy in 's levens loop u selven niet verliesen;
Volght Mijne gangen naer: Wie sal het Schepsel kiesen
Voor Stierman, voor beleid, voor lood, voor water-pas,
Dan

Digitized by Google

Dan Die hem heeft gemaeckt het gen' hy niet en was?
Om uyt een ydel Niet een Al-Om te verwecken,
Om uyt de duysterheit het beter Licht te trecken,
Om alles t' overkle' en met een' gemeene Locht,
Die 't Hooge van het Laegh' voor altijd scheiden mocht',
Om 't Drooge van het Nat bescheidelick t' ontkleven,
Om d' Aerde-vrucht en Zaet gewilligh te doen geven,
Om Jaer, Maend, Dagh en Uer by Sterren, Son en Maen
Een' ongefeilden loop gestadigh te doen gaen,
Om 't vlugge klein-gebeent de Locht te doen doorsnijden,
't Geschubde Zee-gediert door 't Water te doen glijden,
Om 't Kruypsel voeteloos, om 't Vier-voet allerhand,
Beid' Elephant en Mier, te setten op het Land,
Om 't laetste Meester-stuck, het Kort begrip van allen,
De kleine Wereld, Mensch, naer Mijn goed welgevallen
Te scheppen, als een Heer die 't al beheerschen mocht',
Ses dagen heb Ick daer vry-willigh in verwrocht;
Den sevenden gerust, gesegent en geprefen,
Voor eeuwigh t' Mijner eer geheilight heeten wefen.
Ses dagen sal de span van uwen arbeid zijn,
Ses dagen hooren u, de sevende is Mijn;
Dien sult ghy, Israël, voor Mijnen Sabbath kennen,
Daer sult ghy uwen Soon, uw' Dochter aen gewennen,
Uw af-gesloofde Vee, uw' Dienaer, Man of Meid,
Den vreemdelingh daer by die t' uwent binnen leit,
Dien sult ghy aen Mijn Woord, aen Loffangh en Gebeden,
In Mijnen naem vergaert, Gods-dienstelick besteden;
Versetten 's Werelds sorgh', begeerlickheit en lust,
Verheffen 't trage hert naer d' onbepaelde rust,
Naer 't Sabbath sonder end; den genen toegeschreven,
Die 't Sabbath haers gemoeds Mijn' goedheit overgeven,
Die van het boose werck in ruste leggen stil,
En maken Mijnen Geest den meester van haer' wil.

V.

Digitized by Google

V.

12. *Ghy sult uw' Vader ende uwe Moeder eeren, op dat ghy lange levet op der Aerden, ende dat het u wel gae in den lande dat u de Heere God geven sal.*

't Weerspannige gemoed en sal Ick noyt verdragen,
In 't sacht, gehoorsaem hert is alle Mijn behagen;
Gehoorsaem sult ghy zijn den Wille, Keur en Wet
Van die Ick over u als Hoofden heb gesett:
Den Vader die u heeft beid' Lichaem ende Leven
Door Mijner handen kracht veroorsaeckt en gegeven,
De Moeder die u heeft gedragen en bekrocht,
In levens-nood gebaert, in sorgen opgebrocht;
Plicht, eerbied en ontsagh sult ghy haer beide thoonen,
Hunn' liefde t' aller tijd beleefdelick beloonen;
In band en ballinghschap, in overlast en pijn
Sult ghy haer eerste troost, en laetste hulpe zijn:
Den avond hares tijds, hunn' swaere leste dagen
Sal hun uw' morgen-Son ten blijdsten helpen dragen:
Swijght nederigh, en lijdt, straft hare woorden niet,
In recht of ongelijck buyght onder haer gebied.
Der Landen Overheid en Wereldlicke machten,
Sal uwer yeder een voor Mijn' Gesanten achten;
Sy sitten op den stoel die Ick haer heb gestelt,
Haer Menschelick gebied is Goddelick geweld,
Des Vaders in sijn Huys, des Konings in sijn' Landen.
De Wetten zijn Mijn Woord, de Princen zijn Mijn' handen:
Begeeft u onder haer (doch redelick) ontsagh,
Te loone sult ghy sien een' langen levens dagh,
Te loone, vol gelucks de voor-beloofde Kusten
Van 't rijcke Chanaan besitten en berusten,
Te loone, t' aller end onendelick verheught,
In 't Hemelsch Chanaan, de noyt begrepen vreughd.

Digitized by Google

VI.

13. *Ghy en sult niet dooden.*

Leeft in een' even rust met even Vriend en Naesten,
Verstout u niet sijn' dood ontijdelick te haesten;
't Is Mijn' gelijckenis, Mijn maecksel en Mijn beeld,
Die van u noch in ziel noch lichaem niet en scheelt:
Schendt Mijne wercken niet: Mijn' gramschap sal bestorten
Die 't minste menschen lid sal schaden of verkorten.
Uw eigen vleesch en bloed behoort My eigen toe,
Staet My uw leven aen, wat zijt ghy 't selver moe?
Ick stelle stervens uer, Wie salse niet verbeiden?
Ick voege Ziel en Lijf, Wie salse derven scheiden?
Sal Ick een' druppel bloeds ter aerde sien geraeckt
In spijt en weder-wil van Die hem heb gemaeckt?
Wee allen die de hand aen Mijne rechten steken;
Uw onschuld, Israël, sal Ick, of niemand, wreken.
My komt de wrake toe: Wee die sijn' Broeder slaet,
Of met de tonge quetst, of metter herten haet.

VII.

14. *Ghy en sult niet Echtbreken.*

Elck voege maet en staet naer sijn' ontfangen' krachten;
Die sijn' genegentheit kan dwingende verachten,
In woord en wercken kuysch, van herten onbesmett,
Onthoude sijne jeughd van 't Huwelickse bed,
Veel beter konnen My de kommerloose sinnen
Dan 't huys-besorghde hert believen en beminnen.
Die niet ontgaen en kan den moeyelicken brand
Van 't sondigh luften-vyer, getroost' sich in den band,
Bepale sijnen lust, verplichte sijn begeeren,
Sijn' ziele te geval, en Mijn Gebod ter eeren.
Dit's d' eeuwigh-echte knoop, 't onbrekelick verbond,

Digitized by Google

In Mijnen naem begoſt, in Mijne Wet gegront:
Vervloecket zij de Man die ſelver ſijn gedachten
In ſijnes Naeſten bed oneerlick laet vernachten;
Vervloecket zij de Vrouw die haren Kamer-raed
Den minſten oogen-lonck in Overſpel onſlaet.

VIII.

15. *Ghy en ſult niet ſtelen.*

Laet yeder van de vrucht van ſijn' beſweette jaren
Het ongemoeyt beſit, en vredelick bewaren.
Der Menſchen raeckter geen aen have by geval;
Van Mijn' rijck-milde hand, van boven komt het al:
Die 't ſijnen Broeder neemt, heeft My voor eerſt beſtolen:
Noyt bleve dievery voor Mijn geſicht verholen;
Wacht, Strooper op het veld, wacht, Roover onder 't riet,
Ontgaet des Rechters hand, Mijn oogh ontloopt ghy niet;
Wacht, vrecke Woecker-dief, die op 't oneerlick ſchrapen
By dage niet en ruſt, by nacht vergeet te ſlapen:
Wacht, Schatteren Mijns volcks, die van der armen bloed
Onmenſchelick verſaedt uws herten overvloed:
Ick houde rekeningh' van al dat boos bedrijven,
Dat ſal Ick t' ſijner tijdt voor Mijn Gericht beſchrijven,
En Mijn' lanckmoedigheit, Mijn Goddelick verdragh
Vergelden met den ſchrick van ſoo veel ſwaerer ſlagh.

IX.

16. *Ghy en ſult geene valſche getuygeniſſe ſpreken tegen uwen Naeſten.*

Onwaerheit, achter-hoon, twee-duydelicke woorden
Zijn gronwelen voor My, en geeſtelicke moorden,
En meer als Dievery: Wie quetſt ſijn' Broeder meer,
Of die hem neemt ſijn goed, of die hem ſteelt ſijn' eer?
't Veelvoudigh Tongenblad en heb Ick ſonder reden
Veel korter niet getoomt dan 's lichaems ander' leden;

Meeſt alle zijn gepaert, dit ſtaeter maer alleen,
Gewortelt in het vleeſch, beſloten in het been.
Wel hem die ſonder leed van Vrienden en Gebueren
Soo ſorgelicken lid kan dwingen en beſtueren;
Die liever 's naeſten ſchand' al ſwijgende bedeckt
Dan yemands goeden naem al liegende bevleckt;
Dien vrienden, noch geſchenck, noch vrees, noch hoop en buygen,
Om tegen ſijn gemoed bedriegelick te tuygen.
Schouwt logen tael, Mijn Volck, ter liefde van uw' God,
Die d' achterklapper hoont, den logenaer beſpott.

X.

17. *Ghy en ſult niet begeeren uwes Naeſten Huys. Ghy en zult niet begeeren uwes Naeſten Wijf, noch ſijnen Knecht, noch ſijn' Dienſtmaeghd, noch ſijnen Oſſe, noch ſijnen Ezel, noch eenigh dingh dat uw Naeſte heeft.*

Schijnheiligh' masker-deughd en ſal My niet bedriegen,
Voor My en kan de mond het herte niet beliegen;
Ick worde met den thoon van buyten niet gepaeit,
Daer 't herte herwaerts treckt, en 't ooge derwaerts draeit.
Laet niemand op den glimp van buyten-wercken ruſten.
Ick wachte Wil noch daed, Ick ſtraf de booſe Luſten:
Wie 's anders Huys of Beeſt, uyt gierigheit beweeght,
Bedecktelick verwenſcht, heeft Dievery gepleeght:
Wie ſijn' begeerlickheit in 't minſte heeft begeven
Tot 's Naeſten Wijf of Maeghd, heeft Overſpel bedreven:
Wie om ſijns Broeders dood, onredelick verſtoort,
Tot ſijner wrake hoopt, is ſchuldigh aen een' moord.
Swicht, vleeſchelick vernuft, Mijn wil zij uwe reden;
Wie wilder tegen ſtaen? wie iſſer om t'onvreden?
Wie roepter mijn Gebod voor 't menſchelick Gerecht?
Ick, de Rechtveerdige, Ick, Iſraël, Ick ſegh 't.

Jae, Heere, 't is Uw Woord; 't zijn Uw' beſchreven Wetten,
Daer naer wy Wil en daed verbonden zijn te ſetten;

Digitized by Google

Daer

Daer van het minste punct onachtsaemlick gesaelt
d'Onsterffelicke dood rechtvaerdelick behaelt.
Daer door de swacke ziel in een van all' gevallen,
In Uw' gerechtigheit straf-schuldigh is van allen.
Maer sult Ghy dus en dus te rechte met ons gaen,
Waer is hy, groote God, die voor U sal bestaen?
Waer 't Schepsel Uwer hand op d'eerste leest gebleven,
En hadden wy U, Heer, moetwilligh niet begeven,
Wy dorsten opwaert sien: Daer waren krachten toen
Om Uw Gebod door U in alles te voldoen.
Nu light dat groote Licht, die Engel-lijcke gaven
Door éénen in ons al erfsondelick begraven;
Nu isser van den Mensch ter wereld geen vermaen
Die 't goede kan, hoe doen? ja dencken, ja verstaen.
Self, Heere, daer Ghy werckt, daer Ghy het nieuwe leven
In 't wederschapen hert van nieuws bestaet te geven,
Valt strijd en tegenstand, door een' verscheiden Wet
Die tegen d'Uwe stelt haer mogelick belet.
Waer zijn ons' Vruchten dan? Waer zijn ons' Offerhanden?
Wat sal een' lege hand op Uwen Altaer branden?
Wat sal hy offeren sijn' Schepper te geval
Die alles schuldigh is, en niet en heeft met al?
Dus komen wy van U, Genadigh Eischer, halen
Soo veel Ghy van ons eischt; De middel om betalen
Van dien wy schuldig zijn: Siet ons' ellenden aen
In Sijn' onnosel' wond', Die voor ons heeft voldaen;
Laet Sijn' onschuldigheit voor onse schulden spreken,
Laet Uwes torens slagh op Sijn' verdiensten breken,
Laet Sijn' geleende straf en onverdiende pijn
Op Uwen Altaer eens ons vollen offer zijn.
Soo sal Uw' goedigheit om hoogh, om laege wesen
In eeuwen eeuwigheit geheilight en gepresen,
Soo Uw' gerechtigheit den volkeren bekent,
d'Een' onuytsprekelick, en d'ander sonder

E N D.

Digitized by Google

1 *Cor.* 3. 19.

Sapientia mundi hujus ſtultitia eſt apud Deum.

C edite Terrarum claudæ moderamina Leges,
O ccidat ad Solem Cynthia veſtra meum:
N avigat ad patriæ defixum Sydus Olympo
S ic etiam mentis quaſſa carina meæ.
T ollor; ave Tellus, ſuperas libet ire per auras;
A nnue, Cœlorum Rector, & affer opem.
N itimur in vanos, niſi Te præeunte, labores;
T ende manum, perfto; tolle, relabor item.
E rige Divino trepidam ſufflamine mentem,
R eſſat in auxilio ſpes rediviva Tuo.

D' UYTLANDIGE HERDER.

AEN DEN HEERE

DANIEL HEINS,

OVER HET BELEGH EN ONTSET VAN BERGEN OP ZOOM.

Aen de blancke Britter ſtranden,
Daer de Son ten Zuyden blaeckt,
Daer de vlacke Vlaender-landen
Eertijds lagen aengehaeckt,
(Kan de giſſing overwegen
Van de leeper letter-lien,
Die van voor den grooten Regen
In de Werelds wiege ſien).
Onder aen die krijtte rotſen,
Die den heeten water-draf
Van de Noorder golven trotſen
En haer ſiltigh op en af,

En

Digitized by Google

En haer lochte vochte ſprongen,
En haer' kabbelend' geweld,
Lagh een Hollandſch Herder-joagen
Droeffelick ter neer gevelt.
't Jeughden-pack van minne-perten
Had ſijn' Ziele niet gelaên,
Onder duſend jonge herten
Had hy altijd vry gegaen,
En 't oogh was noch ongeſchapen
(Emmers noch te vinden was 't)
Daer hem 't ſijn' aen ſou vergapen
Eer 't den Hemel hadd' gepaſt.
Scherper oorſaeck dan genachten,
Dan vermakelick verdriet,
Kapte ſijnen aêm in ſuchten,
Smolt ſijn' oogen in een' vliet:
Die de woeld' haer' tranen leenen
Proncken garen met haer' pijn,
't Is quaed mallen en met eenen
Stille-ſwijgens droeve zijn.
Klachten van verijlde koppen.
Stenens kunſt, verweende ſangh,
Tranen van gemaeckte droppen
Soecken alleſins 't gedrangh:
Hy was rijckelick te vreden
Met de tuygen die hy vond,
Van ſijn' ongeveinſde reden,
Son en Hemel, Zee en Grond.
Ebbe, ſeid' hy ('t gingh van ebbe)
Dubbel-daeghſe water-beurt,
Die ick lief en liever hebbe
Om de kielen die ghy beurt
Met de Weſtelicke vlagen
Naer de deuren van den Rhijn,
Die nu ſesmael feſtigh dagen
Mijnes onbevaren zijn;

Digitized by Google

Als ghy daer mijn' overbueren
Naeste reis genaken sult,
En haer' bancken overschueren
Die de drooghte nu vermult,
Seght hun, Ebb', op mijn bevelen,
Hoe 't haer ballingh-borger gaet,
Hoed'er in sijn' vochte schelen
Stadigh 't volle springh Tij staet:
Hoe sijn' sorgen, altijd wacker,
Hoe sijn' suchten, altijd vers,
's Vaderlands bebloeiden acker
Overwandelen van verrs;
Hoe sijn' rusteloose nachten
Mymeringen sonder end,
Knoopen zijn van werr-gedachten
Schilderijen van ellend:
Hoe de Son hem dunckt te grijsen
Die van over 't Schelde komt,
Met gevaren en afgrijsen
Droeffelicken overmomt;
Hoe hy in haer wolckigh wesen
Op het Zuydste van den dagh
All' de grouwelen kan lesen
Die sy rijsende besagh;
Hoe de Donder, hoe het Weerlicht,
Daer sijn Vader-erf af beeft,
Daer hy over Zee ter neer light,
In sijn' herssenen herleeft:
Hoe hy al de eere-graven
Met sijn' tranen overtelt,
Hoe sijn' ziele wordt begraven
Daer een borger wordt gevelt.
Seght hun, Ebbe. Maer de platen
Lagen meest te Zeewaert blick;
Soo besnoeiden hy sijn praten
Met een opgekropte suick;

't Snic-

't Snicken brocht hem weer aen 't ſtenen,
Dat hy weer betranen moſt,
Soo voleinden hy met weenen
Die met ſchreyen had begoſt.
Doen hem 't redelick beſchamen
Achterhaelden onbedacht,
En het mannelick betamen
In bedencken had gebracht,
Viel hy ſchielick aen 't beduchten,
Aen 't beſichten langhs het gras,
Offer van ſijn vrouwigh ſuchten
Geen getuygh' om her en was.
Eenigheit, had alle paden
Allom dubbel veil beſett,
Stilte doock in tack en bladen,
All' de winden in haer bed:
Die dry vredige geſellen
Die hy vond en niet ſagh
Porden hem aen 't overſpellen
Van ſijn onvollendt beklagh.
Over ſijn' gekruyſte kuyten
Lagh ſijn' Haeghſche' Herder-tromp,
Sijn' volmaecktheid van geluyten,
Sijn' beruchte rammel-romp,
Sijn' beſpraeckte ſchapen darmen,
Sijn' van ouds verechte bruyd,
Sijn behaegelickſt omarmen,
Sijn beval, ſijn boel, ſijn' Luyt.
Speel-genoot, mijn ſoet bekommer,
(Sprack hy 't doove klinck-hout aen)
Die met my in Son en lommer
Soo veel' gangen hebt ſien gaen,
Soo veel' hielen hebt ſien lichten
Daer men op uw' maten ſprongh,
Mog'lick ſnaren hebt ſien ſwichten
Daer ick door uw' ribben ſongh:

Digitized by Google

Doet die vrolickheit vertragen,
Kleedt die toonen in den rouw,
Tempertse met lange slagen
Soo ick voor met suchten houw:
't Zijn de konstelicke grillen,
't Zijn de krabbel-grepen niet,
Die my lust te sien bedrillen,
'k Vergh u heel een ander lied.
Hebben oyt mijn' drooge longen,
Heeft mijn schrale gorgel oyt
Hemel-yverigh ontsprongen
En uw' hulp te baet genoyt,
Om den Schepper aller wesen
In sijn dreigende gerecht
Met het smeecken te belesen
Van sijn Herder-Koningh-knecht:
O! beleidt noch nu de schichten
Die ick derwaert steig'ren doe:
Vleugelt mijn' entleende Dichten,
Swiertse tot de Vierschaer toe
Daer het ziel-beronwigh karmen
Noyt vergeefs en wierd' gestort,
Daer het loon-recht en 't erbarmen
Ponds-gelijck gemeten wordt.
Mog'lick of wy 't oore boorden
Dat den uytgepersten sangh
Van de ballingh-harpers hoorden
Daer sy onder vyands dwangh
Aen den Babylonschen oever
Trage snaren deden gaen,
Hoe bevallicker hoe droever,
Op den drop van Zions traen.
Mog'lick of die groote Goedheit
Dat oneindigh Over-al,
Dien mijn' ziele voor de voet leit,
Sijn genadigh wel-geval

Quam

Quam te willen laten dalen
Op sijn' waerdeloosten Worm.
En mijn' treurigh te bestralen
Door sijn heetsten toren-storm:
Mog'lick of 't dien Eeuwigh-trouwen
Sijner kudde heugen mocht,
En der geesselingh berouwen
Die se t'onder heeft gebrocht,
Mog'lick of hy langer 't storten
Sijner weesen niet en droegh,
En sijn' lemmer quam te schorten
Metten vrê-roep, 'T is genoegh.
Luyslert dan bewogen wolcken
(Met entschorden hy sijn keel
Om sijn handen te vertolcken)
Naer mijn waterigh gequeel;
'k Tap het uyt veel dieper' gronden
Dan van onder tongh en tand,
't Zijn de wiecken uyt de wonden
Van mijn zeerigh Vaderland.

PSALM LXXIX.

Hæc est consolatio mea in afflictionibus meis, psallendi argumenta esse mihi statuta tua, in loco peregrinationum mearum, Psalm. 119.

Hoe lijdelicker leed voltraenden onse oogen,
Doe 's Werelds blinder deel sijn bijtende gebas
Op sijns gelijcken sleet, en 't menschelick medoogen
Het sorgeloos verdriet van onse zielen was;
Hoe smertelicker smert verettert nu de leden
Van Dijn' gesalfde, Heer; nu die gespreide wolck
Dijn' erve, Dijn besit, Dijn lot, Dijn' eigenheden
Verstolpet met een' Zee van Mis-geloovigh Volck!
Dijn Heiligh Heiligheit, Dijn' Heiligheits verthooning,

Digitized by Google

Dijn Zielen-offer-huys leght op en over-smett
Van hare grouwelen: Dijn uytverkoren wooning,
Dijn Hoofdstadt, steen op steen te morselen verplett.
De wrakeloose moord van Dijne Dienaer-vrinden
Verslaet den heeten dorst van hare wreedtheit niet,
Sy werpense ter proy den vogelen te slinden,
En Dijn' begunstighde den Dieren te geniet.
De bloed en etter-beeck, getapt uyt hare wonden,
Stroomt om de vestingen, als waer 't een water-runn,
En onder allen een en wordter niet gevonden
Die hun het lactste bed van onder aerden gunn'.
Wy, wy wel eer Dijn' roem, wy leden Dijner eeren,
Wy sitten spottelick den schimperen te praet,
Wy zijn der bueren jock, en waer wy 't voorhoofd keeren,
Wy sien, wy hooren niet dan vingeringh en smaed.
Hoe lang, gestoorde God, hoe lang verachtst Du 't schreeuwen
Van Dijner kind'ren onuytschreeuwelick ellend?
Bewaertst Du Dijne toorn voor aller eeuwen eeuwen,
En vlamt Dijn yver-vyer van nu af sonder end?
Laet liever dese Brand de Volckeren verslinden
Die Dijn' almachtigheit al siende niet en sien,
Die aen Dijn' wille keur haer' wilten niet en binden,
En d'eere Dijnes naems haer' plichten niet en bien.
Soo hebben sy verdient, met *Jacobs* achter-erven,
Trots Dijn' bekommeringh, te smelten in verdriet,
Met sijne wooningen ten gronde te verderven,
Met sijn' besittingen t'on-timmeren tot niet.
Laet Dijn' gedachtenis Dijn' wraeck niet vergelijcken
Met onser Vaderen misdadige wel-eer,
Maer Dijn' barmhertigheit voorkomen ons beswijcken;
Ons' krachten leggen doch wanhopelick ter neer.
O onser saligheits hoop, heul en Heiland, Heere,
Reick ons Dijn' hand en hulp in desen harden stuyt,
Wy hebbense verbeurt, maer, om Dijns names eere,
Wasch ons het swarte vuyl van overtreedingh uyt.
Waeromme soudst Du ons de smaetheid laten dragen

Van

Van de verſmaderen van Dy en Dijn Gebod,
En waerom ongeſtraft ons laten achter-vragen,
Waer is haer toevlucht nu en waer is nu haer God?
Laet ſulcke laſteraers Dijn Al-Om-zijn ontmoeten
In Dijne wraecks te-recht-beſtede vinnigheit,
Soo dat ſy voor het bloed in ons geſichte boeten
Dat Dijner dienaren door hun vergoten leit.
Laet der gevangenen verſuchten uyt haer' banden
Tot voor Dijn aengeſicht door Wolck en Hemel ſlaen,
Laet Dijnen grooten arm behouden en omhanden
Die op den dorpel-trê van doods-verhuyſen ſtaen.
Tel onſe bueren toe de ſeven voud vergeldingh
Van 't geen ſy ons, o Heer, oyt hebben aengedaen;
Vul hun de ſchooden op met all' de ſelve ſcheldingh
Die Dijne heiligheit van hun heeft uytgeſtaen.
En wy, Dijn eigen volck, de kudde Dijner weiden,
Wy ſullen Dijnen naem de Wereld maken kond:
Ter eeuwen eeuwigheit Dijn roem-gerucht verbreiden
En ſtadigh leven doen in kinders-kindren mond.

Op het uytterſt overſnaren
Van ſijn heiligh-droeve lied
Docht hem (wat gedaente baren
Omgeroerde herſſens niet?)
Dat den Hemel witter lachte,
Dat de Son, die klarer ſcheen,
Ongehoôpter maren brachte
Dan ſijn wielen langh bere'en.
Spreeckt, beleefde al-verwarmer,
Riep hy 't ſnelle dagh-oogh toe,
Trooſt een' trooſteloſen karmer;
Iſſer trooſt? en waer? en hoe?
Hoe, en waer, en offer trooſt was,
Geen en werd hem kond gedaen;
't Licht, dat ſchier in 't over-Ooſt was,
Weigerden hem 't ſtille ſtaen.

Digitized by Google

Dus vol vreesens, vol genoegens,
Vol bedachtens, vol besluyts,
Vol verdeelens, vol vervoegens,
Vol bedaerens, vol gemnyts,
Schongel-vlotigh van gemoede,
Trad hy armen Herder-guyt,
Soo hy naer sijn' mackers spoedde,
Ruggelingh te veldwaert uyt.
Grooten Heins, mijn hoogst verwond'ren,
Soet besitter van mijn hert,
Die 't van bijs hebt hooren dond'ren,
En de dreuning uyt gehert
Van uw' aengerandde bueren,
Als het Spaensche solfer-schutt
T'samen hunn' bedoodde mueren
En uw' bolsters heeft geschut:
Oordeelt, wat verhaeste brieven
Dese Voerman had gelaên,
Die hem tot des Knechts gerieven
Konden weeren te verstaen:
Was het dat hem 't hert herlusten
En sijn' posten dubb'len hiet
Nae de Lauwer-waerde kusten
Die hy 's mergens achter liet?
Of verijlden hy sijn' stralen
Nae de Wester slapens uer,
Om sijn boden-brood te halen
By der Mooren over-Buer,
Om hem 't nieuws te gaen verkonden
Van de vroom *geberghde* Stadt,
Hoe sijn heir met neus en monden
Hare wallen had gevatt?
Of soud' yemand derven raden
Op 't verhitten van sijn as,
Op 't verschem'ren van sijn' raden
Datter kans van weddingh was,

Dat

Dat hem winnens-luſt te luchter
Over vier-voet dede vliên,
Om een' Genoneeſchen vluchtor
Vliedende den hiel te biên?
Amen, Heine, op al dit giſſen
Heeft den Hemel ja geſeit,
d'Onderſoecker der gewiſſen,
d'Eeuwigh-een-almachtigheit,
God den onomvanckelicken,
God in Iſraël gelooft
Zij voor eeuwigh danckelicken
Sijner wonderen gelooft.
Zijnd'er luyder Trommel-dichten,
Iſſer langer Naſſau-lied
Uyt te roepen, op te dichten,
Wacht het van mijn' handen niet:
Waer' mijn' ziel, van vreughden holler,
Weinigh lochter over taſt,
Mog'lick waer' mijn tong en voller
En bequaem tot ſulcken laſt:
Waer' mijn hert gevrijt van ſticken
't Waer' luydruchtiger verheught:
Maer nu kropt het aen het ſticken
Van een' onvoorſiene vreughd;
Over-vol belet te leken,
Over-droef druckt tranen in,
Over-bly verbiedt te ſpreken,
Schielickheit ſtremt ſangh en Sin.
Luſt u doch dit vlies te ſcheuren
En onttoovren mijn gemoed,
Luſt u bly te hooren neuren
Die nu vrolick ſwijgen moet,
Vriend, alleen aen u gevallen
Hanght het quicken van mijn hert,
Wilt ghy aen den voor-ſangh vallen,
'k Sie mijn' herſſenen ontwert.

Op,

Digitized by Google

Op, geluckigh Rei-geleider
Van de Christen letter-jeughd,
Op, triomfelick verbreider
Van des Hemels barens-vreughd,
Die ons van den Heil'gen jongen
Van 't gesalfde Maeghden kind
't Baker-lied hebt voor gesongen
Dat sijn' gade niet en vind.
Roert noch eens die soete Trommel
God en Eng'len te geval,
En wy sullen haer gerommel
Voederen met snaren-schal,
Spreidt noch eens die helle galmen
Over Son en onder Maen,
Achter uw' victori-Psalmen
Sullen wy ten autaer gaen.
Daelt dan oock uw overdencken
Uyt den Hemel Wereld-leegh,
Op een oogenblicks herwencken
Staen wy u ten dienste dweegh:
Vlecht Oragnen in Laurieren
Om de horens van den Rhijn;
Onse Luyten, onse Lieren
Sullen uw' gespelen zijn.
Onder dusend medgesellen
Rondom herr te hoop gehaelt
Sult ghy oock den Ballingh tellen
Even dus door my vertaelt:
Komt hy sijn gevolgh te weig'ren,
Vreemdelingh van 's Vaders Kust,
'k Sal sijn' weer-wil oversteig'ren
En doen deinsen daer 't my lust.
'k Sal hem Hollandsch doen herworden,
'k Sal hem in mijn' boeyen doen,
In mijn' eigen gordel gorden,
Gespen in mijn' eigen schoen;

Digitized by Google

'k Sal hem door mijn' eigen' oogen
Waer hy uyt en henen moet
Met mijn' eigen vinger toogen,
Dragen op mijn' eigen Voet:
'k Sal hem mijnen aêm doen halen
Spreken heeten door mijn' ſtem,
'k Sal ſijn' wandeling bepalen
Met de zoomen van mijn hem:
'k Sal hem doen ſijn' handen recken
Op mijn' eigen ſnaren-ry,
En mijn' rechter ſal niet trecken
Of ſijn' ſlincker ſtopter by.
Vraeght my niet te weet-begeerigh
Waer ick dit geſagh op bouw,
Hoe ick my dus over-heerigh
Op mijn' even landsman houw:
Vraeght niet waer ick aen 't gehoor in
Sijn' geheimeniſſen rocht,
Daer hem geen geſchapen oor in
Vreeſe van verklicker brocht.
Yeder Menſch van Vrouw genomen
Schijnt een erffelick gequel
Metten adem aengekomen
Voor ſijn' dagelickſche Hel:
Tanden-dolligheit, graveelen,
Zenuw-ſlagen, ſwijmel-val,
Gichten, hopeloos van heelen,
Zijn van 't ſchrickelick getal:
Deſen is te deel gevallen
't Ongeluck van mijn verſel,
Daer hem niet en ſchort met allen
Is mijn byzijn ſijn gequel:
Sit hy, 'k ſit hem in 't geſichte,
Spreeck ick, hy beroert ſijn' tongh,
Swicht hy wederom, ick ſwichte,
Singh ick, hy verhaelt ſijn' longh,

Wan-

Digitized by Google

Wandelt hy, ick reck mijn' beenen,
Overgaen ick, hy wordt moe,
Warmt hy hem, ik ſengh mijn' ſcheenen,
Spiegel ick, hy wenckt my toe,
Eet hy, ick verſlijt mijn' kaken,
Drinck ick, hy ſpoelt keel en tand,
Kuſt hy, mijn mond moet het raken,
Vry ick, 't is tot ſijnent brand,
Krijt hy tranen, ick ſchrei ſtoopen,
Schetter ick, hy ſeevermondt,
Wordt hy oud, mijn' jaren loopen,
('t Is ten naeſten een verbond
Als ten eerſten was gebonden
Tuſſchen d' eerſten Man en Wijf,
Eer ſy, in ſijn' rib gevonden,
Wierd ontſchakelt uyt ſijn lijf)
Droomt hy, ick verwerr' mijn' ſinnen,
Schrijv' ick, hy verkladt mijn' int,
Mommelt hy, ick praet van binnen,
Zeil ick, hy vervanght den wind,
Peilt hy trappen, ick ſchiet Sterren,
Ancker ick, hy ſtopt ſijn Ty,
En, wat drolliger verwerren!
Vaer ick voor, hy vaert voor my.
Heet ghy my het raedſel uyten,
Vraeght ghy noch wie is dit? HERNS;
'k Sal 't u met den grond ontſluyten
Van mijn ernſtiger gepeins:
Helpt my 's Hemels leſs' toe wenſchen
Daer ick noch ſoo raw in ben,
't Is de menſch van alle menſchen
Dien ick 't aller minſte ken:
't Is het hert dat in mijn' a'ren
In mijn' geeſten light en ſtooft;
't Is de knoop van 't Zenuw-garen,
't Is het onbevallick hoofd,

Daer

Daer mijn' herſſenen in woonen;
't Is, of ick en ben het niet,
Die hem eenwigh rap ſal thoonen
Onder 't ſpoor van uw gebied.

C. H.

AEN VROUW

LEONORE HELLEMANS,

Droſtinne van Muyden.

Wel-weergepaerde Weeuw, door-deughdelicke Vrouw,
Die ſoo voorſichtelick 't pack van den eerſten rouw
Gelicht hebt, en geleght op de geleerde ſchoud'ren
Daer 't wijſe Hoofd op ſtaet dat noyt en ſal veroud'ren;
Bevallige Droſtin, die met een taey geduld
Mijn' onmacht hebt geborght, en my mijn' hooge ſchuld
Van menigh bly gelagh en minnelick onthaelen,
Genadelick gedooght met woorden te betaelen;
Reckt die lanckmoedigheit noch eene ſpan-breed uyt:
Aenveerdt noch eens licht geld, geſlagen op mijn' Luyt,
Ter goede rekeningh van danckbare voldoeningh.
Schoon ick mijn uyterſte vermogen aen 't voldoen hingh,
't Voldoen en ſtreckte niet. Nu neem ick 't Nieuwe Jaer
Behendelick te baet, en grijp 't geval by 't haer,
En offer' wat papiers, vergult met Heiligh' dagen;
Om of 't u nooden moght tot langhſamer verdragen.
Wat is 't? een hand vol rijms, een Boecksken in den ſack.
Een Bedelaers geſchenck, een Geuſen Almanack.
Een dingh verſeker ick: 't en zijn geen' logen-blad'ren,
Noch boeren boerterij. 't Is ernſt; en uyt mijn ad'ren
Het binnenſte gewelt, ſoo verr haer ſwackte gaet.
't En is geen Sterren-waen, Mevrouw, 't is Hemel-praet;
't Zijn tochten van mijn' Ziel, die ick voor henen ſende
Naer 't geen noyt oor en hoorde en oogs noyt en kende,

Noyt

Noyt menſchen hert begreep; gelijck een reis-baer Heer
Sijn' huyſe-veſters ſchickt, met krijt en met geweer,
Daer hy vernachten wil. Bevallen u haer' plichten,
Gebruycktſe t' uwen dienſt. Mijn licht ſal beter lichten,
Soo ghy het waerdigh kent om mé tot God te gaen.
't Is op ſoo goed weerom: ſoo s' u niet aen en ſtaen;
Ick wacht 'er betere van uw' beſcheidentheden:
Of wandelt ghy met my, of laet my met u treden:
d'Eer komt de Vrouwen toe: gaet voor, en ſleept my naer:
'k Wil geerne met u gaen naer 't eeuwigh Nieuwe-Jaer.

IN NOBILISSIMI VIRI

CONSTANTINI HUGENII

Eq. Zulechemi Domini, & Celſiſſimo Arauſionenſium Principi à Conſiliis & Secretis

DIES FESTOS.

Silete noctes Atticae & vos Veſperae
Siculis feroces, voſque noctes & Dies
Scribentis Aſtrae, inſanientis Graeciae
Silete feſta, queis Eleuſis tollitur,
Vel Roma foedis diſſoluta gaudiis
Colit Lupercal; ſeque Baccho devovet
Laſcivientis faex profana Romuli.
En, Chriſtianis Veſperae, Noctes, Dies
Alii refulgent, & fugatis noctibus
Caecutientis ſaeculi, crepuſculum
Illuſtre mundi deviis mortalibus
Coeleſte lumen fundit & ſacrat Deo.
ZULICHEMUS *Aulae cultor & Celſi ducis*
Divina fatur, & ſalutis principes
Sacroſque nobis tot dies loqui facit.
Qui nuper orbi tot diſerta prodidit

Com-

Digitized by Google

Commenta vates, ingeniique fulgetra,
Qui curtum & acre in multiformes naenias
Epigramma torsit, & per impetus breves
Saliens, acutam provocavit Bilbilim:
Satur Latini masculique spiritus,
Latiique doctis expeditus vocibus;
Jam verba donat Belga Belgis matribus,
Decusque grandis HOOFDIÆ *in lucem rapit,*
Sacerque linguam mutat & facundiam.
Nunc Solis illam mystici illustrat die,
Causasque prodit ter verendi nominis,
Solemque Soli ab ipso Sole foenerat.
Egressus annuu, ceu renascens Viribus,
Novum salutat, hospitemque corporis
Animum reformat, induitque vestibus
Recti, pudoris, juris, innocentiae,
Humanitatis, gratiae & modestiae.
Dum vagientis quaerimus cum Regibus
Cunas Iesu, & stella praelucet Magis,
Sequitur satelles noster, & per invias
Vias eunti stella fit puer Deus.
Sol ora condit, occidente Cynthio
Aeternitatis, sed medentem crimini
Crucem tuetur, qui suum dolet nefas,
Diemque poenis horridum placat sibi.
Ruentis iram & saevientis Angeli
Evadit ictus, cui cruenta limina
Nihil merentis victimae tabo madent.
Hoc Paschà vatis. Illa gentibus fuit
Aurora felix, quae sepultum reddidit
Vitae parentem & morte mortem contudit,
Mox raptus altè nubiumque curribus
Vectus poëta, se potentis vindicis
Infert triumphis, seque adunari cupit,
Cui Sponsa Sponso, filius suo patri,
Capitique membra, miles optimo duci,

Fra-

Digitized by Google

Fraterque fratri palmes ipsi vineae.
Hinc lapsum ab alto Flamen omnes occupat,
Variisque linguis dum loqui facit Patres
Bissex, in ipso Vate fit miraculum,
Unoque Batavis ore diversum sonat,
Grajusque Grajo, Belga Belgis, Ausoni
Respondet Auson, Celta genti Celticae.
Praesepe sanctum, pauperes Christi lares,
Deforme tectum sospitatoris Dei,
Supplex adorat; sordidisque culcitris
Unà quiescens, invenit sibi locum,
Quicunque factum damnat hoc foeno suum,
Opesque quaerit indigum juxtà Deum.
Tandem patescit Mensa, quae det pabula
Animae labanti, & sanguine occultam sitim,
Famemque carne pellat indomabilem.
Donat seipsum corpus & simul datur,
Idemque sanctis pluribus corpus datur.
Quin plus farinâ vescimur. mens digerit,
Quod dens nequivit. intrat os pium Ceres.
Stupenda, mentes esta fracti corporis.
Res tota vera est, discrepamus in modis.
Hos discrepantes dulcis uni Charitas.
Haec sacra scribis Autor HELLEMANTIÆ,
Dumque Orbis orbi donat orbis fructula,
Strenisque amoris vincla stringit vilibus;
Tu summa donas, quemque cuncti poscimus,
Quo cuncti egemus, involutus fasciis,
Cadens, resurgens, tot repertus Regibus,
Tot dona mittens, Strena mittitur DEUS.

C. BARLÆUS.

Digitized by Google

NIEUW JAER.

't Is uyt. de leste Son gingh gisteren in Zee,
Getuyge van mijn jaer vol ongeregeltheden.
O Dien daer dusend jaer zijn als de dagh van heden,
Voor Wien ick desen dagh mijn' vuyle ziel ontklee
Van 't smodderigh gewaed van veertigh jaer en twee,
En dry, en noch eens twee, die Ghy my hebt geleden,
Al vergh ick 't Dijn geduld met sondige gebeden,
Gunt my een schoonder pack dan ick 'er oyt aen dee.
In d' eerste nieuwigheit sal 't vleesch en bloed wat prengen,
En 't past haer moeyelick: maer ick betrouw Dijn' hand;
Die sal 't my lichtelick wat ruymen en wat lengen.
Maeckt my maer op de reis van 't eeuwigh Vaderland
In dese wildernis een' Dijner Israëlijten,
En laet dit nieuwe kleed mijn leven niet verslijten.

GOEDE VRYDAGH.

Wat let de Middagh-Son? hoe lust haer niet te blincken?
Is 't Avond op den Noen? Ten minsten, volle Maen,
En, Sterren, haer gevolgh, hoe haest ghy 't ondergaen?
Moet ghy ter halver baen van 't koele Zee-nat drincken?
Neen, neen, ick sie 't u aen, ghy voelt den moed ontsincken
Voor 't schandige Schavot, daer Zions docht'ren staen
En swijmen voor den schrick van 't heiligh, 't Is voldaen,
En op den droogen Bergh in traenen gaen verdrincken.
O, mijn voldoende God, vergeeft Ghy my een woord?
't Voldaen voldoet my niet, ten zij Ghy my vermoordt
En van mijn selven scheurt, en briefelt de gewrichten
Van mijn' verstockte Ziel, soo dat s' haer' weder-plichten
Gedwee en morruw doe; soo dat ick haev en huys,
En lijf en lust en tijd leer' hangen aen dit Kruys.

Digitized by Google

PAESCHEN.

Den Engel is voorby: de grouwelicke nacht
Der eerst-geborenen is bloedeloos verstreken:
Ons' deuren zijn verschoont; soo warense bestreken
Met heiligh Paeschen-bloed, dat d' uytgelaten macht,
Die Pharaôs kinderen en Pharaô t' onderbracht,
Doorgaens verschrickelick, verschrickt heeft voor het teken.
Wy zijn door 't Roode Meer de slaverny ontweken,
Ægypten buytens reicks. Is alle dingh volbracht?
Is 't Schip ter haven in? Oh! midden in de baeren,
De baeren van ons Bloed, veel holler dan dat Meer.
Den Engel komt weerom, en 't Vlammige geweer
Dreight nieuwen ondergangh. Heer, heet hem overvaeren;
Merckt onser herten deur, O Leeuw van Judas Stam,
En leert ons tijdelick verschricken voor een Lam.

HEMELVAERT.

O wagen Israëls met uwe Ruyter-knechten,
Waer voert ghy onsen Vorst? ô, aller swacken troost,
Zijt Ghy soo toeverlaet der genen die Ghy koôst?
Blijft Ghy hun soo te hulp? verlaet Ghy haer in 't vechten,
Voorvechter van Dijn volck? werpt Ghy se tot gerechten
Den dwingelanden toe, gesoden en geroost,
Haer' spieren uytgetanght, haer' ad'ren uytgeoost,
Haer' zenuwen gesnerpt op roosteren en trechten?
O, Duyve, siet om leegh; vlieght onse herten toe,
En rucktse voor Dijn aes uyt dese sterflickheden;
En deelt de wereld mis, en laet haer niets beneden
Dan daer de leste pier sijn' lusten in voldoe.
O Die van nu af aen in 't endeloose bly zijt,
Weest hier, en voert ons soo van nu af aen daer Ghy zijt.

Digitized by Google

PINXTEREN.

Soo overdadigh is des Heeren milde hand:
Sijn' ſprekers hadden Hem 't wel-ſpreken ſien beloven
Voor 's Werelds machtige. noch ſtort Hy haer van boven
Elck ſijn' ontſteken tongh en tael voor yeder land.
  Waer toe het overſchot van gaven allerhand?
Hy had de Hemelen Sijn' almacht leeren loven,
De dagh, de ſtomme nacht verkondight het den doôven,
En al Sijn maeckſel ſpreekt. Maer ſonder grond en ſtrand
  Zijn Sijne wonderen, gelijck Sijn' vriendlickheden.
Heer, deelt Ghy Tongen om? Siet noch eens naer beneden,
En deelt 'er my een' toe die Dy in my bevall',
  Die niet en ſtamer' daer de booſe ſullen beven,
Die naer den doem verlang' van dood en eeuwigh leven,
En onbekommert zij wat ſy daer ſeggen ſal.

KERSMIS.

Al is de herbergh vol, al light Gods Soon in 't hoy,
Mijn' Ziele magh 'er in, en wilt 'er by vernachten.
Kom, vleeſchelicke menſch, de vleeſchige gedachten
Zijn heden van verdienſt: Daer ſchreidt wat in dit ſtroy,
  Dat voor ons ſchreyen wil: daer al het ydel moy
Van Koninginnen kraem voor ſtroy is by te achten.
Daer light in deſe krib, dat ons geloovigh wachten
Vol tijdelick vervull' en al ons leed verſtroy'.
  God light 'er in ons vleeſch; God, vaderloos op aerde,
God, moeder-loos by God; het mede-ſcheppend Woord;
God, Vader van de Maeghd die Hem ontſingh en baerde,
  En nu te voete light. hier light.... En gaet niet voort,
Mijn' Ziele, maeckt een eind van d' ongerijmde Rijmen;
Ons beſte ſeggen waer ootmoedelick beſwijmen.

Digitized by Google

DRY KONINGEN AVOND.

Waer is Gods eenigh Kind, dat ick 't aenbidden magh?
O Wijsen, wijst my 't pad. 'k Zie dusend Sterren proncken;
Maer geene die my leid' als met verkeerde voncken:
Ick sie de Leid-Ster niet daer op uw' wijsheit sagh.
Terwijl ick opwaerts gaep, wat hoor ick voor gewagh?
Wat roept de wulpsche Stad, in weeld en wijn verdroncken,
De Koningh drinckt? wegh, wegh, de Koningh heeft gedroncken,
En drinckende voldaen het bittere gelagh,
't Gelagh van Gal en Eeck, dat geenen mond en monden;
Daer geen' keel tegen mocht, van die daer kop en keel
En Ziel en al verbeurt bekenden voor haer' sonden.
Nu treed ick moedigh toe met all' mijn' wonden heel.
Komt, Wijsen, 'k weet het pad; al is het steil en verre,
Ick vrees den Dool-wegh niet, 't Kind selver is mijn' Sterre.

SONDAGH.

Is 't Sabbath-dagh, mijn Ziel, of Sondagh? geen van tween,
De Sabbath is voorby met sijne dienstbaerheden;
En de Son die ick sie scheen gisteren als heden:
Maer, die ick niet en sie en schijnt niet soo se scheen.
Son, die ick niet en sie als door mijn' sonden heen,
Soon Gods, die desen dagh het aerdtrijck weer betreedden,
Fier als een Bruydegom ter loop-baen ingereden,
'k Sie Sondagh sonder eind door Dijne wonden heen.
't Zij dan oock Sondagh nu, men magh 't Gods Soon-dagh noemen,
Ja, en Gods Soen-dagh toe. Maer, laet ick ons verdoemen,
Waer ick van dryen gae, ick vind ons in de schuld.
God Son, God Soon, God Soen, hoe langh duert Dijn geduld?
Hoe lange lijdt Ghy, Heer, Dijn' Soon-dagh, Soen-dagh, Sondagh,
Ondanckbaerlick verspilt, verspeelt, verspelt in Sond-dagh?

Digitized by Google

's HEEREN AVONDMAEL.

Is 't weer Dijn' hooge Feest, en ick weer van de gasten?
Maer, Heer, het Bruylofts-kleed daer in ick lest verscheen
Is over halver sleet, ja 't en gelijckt 'er geen;
En ick sit moedigh aen als oft' my puntigh pasten.
Hoe waer de wraock besteedt, soo Ghy my nu verrasten,
En uytter deure dreeft in 't eeuwige geween!
Noch borght Ghy my 't gelagh, en, op Geloof alleen
En wat boetveerdigheits, en laet mijn' ziel niet vasten.
Dit 's dan 't boetveerdigh hert. Maer 't veerdigh gaet niet veer:
't Is geen begonnen werck. Wanneer wil 't boetigh wesen,
Voor nu, voor gisteren, en voor den tijd naer desen,
Eens boetigh voor altoos; en wanneer wilt Ghy 't, Heer?
Is 't altijds weer op nieuws, en altijd weer op 't ouwe?
Oh, dat my 't hol berouw eens endelick berouwe!

AEN JOFFROUW

TESSELSCADE VISSCER,

Met mijne Heilige-Dagen.

Komt, Teffel, uyt de Mis, en uyt het misverstand:
Ick weet een rechter pad naer het beloofde Land.
Wy sullen onderweegh oock Brood en Wijn genieten:
Maer in ons' eigen maegh. Die maer brood eten slet, en
Wijn drincken, sterckt sijn hert niet anders van den geur,
Dan of hy nuchteren voorby des Backers deur,
Voorby den kelder gingh. Men sal ons niet doen vasten
Als vreemden; maer als weer en weergenoide gasten,
Spijt onse vyanden, ter volle maeltijd aen,
Ten vollen Beker, dorst en honger doen verslaen.
Wy sullen op de reis oock peisteren en rusten,
En houden *Heilighdagh*: maer niet in luye lusten:

Digitized by Google

De ruſt ſal ſpoedigh zijn, en ſpoediger dan 't gaen,
En toepad van den wegh: En altijd God voor aen,
Altijd de Ster in 't oogh. niet die de Wijſen leidde,
Maer die te Bethlem rees; die uyt den Hemel ſcheidde,
Om blinde pellegrims te lichten van den grond
Tot daer Sy, eeuwigh licht, voor alle eeuwen ſtond.
Luſt u meer tijdverdrijfs in 't reiſen? 't ſal Gods Woord zijn,
Ons Vaders Teſtament: dat dien die van geboort zijn
Sijn' echte kinderen met liſt verduyſtert werdt,
Met laſter werdt ontleght. Die fackel van ons hert,
Die leid-ſter ſal ons eerſt ons' Vader leeren kennen,
Dan onſe Moeder toe, en ons aen haer gewennen;
Maer naeckt een masker-loos, gelijck de Waerheit is,
OntRoomen en ontPaept. Daer ſullen wy 't gewis,
't Ontwijffelicke recht van yeders erfdeel leſen,
En wat ons ſtaet te doen, en wat ons voeght te vreeſen,
En waer de wyde Poort, en waer de nauwe gaet,
En hoe ver Libanus van Babilonien ſtaet.
Vindt ghy daer dan een blad, een woord, of eenen tittel,
Een ſtippeltjen, dat maer uw achterdencken kittel',
En naer den Tiber treck' en Siloë ſchouwen doe:
Van nu af ſegh ick u mijn vol berouwen toe,
En volgh u voet op voet naer Roomen, de gewijdde,
En late Baſel en Geneven op een' zijde.
Vindt ghy daer twijfeligh yet dat ons nodigh ſchijn'
En niet van elders licht t' ont-duyſteren te zijn:
Of vindt ghy daer een' wenck daer door u dunck' ons Vader
Sijn' laetſten wil ontdoe, en wijs' ons op yet naeder
By menſchen toegedicht, die met ons ſterven gaen,
En, op het ſchoonſt geſet, niet als voor erven ſtaen:
Of vindt ghy daer een woord dat onſe Moedertaelen
Voor God ontheilige, en heet' ons woorden haelen
Uyt Roomens oude puyn, en Heidenſch overſchot,
Om daer, en daer alleen, als in een blind'ling lot,
Ons loſdicht, ons verſoeck, ons' danckſpraeck in te voeren,
En doen God lijden wat geen' redelicke boeren

Van

Digitized by Google

Van ons te lijden ſtaet, een' Bedelaer genae
Te hooren eiſchen die ſijn ſelven niet verſtae:
Of vindt ghy daer een' ſpreuk, die ons meer Heiligheden
Dan één' te ſoecken leer', en eiſchen van de leden
De hulpe die het Hoofd allcenigh eiſchen hoort,
Alleen d' ellendige belooft heeft op ſijn woord:
Of vindt ghy daer een' Maeghd daer yemand oyt voor buckte,
Die oyt haer Hemelſch kind ſijn' eigen' eer ontruckte,
Die oyt het Koninghrijck als Koninghs moeder nam,
Om dat de Godlickheit door haer ter aerde quam:
Of vindt ghy daer een Beeld van yet dat Godt mocht heeten,
Van yet dat niet en mocht, ter Majeſteit geſeten;
Ter bede van Gods volck, om dwers door hout of ſteen
Te hooren, en voor God te brengen ons geſtêen:
Of vindt ghy daer een' Wet die ons een ander vaſten
Dan matigheit beval, en ons de macht toepaſten
Van veertigh dagen ſpijs onbeeringh, van een' Dagh
Die meer als andere den Vleesch-dagh heeten magh:
Of vindt ghy daer een' Les die ons verbie te leven
Van onſer handen werck, en een gekloofter leven
Voor deughde-plichten ſtell', die yeder ſijn Gewis,
Sijn' eigen nood-druft en ſijns Broeders ſchuldigh is:
Of vindt ghy daer een' Keur die 't Heilige vereenen
Van 't echte Bedde-paer de kladde ſchijn' te leenen
Van onbeſneden luſt, en maeck my Hoerekind,
Om dat mijn Vaders vleeſch mijns Moeders heeft bemint;
En duyde laſterlick mijns Salighmakers goedheit,
Om dat een' Bruyloft-mael ſijn' menſch'lickheit gevoet heit,
Om dat hy niet en riep, Bruyd, Bruygom, ſiet op my,
't Is beter dat de menſch op aerden eenigh zij:
Of vindt ghy daer een' Vloeck den ſweerer toegedreven,
Die ſijn beſworen woord, den ketter ſelf gegeven,
Te wederroepen dwingh', en Iſraël verklaegh'
Om dat het Gabâon myneedeloos verdraegh':
Of vindt ghy daer een Schat van onbevolen wercken,
Van overtolligh goed, daer uyt de rijcke kercken

Digitized by Google

Der armen ſchuld voldoen, daer door ghy vry en vlugh
Uw' ſchouderen ontlaedt op uwes naeſten rugh;
Daer uyt een ſondigh menſch afgodelick verdeele
Dat uwe ziel verquick' en haere wonden heele,
En vulle ſoo de maet van Gods verdienſten op,
Die ſijn' gehoorſaemheit vervulde tot den top:
Of vindt ghy daer een' macht een' ſchuldigh' menſch gegeven,
Om ſijnen mede-menſch de boete te vergeven
Die hy God ſchuldigh is, en ſeggen, menſch, gaet heen,
Eet viſch, dry weken langh, ghy hebt genoegh geleên:
Of vindt ghy daer wat Broods met een' getapten Beker
Die God en Menſche zijn, ſoo levendigh, ſoo ſeker,
Soo tegenwoordigh als God in den vleeſche was;
Die ſich nu ſluyten laet in meer of minder kas,
En alle daegh ontdoen, en alle daegh hermaecken,
En vinden ſonder ſien, en voelen ſonder raecken,
En ſcheuren ſonder breuck, en eten ſonder ſmaeck,
Die hier, en teffens daer, en teecken zij en ſaeck,
En een vijf-woordens-God, een God van meel voor muyſen,
Een God, die waer ghy wilt moet huyſen en verhuyſen:
En vindt ghy by gevolgh ('t gevolgh is even wis)
Dat God een' Poort, een Wegh, een waere Wijngaerd is:
Of vindt ghy daer een Vyer, dat zielen af kan vagen,
En ſengen uwen Geeſt, en doen dat Gods verdragen
Niet af en hebb' gedaen: Soo ſegh en ſweer ick hier,
'k Wil niet te ſoecken zijn, 'k wil met u in dat Vier,
'k Wil koken neffens u, tot dat wy gaer gebrouwen,
Als afgebluſte Kalck, in koeler lucht verkouwen,
En dienen ſtichtelick ten bouw van 't heiligh werck
Van Scherpenheuvels kluys, en van Lorrettos kerck.
Of gaen uw' oogen op, en voelt ghy onderwegen
Uw aengeſteken Hert ter rechter zij' bewegen,
Als of Hy ongeſien naer Emaus met ons quaem
Die geern is tusſchen twee vergaert in ſijnen naem?
Gebeurden U 't geluck, gebeurden my 't vermaecken
Van uw' miſmaecktigheit door my te ſien vermaecken!

Ver-

Digitized by Google

Vermaeckelicke reis, die ick ſoo geeren ſagh',
Wat maeckten ick van U een' nieuwen Heil'gen dagh!
Maer ons gety verloopt, 't gety van onſe jaeren.
Wy moeten flucks van Land, ſoo ghy meent mé te vaeren.
Ey! meent het. Siet ick meen 't. Hier is mijn hert en hand;
Komt, Teſſel, uyt de Mis en uyt het misverſtand.

E N Δ Τ M A Γ A M O Τ.

Over des Haeren Avondmael.

Gods Tafel, en daer aen ick ſotte Sondaer, ick!
Heb ick 'er t'eten en te drincken ſonder ſchrick?
Ghy die die Tafel dockt, en met geen minder eten
Als van Dijn eigen Vleeſch en Bloed; hebt Ghy vergeten
Hoe dat ick mennighmael, hoe onlanghs, deſer Feeſt
Oncierlick aengedaen, deelachtigh ben geweeſt?
En lijdt Ghy my weer hier, en doet Ghy my niet vragen
Waer 't Kleed is, 't Bruylofts-Kleed, dat yeder hoort te dragen,
Die hier verſchijnen derft? Ick vraegh't mijn ſelven, Heer,
En vindt het vuyl gewaed vol vlecken, waer ick 't keer.
Soo was 't voorheen, ſoo is 't en (wel magh ick het vreeſen)
Soo ſal 't geduerighlick, ſoo langh ick zijn ſal, weſen.
Sal ick niet worſtelen en poogen dat ick ſweet,
Om eens Dijn Gaſt te zijn, met heel een ouvuyl Kleed?
O ja, Genadighſte, Die my in vrees en beven
(Als na den hinnenmenſch) dien yver hebt gegeven:
Danck zij Dy eenwelick: Ghy hebt my met den luſt
Van weldoen tegens mijn onweldoen uytgeruſt:
Maer van dry Vyanden en ben ick maer een eerſte:
Twee laetſte werpen my ſoo veel ſlijcks, elck om 't ſeerſte,
Dat weerſtandt machteloos, en, wat ick weer of wis,
Bei, weeren overmant, en wiſſen ydel is.
Moet ick dan buyten ſtaen, ſal ick my uyt ſien ſchuymen,
En niet ſoo veel van 't Mael genieten als de Kruymen?
Neen, Heer, daer is een Kleed, daer is een Heiligh Kleed,

Digitized by Google

Een bloedigh Kleed, gedrenckt in water en in ſweet;
't Kleed van den Middelaer, dien Gh' u hebt laeten paeyen:
Dat kan my decken met de minſte van ſijn' draeyen.
Daer onder vrees ick Dy (ick die Dy vrees) meer niet,
'k Weet dat Ghy door dat Bloed mijn' Etter niet eu ſiet.

Noch over het ſelve.

Ghy maeckte water wijn: dat 's klaer als wijn of water;
En 't was een wonder werck. Ghy noemde Brood uw Lijf,
En Wijngaerd-ſap uw Bloed, en 't was een tucht-bedrijf
Tot uw'r geheugenis: ſoo lees ick, en ſoo ſtaet'er.
Mijn' ziel vergaept ſich niet aen wat veel' eeuwen laeter
De grove gronden ley van eeuwelick gekijf:
Wie U 't mirakel, Heer, of aenſchrijv', of ontſchrijv'
Houd ick voor even boos van opſet en van ſnater.
Gunt my het recht, het ſlecht, het oud, het al-gemeen;
Het onbemorſt gebruyck van wat Ghy hebt geſproken,
En dit mirakel toe: ô God voor my gebroken,
Breeckt nu dit lichaem oock en deſe ziel van een.
Neen, neen, verworpen ſteen; ghy zijt 'er van gewroken,
Maekt maer mijn ſteen tot vleeſch, en maer mijn vleeſch tot ſteen.

Noch over het ſelve.

Ick wil, Heer, dat Ghy wilt en heb het langh gedaen;
Ick heb Dijn' loop-baen lief, en loopſe met vermaecken.
En doe 't van over langh, en hoôp het niet te ſtaecken,
Maer van de dertigh grein tot hondert toe te gaen.
Hoe pleit ick evenwel? is dus de maet voldaen,
Is 't wel of met mijn' wil of met mijn' loop te raecken?
Oh, ſoo veel ydelheits en laet my noyt genaecken:
Onnutte dienſtknecht, hoe ſoud ick by my beſtaen?
Mijn wil is wilde wil, mijn loop is ſtaegh te rechten.
Oh, die de voeten wieſcht van Dijn' onvuylder knechten
Waſcht met den minſten drop van Dijn onſchuldigh wee

Mijn'

Digitized by Google

Mijn' vuyl geloopen' af, eer ick ter Tafel trée.
Ick ſeght, ô God, en meen 't, en ween 't en ſteen 't, oh armen!
't En gelt noch wil noch loop; mijn heil is Dijn ontfarmen.

Noch over het ſelve.

Het kleed moſt wit en klaer, ja ſpier-en ſneeuw-wit zijn,
Daer med' ick op Dijn' Feeſt, Almachtige, verſchijn:
Maer 't is een' ſneeuw vol ſlijcks, en 't is een ſpier vol vuylen
Dat ick ter Maeltijd brengh. Wat ſal ick aengaen? ſchuylen?
En ſchouwen Dijn geſicht? de Vijgen van al 't land
Zijn breede bladen-loos tot mijner ſonden ſchand.
Neen, Heer, ick bergh my niet; ick wil van Dy geberght zijn:
O, wilt het om Dy ſelfs noch deſe reis geverght zijn!
Ick ſal haeſt ſneeuw-wit zijn, ſoo Ghy der maer toe doet
Den Yſop van Dijn' Geeſt, de Looge van Dijn bloed.

Noch over het ſelve.

Verſchijn ick op Dijn Feeſt met all' mijn' twiſtigheden,
Ick op Dijn Vrede-feeſt, ick twiſtigh met mijn' leden,
Ick met mijn Even-menſch, mijn' Reden en mijn' God,
En lijdt Ghy dat ick Dy viermael in 't jaer beſpot;
En brengh' een' Bruyloft-rock tot Overkleed van ſonden,
Als of 't Dy blinden koſt, en ſwachtelen mijn' wonden
Voor Dijn geweldigh oogh dat door de nieren boort?
Ja, Heer, ick ſpreeck het luyd, en lijde dat Ghy 't hoort,
De booſe zijn ſoo veel', ſoo weelderigh, ſoo machtigh,
Sy maecken 't goed ſoo quaed, de logen ſoo waer-achtigh,
D'onnooſele ſoo vuyl, d'onſchuldige ſoo ſwert;
Daer is geen ſchuylen meer voor 't vredelievend hert;
't Moet ſtrijden, of 't hem luſt, of niet en luſt te ſtrijden:
Maer Dijn' genade maeckt mijn ſtrijden niet dan lijden:
Ick wreeck my met geduld. Noch roem ick van meer machts;
Beſpouwen ſy mijn' eer met achterklap, ick wacht's;
En draegh 't ſtil-ſwijgende, tot dat de tijd verſchijne

Digitized by Google

Dat ick magh fegenen voor aengedaene pijne,
En maeckenfe verfinft en overtuyghe van fin,
Van onverdienden vloeck voor broederlicke min,
En loonen leed met lief, en laden die my haeten
Met weldaed over haop, om of fy 't mochten laeten,
En fchaemen fich 't gevloeck, en werden moe gequelt
Die geen verfet en foeckt als weldoen voor geweld.
Dien twift en ftoockt Ghy niet: Ghy dooght hem t'mijnen voordeel;
En 't is een' oeffeniagh die 'ck van Dijn heiligh oordeel
Gewilligh ondergae en plege fchier met luft:
Want Ghy zijt met de Ziel die oock Dijn' roede kuft.
Veel fcherper is de twift die 'ck niet en kan verbloemen,
Die 'ck binnens monds bely, die 'ck niet en derve noemen,
De twift met Dy en my, de twift van Geeft en bloed,
Die daer mijn reden doet niet willen wat fy moet,
En niet doen wat fy wil 't quaed kennen en niet laeten,
't Goed kennen en niet doen, de misdaed doen en haeten,
Niet volgen daer Ghy roept, niet koeren daer Ghy keert,
Niet foecken dat my dient, niet fchouwen dat my deert.
Maar d'allerheilighfte, 't volck van Dijn welgevallen,
Zijn fevenmael des daeghs en fevenmael gevallen,
En drymael eer den haen den dagh op kraeyen moeht,
En 't heeft den fommigen foo hoopeloos gedocht,
Van vallen op te ftaen foo langh fy vallen konden,
Dats' uyt des levens tijd en uyt het lijf der fonden
Ontflagen wilden zijn, en wenfchten om de pijn
Van fterven, om de pijn van fonden door te zijn.
Wat ben ick voor een worm by die verkoren vaten?
Wie, doe ick dat fy de'en? wie, fit ick daer fy faten?
Een hond, Almachtige, die om de kruymen baf
Van Dijner kind'ren brood: ja dier van d'eerfte ftraf,
Een kruyper by der aerd, in 't vuyle flijck van fonden,
Geen beter Voedfel waerd dan 't overfchot der honden.
Dijn maeckfel evenwel, en daer een' Ziel in leeft
Die op Dijn' zegen hoopt en voor Dijn feggen beeft.
Een lemet die noch vonckt, of emmers fchijnt te roocken

Als

Digitized by Google

Als of sy voncken mocht; een ried vol kromme kroocken,
Een mensch, en daer is 't al; een Engel, soo Ghy wilt
Dat Dijn' verbolgentheit voldaen zij en gestilt
Door Sijn' voldoeningen, Die, voor my afgekomen,
Voor my vermenschelickt, het Kruys heeft opgenomen
Dat my te wichtigh was, mijn t' achterheit betaelt,
Sijn selven in de schuld en my daer uyt gehaelt.
Oh wilt het Vaderlick en Schepperlick en Heerlick;
En, zijn Dijn' Heiligen van uyt het selve deerlick
Gestegen daer sy zijn, en waeren sy voor Dy
Dat ick was eer ick was, en wierden sy met my
Dat ick wierd doe ick wierd, en most Ghy beid' herbaren,
Doe w', eens geboren, niet als wangeboorten waren,
En struyckelden sy noch herboren, als ick doe,
En waren sy, als ick, dan wacker en dan moe,
Dan neerstigh en dan traegh, dan zedigh en dan dertel,
En is 't al menschen-werck en meer en min gespertel,
En meer en min versuyms van aengeboden heil,
En meer en min berouws van meer en minder feil,
En hebt Ghy oock de schuld van een door-schuldigh leven,
Om eenen oogenblick berouwlickheits, vergeven,
En lange moordery genagelt aen Dijn Kruys,
En die de Rechter straft' ontfangen in Dijn huys,
't Huys der gerechtigheit; hebt noch eens medelijden
Met een welmeenend hert, dat staet maeckt op Dijn lijden,
Met een verloren kind, dat van den dool-wegh keert,
Met een vermiste Schaep, dat Ghy van nieuws bekeert
En by de negentigh en negen t'huys gebracht hebt
Met een' misdadigen dien Ghy aen 't Kruys bedacht hebt,
En van dol wijs gemaeckt en levend van een lijck,
En leeren seggen, Heer, gedenckt mijns in Dijn Rijck.

Noch over het selve.

Is dat de swaerigheit? neer sitten, eten, drincken,
En seggen, grooten danck, en doen dat dancken klincken,

Digitized by Google

Dat Kercken daveren van lof en prijs en eer?
En is dat jock nietlicht en goed om dragen, Heer?
O Jae 't: ick schort het op en meender mé te proncken
Voor menschen en voor God. Voor bey? wat magh ick roncken!
Voor menschen oogen, ja: maer voor mijn' Schepper, neen.
(Ghy weet Alwetende, ick segh het tusschen tween,)
En menschen weten 't niet, hoe 't weeght op dese schoud'ren;
Die 'ck voel dat seffens gaen verswacken en veroud'ren,
Hoe 'ck struyckel onder 't pack, hoe lichtelick mijn voet
In 't struyckelen verstuyckt; hoe dat ick ligh en wroet
Om op te raecken, en niet op en kan geraecken;
Daer af dit Bruylofts-kleed, dit kermezijne Laken,
In 't heiligh Bloed gedoopt soo vuyl, soo kladdigh siet.
En nochtans sit ick hier, en ick en schaem my niet,
Noch voor den Bruydegom, noch voor sijn' uytverkoren,
Sijn' Sonne-suyv're Bruyd! Neen, Heer, Ghy moet het hooren,
En hoort het dagelicks, en hoort het met geduld,
De plecken in mijn kleed zijn 't door mijn eigen schuld;
Daer valt geen pleiten voor: maer isser een van allen
De gasten pleckeloos? en zijnse niet gevallen
Als ick gevallen ben, en dan weer op gestaen,
Dan weer gestruyckelt die met my ter Tafel gaen?
Ghy weet het, en ick gis 't. Dit weet ick sonder gissen,
De Bruygom blijft alleen, en moet Sijn' Gasten missen,
En setten in haer' plaets Sijn' dienaers sonder end,
Sijn' Eng'len sonder vleck, indien Hy hier ontrent
Niet als het vleckeloos Gewaed verstaet te dulden.
Maer houdt Uw' lesse niet, Vergeeft ons onse schulden,
En d' andre, Komt tot My al die beladen zijt?
En is 't niet al met schuld beladen inder tijd?
En is 't niet Menschen-werck, geen' Engelen te wesen?
En zijt Ghy niet gestraft, gestorven en geresen
Om aller schulden vleck te wasschen in Dijn Bloed?
Soo siet niet wat ick dé, maer wat Ghy deedt en doet
Tot lichtingh van mijn pack, tot suyv'ring van mijn' vlecken,
Soo sal ick hier bestaen: en, kant 'er wat toe strecken,

Dat

Digitized by Google

Dat ick mijn' ſchuldenaer vergeve wat hy dé,
Wat ick niet en verdiend' en wat ick van hem lé,
Stout en ootmoedigh, Heer, derv' ick my des beroemen:
En ſult Ghy in 't gericht geen' menſchen-ziel verdoemen,
Dan die geen' menſchen-ziel ſijn ſchuld vergeven koſt.
Soo ben ick, niettemin door Dijnen arm, verloſt.

Noch over het ſelve.

Wel! dat de ſondaer ſich bekeer' en levend blijv',
Is dat des Heeren wenſch in 't menſchelick bedrijf?
Soo zijn wy buyten ſorgh: want wien en ſoud 't niet luſten
In leven en in dood op ſijn bekeer te ruſten?
Ja, Heer, ick ben bekeert, en kom daer op aen 't mael
Van Dijn' gedachtenis en minnelick onthael.
Is 't niet bekeers genoegh? Siet, ick verſoey de ſonden
Van mijn' voorleden tijd, als ingevuylde wonden
Daer my de reuck af walght; Ick wenſchte s'ongedaen,
Ick wenſchte, s'uyt den Boeck gewreven daer ſy ſtaen,
Ick wenſchte, s'in het diepſt van aerdrijck of van baeren
Ver van Dijn aengeſicht wegh en verduyſtert waeren:
Is 't niet bekeers genoegh? — Misrekenend gemoed,
't En is niet halver weegh van daer ghy weſen moet.
't Berouwt my van eertijds: wie ſoud het niet berouwen,
Wie en berouwt geen quaed die 't weet en kan onthouwen?
Maer is de man bekeert die 't quaed onthouwen heeft,
En ſeght het hem berouwt, en noch in 't quaede leeft?
En doen ick als ick ded' en lev' als ick leefde
Doe 't quaed my niet en rouwd' en ick God wederſtreefde,
Gewentelt in het boos' en van de wer'ld verheert,
En heet ick vol berouws, en ben ick wel bekeert?
Is mijn berouw beroem, en mijn' bekeeringh praeten,
En maeck ick ſtaeg mijn werck van ſeggen en niet laeten?
Neen, door des Heeren hulp, 'k en trad niet als ick tree,
'k En lev' niet als ick leefd' en doe niet als ick dee,
'k En denck niet als ick dacht, 'k en ſpreeck niet als ſy ſpraken,

Digitized by Google

Die met my haer verbond en Gods geboden braken.
Is 't nu bekeers genoegh? noch al ten halven maer;
Ten halven; Ja, mijn God, ick weet het, en 't is waer;
Het vorige verfoeit en ernſtelick berouwen,
Het jegenwoordige vol yver en onthouwen,
En is de volle boet van Dijn behagen niet:
't Voornemen is de plicht daer Dijn' genad' op ſiet:
Het opſet hebt Ghy lief, het ernſtige verloven
Van overpleeghde ſond begunſtight Ghy van boven
Met goeder ouderen barmhertige verſoen,
Als 't kind belooft, 't en ſal 't ſijn leven niet meer doen.
Nu is 't bekeers genoegh: 't voorleden is berouwen,
't Toekomende verlooft. Maer ſal 't verloven houwen?
Sal 't oude water-werck den ouden gangh niet gaen
In mijnes oude ganghs verdrietige weer-aen?
Ghy weet het, goede God, en ick en kan maer wenſchen;
Want Ghy zijt altoos God, en wy zijn altoos menſchen:
Maer Die my 't wenſchen gaeft, voltreckt Dijn werck, en gunt
Dat ick alleen niet kan, en Ghy Al-eenigh kunt.

Noch over het ſelve.

En eet ick niet Gods vleeſch, en drinck ick niet Sijn bloed;
Wat doen ick hier te gaſt, en waer toe is 't my goed,
Dat ick mijn lichaem ſet daer 't meermael heeft geſeten
En deſen Wijn geſwelght en in dit Brood gebeten,
Is 't niet, gelijck God ſey, Sijn lichaem, is het niet
Het Bloed dat Hy vergoot en 't bloed dat Hy vergiet?
Mijn' ziel en vraeght dit niet; ick voel 't mijn lichaem vragen.
Is 't vreemd? ſy vraeghden 't wel die God in 't lichaem ſagen,
Hoe Sijn Vleeſch eetbaer was: Ick vraegh hoe 't niet en is;
Want emmers is 't getrouw en heiligh en gewis,
Al wat Hy ſpreken wouw; en die het naer Hem ſchreven
Beruygen duydelick dat Hy Sijn Vleeſch gegeven,
Sijn lichaem omgedeelt, Sijn Bloed doen drincken heeft.
Maer, Heere, doe Ghy 't ſpraeckt hebt Ghy in 't vleeſch geleeft:

En

En atm' U daer Ghy saet, en saet Ghy daerm' U op at,
En de verrader, die met U de leste sop at,
At hy U tot die sop voer toespijs? neen, gewis,
Die 't seggen, meenen 't niet, die 't meenen, meenen mis:
't En was, 't en kost niet zijn; Ghy wilden 't niet doen wesen,
Is dan het nonnis niet omstandelick geweesen?
Wat blijft men hatpelen of 't dagh is, of geen dagh?
De Son schijnt. Atm' U niet daer elck U voeld' en sogh,
En bijt men in Uw vleesch, daer 't soo ver uyt der oogen
En uyt der handen is? moet ick het in medoogen
Of in mijn' gramschap sien, dat een geschapen mensch
Met minder als een' weuck, met nauwelicks een' wensch
Sijn' Schepper nederdaeght, sijn' Schepper aen derft seggen;
Doet dit Uw lichaem zijn, des' Wafelen, des' Weggen,
En laet het Wafelen, en Weggen blijven zijn,
Vleesch en Bloed in der daed, Meel en Melck in den schijn.
Komt uyt den Hemel niet, en regent U beneden
In dusend stucken broods: lijdt wat Ghy hebt geleden,
Hersterft Uw diere dood, soo dickmaels als 't hem lust
Die U hier, die U daer, staet en verraedt en kust,
Geeft Uw' vijf woorden plaets; Laet U de weerklanck dwingen
Wat meels te zijn, Ghy God en Schepper aller dingen.
Was soo de meeningh, Heer, en was 't Uw heiligh wit
Te lijden naer Uw' dood, te rijsen daer Ghy st,
En van de rechterhand des eeuwigen vermogens
Te daelen onder ons? 't Zijn ongerijmde logens,
Het zijn verdichtselen daer van Ghy noch de schuld
In Dijn' gerechtigheit den Dichter eischen sult.
Vergeeffsch bekleedt men sich met averechte Veeren
Van woorden die men weet recht tegens draeds te koeren:
Indien 't Uw lichaem was daer van Ghy seidt, Dit is 't,
Soo hebben sy gedwaelt en heel den wegh gemist
Die U niet als een' Wegh vertraden met haer' Voeten,
Die U voor haeren Heer, niet voor een' Deure groetten,
Dien 't ongeredent docht en buyten allen schijn
Dat Ghy de Wijngaerd, sy de rancken souden zijn.

Ghy

Digitized by Google

Ghy wilden U nochtans Wegh, Deur en Wijngaerd noemen,
En die Uw woord misduydt is waerdigh om verdoemen,
En sy misduyden 't, Heer, en ick misduyd 't met haer,
En segh 't en is niet soo, en evenwel is 't waer;
Wegh, Wijngaerd, Deur en Brood, Ghy zijt het al te samen,
En die 't niet vatten wil heeft geen gevoel van schamen,
Of hoorde noyt de tael van Canaans geluyt,
Of sluyt sijn' oogen toe, of beide zijn hem uyt
En is blind op gevoet, en kan aen 't sien niet komen.
O Die my door de siend' en uyt het saed der Vromen
Ter wereld hebt gestelt, door Wien ick heb gelooft
Al wat gelooft moet zijn, weest eeuwighlick gelôoft!

Noch over het selve.

Dry maenden zijn verby, sints ick hier lestmael sat,
En beet in 't heiligh Brood en proefde 't heilsaem Nat
Nu noch eens opgerecht, en uyt de Maeltijt scheide,
Versadight en gevoet als 't vet Schaep uytter Weide,
Gemoedight, als een Held die sich ten Oorlogh rust,
Om tegens my met ernst te strijden en met lust.
Die strijd is aengegaen: Ghy hebt hem my sien winnen,
En sien verliesen, Heer. Met Vyanden van binnen,
Met buyten-Vyanden heb ick te doen gehadt;
Dan zijnse my ontslipt, dan heb ickse gevat;
Dan ben ick neergestort, dan ben ick opgeresen,
Dan buyten alle hoôp, dan boven alle vreesen.
Wat heeft 'er aen geschort? most ick geduerigh staen,
Noyt struyckelen, en, noyt geslagen, altoos slaen?
Neen, neen, rechtveerdigheit, en sien ick niet vergallen
Met sesmael alle daegh, met sevenmael te vallen;
En, soo 't my achtmael, soo 't my thienmael is geschiet,
Is daer door all' Uw gunst verdwenen, ofte niet?
Ick vraegh 't niet sorgeloos, om achtmael sonder vreesen
Te derven schuldigh en onschuldigh willen wesen;
Maer nu het achtmael is, of een, of ses of dry,

Heer,

Digitized by Google

Heer, kond Ghy 't dusenden vergeven, en niet my?
Genae voor dusenden, voor my, voor mijns gelijcken:
En siet Ghy ons wat min veroveren als wijcken,
En baert ons stadigh ouw' belofte nieuw verwijt,
Hebt wat medoogentlick gevallens in den strijd,
Dat 's, in Dijn werck; want, Heer, Heer van onnutte knechten,
Quam 't niet van boven neer, wie quamer eens aen 't vechten.

KOORTSIGE

BEDDE-BEDE.

Wilt dan deernis met my hebben,
En de quaelen eens doen ebben
Die my perssen vloed op vloed:
Valt my niet te lastigh bange,
Heer, en worstelt niet te lange
Tegen dit onmachtigh bloed.
Machteloos en schuldigh ken ick 't,
Maer voor Dijn gesicht beken ick 't,
Daer Genade staet by Recht:
Laet mijn' sonden dusend wesen
Boven dusenden geresen,
Emmers blijv' ick noch Dijn knecht.
Emmers een van Dijne Schaepen,
Die Ghy met de trouwe wapen
Van Dijn' Engelen beset,
En veel ysiger gevaren
Schadeloos doen wedervaren
En ten halven hebt belet.
Doe ick langhs de klippe-trappen
Op vier voeten moste trappen
Daer den afgrond nevens lagh,
Daer mijn' herssenen af klagen
Dat sy'r noch een' draey af dragen
Als 't my somwijl heugen magh:

Doe

Digitized by Google

Doe ick door den mist gedreven
Ty en haven mis gedreven
Endelick ten sande stack,
Daer my niet te kiesen stonde
Verre van bekenden gronde
Dan een bootgen als een wrack:
Doe ick tusschen kar en paerde
Met het opperst naer der aerde
Viel en hongh en niet en viel,
Met de handen in den teugel,
Met de beenen door den beugel,
Ter genade van een wiel:
Al om hebt Ghy my gedragen,
En gedreight met schaduw-slagen,
En geschort ter halver val:
En is 't nu een flauwe toortse
Van een' ongesiene koortse
Die my t' onder houden sal?
Waer is 't vyer, waer zijn de kolen
Onder welcke darmen-holen
Staet den rooster die my braeyt?
Die haer' wonden leenen kennen,
Leeren aen 't gesicht gewennen,
Half genesen, half gepaeyt.
Waer af komt de vloed en ebbe
Die ick in mijn' Leden hebbe?
Waerom gaet het uerwerck vast
Dat soo veel kost van ontstellen?
Doender ons soo veel mis-tellen
Daer de meester staegh op past?
Maer het zijn Dijn' diepe gronden
Die wy noyt en ondervonden,
't Zijn Dijn' wonderen, ô God,
Daer Ghy giesige bevraegers,
Sterrenboorers, Hemel-plaegers,
Mé begrijpende bespot.

Digitized by Google

Nu en hond' ick 't nedrigh ooge
Niet al-uyt in 't zeil soo hooge;
Maer, ô kenner van mijn hert,
Een gebeedje moet ick lesen,
Wilt my kennelick genesen
Van mijn onbekende smert.

BEGONNEN DANCKSEGGINGH VOOR VERLOSSINGH UYT DESELVE SIECKTE.

Zijnder woorden in de monden
Van de volckeren der aerd,
Zijnder seggingen bevonden
Grieckscher oft Romeinscher aerd,
Zijnder spreucken die mijn' Lippen
Vollen konnen tot den boord,
En mijn' lippen soo ontslippen
Als de donder werdt gehoort.
Volckeren van uyt den Westen,
Volckeren van d'Oosser zij',
'k Vergh' u tongh en tael ten besten,
Voert my elck van 't sijne bye:
'k Heb een pack op schouder leggen
Dat op schouder-hulpe beidt,
'k Heb lof, prijs, en eer te seggen
't Eeuwigh licht in eeuwigheit.
God, den Schepper uwer Vad'ren
Uwer kind'ren hooge voogd,
God, die niet en heeft te nad'ren
Om te keuren hoe ghy dooght,
God, uw Vader en behoeder,
Die het quade van u draeyt,
Die u deckfel, huys en voeder
Over uwe Landen saeyt.
't Onbegrijpelicke Wesen
Dat de wildste van u voelt,

Nie-

Niemand laten kan te vreesen
Hoe sijn hert oock wille-woelt,
Dien God heb ick toe te schreeuwen
Uyt dit hert, door desen mond,
Dien door aller eeuwen eeuwen
Op te loven van den grond:
Van den grond, de laege wooningh,
Daer de mensch, de groote mier,
In een' stadige verthooningh
Leght en kruypt van daer tot hier:
Van den grond, daer ick verslagen
In den brand, ja selver vier,
Heb mijn herte leggen knagen,
En mijn' ziel doen ruymen schier.

ONTWAECK.

Hoe goed is God! hier ben ick noch,
Vry van gekreun en van gekroch,
Als uyt een' korte dood verresen:
Mocht ick het uyt mijn' sonden wesen,
Die staege dood mijns levens! Heer,
Kroont dese weldaed met wat meer:
Laet my mijn selven niet verslaepen.
Dry dagen was Dijn Vriend ontslaepen,
En stonck den vierden, als hy rees;
Hoe is 't met mijn bedorven Vlees,
En met mijn' vuyle Ziel daer binnen?
Sy stincken bey voor alle Sinnen,
Ja voor Dijn Neus-gat, ja voor 't mijn;
En, Heere, soo en kan 't niet zijn,
Of dese nieuwe vonck van leven
Hebt Ghy my voor de hand gegeven;
Soo zijn mijn' oogen bey niet toe;
Ghy doet dat ick'er een op doe:
Ick droom niet, want ick sie mijn' droomen

Mijn

Digitized by Google

Mijn open oogh te voren komen,
En ick vertelse Dy, ô Heer,
En werpse voor Dijn' voeten neer,
Als vuyle vodden van de leden
Die tegens Dy ten strijde treden
Ja tegens my die beter weet,
En steeds van Evas Appel eet.
Maer emmers, nu Ghy my siet geenwen,
En hebt Ghy niet soo luyd te schreeuwen,
Als, Lazare, komt uyt de kist;
Ick weet wat dat hy niet en wist,
Ick weet Ghy zijt my by gekomen,
En grijpe selfs niet naer de zoomen
Van Dijn door-en-door-heiligh kleed:
My heelt, dat ick geloov en weet,
Hoe Ghy, gezegen door de wolcken
Ter saligheit van alle Volcken,
Voor alle volcken van Dijn' Kerck
Getreden zijt in 't bloedigh werck,
En hebt de wijn-pers self getreden;
Met wonderwercken en met reden
De Kieckens van Dijn' eigen' Hen
Vergadert, daer ick een af ben:
Ghy hebt van Dijn' verdoolde Schaepen
De Kudde t'samen komen rapen,
En van die Schaepen ben ick een;
Dat weet ick uyt Dijn' eigen re'en:
Dat weten kond ick niet bereicken,
Had Ghy de hand niet willen reicken,
Om my te slepen uyt den nacht
Van mijn' onkunde sonder macht.
Hebt medelijden met den weter,
En, dien Ghy wel doet, doet hem beter:
Gedooght niet dat in wetenschap
Mijn wanckelend Geloove slapp't.
't Was een mirakel, my te scheppen,

Digitized by Google

En, dat sich dese leden reppen,
En dese Ziel met haer bedrijf,
Is meer mirakels dan mijn lijf:
Maer 't Schepsel over eind te houwen,
Is minder niet als 't eerste bouwen,
En, schiept Ghy my met alle daegh,
't Gebouw laegh duisend mael om laegh.
Schept en herschept Verstand en Reden,
Soo dat sy, meesters deser leden,
Haer weten buygen naer de Wet
Die Ghy den weter hebt gesett:
Soo sal dat wettelicke weten
Gehoorsaemheit en Liefde heeten,
En strecken tot des weters nut;
Soo sal de roede zijn gebruyt,
De dobb'le roede Dijner slagen
Die Ghy den knecht dreight te doen dragen
Die 's Meesters wil weet en verlaet,
En willens weters tegenstaet.

GENESEN VAN DOOFHEIT,

TOT GOD.

Myn' misdaed, van 't getal der gene die Dy haeten,
Was op, onwaerdigh, my, van 't salige getal
Der hoorers van Dijns woords heilsamige geschal,
Was op, welwaerdigh, my van Dijn' hand uyt gelaeten,
En sloegh my over 't hoofd, en wilde 't niet verlaeten;
S'en schonde my mijn een, mijn eenigh Oor en al.
Dijn' goedertierenheit schoot tusschen 't ongeval,
En stilde met eed' tot de weeën die my aten,
En heelde my 't gehoor. Wat heb ick nu te seggen?
Mijn ongeluck en heil by Malchus lot te leggen?
Neen, de wonde was ver min genesellijck,

De

De straffe het verdient, de weldaed ongelijck:
Ick was, als Malchus was, de Malchus die het lede,
Maer, ick moordadige, de Malchus die 't my dede.

BEGIN VAN DEN 101 PSALM.

Myn' Ziele sinckt om hoogh; mijn hert te langh verladen
Met saecken van gewicht weeghu hemel waert uyt my.
Van Psalmen gae ick groot, van Lof-sangh, die voor Dy,
Gerechte, goede God, gerechte goedheits paden
Sal melden, en mijn hert ontleden voor Dijn oor.
O zegent mijn begin; dit leven neem ick voor.

BEGIN VAN DE ARTYCKELEN ONSES GELOOFS.

God sprak, en niet wert yet. Dat's God zijn sonder weergae.
Almachtigh Wesen, of ick op, en of ick neer gae,
'k Ontmoet Dy in Dijn werck, van dese voetbanck af
Tot in dien hoogen throon die Dy Dijn' wijsheit gaf,
Is 't al God, en vol Gods. den Hemel is vol tongen,
En die vol wonderen: het aerdrijck roert sijn' longen,
En tolckt daer tegen op. Wat stoffe was dat, Niet,
Daer soo veel Yets uyt rees als hert en ooge siet,
En rees in eenen wenck, den wenck van seven dagen,
Die Ghy soo noemt, om mijn' onmacht te leeren dragen?
Niet was, en Yet was niet: Yet werd, en Niet vergingh,
Soo was Niet, en was niet: Maer Ghy waert alle dingh.

GODS THIEN GEBODEN.

Bidt God alleen, Geen Beeld, Spaert Gods naem, Viert Sijn' rust,
Eert Ouders, Moordt, noch Boelt, noch Steelt, noch Lieght,
noch Lust.

BIECHT EN TROOST.

Ick ben geboren in het quaed,
Quaed dat ick noch niet naer en laet,

Hoe-

Digitized by Google

Hoewel het mijn gemoed verſtaet;
Maer dat van quaed tot erger ſlaet,
Daer Vleeſch en Werelt nae my ſlaet,
Met haer betreckelick gelaet,
En daer de duyvel om my gaet,
Tot alle mogelicke ſchaed.
In deſen kommerlicken ſtaet
En ben ick doch niet buyten raed,
Daer komt my een behulp te baet,
Daer ick my eenigh op verlaet,
Mijn Rechter is mijn Advocaet.

TOT GOD.

Myn' ſonden zijn my leed; ſoo zijnſe my vergeven;
Om mijn leedweſen? Neen: Ghy, Waerheit, Wegh en Leven,
Ghy ſelver hebtſe my vergeven voor Uw' pijn.
Om mijn leedweſen? Ja: Ten kan niet anders zijn:
Maer dat leedweſen ſelf hebt Ghy my ſelf gegeven.

TOT GOD.

Is hy ſtaegh in gevaer van vallen, die daer ſtaet,
Heer en verlaet my niet, dat ick U niet verlaet'.

TOT GOD.

Vergeeft Ghy ſoo als wy den ſchuldenaer vergeven;
Soo leef ick vrolick met de beſte die daer leven
En vrolick ſterven gaen: Ja, Schepper, van nu af
Ontſegh ick my Dijn' gunſt, beſpreeck ick my Dijn ſtraf,
Houd ick de booſte niet van nu af quijt en even
Met de goe' ziel die Ghy, die Ghy my hebt gegeven.

TOT GOD

Wanneer Ghy klopt aen 't ſteenen hert,
Daer geen gehoor gegeven werdt,
Wilt Ghy dat Hert yets laten hopen,
Soo klopt, Heer, en doet ſelver open.

TOT

Digitized by Google

TOT GOD.

Ick weet de ſonden wel, daer med' ick Dy mijn' dagen,
Soo veel heb derven plagen,
Ghy weetſe die ick niet en weet
Heer, weetſe langer niet, ſy zijn my even leed.

TOT GOD.

Op Nieuw jaers dagh, 1658.

't Is op een nieuw Nieuw-jaer, en ick ſie 't en belev' het,
Groot Schepper van den Tijd, Die 't my vergunt en geyet,
Weeſt eeuwelick gelooft, Die my dus ver gebracht
En onlancks metten haer geſleept hebt uyt de gracht,
Daer ick te grond' in gingh, ſoo 't liep door alle monden,
Die Dijne Wonderen maer menſchelick verſtonden.
Ghy ſchenckt my een Nieuw jaer; Ick weet en ick beken,
Dat ick'er Dy, op 't minſt, een nieuw voor ſchuldigh ben:
Maer, ſchept Ghy dan in my het Nieuw jaer en 't nieuw Leven,
Soo Ghy 't my niet en geeft en kan ick 't Dy niet geven.

WISSE WINST.

God heeft ons niet van doen: maer wy Hem dagh en nacht:
Nochtans eiſcht Hy ons wat, en, hebben wy geen' macht
Om geven wat Hy eiſcht, Hy geefts' ons; mits Gebeden,
En vierigh aengeſocht. Hy eiſcht met alle reden,
't Gedweege danckbaer hert; ſoo danckbaer, dat daer uyt
Gedacht en woord en werck tot Sijner eeren ſpruyt'.
En dan volght ſaligheit. Hoe koſt men 't ſchooner malen,
Als krijgen wat men geeft, en winnen by betalen?

UYT PSALM 36. 6.

'k Sie wat my de Wereld doet:
Maer ick ſegh in mijn gemoed,
Wilt ghy in geruſtheit raken,
Hoept op God, Hy ſal 't wel maken.

Digitized by Google

UYT PSALM 25. 10.

Indien Ghy na de waerheit gaet
Hoe sullen wy bestaen voor Dijn Gericht, och armen?
Maer daer mijn hoop alleen op staet,
All' Dijne wegen, Heer, zijn waerheit en ontfermen.

GODS-DIENST.

Wat ding magh Gods-dienst zijn? ter Kerck gaen, hooren preken,
En bidden om ontslagh van schulden en gebreken?
't Gelijckt de waerheit wat, en 't Volck gelooft het: maer
'k Ben oock van 't Volck, en dus bewijs' ick het niet waer.
Die God dient, doet God' yet dat God' dient: maer in 't midden
Van allerlei gebreck en doen wy niet als bidden.
Wat light men sich en houdt of eischen geven waer,
En wat dienst treckt men van een' biddend' Bedelaer?
Of light de dienst in 't oor, en dien ick God, met hooren
Wat hem gevallen magh, en wat hem kan verstooren?
Wien dient dat meer als my? wat komt een' Vader toe,
Van dat het Kind in 't School een' Plack haelt, of een' Roe?
Is dan de Kerck noch nut, noch noodigh? Wel ter degen;
En Gods-dienst gaet'er om, daer aen God is gelegen.
Men looft en danckt'er God, beid' ongetwijffelt, wel:
Want beid' in lof en danck voldoet men Sijn bevel.
Dat 's Gods-dienst in Gods Kerck; men denckt, en spreeckt en singht het;
Als 't danckbaer hert ontluyckt, soo juyght het en soo springht het;
En seggen wordt gesangh, gesangh van stemmigheit,
En veler herten een' gemeen' eenstemmigheit.
Doet noch een' dienst daer by, die God' en menschen lief is,
Dienst, sonder welcken dienst, elck Christen mensch een' dief is,
Een' handgift in Gods Bors, naer yeders moed of macht,
Den Armen te geval; de Kerck-plicht is volbracht.
Maer is de Gods-dienst uyt? Ick sied'er die 't soo wegen,
En meenen alleen plicht met Kerck-gangh af te plegen:

Maer

Digitized by Google

Maer 't is niet halver wegh; jae 't is geen thiende deel,
En, seid' ick 't honderste van hondert, 't waer te veel.
Die in 't School schrijven leert, heeft buyten 't School te schrijven,
Of 't schrijven in de School waer vruchteloos bedrijven,
En 't wordt vergeefsch geleert dat noyt gepleeght en wordt,
Waer in dat plegen staet, begreep ick wel in 't kort:
Maer die het best begreep in heiligheit van woorden,
Die 't nut waer dat wy staegh in hert en ooren hoorden,
Was een Gods Afgesant; en heeft het dus beduydt,
Leent oor en hert, en let hoe krachtelick het luydt:

Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐςὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.
Jacob. 1. 27.

GODS-DIENST.

'k Sie dat w' ons meestendeel beklagen van ons' Boden,
Als die geern ons Verbod, en noô doen ons' geboden;
Maer dus vertrooſt ick my; siet, segh ick, op en neer,
Wie wordt 'er qualicker gedient als God de Heer?

KORTE OMSPRAECK VAN MIJN DAGELICKS

HUYS-GEBED.

Wy derven ons, ô God, voor Dijne voeten buygen,
En Dijnen hoogen Lof ootmoedelick betuygen,
En seggen Dy den danck dien elck in sijn gemoed
Wel weet en wel gevoelt dat hy Dy seggen moet,
En niet uyt seggen kan, voor d'endeloose gaven
Van allerhande gunst, die ons, onnutte Slaven,
Dijn' overgoedigheit eer Tijd of Wereld waer,
Sints Tijd en Wereld is, in voorspoed, en gevaer,
Tot desen oogenblick heeft laeten wedervaren.

Digitized by Google

Maeckt onse herten vol, die 't nemmermeer en waren,
Van volle danckbaerheit, daer van Dy innerlijck
Tot in het binnenste van dese herten blijck',
Den menschen uytterlick, en in het overvloeden
Der waere teeckenen van danckbaere gemoeden
Wel seggen en wel doen. En om het menighvoud
Uyt grond en overvloed des herten opgestouwt,
Bekent en onbekent mis-leven onser dagen,
Mis-leven in gedacht' en woorden uytgeslagen,
In wercken uytgevoert, en alles tegen Dy,
Met all' d' ondanckbaerheit die uyt te spreken zij,
O Allerhooghste, en wilt met Dijn' ondanckb're Knechten
In Dijn' verbolgentheit het scherpste recht niet rechten,
Die den ondanckbaeren goed en genadigh zijt,
En ons ondanckbaerste in onses levens tijd
Ons' ongerechtigheit noyt hebbet doen ontgelden:
Maer, ô Ghy die met recht van Dy hebt laeten melden,
Dat niet de Sondaers Dood, maer de behoudenis
Die sijn bekeeringh volght, Dijn welgevallen is,
Om de voldoeningen Dijns Soons en onses Heeren,
Schelts' ons genadigh quijt en helpt ons hert bekeeren,
Bekeeren, groote God, tot Dy, in meerder drift
Van Kennis, Hoop, Geloof, en Liefde, en al Dijn' gift:
Daer door wy, sterck in Dy, en in Dijn' volle rustingh,
Met wereld en met vleesch, daer aen al onse lust hingh,
Ja met het boos besoeck dat ons geduerigh quelt,
Elck onder sijnen voet geluckelick gevelt,
Van d' Aerd' en uyt haer Slijck ten Hemel opgetogen,
Dijn Godlick voorbeeld, naer ons menschelick vermogen
Betrachten naer te gaen; en, daer het al in is,
Dy lieven uyt de kracht van hert, ziel, en gewis,
En even als ons selfs de Kudde Dijner Schaepen,
Door Dijn' hand, neffens ons, en ons gelijck, geschaepen.
Hoedt en verlost daer toe de zielen die hier zijn,
Met haere Lichaemen, van alle leed en pijn;
Laet bey gezegent zijn met noodelicke gaven

Ten

Digitized by Google

Ten uytvoer van 't beroep daer in ſy ſich begaven
En noch in leven door het Heilige beſtel
Van Dijn' voorſienigheit: en beide doet ſoo wel,
Dat weer die zegen zij gezegent met den zegen,
Die Dijne Kinderen ten erfdeel is verkregen,
Daer door ons lij'n en doen, in allerley geval,
In leven en in dood, ten goeden eind bevall'!
Daer tegen wy (in doen en lijden, dood en leven)
Wat ons te vooren kom', waer toe wy ons begeven,
Voor en aen-nemen als voor Dijn onſlap'righ oogh;
Wat Gh' ons genieten heett of dragen, van om hoogh,
't Zij onverdient geluck, of wel verdiende plagen,
Als van Dijn Vader-hand genieten en verdragen;
Gewilligh t' allen tijd' en t' allen tijd' gereet,
Om uyt dit doodigh lijf, op d' ure die Ghy weet,
Vervoert te werden in nieuw' Hemelen, nieuw' Aerde
Van onbekende form, van onbegrepen waerde,
Daer van in ons de hoop op Dijn' belofte light
't Huys der Gerechtigheit en eeuwigh levens licht!
Doet die barmhertigheit den Hoofden en den Leden
Van dit vergaert geſin, en doets' op ons' gebeden
Den Vrienden van dit Huys, en die het by haer bloed-
Verwant en Maegen zijn: Ja, Heer, wy bidden, doet
Oock onſen Vyanden de ſelve gunſt beleven,
Ons' blinde Vyanden, die in den doncker ſweven,
Verr' van Dijn waerheits pad, naer Dijn eer in dat werck
Beſtaen kan, en de vreed, en ſtichtingh van Dijn' Kerck!
Doet noch de ſelve gunſt dien Ghy Dijn Volck in handen,
Als Vooghden, hebt geſtelt, voor al in deſe Landen,
Daer Ghy dit deel Dijns Volcks te ſamen hebt gebracht
Met all' de ſchaeren van haer' ſwaere Legers-kracht;
Oock met den jongen Vorſt in haer bewind geboren,
En die aen 't Hooge Huys van ſijnen Bloede hooren!
Doets' oock den Dienaren van Dijns Woords drucken Ooſt;
Doets' allen ſwacken en verlegenen om trooſt,
Doets' allen menſchen, Heer, naer Dijn' barmhertigheden

Digitized by Google

En wijsheit sonder grond! want wat zijn vleesch en leden
Van dese sterflickheit, 't en zij in Dijn' Genae,
Waer is het Schepsel oock, dat voor Dijn Recht bestae?
En, ô Ghy Schepper en Behoeder van de menschen,
Wat sou Dy 't Schepsel doen? hoort en verhoort ons wenschen
Soo verr het werdt gewenscht als Ghy ons wenschen heet,
Met wat Ghy noodiger tot onse welvaert weet;
Soo wy al 't noodighst hier in 't Heiligh Voorbeeld sluyten,
Dat Ghy Dijn' Kinderen na Dy hebt leeren uyten.
Soo 't Dijne leeringe by ons werdt na geseght,
En op Dijn' Autaren, danck-offers-wijs, geleght.
O in de Hemelen ons aller eenigh Vader,
Geheilight zij Dijn Naem, Dijn' Rijcke kom' ons nader,
Dijn wil geschied' op Aerd als in Dijn Hemelrijck:
Geeft ons het noodigh brood van daegh, en dagelijck;
Vergeeft ons alle schuld, soo w' alle schuld vergeven
Aen die ons schuldigh zijn; en leidt ons by dit leven
In geen versoeckinge, maer vrijdt ons van den strick
Des Boosen; want, ô God, alleen en eenwelick
Hoort Dy der Rijcken Rijck, en alle kracht, te samen
Met alle Heerlickheit der Heerlickheden. Amen.

OM BESTANDIGH GELOOF.

Wat ick voor oogen sie en kan ick niet gelooven,
Het gen' ick niet en sie, daer voor ick God moet loven,
Geloov' ick of ick 't sagh.
Groot Gever van die gaef, geeft dat ick 't herden magh,
Tot dat Geloof, Gesicht sal werden, en sien, weten,
En alles Liefde heeten,
In 't rijsen van dien dagh.

EINDE DES EERSTEN BOECKS.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE BOECK.

'T KOSTELICK MAL,

ENDE

'T VOOR-HOUT

VAN

's GRAVENHAGE.

Digitized by Google

Quàm latè patet vester hic error, qui ornari posse aliquid vestimentis æstimatis alienis! Ad id fieri nequit. Nam si quid ex appositis luceat, ipsa quidem quæ sunt apposita laudantur; illud verò eis tectum atque velatum in sua fœditate perdurat.

Boeth. de Cons. Phil. l. 2.

Digitized by Google

ΚΕΡΚΤΡΑΙΑ ΜΑΣΤΙΞ,

'T KOSTELICK MAL.

AEN DEN HEERE

JACOB CATS,

DOEMAEL PENSIONARIS DER STADT

DORDRECHT.

Een' op-gesnoeïde Broeck, een' sackende Bragoen;
Een holle Harnasch-tip, een door-gekapte Schoen,
Een' averechte Teil, dack-deckſel van de luysen;
Een' op-gekrulde Strop, om ratten in te huysen;
Een om-geworpen Hemd, spijt Waſchters blooten arm;
Een om-geworghde Kuyt, spijt Beulingh-maeckſters darm;
Een over lintte voet, spijt Doffers ruyge pooten;
Een steile stelten hiel, spijt Satyrs spitsche koten;
Een swaeyende Kappoot, meer hinderlick dan nut,
Meer vlagge dan verdeck, meer ballast dan beschut.
Ghy lacht, geleerde *Cats;* ick gunn' u dat vermaecken;
Die milte-kittelingh, die oeffeningh van kaecken;
Maer siet wat achter om, deinst eens tot op den dagh
Die ons gemeene Vaêr, eerst aengesien, eerst sagh:
O! die dien nieuwelingh, dien onbedreven spitter
Dat maecksel had getoont, hoe dwars, hoe wrangh, hoe bitter
En hadd' hy 't niet beloert, hoe hadd' hem 't nieuwe hoofd
Gedraeit in 't over-slaen wat beter waer' gelooft,
Of dat het sijns gelijck den sesten was geboren,
Of met het zee-gediert een' Sonne-reis te voren!
Waer hadd' hy 't woord gesocht (hy die se all' kost vinden
Om al dat voor hem stond aen tongh en tael te binden)

Digitized by Google

Waer hadd' hy 't achter-haelt, en in wat herſſen-hoeck,
Om dit herſchapen dier in 't aller dingen boeck
Te plaetſen op ſijn' rij? En ghy, ontleende lenden,
Gebroken Adamin uyt die u ſagh en kenden
En keurde voor ſijn vleesch, en noyt en hadd' gekent,
Groot-moeder, die ons all' gebaert hebt en geſchent;
Die u naer 't ongeval van 't ſondigh appel-ſlocken
Voor oogen hadd' gebrocht twee op-getoomde locken,
Een' over-meelden top, ſpijt molenaren kruyn,
Een dubbel backhuys vel, ſpijt ſpijtigen ajuyn,
Twee ſinnelicke, meer dan ſienelicke, brauwen,
Een uyt-gewortelt paer, trots 't konſtige benauwen
Van d'oud-beroemde ſtreep (is Griecken-land gelooft)
Die eens getrocken wierd en ander-mael geklooft;
Een over-laden Oor met oude-moeders beenen,
Met verr en diep-gefocht, en daerom waerde, ſteenen;
Een om-gebandden hals, trots eenigh Brack-geſpan;
Een ſchuynſche rimpel-kraegh, trots aller Boeren wan;
Een rondom ſtaelen arm, trots aller Krijghsluy vonden;
Een open Memmen-hol, trots wind en winters wonden;
(Treft' eener niet te recht dit onbeſchaemde moy,
Zijn d' Hoenders niet te koop, wat doen ſy uyt de koy?)
Een ſtege Walviſch-romp, plat achter, ſpits van voren;
Een op-getroſte krans, trots eenig' Klocken-toren;
Een' om-gehoepte pack, trots eenigh Keernen vat;
Een, 'k weet niet langer hoe, al wiſt ick langer wat.
Hadd' u dit Wereld-ſpoock, dit ſchielickſt aller dingen
Niet wel uw' huyden-rock of uw' huyt doen ontſpringen?
Hadt ghy niet wel geſchreeuwt, met een' verſchrickten keer,
Wegh, Zielen-moorder, wegh, ick eet geen' appels meer?
Maer oock, verleidde ſchaep, Stiefmoeder aller wijven,
Stond' kinders kind'ren toe met Beſte-moer te kijven,
My dunckt ick u voor al in rechtelick beklagh
De klad van onſe ſchuld licht op te pleiten ſagh.
Wie toond' u 't Vijgen-blad? de ſchaemte. Wie het ſchamen?
Ervarentheit van 't quaed. Wie leerd' u 't quaed beramen?

Een

Digitized by Google

Een ſoet getonghde beeſt. Wie bond' n aen haer woord?
Mijn ongebonden keur. O ſmettelicke moord!
O ſtruyckel, die met dy ſoo menigh eeuwen-erven
Geruckt hebſt in 't verdriet van Werden, Zijn, en Sterven,
Uyt d'aller heilen hooghd in 't aller quaelen dal,
Daer galle groeit in 't hert, en 't hert broeit in de gal!
Vervloeckte ſnoepery, naer dijn' verboden beten
Beſueren wy de dood van 't gulſigh Willen weten,
Die wortel heeft in ons by tacken voort-gebracht
Kouw, Schaemte, Kleederen, Begeerlickheit, en Pracht.
Die 't lecke ſchip beſchreidt, zeilt daerom niet te dichter;
Die onder 't pack verſucht, draeght daerom niet te lichter:
Leent ſchouders, al dat leeft, elck lijde voor ſijn deel;
Noyt ſagh ick zeer in ſucht, noyt wond in tranen heel.
Mijns deels, vernaemde *Cats*, ick ſwicht en duyck en draegh het;
Soo veel een ander draeght, ick ſie, belach, beklaegh het:
't Beklagh is broederlick; en 't waer te herden hert
Dat geen gevoel en trock van ſijns gelijcken ſmert:
't Belacchen lichtelick ſal yemand min genoegen;
Als of verdriet en vreughd in een geſpan te voegen
Onhebbelicker leeck, dan 't Henxt-peerd by de Meer,
Onlijdelicker neep als 't knippen op een ſweer.
Die hoore mijn verſchoon: van duſend ongevallen
Die ick door-delven ſie geſontheits teere wallen,
Komt myd'er een te voor, dat beid' Stadt en Caſteel
Der Kleine-wereld treft, beid', neer en opper-deel:
De Sieckte die 't gedruys van haer' verſufte toonen
Kan opwaert ſtijgen doen, tot daer de ſinnen woonen.
Wat apelicker pert, wat ſpottiger gelaet
Sien wy niet dagelicks aen dit gemeene quaed?
(Gemeen? meer als gemeen: als 't alleſins geweten
En niet vermomt en wierd' by die het heeft beſeten.)
Sulck ſtelt ſich boven reick van aller ſtaten top,
Spreeckt hooge, treedt niet laegh, ſpant borſt en buyck en krop,
Is dunkend'-Heer van al, maeckt van 't Ooſt ſijnen ſetel,
Sijn' voet-banck van het Weſt, noemt de Zee ſijnen ketel,

Digitized by Google

Het Sonne-licht ſijn vyer, 't Gevogelt ſijn gebraed,
Het Mane-rond ſijn' toorts, den Sterren-pad ſijn' ſtraet,
Den Donder-draf ſijn woord, de Winden ſijn verſuchten,
Den Regen ſijn gequijl, den Blixem ſijn verluchten,
Wijſt Princen uyt haer goed, praet Vorſten van de banck,
Velt Keyſers met een' wenck, brenght Koningen in dwanck.
Wat is hy in der daet? vraeght die hem ſien en hooren,
Een broodeloose bloed, een bedelaer geboren.
Sulck ſchept ſich eenen ſchrick van alle dat hem naeckt:
Wat lett hem? 't is van glas al wat men aen hem raeckt;
De ſtoelen zijn ſijn' dood, het bedde doet hem beven,
Daer vreeſt hy voor den bil, hier ſal hem 't hoofd begeven;
Daer grouwt hem voor een' ſoen, daer trilt hy voor een' knip,
Als een verlegen ſchip voor 't ſtooten van de klip.
En, nog meer, (ô die 't ſaeg' aen 't meerendeel der menſchen!)
In die doorluchtigheit ſal ſijn wil, ſal ſijn wenſchen,
Wat hy hoopt, wat hy haet, wat hy mint, wat hem quelt,
Voor al dat oogen heeft, ten thoone zijn geſtelt.
Sulck laedt ſijn aengeſicht met een' verſierden knevel,
Daer hem noch boom, noch ſtaeck, noch maſt, noch ſpriet, noch gevel
By te verlijcken dunckt. Een ander, die ick gis,
Van allen menighmael minſt buyten giſſingh is,
Buckt waer hy ſtaet of ſit, vreeſt Kercken-ſtijlen leeghde;
Want of ſijn hoornen kruyn de welſſelen beweeghde,
't Gebouw moght ſtruyckelen. Een leſte (mogelick
Niet altijd buyten twiſt van recht of ongelijck)
Liep liever eenwigh bloot, dan nae den hoed te hooren;
Hoe ſoo? — Bedeckt hy 't hoofd, wat raed met d'Eſels ooren?
't Zijn droeve teekenen van een' gequetſten geeſt,
Toe-gangen, ſoo het ſchijnt, des menſchen tot de beeſt,
Verdrieten ſonder paer; dat opper-ſtuck der leden,
Dat edel reden-huys ſoo leegh te ſien van reden.
Wie iſſer evenwel ſoo kittel-doof, ſoo ſteegh,
Dien al dit mymeren niet eens aen 't lacchen kreegh?
Die, kijcker van dit ſpel, ſich niet en liet ontvallen,
Wat drolliger verdriet, wat droeffelicker mallen!

Hier

Digitized by Google

Hier licht de reden, *Cats*, waerom my dunckt ik magh
Noch altijds zijn verknocht aen d'eene Wijsens lach,
Noch aen des anders traen, in 't aensien oft vertaelen,
Van 's Werelds siecke vreughds belacchelicke quaelen.
Hoe menigh' lippen-beet en heeft my niet gekost
't Ontmoeten van een Dier, dat ick ontmoeten most
Met een gebogen hoofd, om dat het korts sijn' leden
Met dier-gedoopte Wol, met versche Linnen-sneden,
Met nieuwe Wormen-web versierlick had bevracht!
En, als ick somtijds dan mijn stralende gedacht
Door die gewaeten drijv, en stelle my aen 't tellen
De stucken die ick weet met die gevoeghde vellen
De konst verborgen heeft, wat hatelicker lucht,
Wat schandiger gesicht, wat dompiger gerucht
Daer onder zijn gehuyst, (vergeeft my Joffer-dieren,
Ick ken mijn herte vry van schimpelick versieren)
Het lacchen berst my wel tot seeverens toe uyt,
En heeft my menighmael doen spreken over-luyd,
O mensch gelijcke list, ô dicht-doortrapte trecken,
Hoe verr-voorsichtelick gaeft ghy den raed van decken
Dat mogelick ondeckt noch oor, noch hand, noch mond,
Noch oogh, noch neus beluft om te genaecken vond,
En nu, als ongesien, by 't meerendeel gepresen,
By velen wordt geacht een heilighdom te wesen!
't Nootsakelick verdeck waer noch verschoonens waerd;
De Winter leert soo wel de Kleeren als den haerd;
Bloott Indien den buyck, wie sal het Holland vergen?
Dat ginder oorboor heet, waer hier de sieckte tergen:
Maer Holland, oude roem van slechte deftigheit,
Waer halen wy een' schild voor uw' gerechtigheit
In 't smettelick behael van d'over-zeesche prachten,
Die uwen kindschen reuck in haren stanck versmachten;
Uw mannelicke sweet in haer geschrabde smeer,
Schaemd' haer mijn penne niet, ick noemden uyt wat leer?
De tweede Opper-vooghd van 't machtigh Seven-bergen,
De groote Wereld-vorst, die middernacht en mergen,

Digitized by Google

Middagh en avond-stond in eenen Lauwer vlocht,
En dry-mael d'ys're deur aen 't vredigh sluyten brocht
Des achter-ooghden Gods, waer zijn de wevers-touwen
Die hy door-sleten heeft? Sijn huys, sijn' Suster-Vrouwen,
Sijn e'el verwantte bloed besteedden hem den dagh,
Daer hy de vruchten van sijn' lenden decken sagh,
En anders geen' en sagh. Hoe maecken 't onse tijden?
Gebreeckt ons deckfel stof, daer moet de Turck voor lijden,
De Persch, den Indiaen, en al dat spinnen kan;
Heel Vlack-Italien beflommert Vrouw en Man,
Ontlommert Wijn en Terw, ontbladert struyck en boomen,
Om 't ydel altijd-nieuw van onf' verfierde zoomen:
(Verfoeyigh kleedt nochtans, sints eene die het sleet
Naer d'hooghste levens-vreughd het leeghste sterven leed)
't Onschuldigh wolle-vee van 't machtigh Engel-Eiland
Befuert ons' hoovaerdy; daer groeyt gebreck van weiland
In ons' begeerlickheit. Nu spreeck ick in mijn' geest,
Hoe dickmael raeckt de wol van 't een op 't ander beest!
Het opper-schepsel mensch, het wonderlickste wonder
Van die den hemel deckt, daer voor, daer om, daer onder,
Al dat leeft, leven heeft, daelt van dien hoogen trap,
Duyckt onder 't wolle warm van een' gevilden lap,
Verciert sich met den buyt van een' gestolen' pis-ziel,
Daer mé den eigenaer soo onlanghs in de mis viel,
Soo onlanghs hoornen droegh, soo onlanghs hooren dé
Dat al sijn' Grieckische tael was voor en achter B.
Doch 't deckfel van die vleck is by de Konst gevonden,
Help sap en kruyderen, het bloed van uwe wonden
Moet onsen dorst verslaen, de tobben van uw nat,
Zijn onses overdaeds behaegelickste bad.
De nooddrust staet van kant, de koude met de schaemte
En zijn geen' reden meer: ons stinckende geraemte
Vereischt yet meer als warm: Wy sperren 't oogh om hoogh,
't Verheugelicke licht van 's hemels Water-boogh
Bekittelt onsen lust. Sou daer het rood staen blaken
In 't geel, in 't blaeuw, in 't groen; en in ons mantel-laken,

In

Digitized by Google

In onſe rocken min? Neen, menſche, lijdt het niet;
Waer voor heet ghy den aep die na-mackt wat hy ſiet?
Khoopt aen den naem de daed. Daer moet de wol verdrincken,
Daer moet de zijd' in 't ſop, daer moet het Lijnwaet ſtincken
(Men pleit noch op 't geſchil, welck ſchoonſt te noemen zij)
Of naer den geelen Rijs, of naer den blaeuwen bry.
Wie ſou ſich in 't gewaet met een' verw laten paeyen,
Daer 't ſoo breed' weiden is? een' Aeckſter by de Kraeyen
Is veel te ſchoonen Dier: wat is 't ſwart van de Kauw
By 't glimpen van een' Specht, by 't vlammen van een Pauw?
Siet ſuerer die my leeſt; 't zijn grouwelicker ſweeren
Die ick ontplaeſtren gae: De Schilders van de kleeren
Verſtouten op het werck; men valt'er aen de huyt,
Die drinckt verw en vernis meer dan een' nieuwe Luyt.
„ Die wangen zijn te doods, ſy moeſten anders leven;
„ En wat raed, Pieternel? — Me-vrouw, 't pinceel ſal geven,
„ Dat de natuer vergat; weeſt meeſter van uw vel,
„ Wat ſoud' u hinderen? die, die, die doet het wel. —
„ Die tanden zijn te geel, wie ſou het deckſel ſoenen
„ Van ſulcker peerlen-doos? Wat raed? — Men moetſe boenen. —
„ Dat waer den moor gezeept, 't is aen-geboren vuyl,
„ De verw is door-geweickt. — Ruckt'r uyt den wortel-kuyl. —
„ Houdt; beter geel' als geen'. — Hoort, ſonder my te melden:
„ Een nieuw Yvoor-gebit ſal d'oude ſchae vergelden. —
„ By Venus, dat's een konſt die Venus waerdigh is.
„ Maer wat raed met dit Haer, die ſweeterige kliss?
„ Hoe raeck aen 't lieve blond, dat mijn' miſdeelde tuyten
„ Van boven is benijdt? — De drooge Koeyen-kluyten
„ Daer Cypers looſen Boer ſijn' weiden van ontmeſt,
„ Verſtuyven in een ſtof, daer van de fijnſte reſt
„ De trouwe toe-vlucht is van wan-geſchapen vlechten;
„ Door-ſaeytſe met dat meel, men ſal hem noch bevechten
„ Dies' anders keurt als blond. — Oh! 't is te laet geſaeyt
„ Daer 't lange jaeren-mes ſoo vinnigh heeft gemaeyt.
„ Ben ick niet voor-hoofd ſchier van d'oogen tot den neck toe?
„ Verwt eens dat niet en is. — Swijght, daer's een nieuwe trek toe:

„ Daer

Digitized by Google

„ Daer groeyt niet te vergeefs; dat's wijsheit eerste lefs;
„ En daer uyt dit besluyt; Behelpt u met de blefs
„ Van uw' Nicht, van uw' Snaer, van uw' Meid, van uw' kennis,
„ Die 't doncker droeve pad van d'algemeene schennis
„ Te vroegh betreden heeft, en met die blonde kuyv
„ De wereld is ontruckt, gelijck een' suere druyv:
„ Is 't waer dat d'eene mensch tot voordeel van den and'ren
„ Het leven is gegunt, hoe souden sy malkand'ren
„ Een' gifte weigeren, die, maer aen 't Graf gerooft,
„ De doô mist sonder schae; de locken van sijn hoofd!
„ O wettelicke konst, die met der Docht'ren sterven
„ De Moeders menighmael haer' naeste goed doet erven,
„ Konst aller konsten bluf, die d'Eeuwigheit beduydt,
„ En eeuwigh leven doet een' sterffelicken tuyt! —

Die Pop is op-getoyt; Wie salfe nu geleyen?
Vier henghsten na de kerck. Wat salfe daer doen? Schreyen.
Wat lett haer? 't Sonden-pack. O! Schepper, die Dijn' kerck
Vervuylt siest met den hoon van Dijn verfoeyde werck!
Straelt het genadigh oogh van Dijn' barmhertigheden
Door dese grouwelen? slaest Du acht op de reden
Van Dijn' verachteren? bekommert Dy de traen
Van een verbastaert oogh? gaen Dy de klachten aen
Van een' geverwde lip? bewegen Dy de slagen,
Die een' verhoerde borst berouwigh schijnt te dragen
Van soo vervloeckten hand, die dagelicks Dijn' macht,
Dijn onbegrepen werck begrijpende veracht?

Mijn' reden is verhuyst, of 't stinckt voor alle reden,
Gebreck en overdaed gelidt-gelijck te treden
Als mede-bedelaers. Wat doet ghy, hemels spijt,
Schand-vlecke van 't geslacht, is 't ootmoed of verwijt
Dat uw' lip dav'ren doet? of zijn sy 't beid' te gader?
Verworpens-waerde kind eischt ghy brood van uw' Vader,
En smert Sijn heiligh oogh met uw' vermetelheit?
Behangen met den roof van die daer light en schreidt
Voor uw' verstockte deur; en over 't jaer soud' teeren
Op 't kostelicke mall van uw Lint en uw' Veeren;

Die

Digitized by Google

Die uyt uw' Lobben krul twee hembden recken sou,
Vier mantels uyt uw' rock, dry broecken uyt uw' mouw;
Die uyt het Oorgewicht van uw' gereckte lellen,
Dry Renten, eenen Koop, vieren Hueren sagh te tellen;
Die met het ringh-geraes dat uwé hand begraeft,
Sijn uyt-gequijlt gesin van spinnen saegh onslaeft?
Ey! kan 't geen schaemte meer, laet reden u verstommen;
Hier sitt ghy voor 't gerecht, daer dicht-bedochte mommen
Doorluchte glasen zijn, daer een' Al-wetenheit
Siet dat men niet en hoort, hoort dat men niet en seit:
Daer ghy die klachten sendt, staet voor de School geschreven,
Leent daer de nooddruft maent, houdt nimmer op van geven,
Soo langd'er eischers zijn; ontgrendelt hand en hert;
My stickt der armen dorst, my steeckt haer honger-smert,
Ick zitter van haer' koud', my doen haer' wonden bloeyen,
Ick ben de vreemdelingh, ick hincke naer haer boeyen,
Ick druyp van haren traen, my maeckt haer stenen mat,
Die hun de deure wijst, keert my het schouder-blad;
Die hun het oore stopt, heeft soo van my te wachten;
Leent, laeft, salft, huyst, verloft, breeckt suchten, lindert klachten,
Ick spreke voor de schuld, ick borge voor 't gelagh,
Voor 't dubbel woecker-loon op weinigh' jaren dagh.
Wel op, berouwen ziel, laet dat berouw eens blaken;
Gaet jaeght een' milde scheer door all' 't verschimmelt laken,
Daer uwe kist af berst, ontlast u van 't verrot,
Versorght geen' tafels meer het zij voor muys of mot;
Uw broeder vast 'er nae: hebt ghy vier nieuwe rocken,
Het paer behoort hem toe: beswaeren u de brocken
Van lecker' overvloed, verschoont uw' swacke maegh;
Een' uyt-gehongerde; die mogelick van daegh
Van u gehandgift wordt, sal 't overschot vertieren
En leven van uw' kruym: Bedroeven u de gieren
Die om u koortsigh bedd' den lesten adem-tocht
Van uw' verrotte longh van avond uyt-gekrocht
Verlangen wel soo lief als uytgestelt tot mergen,
En achter uw' gordijn één vrolick oogh verbergen,

Daer

Digitized by Google

Daer 't ander over u weemoedigh hanght en druypt,
En met een' scheeven swier uw' kisten overluypt,
Onkommert uw gemoed, gunt hoeffelicker erven
Den onbespieden buyt van uw geruster sterven:
Schudt pack en ballast uyt, ghy die op 't vliegen staet,
Geeft dat onhoubaer is, gaert schatten daer ghy gaet,
En spreeckt dan opwaert aen met ongeveinsde voneken,
Kroon, Heer, Dijn eigen werk; schenk, Heer, ick heb geschoncken.
Hoe heb ick 't, waerde *Cats*, hoe raeck ick hier om hoogh?
Wat heeft my dus vervoert uyt aller oogen oogh,
Daer d' oogen schemeren, daer wasch en wiecken smelten?
Of loert my weer ter hand, of kortt my dese stelten;
Ick struyckel op het land, wat maeck ick in de lucht?
Het kruypen is my konst, wat maeck ick in de vlucht?
Siet, noch een vrolick pad staet my met u te treden,
Door 't dickste van den drangh van 's werelds ydelheden,
Om eene boven al, die ick te noemen plagh
Het redelickst Waerom van ongeveinsden lach.
Waer noch de Broecken-vorm, de Rocken-maet gevonden,
Daer oud' en jonger eeuw voor eeuwigh aen gebonden,
Voor eeuwigh onder kroop; stond noch de Kap, de Kraegh,
Of nu als gisteren, of mergen als van daegh;
Kost noch de nieuw' April sijn' buer-maend Mey bewegen:
„ De Hoeden die ick vorm staen immers soo ter degen,
„ De Mutsen die ick ploy soo onbekommert net,
„ Mijn' Mantels soo besnoeit, mijn' Schoenen soo besett;
„ Aenvaerdt eens goed, voor goed, weest eens met, wel, te vreden,
„ Eens reden is 't altijd, eens goed is altijd reden:
„ Staet oock twaelf broederen van een' gelijcken staet
„ Yet loffelicker toe dan een gelijck gewaet?
Noch waer 't dan lijdelick, 't zij men de Poolsche Lutsen,
't Zij men den Franschen Pot, 't zij men de Sweedsche Mutsen,
't Zij men of 't Engels geel, of 't Hollands blaeuw verkoos,
't Waer maer half sottigheit, die 't eens waer voor altoos:
Maer verr' van dese Strand verzeilen onse lusten;
Dat Geest heeft in den mensch vindt ongemack in 't rusten,

Rust

Rust in 't veranderen, lust in de nieuwigheit;
Dry dagen zijn de maet van ons' gestadigheit:
't Schijnt ons de Maen-loop leidt, of (sal ick 't naerder raken)
't Schijnt ons het Maen-licht terght, en ons versnippert laken
Met sijn' verscheppingen gelijck verscheppen doet.
Nu prijst sy Kap en Rock, nu loost hy Broeck en Hoed:
Besoeckt eens beide weer, eer thien-mael Hoed of Rocken.
Eer thien-mael Kap of Broeck des avonds uyt-getrocken,
Des morgens aen-gepast, sijn meester hebb' gedeckt,
Begeckt my eeuwelick, soo hyse niet begeckt;
Soo syse niet verfoeyt, en beid' u liegen heeten,
Dat emmer haer vernuft die lengde met die breedten,
Die ploy, die pluys, die planck, dat snoer, die sné, die snebb',
Dien tuyt, dien tip, dien top voor fraey verkoren hebb'.
Dus, hadden wy te deel dien onverdienden segen
Des wreveligen Volcks, dien brood en quackel-regen
De lasterige lip tot swijgen brengen most,
Waer 't onse wollen-draed het slijten niet en kost,
Waer 't onse webben oock in dry-mael vijfthien jaren
Altijd nieuw, altijd oud, en beide noyt en waren,
Wy smoorden onder 't pack van stadigheits ellend,
Wy stickten in 't verlangh van veertigh jaren end,
Den Hemel liep gevaer van averechts beklagen,
Dat daer genade was, waer hier den hals vol plagen.
Dan, danck hebb' Scheer en Verw; verslijtens taeye stond
Vergolden wy te minst met menig' schoonen vond
Van Schilderyen-vreughd, van snipperen, van kerven,
Tot op den laetsten draed: want deckſel-loos te sterven,
Is op geen' thiende mijl genaeckelick verlet,
By 't lecker kittelen van nieuwigheits verset.
Staet dan uw regel vast, getrouwe Princen-hoeder,
Mis-loonde Keyser-voogd, die met uws meesters moeder,
Onnoosel, onbehaelt, getuyge zijt geweest,
Wat een onmenschlick mensch gemeens heeft met de beest.
Heeft dan u leere grond, dat wijsheits eigen wesen
In d' altijd eene wil en weer-wil staet te lesen,

Wat

Wat roey verdienden wy in uwe ſcholen niet,
Die voor en achter-noen deſelve ſelden ſiet?
Hoe buyten ongelijck hadt ghy van ons beſloten,
Wat gaet het rader-werck van binnen uyt de koten,
Daer buyten op de hand ſoo wiſpel-uerigh wijſt!
Wat poelen moeten 't zijn, daer ſulck'en ſchuym af rijſt!
Dan luyſtert, groote Man, noch wil men met u dingen,
Noch vint het zeer ſijn ſalv: „ Wat reden ſal my dwingen,
(Dus praett eens Koninghs Wijf, dus pleitt eens Vorſten Vrouw)
„ Wat wettelicke wet ſal my mijn' muts, mijn' mouw,
„ Mijn harms, mijnen hoep, mijn' tuyten-krol beletten,
„ Leegh, los, langhs, over dwers, Noord-ooſt, Zuyd-weſt te ſetten,
„ En anders alle daegh? De minſte van den hoop,
„ Daer ick by 't jaren-tal den Joffer-dienſt afkoop,
„ Stroopt my de hielen ſchier, treedt ſoo naer op mijn' treden,
„ Dat licht een vreemdelingh ſijn' opgepronckte reden
„ Onrecht beſteden ſou, en, buyten onderſcheid,
„ Beſtuypen voor mijn hoofd het backhuys van mijn' meid.
„ Beſnoeyt my nu de macht van nieuwigheits verkuypen,
„ Waer vind' ick noch een pad om deſen hoon t' ontſluypen?
De Vrouw heeft ſchier gelijck: Maer leent eens 't ander oor
Aen 't meiskens wederklacht. „ De ſlechtſte Joffer-floor
„ Die over ſtraet-ſteen treedt, pronckt met mijn' nieuwe vonden,
„ Verbijſtert mijn gewaet, behangen en bebonden
„ Alwaer ſy mijner waerd, die met mijn ed'len bil
„ Een Princelicke Koets dus dagelicks bedril.
Wel, ſoete Joffer-floor, waer haelt ghy uw verſchoonen?
„ De lompſte Borger-deer die oyt van melck en boonen
„ Te gader wierd' gepapt, ſiet Sondaeghs als een' Ick,
„ Die aen Patrijſen-bout, die aen Faiſanten ſtick,
„ Die walge van de Snep en haer bedreckte ſoppen,
„ Die ſelden anders ſwelgh als Spaenſche druyven-droppen;
„ (Getuygh 't geluckigh Vat daer in ick my ontlaſt,
„ Daer van de ſoete geur op 't lecker voedſel paſt)
„ En ſal my yemant noch onſtadigheit verwijten,
„ En koſtelicker boord verbieden te verſlijten,

„ Dan

Digitized by Google

„ Dan hier een' ſcheele Truy, dan daer een' leepe Trijn,
„ Die ſoo verr' van den trap van mijn' *meriten* zijn?
Waer 't Vleeſch de wortels waerd, noch luſte my 't verweeren
Van die Trijn, van die Truy geduldigh te vereeren
Met een vernedert oor: Maer Wijven-pleitery
Loopt op te langen rol; en ongeluckigh hy
Die tuſſchen hangens keur of Vrouwen-rechter weſen
Vertwijffelt ſtaet en beeft, en dry-mael valt aen 't leſen,
En dry-mael 't worgen kieſt, en dry-mael 't Rechter-ampt,
En dry-mael op de ſtrop, en weer op 't leven vlamt.
Soo diep doorgrond' ick 't pit van all' die holle reden,
Dat die den Dageraet van giſteren en heden
Te ſamen hadd' geknoopt, en all' den middel-tijd
Aen dit gekraey beſteedt ('t genuchelick verwijt
Van eertijds houd noch ſté; Dat naer den Spraecken-toren
Noyt tongeloofe Vrouw van Vrouw en wierd geboren)
Noch ſtond hy halver wegh, en buyten allen ſchijn
Van noch de naeſte weeck ten einden pijns te zijn.
Wat middel middel-tijds? waer ſal men 't vonnis ſtrijcken
Van 't overdadigh nieuw? elck weet den ſlagh t' ontwijcken,
Elck deckt ſich met de huyck van min en minders dwangh;
(Dat's 't oude vijgen-blad van *Man*, en *Vrouw*, en *Slangh*).
Daer dan een volle vloed van op-gejaeghde baeren
Den acker overſtelpt, en ſchielick 't ſchip doet vaeren
Daer noch de verſche klauw van 't greppel-yſer ſtaet,
Wat golve, ſeggen wy, doet hier het meeſte quaed?
Of die de voorſte loopt, of die de voorſte voor-douwt,
Of die de tweede ſtoot, of die de derde door-ſtouwt?
Hadd' ick ſtem in 't gerecht, dus trad ick tuſſchen tween,
De ſchuld hoort allen toe, en 't ongelijck aen geen.
Maer jocken buyten boort: om 't wijſe woord te ſpreken,
De Reden komt te laet om 't ongelijck te wreken
Dat haer gewoonte doet, en eertijds yd'le toy
En eertijds overdaed, is nu gedwongen moy.
Is doch het ydel oogh met ydelheit te locken,
Rijſt doch de menſchen-merckt na 't prijſen van de rocken,

Wordt

Digitized by Google

Wordt doch 't schip na de vlagh, 't pit na de schel gelooft,
Wie sal een' Volcker-vorst, soo veler hoofden hoofd,
Of 't kraeckende geblick van door-gegoude zijden,
Of 't flickerend belangh van steenen schat besnijden?
Wie kan hem op de leest van alle man beslaen?
Hoe past een Reusen-voet in 't schoentjen van een Naen?
Wie sal een Pleiter-vos sijn hoogh-geleerde Mouwen,
Wie sal een' Rechter-heer sijn' Tabbaerd-eer onthouwen,
Een spijtigh Spies-gesel sijn' schrickelicke Veer,
Sijn' wreeden Sluyer-lap, sijn leeuwelick-geweer?
O uer, plaets, en waerom, omstanders aller saecken,
Die steeds sijn' gissingen op uw' gety' kan maecken,
Wat leeft hy boven 't peil van 't menschelick gemeen!
Wat scheelt hem luyster-eer en hoovaerdy van een;
Hoe scheidt hy wijsselick met verr'-verscheiden naemen
't Lichtveerdigh poppen-fraey van 't staetelick betaemen;
Hoe stelt hy over 't stier van sijn' genegentheit
Een' altijd even-streecks bewogen stadigheit!
O welkom, waerde deughd, helpt my de strengh bedwingen
Van jonckheits weder-wil; laet my noyt my ontspringen;
Blindt my 't begeerigh oogh in 's werelds vodden-kas,
Geleidt my drooge-voets door prachten modder-plas,
Daer d' eeuw af over loopt: En, sullen oyt mijn' dagen
't Uytmuntende gewaet noodsakelick verdragen,
Stremt altijd mijnen lust; laett nimmer mijn gemoed
Bekladden met de gist die 't lichaem swellen doet:
Laett selver dese huyd vermarm'ren onder 't streelen
Van 't lecker zijden-sacht van vleyende sluweelen,
En dragen vreughdeloos het op-gedrongen pack
Van 't noodige soo veel als onnut ongemack.
Dat soo mijn' vrye ziel van slijckerigh beslommer
Haer selven in haer self, om haer alleen bekommer',
Besorg' haer eigen proncks behoeffelick gewaet,
Hoop-wiecken, scheidens-lust, sond-grouwel, wereld-haet;
En, altijd even graeg om 't witte kleed te gorden,
Om t' samen desen romp vereeuwight te sien worden

Met

Digitized by Google

Met haer vereeuwigen, den lesten dieven-nacht
Bestendelick bedenck', verlangende verwacht'.
Te langh misbruyckte *Cats*, wacht naer geen voorder, Ende;
Al duerden uw geduld, mijn' wijsheit is ten ende:
En is 't schier niet genoegh van 's werelds droom verhaelt
By die selfs noch soo diep in 't droom-bed light en maelt?

LONDINI. CIↃ IↃ C XXII.

Aliquid de moribus ausus. Juv.
— — — — — *Haec ego mecum*
Compressis agito labris; ubi quid datur otI
Illudo chartis. Hor.

Digitized by Google

BATAVA TEMPE,

't VOORHOUT

VAN

's GRAVENHAGE.

't Sonnen-rad begint te ſtooten
Tegen 's Noorder kreeften beck,
En die kromme krauwel-pooten
Slepen 't naer den Leeuwen-neck:
Daer mé gaen de daeghjens krimpen
Die men langer hoopt als heit;
Hey! wat's al de Werelds glimpen
Min als tegenwoordigheit!

Daer mé ydelen uw' ſcha'uwen,
Haeghs-Voorhoutſche Joffrou-rack,
Daer mé gaet uw' groente graeuwen,
Monick-tuyntje, Blader-dack;
Daer mé naeckt uw jaerigh ſterven,
Linde-toppen, weeldrigh hout,
En dat nootelick verderven,
Als ghy weder groenen ſoudt.

Digitized by Google

Ster-

Sterven? neen: noch ſult ghy leven,
't Zij de Somer blaeckt of ſwicht;
't Leven ſal ü niet begeven
Iſſer leven in mijn Dicht:
Koude magh ons oogh berooven
Van uw ſoete lommer-loov;
Maer ons' oore te verdooven
Sluyt ick buyten Jaeren roov.

Als uw' tacken ſullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel,
En uw' bladerlooſe ſtruycken
Proncken met den blooten ſteel,
Dan ſal noch uw bloeſſem bloeyen,
(Luſtigh, Vrijſters een en acht,
Help mijn ſtramme Rijm aen 't vloeyen)
In den Hagenaers gedacht.

Dan ſal noch een grijſe Dutter
Met de ſchenen voor de vlam,
Met de tanden in de butter,
In den beuling, in de ham,
In de Nieuwe-jaerſche weggen,
t'Mijner eeren ſpreken: Maer,
Maer, hoe kent die Vryer ſeggen,
't Gaet al offet Seumer waer!

Vreemdelingen, die de bochten
Van 't gebulte Wereld-pad,
Onder allerhande lochten,
Over 't drooge, door het nat,
Hebt begaen, berolt, bevaeren,
Hebt uw yver-vyer gekoelt
Tot hier onder in de baeren
Daer de Son haer' peerden ſpoelt;

Digitized by Google

Komt, laet uw' gedachten deifen
Daer het lichaem eertijds was,
Laet uw' finnen over-reifen
Al des ronden bodems plas;
Niet en haeck ick meer te hooren
Dan foo fchoonen Tempes naem,
Komt u ergens een te vooren,
Die mijn Linde-ly befchaem'.

Dunckt u dat het zij te vinden
In de groote Papen-ftadt, (*Roomen.*)
Daer de Vagevyers gefinden
Van een menfch een heiligh Vat,
Van een Viffcher, knecht der knechten,
Maecken een almachtigh man,
Die der Keyferen Recht rechten,
En op Kroonen treden kan?

Neen, och armen! woefte mueren,
Schaduw' van uw' ouden glans,
Eertijds hoofd van uw' gebueren,
Nu nauw bloem van haeren krans;
Gaet uw' fchoonheit elders paeren
t'Onfent geldt fy weinigh meer,
Al uw luyfter zijn uw' jaeren,
En uw fchimmel al uw' eer.

Is het mogelick te foecken
In het prachtige moras, (*Venetien.*)
Daer Antenor quam befoecken
Wat het ballingh-leven was?
Neen, bedompte water-dallen,
Marmer-kaden, weeldrigh flijck,
'k Vind in allen niet met allen
Dat mijn' Linde-laen gelijck'.

Digitized by Google

Sal ick dan te rugge ryen
Naer de Franſche Scepter-ſtadt, (*Parijs.*)
Naer de trotſche * Panneryen, * *Tuilleries.*
En ſoo menigh ſpitſe pad,
Eertijds moedigh op de ſchreden,
Grooten *Henrick*, van uw' voet,
Eer hem Clotho dede treden
Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
Naer het blancke Britten-land, (*Londen.*)
En mijn' overdenckingh ſenden
Naer de rijcke Teemſe-Strand;
Sal ick daer, als op-getogen,
Staen aenſchouwen 't lange rack
Van de vier en veerthien bogen
Met haer' fellen water-ſmack?

Sal ick 't eindelick noch ſtrijcken,
Schelde-diepten, Aen uw' werf, (*Antwerpen.*)
Die ick allen vergelijcken,
Ja voor allen ſtellen derf?
Of en ſoudt ghy 't niet verdragen
Averechte Maſten-woud, (*Amſterdam.*)
Wonder-weelde van onſ' dagen,
Veen vol ſteenen, ſack vol goud?

Wel, ick lov' u alle t'ſamen,
Swijge wat een yeder feilt,
Roem uw' eere, vier uw' namen;
Maer waerom ſoo wijd verſeilt?
Moet ick wederom vervallen
Op mijn' eerſt bedorven ſmaeck;
Noch en vind ick niet in allen,
Dat mijn' Linde-laen genaeck'.

Digitized by Google

Linde-laen, mijn ſoet verſinnen,
Waer ontgin ick uwen roem,
Aen uw' ſchorſſe taey om ſpinnen,
Aen uw' ſtam, uw blad, uw' bloem?
Schors, en ſtam, en bloem, en blad'ren,
Yeder eiſchte ſijn verhael;
Laet my een uyt allen gad'ren
Als u eigen altemael.

Sal de Vinder niet bekennen
Van den tweeden Blixem-ſlagh
Die Vulcaen van uyt ſijn' dennen,
Maer benijdende, beſagh,
Dat ſijn' geele Solfer-kruymen,
Dat ſijn ſnelle flicker-Sout,
Loot of yſer niet doen ruymen
Sonder uw verkoolde hout?

Sal de Kruyden-kieſer ſeggen
Dat hy oyt op rauwe wond'
Soeter Balſamen te leggen
Dan uw blader-knauwſel vond?
Sal hy 't jaer-gety verwinnen
Van de ſware Struyckel-ſucht,
En gereeder baten vinnen
Dan de geeſten van uw' vrucht?

Sulcker tacken, ſulcker bla'eren,
Sulcker ſtammen, ſoo gela'en,
Vind ick twee-mael twintigh paeren
Over eene lenghde ſtaen.
Knoopt nu all' uw' Marmer-bogen,
Roomen, in een Regel-ry,
Noch en ſal ick niet gedoogen
Dat het ſulck'en rye zij.

Laet

Digitized by Google

Laet ick dan mijn ooge weiden
Over d'een of d'ander kant,
'k Vinder altijd-groene weiden,
Met geſtichten om-geplant;
Yemand ſal my konnen thoonen
Of meer huyſen, of meer houts,
Maer waer ſagh men oyt bewoonen
Soo veel Stads, in ſoo veel wouds?

Schoone ſpitſe gevel-toppen,
Die uw' flickerende ley,
Die uw' weder-wijſe knoppen,
Als een' jonge Joffer-rey,
Neffens eene ſiet ſtaen glimpen,
Laet my groeten in uw' roy
(Tegen 't booſe laſter-ſchimpen)
't Opper-puyck van al uw moy.

Welkom dan, herſtelde ſtijlen,
En wel eer *Mis*-bruyckte vloer,
Tot het knarſſen van de Vijlen
Op het grove Blixem-roer,
Op den ſellen Menſchen-moorder,
Op de ſnelle ſlinger-ſlangh,
Beenen-maeyer, Mueren-boorder,
Donder-doover, Duyvel-ſangh.

Welkom, vry-geſproken mueren
Van de ſwarte ſlaverny,
Even lange moet ghy dueren
Als de Wereld Wereld zij;
Langhſaem moet u wedervaren
't Slijtigh knagen van den Tijd,
Lange blijven uw' Pilaren
Vrede-ſlammen, Ketters-nijd;

Digitized by Google

Lange moeten in u dond'ren
Wetten, woorden, waerheit, eer,
Straf, genade, wercken, wond'ren
Van den Eenen, aller Heer;
Lange moeten u begeven
Schande, ſcheuringh, hoon en ſpijt;
Lange moet ghy ſtaen en leven,
Lange weſen dat ghy zijt.

Maer mijn Peerd ontloopt ſijn' toomen,
't Is te langh de ſtraet bepraet,
Daer ſoo dichten huys van boomen,
Daer ſoo ſoet' en weide ſtaet;
Nu wel aen, gevlochten ſpruyten,
Eer my weer mijn' hand ontvaer',
Laet ons uwen roem ontſluyten
En beſluyten met het jaer.

Wat en komt my niet te vooren (*Lente.*)
In 't herdencken van den Tijd,
Die ghy, even als herboren,
In uw' kindſche ſtonden zijt;
In de dry-mael dertigh dagen
Als des hemels Kandelaer
Over 't Bockgien wordt gedragen
Naer den Stier en 't Kinder-paer;

Als de Locht begint te lauwen,
d'Aerde opent ſchreef by ſchreef,
't Weeldrigh Vee begint te kauwen
Daer het Schuytjen onlanghs dreef?
'k Sie uw' bolle botgiens berſten,
'k Sieſe baren elck haer blad,
Als een vruchtjen dat haer perſten
Doe 't in 's moeders darmen ſat:

'k Sie

Digitized by Google

k Sie die onlanghs doove ſtruycken
En ſoo menig' ſchraelen tack,
In een' oogenblick ontluycken,
Weinigh min als onder dack:
Onbegrijpelick vermogen
(Spreeck ick dan den Hemel aen).
Hoe veel meer beſien ons' oogen
Dan ons' herſſenen verſtaen!

Maer oock daelen mijn' gepeinſen
Somtijds uyt de locht in 't ſlijck:
(Wie kan heel den menſch ont-veinſen
Dat hy nergens uyt en kijck'?)
Nieuwe ſpruytjens van der aerde,
Heb ick menighmael geſeit,
Hoe veel hooger is uw' waerde
In uw' jonge weinigheit!

Waerd'er altijd ſulck' en dierte
In de Haeghſche Vryer-ſchaer,
En 't geraege Broeck-gedierte
Niet ſoo dicht geſaeyt en waer;
O! wat ſoudt 'er op een woelen
Om ſoo menigh Vryer gaen,
Die ſijn' waerde nu moet voelen
In de menighte vergaen!

Somtijds heb ick weer gaen ſingen,
Soo ick 't nieuwe loof beſagh,
Ey! hoe ſoet zijn 's werelds dingen
Op den eerſten nieuwen dagh!
Maer, ô lichte ſchaduw-vreughden,
Hoe vervalt ghy in 't verſlijt,
Hoe kan alle nieuw ontjeughden
Met het grijſen van den Tijd!

Digitized by Google

Hebben niet de jonge jaeren
Die ick van den hemel houw'
Menigh haestigh paer sien paeren
Met een 's anderdaeghs berouw?
Waer uyt mocht de wortel spruyten
Die het mis-genoegen gaf?
't Vonnis kan sijn selven uytten,
't Jonge lieve nieuw was af.

Jonge, lieve, nieuwe blaertjens,
Schepseltjens van eenen nacht,
All' uw' aêrtjens, all' uw' haertjens
Zijn ons nu in eer en acht;
Maer hoe milder ghy uw' tacken,
Met uw' breeder groente vult,
Hoe uw' eere meer sal sacken,
Hoe ghy minder gelden sult.

Dan de reden sal my leiden (*Somer.*)
Tegen stroom van 's werelds waen,
En uw' waerde doen verbreiden
Beid' in 't groeyen en 't vergaen:
Siet, den Hemel is aen 't branden,
En sijn Lichter op het hooghst;
Spouwt de Land-man in de handen;
't Is op hope van den Ooghst.

Dry-mael dry en seven ueren
Sien ick Titan op de jaght;
Qualick seven kan hy dueren
Tot het nutten van den Nacht;
Minnen-yver doet hem loopen
Naer de Vrijster die hy siet,
(Blinde Minnaer! staeck uw loopen,
't Is het Lauwer-meisken niet:)

Wie

Digitized by Google

Wie wil nu het Bedde ruymen
En het klamme penluw sweet,
Wie wil met my uyt de pluymen
Daer ick hem te leiden weet?
Op, mijn' Hagenaers, mijn' Vrinden,
Dit 's te lang' en Somer-nacht;
Beter buyten in de Linden
Naer den dagerued gewacht.

Hier is alle Dier ontslaepen, (*Morgen-stond.*)
Hier is 't Krekeltjen aen 't gaen,
Hier begint de Spreeuw te gaepen,
Hier is 't Quackeltjen aen 't slaen,
Hier de Nachtegael aen 't neuren,
Hier de Distel-vinck in swangh,
Hier de Tortel-duyf aen 't treuren,
Hier de Lijster aen den sangh,

Hier is Kauw en Kraey aen 't reppen,
Hier de Reiger in de lucht,
Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
Hier de Swaluw in de vlucht,
Hier de Koeckoeck aen het sluyten
Over yemands ongeval,
(Isser yemand die sijn sluyten
Leeren moet, of leenen sal?)

Kan u 't hooren niet betrecken,
Gunt het ooge sijn vermaeck;
Siet de Dagh-bodinn' haer recken,
Recht al schoot sy uyt den vaeck:
Kost haer grijse boel verjongen,
'k Wedd hy hadse noch te bedt,
Daer s' hem nu is langh ontsprongen,
Kap en tuyt en al geset:

Digitized by Google

Kap en tuyt als gulde ſtraelen,
Ooge-lichten als Robijn,
Wangh en lippen als Coralen
Is haer dagelickſche ſchijn:
Vryers, al uw jonge leven
Op het ſchoonſte ſchoon verhit,
Komt, en helpt het vonnis geven,
Iſſer ſchoonder ſchoon als dit?

Komt, en helpt my opwaerts kijcken
Langhs der Linde-toppen Goud,
Daer ſy 't nat gaet overſtrijcken,
Dat haer Broeder ſtracks ontdouwt,
Hy als Bruydegom behangen
Met cieraeten over hoop,
Hy als Prince vol verlangen
Naer de voor-eer van den loop.

Op, gefallen naer de Linden;
Op, mijn' mackers; op, mijn' mans;
Die hem reedſt te veld' ſal vinden
Spaer ick noch een' buyten-kans:
Laet ons ooge ſoo wat weiden,
Miſſelick waer by de ſtraet,
Deur, of Venſter, of van beiden
Hier of ginder open gaet:

Sulck een' Venſter mocht' er klappen,
Sulck een Deurtje! mocht het zijn,
Sonder yemand te beſnappen,
't Waer een tweede Sonne-ſchijn:
Hemel, laet u niet mishagen,
Voert ghy ſchooner lichten twee
Die der duſend met hun dragen,
Hier beneden iſſer mé.

Sulck

Digitized by Google

Sulck een' Venſter mocht 'er luycken,
Sulck een Deurtje gaepen weer,
't Waer wel voor een baeck te bruycken
In het klippigh Minnen-meer:
Koſtelicker minnen-balſem,
Quam daer nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alſſem
Van een nuchteren geſicht.

's Morgens raeekt men aen de waerheit,
Wat het Meisken voor geſtel,
Wat voor haer, en of s' oock haer heit,
Wat gedaente, vleeſch of vel:
's Morgens, eer de lippen kleven,
Eer de plaeſter ſtaet te pronck,
Eer de poeyer-dooſen geven
Dat den Hemel noyt en ſchonck;

Eer de Lobben, eer de Bouwen,
Eer de Kragen, eer de Kant,
Eer de Wiecken, eer de Mouwen,
Eer de Ketingh, eer de Want,
Eer de Boorden, eer de Banden,
Eer de Reepen, eer de Rock,
Eer de Moffel, eer de Randen,
Eer de Vlechten, eer de Lock,

Eer de Tippen, eer de Knoppen,
Eer de Steenen, eer de Veer,
Eer de Wrongen, eer de Doppen,
Eer de Peerel, eer de Speer,
Eer de Tuyten, eer de Quicken,
Eer de Krullen, eer de bras,
Eer de Linten, eer de Stricken
Geven datter noyt en was.

Digitized by Google

Ginder falder een' ſlaen geeuwen,
Herwaert ſtaeter een' en nieſt,
Beid' behangen als de Leeuwen
Die men voor de ſchoonſte kieſt,
Beid' bedot, bedoeckt, beſommelt,
Beid' de mutſen over 't oogh,
Beid' beſweet, begroeyt, begrommelt,
Beide.... Zedigh; niet te hoogh!

Siet mijn' Vryers, ſiet mijn' quanten,
Siet mijn' herſſeloose maets;
Dit zijn menighmael de Danten
Die u koſten ſoo veel praets,
Soo veel pronckens, ſoo veel cierens,
Soo veel vleyens, ſoo veel doens,
Soo veel eerens, ſoo veel vierens,
Soo veel ſtrijckens, ſoo veel ſchoens.

Oh! wat rijſen my de haeren
In 't bedencken van den dagh,
Als 'er twee te bedde gaeren
Daer noyt Hy de Sy en ſagh;
Daer een ſlechtaert is bevangen
Met de Veeren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wangen,
Met de Kleeren voor de Bruyd.

Hola, Meisjens, buyten jocken,
Noode bouw iok op 't geval;
Deckt men ſoo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
In de warme Zuyder landen,
Gaet het vryen wel ſoo vaſt,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouwen taſt.

Maer

Maer de Vroegh-tijd is verloopen (*Middagh.*)
Naer ick 't aen mijn praeten peil,
En de Sonne schier verkropen
Op den kant van 't Zuyder-steil;
Daer begint de straet te legen
Van haer morgestonds-gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't koel.

My en sult ghy niet verjagen
Felle Straelder van om hoogh,
Snelle Meter van ons' dagen,
Jaeren-passer, Rond-om-oogh,
Dampen-trecker, Somer-brenger,
Dagh-verlenger, Vruchten-baet,
Beesten-bijter, Vel-versenger,
Blond-bederver, Joffer-haet,

Wolcken-drijver, Naeht-verjager,
Maen-verrasser, Sterren-dief,
Schaduw-splijter, Fackel-drager,
Dief-beklapper, Bril-gerief,
Linnen-bleicker, Tuyten-kroller,
Al-bekijcker, Nummer-blind;
Stof-beroerder, Hemel-roller,
Morge-wecker, Reiser-vrind:

Laet uw' vlammen elders blaecken,
Over 't onbeboomde vlack;
My en sullen sy niet naecken
Door 't gesloten Linden-dack;
Hier beroep ick 'd bitste bijten
Van uw' meer als dollen Hond;
Maer hy souw' sijn' tanden slijten
Eer hy my te vatten vond':

Digitized by Google

Ja, vergadert all' de Dompen
Daer het vochtigh Veen af sweet,
Laetse t' samen neder plompen
In een dichte droppel-speet,
Noch en ben ick niet verlegen,
Noch en schrick ick niet voor 't nat,
Koel in hitte, droogh in regen,
Sit men onder 't Linden-blad.

Wat en had ick niet te spreken
Van de soete Zephyr-sucht,
Die door 't loome loov komt breken
Met een' ruysschende genucht;
Met een' flauwe Somer-soelte?
Ah! wat heb ick dick geseit,
Sit ick in een' groene koelte,
Of een' koele groenigheit?

Koele Cloris, wreede Marmer,
(Hoord' ick onlanghs hier ontrent
Suchten een' door-schoten karmer
In sijn' weelderigh ellend)
Koele Cloris, al mijn hopen,
Die my mijn' getrouwigheit
Soo veel hooger doet bekoopen
Als sy boven d' uwe leit:

Heeft u 't sweeterige bangen
Van den doffen Somer-brand,
Nu soo dickmael doen verlangen
Naer den dichten Linden-pand,
Hebt ghy sijn' gewenschte lommer
Nu soo menighmael gebruyckt,
En de laffe middagh kommer
Hier soo menighmael ontduyckt,

Son-

Digitized by Google

Sonder emmer t' overwegen
In uw over-aerds verſtand,
Hoe hem 't herte-pack moet wegen
Die geſtadelicken brandt;
Die de ſtralen niet moet dragen
Eener Sonne verr' om hoogh,
Maer van bijds de flicker-ſlagen
Van uw een en ander oogh?

Een en ander Oogh, de tortſen
Van mijn' blind-gehockte jeughd,
Vonck en voedſel van mijn' Kortſen,
Mijn verſchricken en mijn' vreughd,
Oogen, die my doet beſwijcken
Onder 't hitſigh ſtrael-fenijn,
Sult ghy Cloris noyt doen kijcken
Hoe ick ſmeltende verdwijn?

Sal ſy nemmermeer ontdecken
Door uw' gittige Cryſtal,
Dat my eene ſucht kan trecken
Uyt het bitter ongeval
Van mijn' altijd-verſche wonden?
Cloris brandt al wat ſy ſiet,
(Ondoorgrondelicke gronden!)
Datſe brandt en ſiet ſy niet.

't Liep hoe langhs hoe meer op 't mallen
Met de bloed ſijn' kinder-tael:
Dan den avond is aen 't vallen,
't Waer te langen nae-verhael:
Vryers, wilt ghy dieper delven
Daer ick willens blijve ſtom,
Daelt een yder in u ſelven,
Dat, en erger gaeter om.

Digitized by Google

Dauw en doncker zijn aen 't facken, (*Avond-stond.*)
Son en Hoenderen te koy,
Alle gevels, alle tacken,
Alle Meisjens even moy,
Alle kaeckjens even bloosigh,
Alle ooghjens even gauw,
Alle lipjens even roosigh,
Alle mondtjens even nauw.

Achter nu, verkeerde wijsers,
Die de waerheit lede-breeckt,
Hard-gehoofde logen-prijsers,
Die voor reden noyt en weeckt;
Die soo werckelicke straelen
Als de keerssen van den Nacht
Over heel den mensch doen daelen,
Al gevoelende, veracht.

Komt de Minnen-moer niet blincken
Even als de Dagh verspaeyt,
Even als de Wielen sincken
Daer de Sonne-karr' op draeyt?
Zijn oock niet de Avond-stonden
Altijd soeter als het licht,
Altijd handiger bevonden
Tot de vrye Vryer-plicht?

Menig Sletgien ongehavent,
Menigh' onbesneden Sloor
Sal bekennen dat den Avend
Deckssel is van alle goor;
Datse met dien slimmen gevel,
Met dat muffe snot-verlaet,
Met dien spitschen sneppe-snevel
's Avonds op haer schoonste staet.

Maer,

Digitized by Google

Maer, om lack by lack te ſtellen,
Menigh Kalver-jonge maet,
Menigh knechjen ſoud' ick tellen
Dat den Avond niet en haet;
Dat de duyſterheit doet breken
Door het bloode ſchaem-verſchiet,
Dat den doncker meer doet ſpreken,
Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mymeryen
Die een Minnen-alver ſtort,
Moeten veel geladder glyen,
Daer hy niet geſien en wordt:
Maer oock in een' jongen ſchroomer
Heeft het reden en bedied,
Emmers is hy altijd vromer
Die ſijn' vyand niet en ſiet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae der Linden-duyſterheit,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't Klockje, Negen, ſeit;
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vryen ſtaet,
Hier uyt moeten Broeck en Bouwen
Met de Vleer-muys op de ſtraet.

Linde-blaedjens, luyſter-vincken
Van ſoo menig' apen-klucht,
Van ſoo menigh traen-verdrincken,
Van ſoo menigh' ſotten ſucht,
Helpt my tuygen wat een karmen,
Wat een ſtommelend gelaet,
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet.

Digitized by Google

Trijntgie, ſey daer leſtmael eenen,
By men eer, ick hebje lief;
Van den kruyn af tot de teenen
Staen ick onder you belief;
Laet me draeven, doet me loopen,
Heet me ſtappen as een' Tel,
Doet me ſchencken, hiet me koopen,
Siet wat ickje weyg're ſel.

Dirckgien (hoord ick ſtrack een' ander)
Sel 't dan nummer weſe, kind?
Smackje ſtaegh een oogh op Sander,
En mijn' woordgies in de wind?
Staet ſijn mutsje ſoo veul trotſer,
Soo veul vlugger as het mijn,
Hanght mijn rockje ſoo veul ſchotſer,
Soo veul loomer as het ſijn?

Weer een ander van ter zyen;
Nouw, men Troosgie, ſtoor je niet,
Liever as ick Griet ſouw vryen,
Liever as ick you verliet,
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh treê,
Liever in de groene golven
Van de Schevelingor zee.

Weer een ander. Wel, Agnietgie,
Wel, men hartje, wel, men longh,
Hoe beviel je 't leſte liedje
Dat ick giſter avond ſongh?
Heer! wat ſtond ick nat bedropen
Voor je deurtgien in dat weer,
Daer jy dichgies laeght ekropen
In de lodderlicke Veer.

Noch

Digitized by Google

Noch een ander, op een banckje:
Wel eſeyt, mijn' ſoete Moer;
Jouwenthalven, ick bedanckje,
Maer hoe iſt met Vaer en Moer?
Wat! ſe mochte ſoo lang grollen,
'k Sou ons raeye met ons tween
Op en wagentje t' ontrollen
Al dit moeyelicke, Neen.

Weer een ander aen een Boompje:
Dat 's nouw al men Moertjes goed;
Maer dan heb ick noch en Oompje,
O wat iſt en rijcken bloet!
Met ſen bogert, met ſen weuningh,
Met ſen Koren, met ſen Ooft;
Claer, je Vryer is en Keuningh,
Al dit hanght hem boven 't hoofd.

Noch een ander van 't gebrodeſel
Dat of Pen, of Degen voer':
Mijn ſoulas, mijn vreughden-voedſel,
Ah! quitteert U. E. la Cour?
Sult ghy eeuwigh abſenteeren?
('k Schat de Meid naer Leiden voer)
Wilt mijn flames obligeren
Met een expedit retour.

En noch een van ſulcke Veeren:
Wel bizearre van humeur,
Sult ghy my ſans fin traineren
Met ideën van faveur?
Neen, reveſche, neen volage,
Dus en magh 't niet langer zijn;
Meſpriſeert ghy mijn ſervage,
Auſſi fay-je ton deſdain.

Deſe

Digitized by Google

Dese zijn de soete vruchten
Van de vrye Vrydoms vreughd;
Dese zijn de puyck-genuchten
Van een' ongebonden jeughd:
Al dit wonderlick vertellen
Volgh ick met een vrolick oor,
En wie souder derven stellen
't Selver seggen voor 't gehoor?

O! daer gaen ick vleugel-spreyen
Als een henne-loosen haen,
Lacchen in eens anders schreyen,
Baeden in eens anders traen:
Niet dat ick my soeck te blijden
In mijn even-broers verdriet;
Maer noch vindt hy vreughd in 't lijden
Die het sonder lijden siet.

Hooger, hooger mijn Gedichte,
Uyt de laeghten op 't geberght!
Ginder krijgh ick in 't gesichte,
Dat u all' uw' krachten vergh t;
Ginder is een' wolck aen 't drijven
Van een over-volckigh Volck;
Maer wie sal uw Volck beschrijven,
Volle Volcken-rijcke Wolck?

Pronckt op 't schoonste, Linde-toppen;
Reckt, soo verr uw' groente reckt;
Soo veel soo-veel-waerde koppen
Hebt ghy nemmermeer bedeckt.
Sien ick niet voor henen stappen,
Bhemer-vorst, uw' eigen Voet,
Die noch Arenden betrappen,
Noch vertrappen sal, of moet?

Sien

Digitized by Google

Sien ick niet uw' hand geleiden
't Waerde Britten-lands Juweel,
Dat de Hope noch doet beiden
Naer een dubbel Scepter-deel?
Door-en-door gesifte Zielen,
Die, in weinigh jaeren-tal,
Teenen hebt gesien en hielen
Van het slibberigh geval:

Moete noch de spruyt herbloeyen
Van uw vroegh-besnoeyt gebied,
Soo ghy 't Linden-loov hergroeyen
Nae sijn jaerigh snoeyen siet;
Weere noch des hemels segen
Swaerder onweer van uw bloed,
Soo hy van u Son en regen
Onder dese bladers doet,

Maer, Getrouwe Leeuwen-hoeders,
Spangiens uyterste gevaer,
Oud' en Jonger *Nassau*-broeders,
Onverwinnelicke Paer,
O twee van de wonderheden
Die de wereld in haer siet,
Geeft my toe een' vrye reden,
Dese gangh en past u niet.

Soecken wy u dan t'ontrecken
't Nutten van dit Somer-pad?
Neen; maer wenschen u te decken
Onder een verdiender blad:
Emmers waer u niet te thoonen
Halven Hollands yver schier,
Waer al yeder tack een kroon, en
Yeder Linden een Laurier.

Digitized by Google

U alleen, ontbonden Schaepen,
Joffer-volgers, Haeghsche jeughd,
Minne-kinders, u te raepen,
U vermaen' ick dese vreughd.
Vat de dagen by haer' veeren,
In haer bloeyen, op haer puyck.
Eerd'er noch vier vijftien keeren
Naeckt haer droevigh ongebruyck.

Dan sal dack en tack staen schreyen (*Herfst.*)
Met een' vochten Herfsten-traen,
Dan sal stof in slijck verkleyen,
Dan sal dauw in mist vergaen,
Dan sal yeder blaedtjen spreken
Dat het Linden-rijs ontswaeyt:
Meiskens, leert den hooghmoed breken,
Alle schoon-in 't-oogh verwaeyt.

Waer is 't groen dat noyt en dordde
Onder 't nijpen van den Tijd?
Soo ick ben, staet ghy te worden,
Onlanghs was ick, dat ghy zijt;
Hier in zijn wy t'ongelijcken;
Dat ick hadde wacht ick weer;
Maer uw luyster-schoon gaet wijcken
Buyten hoop van weder-keer.

Schoonheid, plaester van gebreken,
Oogh-verleidster, schaduw' schim,
Wordt ghy Boomen vergeleken?
Oordeelt niet het oordeel slim.
Soo magh uwe glans beswijcken
Met der jaeren Winter-keer;
Linde-tacken te gelijcken
Waer u t'onverdienden eer.

Digitized by Google

Laet eens ouderdom doorgroeven
Dat geladde velle-veld,
Dat geen' ſpiegel laet behoeven
Die ſijn rimpels-geeren telt;
Laet eens dry verbleven ſtijlen
Van den eertijds Tanden-trap
't Bleecke lippen-hol doen quijlen
Op de kinderlicke pap:

Waer op ſult ghy ſchae-verhaelen
Nae ſoo grondeloofen val,
Waer iſt, naer ſoo diep'en daelen
Dat u aengenamen ſal?
Zijn 't de ſilver-haere vlechten
Daer ghy eindelick op ſwilt?
Neen, ſy ſullen u verſlechten
Daer ghy noch op ſtoffen wilt.

Maer, laet Maend en Jaer verouwen: (*Winter.*)
Laet verdorren al dat groeyt,
Laet het lochten-vack verkouwen
Laet verkorſten al dat vloeyt,
Noch al pleit ick voor mijn Liuden,
En haer wjnter-grauwe rijs,
Sonder oyt ververwt te vinden
Schoonder groen in ſchoonder grijs.

Luſt en hoop van ſien en leeren
Hebben my wel eer geruckt
Daer men boven alle leeren
Naer de hooghſte hooghden buckt;
Daer den onervaeren reiſer
Bergen ſiet en wolcken zeit;
Daer u, Roomen, van uw' Keyſer
's Werelds maeckſel ſelver ſcheidt.

Digitized by Google

'k Heb die eeuwigh-witte ſteilen
Beid' bekeken en beſchrijdt,
(Feil ick, Liefde help' my deilen
Onwaerachtigheits verwijt)
Maer, beſneeuwde Linde-kruynen,
Noch verwacht ick te verſtaen,
Waerin die bevroſen duynen
Boven uwe waerde ſtaen:

Spitſen ſy haer' Hemel hooghte
Op uw' neder-daligheit;
Duyſtert weer haer' altijd drooghte
Met uw' nemmer-ſchraligheit:
't Schoon van 't Alle ſtaet in 't ſcheelen,
Nergens woont het heel in een;
Die het maeckte, wilde 't deelen
Veel in allen, al in geen.

Wat gewenſchter erve-looten
Heeft Sijn' hand u toe-geſomt,
Half-gepreſen Linde-pooten
Daer men t'einde prijſens komt,
't Zij ick op 's jaers kinder-dagen,
't Zij ick op ſijn jeughde kracht,
't Zij ick op ſijn' vochte vlagen,
't Zij ick op ſijn ſterven acht!

O! dien eeuwigh buyten kommer
Van ontijdelick verlet
Onder 't ſpelen van uw' lommer
Af te leven waer' geſet!
O! die eeuwigh als gevangen
Binnen deſe paelen laegh!
Wat veranderlick verlangen
Voerden hem uyt uwen *Haegh*?

Digitized by Google

Maer,

Maer, ô Wiege van mijn leven,
Voeſter, Minn', en Baecker-moer,
Wilt my, Vader-land, vergeven,
Wenſch ick buyten 't redên-ſnoer;
Noch en legh ick ſoo begraven
In mijn' lecker' luſten niet,
Ick en wiſtſe wel t' ontdraeven
Daer 't my uw' begeerte ried.

Emmers dat ick adem-ſuyge,
Dat ick vocht en voedſel treck,
Dat ick tongh en leden buyge,
Dat ick lijf en leven ſtreck,
Emmers hoort u 't half bedingen
Deſer gaeven vruchten toe,
Emmers hebt ghy half te dwingen
Wat ick ben, en kan, en doe.

Iſſer dan of doen, of kunnen,
Of bedencken binnen my,
Houd ick van des Hemels gunnen
Dat uw' gunſte waerdigh zij;
Heet my uyt uw' boeſem ſcheyen,
Heet my vluchten met een' wenck,
Moet ick ſtrack in Sout verkeyen
Daer ick maer te rugge denck.

Heb ick eens de krijtte Stranden
Weſtewaert voor u beſeilt,
Heb ick eens der Zuyder-landen
Steilſte ſpitſen af-gepeilt;
Noch die hand om eer te winnen,
Noch die voet om verder gaen,
Noch dat herte, noch die ſinnen
Bieden u haer' plichten aen.

Digitized by Google

't Waer te Wijvelicken ſorger
Die niet allen Wereld-grond,
Aller menſchen medeborger,
Vaderlands gelijck en vond;
Die niet even achten konde
Of hem Noord of Zuyden ſagh,
Of hem 't Bedde-gaen beſonde,
Of het rijſen van den dagh.

Is doch 't Vaderland te minnen
Boven al dat min-verleidt;
Stijght dan hemel-waert, mijn' Sinnen,
Daer uw' Vader-erve leit:
Ziele, ſtreckt uw' traege vlercken
Daer ghy her-geſonden zijt,
Leert op 't ſonder-ende mercken
Eer uw endelick verſlijt':

Leert het ſtof uw ſtof bevelen,
Leert ontſtrammen eer ghy loopt,
Leert u van uw ſelven ſtelen,
Leert genaecken dat ghy hoôpt:
Maer oock, Heer, om Dijner eeren,
Eeuwigh Een, en eenigh Goed,
Leert haer uyt Dijn' Leere leeren
Wat ſy leeren leeren moet.

EINDE DES TWEEDEN BOECKS.

Digitized by Google

DERDE BOECK.

ZEDE-PRINTEN

ENDE

STEDE-STEMMEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

DERDE BOECK.

ZEDE-PRINTEN.

VOORSPRAECK DER SELVE

AEN MIJN' BROEDER,

DEN HEER

MAURITS HUYGENS

SECRETARIS VAN STATE.

'k Sal hem ernstig heeten liegen
Die sich selven wil bedriegen,
En beschuldigen mijn' Pen
Daer ick schuldeloos af ben,
'k Sal geen' Vyanden verdraegen
Over segge-sucht te klaegen,
Die mijn' herssenen, geroert,
Door mijn' tanden hebb' gevoert:
'k Wil geen' vriendden laeten dencken
Dat ick d'eer hebb' willen krencken
Die den eenen van Geboort,
And'ren van Verdiensten hoort.
Goede, die ick heb verheven,
Quaede, die ick heb gedreven
Voor de geessel van mijn' mond,
'k Segh hier, dat ick noyt en vond
Dien al 't goede kon' betaemen,
Dien al 't quaede kon' beschaemen
Dat ick van de Goede segg,
Dat ick op de Quaede legg.

Digitized by Google

Deughden heb ick willen paeren,
Ondeughd heb ick willen ga'eren
En verhechten in een' klomp,
Naer my hier de Deughd toe glomp,
Naer my daer de ondeughd terghde,
En haer' open schande verghde;
Om den Goeden tot het Beeld
Daer een yeder 't sijn in deelt,
't Beeld van deughden, 't Beeld van Eeren,
Soo sijn' liefde te vermeeren
Dat hy 't, verder van verschill,
Heel end' al gelijcken will';
Om den Quaeden haer afgrijsen
Soo afgrijselick te prijsen,
Dat de quaedste van den hoop
Voor sijn' eigen schaduw loop'?
Eerst-geboren van mijn' Vader,
Die ('t bedaeren soo veel nader
Als 't van mijne jaeren staet)
Medgenood ter Tafel gaet,
Daer het Staetige beraeden
's Vaderlands gevreesde schaeden,
's Vaderlands gewenschten spoed
Tegenstaet en spoeden doet;
BROEDER, deel van dese Ziele,
Die my niet te deel en viele
Om Gebroeders naem en eer
Door den etter van een zeer
Daer sy noyt de puyst af kenden
In de lasteringh te wenden,
En bekruysen oock het wit
Dat hun in de oogen sit:
Weest mijn Tuyge by den Goeden,
Die het niet en wil vermoeden;
Treedt de Boosen op den teen,
Die 't my geerne overstreên:

Doet-

Digitized by Google

Doetſe van de Leſſen hooren
Die uw' kinderlicke ooren,
Die de mijn' van teerer Jeughd
Gaepen leerden na de Deughd;
Doe de Vaderlicke hoede
Van ſijn' vriendelicke roede,
Die nu, van het eerſt verloſt,
't Ander leven heeft begoſt,
Waeckten over 't groen bewegen
Dat wy in den boeſem kregen,
Met een' rechter tegen-bocht
Waer 't hem ſlincks genegen docht:
En ſy ſullen leeren weten
Dat ick niet en heb gegeten
d'Eerſte Boter na de Mem,
Sonder ſtadigh Sijner ſtem
Kinder-tuchtelick vermaecken
Boven 't voedſel uyt te ſmaecken,
En genieten onbedocht
Daer mijn' Ziel op teeren mocht:
Tuchtingh van vergulder waerden,
Die ſijn' ſorgen op vergaerden,
Die ſijn' vreeſe, die ſijn' Min
Stortten in mijn' hollen ſin;
Tuchtingh op de vorm gegoten
Die de Grootſte aller grooten
Met Sijn' vinger in de Wolck
Groefde voor Sijn eigen volck.
Willen ſy daer op gedencken
Dat het allereerſt beſchencken
't Emmer-onbeſchoncken vat
Soo doorweickt in 't eerſte nat,
Dat het ſweeten noch bevrieſen
d'Eerſten geur kan doen verlieſen,
Die, tot dat het ſterven gaet,
Door en door de ſcherven ſlaet:

Digitized by Google

Mog'lick sullen sy besluyten
Allen weder-waen te buyten.
Daer soo vroeg, soo trouw'en hand
Soo voorsichtigh heeft geplant,
Hooren schaedeloose vruchten
Van profijtige genuchten
Aen de tacken, om de bla'en,
In de greppelen te staen.
Sulcke, BROEDER, sulcke derv' ick
(Daer op lev' en daer op sterv' ick)
Voor de boose, voor de goên
Dese vruchten noemen doen.
Wiltse ghy soo helpen noemen,
En den logenaer verdoemen,
Die my geerne schieten sagh
Daer ick noyt op aen en lagh,
'k Sal een heugelick verdragen
Vinden in de valsche slagen,
En de veilste rust van al
In uw eenigh welgeval.

Digitized by Google

LEDIGE LESER.

Noch dese dry woorden, tot Voorspraeck van den nieuwen naem dien ick dese onder ons nieuwe maniere van Schriften gegeven hebbe. De Griecken, daer van wyse te Jeen houden, ende onder haer THEOPHRASTUS, *die de sijne schreef op het 99. Iaer sijns ouderdoms, noemdense* CHARACTERES: *mijns bedunckens verre eigentlicker dan de suyverste onder de Romeinen, dieder* NOTATIONES *af gemaeckt hebben. Dat sullen my toestaen alle die gedencken dat onse eeuwige Salighmaker de* Character *van God des Vaders wesen wert genoemt; met soo krachtigen beduydinge, datse de geleerste oversetters in geene Taelen mijner kennisse, sonder omspraeck, ten rechten hebben weten naer te komen.* Signum, Species, Imago, Figura, *ende de woorden die de hedendaeghsche Taelen van dese Latijnsche verschapen hebben, konnen den Text hier in niet voldoen. Daer moet sulck' eene gedaente uytgedruckt werden, die tusschen haer selven ende haeren oorsprong als geene kennisse van onderscheid en laets; oock min dan men tusschen den gesneden ende den gedruckten Segel gewaer wordt. Dien volgende, hoewel wy het in andere als Gods eigenschappen dus nauw niet en behoeven te soecken, om nochtans te thoonen dat mijn voornemen geweest is de waerheit ten deunsten te genaken, hebbe ick my oock in'*

Digitized by Google

desen aen de Druckfels gehouden: ende wetende dat menschen handen (die geene twee dingen malkanderen volkomentlick konnen doen gelijcken) geene min berispelicke gelijckenissen en konnen voortbrengen, dan daer is tusschen de vorm ende 't gevormde, tusschen de letter ende 't gedruckte, tusschen de Plaet ende 't geprintte, hebbe my soo langh metten naem van PRINTEN *(daer by mogelick de Italianen haer woord* Empronte *souden mogen vergelijcken) voor de Grieckscke* Characteres *willen genoegen, tot dat my mijne Vrienden t'samen den misslag ende de beteringh sullen aenwijsen willen, ende my in de voordere mijne feilen met soo oprechten suchteloosen gemoed bejegenen, als ick verklaere in allen desen te werck geleght te hebben.*

EEN

Digitized by Google

EEN KONINGH.

Hy is een' Menighte besloten in een' Kroon,
Een yeders Opper-knecht; een slave sonder loon,
Het hooge dack van 't Rijck dat al den hagel uyt staet;
Het groote Reken-boeck van al dat in en uyt gaet;
Een Penningh van 't metael daer wy af zijn gemaeckt;
Maer op de reken-ry der dusenden geraeckt;
Een Vry-heer in de boey; een eeuwige gevangen;
Een bidder met gebied; een slot-rijm van gesangen;
Een Blixem die door 't stael van alleu weer-stand breeckt,
En al dat toegeeft, spaert; een' wolck die Donder spreeckt;
Een' Son die noch gelijck, noch duysteringh kan lijden,
Of onweer volght'er op en warrelwind van tijden;
Een noodigh onder-God; een stadigh man te roer:
Een doel van ondancks pijl, en achterklappers roer;
Een aller voorspoeds eer en schades schande draeger;
Een uytgemaeckte Man; een schepsel van sijn' laeger'.
's Volcks will is dat sijn will voor aller willen will',
Sijn will is yeders wet, sijn' wet is yeders will;
Sijn adem stickt in 't nauw van lieffelicke liegers,
Van treffelick geboeft, en heer-licke bedriegers;
Die waeyen waerheits locht sorghvuldigh van sijn oor:
Is 't dat Sy onversiens door haer' besettingh boor',
Sy breecken haer geweld, en door de kromme sluyten
Van hunn' vercieringen ontwringen hem haer stuyten.
De vriendschap kent hy niet; dat 's wedergaden vreugd;
Dier heeft hy binnen geen, en buyten is 't geen' deughd,
Maer eigen baets bejagh; de Vorsten zijn geen' vrinden
Dan om verseker theit in veel verbonds te vinden;

Digitized by Google

Soo is de vreese meest de Kopp'lers van sijn' trouw,
En, schrickt hy voor den Oom, hy maeckt de Nicht sijn' Vrouw:
Dan is sijn voordeel min dan van de minste slaeven,
Hy haelt de Meer op stal en heeftse niet sien draeven.
Sijn' vrienden zijn hem vreemd tot in den hooghsten nood,
Dan raeckt hun 's Vaderlands bederven in sijn' dood':
Soo langh hem langh geluck de deughd doet wareloosen
Vermengen sy haer Eer niet geerne met de boosen,
Veel liever storten sy haer' tranen in den stroom
Daer tegen all' haer' kracht onkrachtigh is en loom.
Sijn' dagen zijn niet sijn'; de daghraed en de sorgen
Bekruypen hem gelijck; van Avond af tot Morgen
Geniet hy nauw de rust die vaeck ontstelen kan;
Soo lang hy niet en leeft, leeft hy sijn eigen man;
Sijn' sieckten seggen hem dat groote bloemen welcken;
Dat doet hem zitteren voor 't schuymen van de kelcken,
Voor 't dagelicks gerecht, al diende 't hem sijn Soon,
Die mog'lick staende voets kan reicken in de Kroon.
Vergulde distelen, wie kan men uw verblijden
Door soo veel Aloës bedachtelick benijden?
Wie wensche naer de hooghd daer 't soo gestadigh waeyt,
Daer 't soo dier slapen is en 't hoofd soo goe'koop draeyt?

EEN BEDELAER.

Hy is een Aerdsch Planeet; een' Schildpad sonder dack,
Hoewel t'huys, waer hy gaet; een' horen-loose slack,
Die sonder sout versmelt; Mensch, menschelickst van allen,
Mensch totte menschlickheit van d'eersten Mensch hervallen;
Een na-neef van den Krijgh; een' spruyt van Overdaed;
Een Monick sonder kap; een pachter van de straet;
Een' logge-leger-luys, een' inbreuck van de werck-keur;
Een' schaduw van het Hof; een stoep-stijl van de Kerck-deur;
Een karmer om den kost; een suchter van gewoont;
't Verwijt der Christenen daer om-ontrent hy woont;

Het

Digitized by Google

Het naeckte lidt des lijfs daer af wy leden heeten;
De wey van 't ongediert; het broey-bos van de neten;
Het uyterste gepoogh van 's Werelds ongeval;
Een niemands bloedverwand; een opgeschopte bal,
Dien elck een' ander' sendt, en allesins moet stuyten;
Een rogge-kruymelkorf; een Thresorier van duyten.
Sijn' maegh sit op sijn' tong, en maecktse bedel-rap;
Brenght sy geen' klei ten dijck, dan spreeckt hy met een schrap,
Dan maent hy met een stomp, dan slaet hy met twee krucken,
En doet medoogentheit den neck ter borse bucken.
Sijn uyterst toeverlaet is kinder-keel-getier,
Den ooren die wat lust een' Sackpijp of een' Lier;
Daer brenght hy d'oude Luyt van Orpheus mé ter schanden,
Daer dwinght hy Leeuwen mé, en vanghtse met sijn' handen,
Die luy'ren op 't gemack; en, gingh de dagh-rent vast,
Soo lief leegh Bedelaer, als ambachtsman te gast.
Een Schouteth is sijn' dood, een Lijckhuys is sijn leven;
Hy loont sijn' geveren met meer dan hy kan geven;
Den Hemel voor een' dronck is hoogen Interest;
Hy leeft van dagh tot dagh; hy sorght voor 't winter-nest,
Als 't sneeuw geregent heeft; dan sweert hy by de korven
Die 't Spuy begrommelen met kruymel-mul van torven;
Hy koelt sich daer men sweet, hy warmt sich daer men beeft,
Meest beide kommer-loos; dat 's dobbel wel geleeft;
Hy vindt sich in 't geniet van decksel en van kleeren;
Valt 't een of 't ander schaers, hy deelt weer met de Heeren.
Wat heeft de rijcke meer voor lange voor-sorghs pijn?
Niet veel. En evenwel, God Helpse die het zijn.

EEN RYCKE VRYSTER.

Sy is een' Kermis Gans, die menigh' Boer ontslipt;
Een' korssele Goddin, die 't meerendeel belipt
Van haere Priesteren; een been van dusend rekels;
Soo menig' jongen bill' een bolsterbed van hekels;

Digitized by Google

Een gulde pijl van 't kind dat Venus Moeder heet;
Een ſonderlingh gediert, dat Amber-droppen ſweet
En Roofewater piſt; een' duyv voor alle tillen.
Sy kan al wat ſy wil, behalven yet te willen;
Sy is een' Vryer-wan; een ſchuym-ſpaen van de Jenghd;
Sy quelt ſich in den keur, en 't is haer' meeſte vreughd;
Sy kan van duſend een den Maskers-lap ontbeeren;
Elck Vryer, is een Mol, en 't vleeſch geldt na de veeren;
Haer' ſproete-plecken zijn onſichtbaer, of van goud;
Tijd, die de vellen ploeght, en maeckt haer nemmer oud;
Men vrydtſe by Geſant; haer by-zijn is te derven,
Vermits haer' ſchildery, de Grondkaert van haer' erven;
Hoe haer' bors grooter gaet, hoe Sy meer Maeghdoms heeft;
Die erger dencken derft verdient niet dat hy leeſt.
Sy is het Venus-beeld der Pariſen van heden,
Daer Juno noch om lacht, waer' Pallas maer te vreden.
Haer ooge ſpreeckt Schiedams; ſijn uytgeſtraelde geeſt
Betoovert Menſchen-vleesch, maer beeſten onnae meeſt;
Haer waepen is een' Koey in klaverveld ter weiden,
Die overgeten ſchijnt, en van de melck wil ſcheiden;
Den helm is d'opperhuyv van Landvrouws Koren-tas,
Een' ſtock-bors in de Kroon geſwollen van 't gewas,
Het loofwerck om end om zijn leckere papieren,
En liever parckement, daer ſegelen aen ſwieren;
Haer' Boomen van geſlacht Boomgaerden ſonder end;
Dat 's van het oudſte Eël, of Eva is ontkent;
Al is ſy klad-papier, ſy heeft vergulde kanten,
En die de hand mishaoght die kuſtſe door de wanten.
Sy haeckt na trouwens nacht, en vreeſt hem bet en bet;
De Bruyd en 't Vryſter-rijck gaen t'eener uer te bed:
Dus valt haer 't Ja-woord hard, en 't Neen niet min om 't wachten.
Daer 's onraed voor haer' Deur, men trommelter by nachten;
Haer' bell is aſgeluydt, de klepel roept genae
Van ſoo veel geeſſelingha; de Dorpel: Mannen ſtae,
Mijn rug-been gaet te plett; haer' ſtoelen-ſporten ſchreeuwen
Van onverduldigheit als hongerige ſpreeuwen;

D'een

Digitized by Google

D'een heetse Roos of Ster, en d'ander Son of Maen,
Maer meeste van gevoel, WANNEER VAN WAER-RAECK-AEN.

EEN GOED PREDIKANT.

Hy is een Maeckelaer in ongesiene waeren,
Die oore noyt en hoord', in 't herte noyt en waeren;
Een Kock van Hemel-kost; een koren Wereld-Sout;
Een Christelick Levijt; een' hand-geleid' in 't woud;
Een' Trommel van genaed; een Afgesant van boven;
Een Wachter op de poort; een stoot-steen in de Hoven;
Een' schaeve van de ziel; een' geessel van de sond;
Een Segger met gesagh; een Visscher met den mond;
Een Tafel-waerd in 't Kruys; een' Fackel uyt de wolcken;
Een Engel in gebeent; een Voor-hoofd aller Tolcken;
Een wecker daer men ronckt; een scheider daer men schermt;
Een dreiger daer men lacht; een troester daer men kermt.
De bloemen van sijn' tael zijn waerheits bloote leden;
Sijn groote Meesters wil is 't slot van all' sijn' reden;
Onraed van woorden-keur besw aert sijn' uytspraeck niet;
Wel-spreken is 't bestel van Die hem spreken hiet,
En altijd spreeckt hy wel die boden-brood komt haelen:
Maer geerne laecken wy de laeckers onser quaelen;
Die stormen slaet hy uyt, en menigh' bitsen tand,
Een menigh' schudde-muts van menigh onverstand.
't Verleckerend vol-op van troetelende leugen,
Van blinde vrienden-gunst, en kan hem niet verheugen;
Geleertheit rekent hy onnoosselheit van geest;
Gods-dienstigheit, 't verschil des menschen van de beest,
Niet redens gaev' alleen. Sijn' boecken zijn de bladen
Van 't dubbele Verbond; de fackel sijner paden
Ontsteeckt hy aen dat licht, dien troostelicken brand
Begaest, beroert, beleidt, sijn' tongh, sijn hert, sijn' hand;
Het veinsen waer' hem konst; het recht gaen heet hy loosheit;
De Werelds wijsheit, jock; haer' schoonste deughden boosheit,
Haer' soetste reucken, roock; haer' diersle peerlen, snot;

En

En alle vreughd verdriet, van elders als van God.
Gedwongen ootmoeds pracht is in hem niet te lesen;
Sijn oogh is nederigh, sijn' Ziel gelijckt sijn wesen,
Dat deftigheit bewaert soo verr beleeftheit lijdt;
Hy kan door fronssen sien, en lacchen t' sijner tijd;
Sijn' kercken zijn soo veel als huysen van ellende;
Daer oeffent hy 't bewijs van 't saligh sonder-ende,
Daer deelt hy mannelick in yeder eens verdriet,
En plaestert grouwel-loos de grouw'len die hy siet.
Bekommeringh van Staet, wat Princen doen en laeten,
Bekeurt sijn' lusten niet; de tijdingh van de stracten
Ontmoet hem overhoeds; hy guntse niet een oor;
Gods lasteringh alleen ontgrendelt sijn gehoor;
En daer hy 't los beleid der Koningen siet hellen
Tot Godsdiensts ondergangh en waerheits achterstellen,
Daer roept hy brand, verraed, en, Vorsten, belght u niet,
Ick buyge voor een' Wet van Hooger hands gebied.
Geschillen, 't wilde vyer van al te heete herten,
Ontloopt hy ruggelingh: men moet hem jaeren terten
Om één uer woorden-strijds; de waerheit met de vré
Verhecht hy echtelick, gelijck sijn Meester dé;
Komt d' een' van d' ander' hand' noodsakelick te scheiden,
Hy vat de voorste vast, en koppelt weder beiden
Met losse knoopen toe, daer koele middelmaet
Met staede weer den strick van d' oude trouw om slaet.
Groot Herder Israëls, laet Dijn' verkoren kudden
De Vruchten Dijns verbonds van sulcke tacken schudden;
Sendt knechten in den Oogst van des' en beter' stof,
Ons wel-zijn hanghter aen, en Sijns naems eigen lof.

EEN GESANT.

Hy is een eerlick spie; een buytens-baet-beforger;
Een hier, een allesins gevaerlick medeborger;
Eens Vorstens langhsten Arm; een ongeroepen gast,
Die nochtans noodelick aen 't hooger ende past;

Een

Een ſtaende licht, een balck, een waterloop verkregen
Op tuyn, op muer, op grond van verr of naeſt gelegen;
Een oogh op 't ſien gehuert, en daerom ſoo verhooght,
Op 't ſluymeren gelaeckt, op 't ſlaepen noyt gedooght;
Een ſprekend Tafereel van die hem heeft geſonden,
En weder t' eener ſprongh ontlijſt, ontlaſt, ontbonden;
Een heiligh buytens lands, aenſienlick om den rock;
Een meeſt vergeten t'huys of half verſchimmelt block;
Den vreemden meer als menſch, den ſijnen meeſt geraemte;
Een Bode ſonder bus; een Taelman ſonder ſchaemte;
Een Schildwacht buytens wals; een Klapperman by daegh;
Een ballingh die ſijn honck liefſt weder noyt en ſaegh,
Een Koningh by der maend; een vol-op Herbergh-houder
Daer 's Koninght bors' uyt hanght; een algemeene ſchonder
Van al dat Landsman heet; een machtigh Advocaet,
Die van kort recht te doen of van vergelden praet;
Een ſchaedelick geweer daer Princen mede ſteken;
Min ſchaedelick nochtans dewijl ſy 't laeten wreken,
En yeder een te huys den Bril verdraegen moet,
Dien hy ſijn' weder-buer ten ſpijte draegen doet.

EEN GEMEEN SOLDAET.

Hy is een' ijs're ſport in 't heck van 't Vaderland;
Een prediker op 't mes; een Raedsheer met de hand;
Een roover met verlof; een ongelaeckt ontſchaecker;
Een vreeſlick Ambachts-man, een Wees en Weduwmaecker;
Een eigenaer van al dat 's vyands eigen is;
Een Landsman die met vreughd van vré te dreigen is;
Een' reſt van Moſes rot; die noch den dans beſint heeft
Rondom der beeſten huyd die Iſraël verblind heeft;
Een' duyve binnens koys, een Duyvel buyten band;
Een vlegel op den Boer; een' Zeiſſem op ſijn land.
Sijn' vingers zijn het rijs van 's Hemels hardſte roeyen;
Hy hongert na den dagh daer honger uyt moet groeyen;

Hy

Digitized by Google

Hy wenſcht om veegh te zijn; ſterſt daer men niet en ſterſt,
Verlegen met het gen' een yeder noodſte derft;
Is 't vloecken Chriſtelick, hy oeffent het met eeren;
VERGEV' ONS ONSE SCHULD, dat kan hy bidden leeren;
ALS WY ONS' SCHULDENAERS, dat wilder langhſhem uyt;
Sijn heele VADER-ONS verſuymden hy om buyt;
Sijn' averechtſe korts verhitt van 't Aderlaeten;
De goê, de quaede ſaeck van Koningen van Staeten,
Beproeft hy by de Sold; de beſt' betaeler wint;
De ballaſt ſijns gevolghs zijn, Knapſack, Vrouw en kind;
Daer vecht hy vrolick voor; en wel hun, valt hy boven;
Hunn' maegen ſullen 't ſich dry dagen langh beloven,
Vier zijn ſy bedelvry; en wee hun, tuymelt hy;
Met een gewinnen ſy den Aelmoeskorf op zy,
Dien doode Jans verdienſt van allen minſt doet ſwellen.
Noch wenſchen ſy maer half dat hy het mocht vertellen,
Verlegen met een ſtomp, verrijckt van 't derde been:
Verr' ongerieflicker een mancke man als geen;
Dat Graf-ſchrift ſchencken hem de naeſte van ſijn' maegen,
En dat 's de rotte vrucht van bloed om goed te waegen.
Eer is ſijn voeder niet; verdient hy het geluyd
Van wel doen en wel ſtaen, dat's d' Overſte ſijn buyt.
Dat rocken-hooft verſwelght wat menigh duſend ſpinnen;
Sijn toeſien is verdienſt; ſijn rockenen is winnen;
Hoe hiet de Roomſche Jeughd, Carthagos val en vel?
De Schrijvers weten 't niet; 't was Scipios beſtel;
Die 't ſtuck bekrabbelden, vergingen voor een ander;
Heel' Macedonien heet heden Alexander.
Gaet loten in de kans van duſenden om een,
Gaet worden niet om yet, en van geringh tot geen.
Noch hooger, Chriſtenen! ghy gaet de uer ontmoeten
Den langen oogenblick, die een voor all' ſal boeten;
Mijn' ſorge volghden u yeel traeger dan ſy doet,
Waer' yeder Leeuw in 't veld een heiligh in 't gemoed:
Maer een' belaſte Ziel met boos-beleefde dagen,

Een

Digitized by Google

Een eeuwigh onberouw den Rechter op te draegen!
Wee, ſtdele moeden, wee! 't Is koſtelick gevaer
Daer van het, Wel hem, komt, die noyt geweeſt en waer'.

EEN ONWETEND MEDICYN.

Hy is een onder-Beul; een Buffel met een' Rinck;
Een vuyſt in 't ſweerigh oogh; een Oorband op een' klinck;
Een' Vroedvrouw met een' baerd; een konſtig Menſchen-moorder;
Een' dobb'le Kerckhof-ploegh; een Boeren-borſen-boorder;
Een Raetſeer met een' P. voor 't midden, of voor aen;
Een' onbetroubaer' brugh daer elck wil over gaen
En vallen in de gracht daer door hy mochte treden;
Een' Zeiſſem van de Dood; een Beſſem van de Steden:
Een onbegrijp'lick vat; dat min begrijpt dan 't geeft;
Een mild-mond van een' man, die geeft en niet en heeft.
Soo haeſt hem 't knevel-ſpits komt luyſteren in d' ooren
Dat Leidens laffe les ſijn langh bewandelt hooren
Niet langer waerd en is, die nu den waerden trap
Soo waerdigh heeft betreên van 't hooge Meeſter-ſchap,
Met wordt hem 't School te bangh, met berſt hy uyt ſyn' mueren,
Als waer hy nu de Menſch die Menſchen ſouw doen dueren
Van d' een' in d' ander' eeuw, en kroppen 't Aerdrijck op;
't Waer vry wat ſonderlinghs, vermocht hy 't ſonder ſchop;
Maer, Koſter, haelt hem in met karren vol vereeringh,
Hy brenght u 't woecker-loon van wagenen vol neeringh,
Dien handel vanght hy aen met opſet van gewin;
Hoe raeck aen 't grabbelen, dat koſt hem geen verſin;
Een' Tandſucht onverhoeds van uyt haer' plaets bewogen,
Soo konſteloos geheelt als gonſtelick belogen,
Slaet ſloten voor hem op daer grijs' ervarentheit
Geen grijpen, geen beſien, geen deucken naer en heit.
Dat kan het lecker nieuw, en vreemdigheits verkleeden.
De ſpijs en is maer een, niet meer en is 't bereeden;
Maer nieuwe Schotelen ontſteken nieuw' begeert,
En onder Heiligen zijn d' oude minſt geëert.

Die

Digitized by Google

Die malle menſchen buy beleidt hem by der ooren
(Daer is hy vattelickſt) tot door de ronde dooren
Daer wiel en paerd door gaet, de ruyme trappen op,
Daer wilde weelde woont: Daer light een' ſiecke pop
Gewentelt in 't fluweel van over-zeeſche dekens;
Hoe is u, ſchoon' Mevrouw? My luſt te weinigh ſprekens.
Beſwaert u duyſelingh? My dunckt de kamer ſackt.
Met horſſen-knagingen? Als werdenſe gehackt.
Hoe doet de maegh haer werck? Foey! lieve, ſwijght van eten.
Wat doet het onder-lijf? Ick heb het ſchier vergeten,
Soo langh vergeet het mijns. Geen' nepen in de Zy?
By pooſen onverſiens, met rommelingh daer by.
Met oorlof, reickt den Arm: hem, hem, daer is onſteltheit,
Feſtinat languidè. Maer dat u meeſt gequelt heit,
Is flatueſus eſt vapor ventriculi,
Die ſtopt *in cerebro ſpirituum meatus*,
Et hos circumagit vi proprii conatus,
Daer komt *vertigo* van, die dan *ſympathicè*
Superiora roert *& ima ſatis* mé.
Maer *quàm eſt providi* in tijds te *vigilàren!*
Tollamus itaque de *cauſam* deſer ſeeren,
Soo volght *effectus* nae. Maeckt mannen-moed, Mevrouw,
't Waer' onvermeeſterlick dat my vermeeſt'ren ſouw;
Met deſe regelen beſweer ick uw' geſondheit;
Walght voor het ſwelgen niet, dat bitterſt in den mond leit
Werckt werckelickſt om 't hert; noch geeft mijn *Recipe*
Verr minder *nauſeam* dan emmer yemands dé;
Sy weten 't all' niet all: betrouwt u negen dagen
't Beleiden van mijn' hand, den thienden ſult ghy vraegen,
Hoe magh 't den menſche gaen die ſonder honger eet,
Die, waer ſijn' Milte light, en waer ſijn' Longer, weet.
De thiende dagh is om; de ſiecke heeft onbeten:
Dat heeft ſy langh gekoſt, maer derft het nu eerſt weten.
En, Borgeren, ſiet toe, met deſen kinder-ſlagh
Wordt menigh krancke veegh, die beter buyten lagh
Verſloft, verwaerdelooſt, in ongeleerde handen,

Dan

Digitized by Google

Dan onder 't ſcherp Latijn van meeſterlicke tanden.
Ervaeren, ſeght men my, is Dochter van den tijd,
En langhſaem aengewas is menſchelick verwijt,
In 't vallen leert men gaen, al ſtamelende ſpreken,
En die ſich 't glas geneert moet ſomtijds ruyten breken:
Ick heb geen wederlegh: Doch heilig' Hencker dan,
Die op een' appeltjen, die op een' ſtroyen man
Den ongewiſſen arm ten ſweerde leert beſtieren,
En koſtelicker vleeſch aen minder-koop quartieren:
Maer menſchen-moordery te leeren in haer bloed,
God trooſt' hem hier die 't lijdt, hier naemaels die het doet!

EEN WAERD.

Hy is een Opper-kock die 't ſchortekleed ontgroeyt is,
Die in de ſchouw gekipt, en aen den haerd gebroeyt is;
Een vriend van alle man die met hem eten wil,
Van Koop, van Wellekom, van Vrede, van Geſchil,
Daer ſlemp op ſluyten kan; een Vincker uyt ſijn' Stoepen,
Die met een' Rhijnſche Pijp ſijn wildbraed weet te roepen;
Een vrolick man om geld, al had hy ſuchtens ſin;
Half Meeſter van ſijn Huys, al woont hy'r midden in.
Sijn Huysgeſin is vlot; in weinig' ueren vloeyt het,
In weinig' ebt het uyt; op Kermis-weken bloeyt het.
Ter Kercken is ſijn bé, Verleent my eters, Heer,
Mijn dagelickſche Brood verrott van 't vochtigh weer:
Des Biddaghs bidt hy, Heer, geeft weinig' ſulcke dagen,
Mijn' Keucken-meid en kan de koelte niet verdragen,
En, ſtaen mijn' Jongens leegh, mijn' Borſe wordt het oock;
Hoe licht is mijn verſoeck die niet en eiſch als roock!
Voerluyden queeckt hy aen voor afgerichte Enden;
Die doen hem 't vreemde Wild tot in ſijn' ſuyck belenden;
't Geraeckter 's Avonds in, en mog'lick 's Mergens uyt;
Maer ſelden ſonder ſchrab in 't vetſte van de huyd.
Gebreeckter aen 't gebraed, valt op den Viſch te ſeggen,
Hy weet der gaſten gal wat tijdinghs voor te leggen

Dat

Digitized by Google

Dat taey om kauwen is: hy heefter Zegels af,
Wat nu een' Actie geeft, hoe veel sy gift'ren gaf;
Hoe 't Holland buyten gaet by Witt' en Mooremannen;
Hoe 't Christenen betaemt aen Mahomet te spannen;
Hoe 't Rhemen tegen stroomt, hoe 't Oostenrijck geluckt; *
Hoe 't beide lucken sal; waer Gabor henen ruckt;
Hoe Duytsland had gedanst als Engeland gefluytt had;
Hoe Spagnen noyt en weeck daer 't midden in den buyt sat;
Hoe 't meent, hoe 't niet en meent, in seven jaer, in twee,
Sijn' dieren Maeghdom op te vejlen over Zee;
Hoe 't Roomen raeckt of niet; hoe 't Ratten-kruyd daer dier is,
En 't een verCardinaelt eer 't andere te vyer is;
Hoe 't Fransche Rijck sijn woord sijn' kind'ren houden sal;
Hoe Embden gast-vry raeckt; Hoe MAURITS 't ongeval
Van menig' blinde laegh geluckigh is ontkomen;
Maer onlancks byder hand den Moordenaer ontnomen,
En weer geboren is: Hoe dat hy door een' Bril,
Die met hem slapen gaet, kan oogen waer hy wil;
Hoe 's Christenrijcks gevaer sijn' dagen van sijn' nachten
De helft ontleenen doet; hoe 't Christenrijck sijn' machten,
Die alles voor haer sien gevloden of gevelt,
Siet stuyten tegen 't stut van sijn beknopt geweld.
Al waer 't een Almanach, hy mocht niet wijder weiden:
Maer waer belendt sijn praet? „ Mijn Heeren, eer wy scheiden
„ De voorspoed van den Vorst daer 't Land soo veel aen leit,
„ Heel Schelm of halve Gens die eens daer tegen seit!"
Leeft langh, leeft, groote Vorst, soo langh 't uw vyand knagen,
Uw' vrienden troosten magh, wordt nemmermeer verslagen
Die 't nemmermeer en waert; mijn' Ziele stemt 'er toe,
En keurt uw' laetsten dagh der Landen eerste Roe;
Dan emmers uyt een' kelck die Koeyen kon' verschricken
En is noch vrienden vré, noch vyands val te licken,
„ Of Duytsland waer' geberght! Maer 't hert spreeckt in den wijn,
„ Soo wensch ick drinckende den Princen wel te zijn." —
Wat vindt de Hel geweers om t' onsent in te breken!

Wensch

* 1623.

Digitized by Google

Wenſcht nuchteren die wenſcht; en, heeft het noyt gebleken,
Doet blijcken hoe ghy wenſcht daer 't blijckens nood belaſt;
De Princen eiſchen meer; men dientſe niet te gaſt:
Geſondheit wordt den Menſch, maer uyt geen kan, geſchoncken;
Geluck of ongeval wordt toe noch af gedroncken.
Geneeſt een ſiecke Vorſt, daer yemand droncken-doodt
Op ſijn' geſondheit light in 't bedd, of in de goot?
Wie ſulcke Texten preeckt, en matigheit van leven
In onbewijnde vreughd, betaelt de Waerd met ſchreven.
Klaeght deſe dat de greep te diep gaet in ſijn' Tes:
Hy antwoordt ſtommelingh: Dat 's voor uw' drooge les.
Geloof en kent hy niet, oft emmers geeft het ſelden;
De Lieſde toont hy meeſt aen wie daer meeſt derft gelden;
De Hope houdt hem op, en ſiet hy maer een' kiſt
En vreeſt ſy gaet voor-by, de Hoôp ſeght, t'uwent iſt.
Sijn' Oeſt-maend ſpelt met *er*, ſoo kans' op *Oeſter* ſluyten;
Caſtagnen ſluyten oock, hoewel ſy 't rijm doen ſluyten:
Of eenigh nieuwelingh dat dichten niet en koſt,
Hy leert hem 't Referein om eenen Avond Moſt.
Hoe hooger ouderdom, hoe hooger blos hem aen groeyt;
Tot dat hy ſtervende gelijck een grammen Haen gloeyt.
Geſteenten gaert hy veel, al erft me'r weinigh af;
Robijnen voert hy meeſt met Neus en al in 't graf;
Daer ſpreeckt hy door ſijn' ſarck: *Die liever Waerd als Gaſt was,*
Die voorſpoet rekende hoe meer mijn huys belaſt was,
Groot ſchrijver, kleine Klerck, verwacht hier 's Rechters dagh,
Geboren in 't geſchrei, geſtorven in 't gelagh.

EEN COMEDIANT.

Hy is een alle-man, altijd en aller wegen,
Waer 't hem den honger maeckt; een Bed'ler met een' degen;
Een Papegay om Go'; een laccher van gebreck;
Een Meerkat in een' Menſch; een meeſterlicke Geck;
Een' Schildery die ſpreeckt; een ſpoock van weinigh' ueren;
Een' levendige PRINT van 's Werelds kort verdueren;
Een *Hypocrijt* om 't jock; een' ſchaduw die men taſt;

Een

Digitized by Google

Een drolligh Ariſtip, dien alle kleedingh paſt.
Hy is dat yeder een behoort te konnen weſen:
Veranderingh van ſtaet verandert maer ſijn weſen
Nae 't noodigh weſen moet: geraeckt hy op een' Throon,
Sijn hert ontſtijght hem niet nae 't ſtijgen van de Kroon;
Vervalt hy van ſoo hoogh tot op het bedel-bidden,
't Gelaet paſt op 't geluck; 't hert drijft in 't gulde midden,
En onder 't mommen-hoofd ſteeckt noch de ſelve man
Die op en neder gaen, en niet bewegen, kan.
De Wereld is 't thooneel daer op de Menſchen mommen;
Veel' ſtaen op ſprekens rol, veel' dienender voor ſtommen;
Veel' draeven, veel' ſtaen ſtil, veel' daelen, veel' gaen op,
Veel' ſweeren om gewin, veel' ſcheppen 't met de ſchop;
Geluckigh hy alleen, die krijgen kan en houwen,
En miſſen dat hy moet, en maetelicken rouwen,
En lacchen maetelick in ſuer of ſoet gelach,
En ſeggen, is 't nu ſoo, God ſent den naeſten dagh.

EEN ALCHYMIST.

Hy is een' ruyme ſift, daer 't koren met ſijn' aeren,
De ſluyvers met de beurs, 't land met de hoev door vaeren;
Hy is de wijſe beeſt die in de boomen pickt,
En t' elcker hoôpt, het hout is daer mé door gebickt,
Dat nemmer weſen ſal; Hy is een Molen-draever,
Die blindlingh loopt en ſterft, en ſem'len eet voor haver;
Een Snepper by den dagh; een Jaeger boven wind;
Een' inbreuck van de Schrift, die ſoeckt en niet en vindt;
Een reiſiger op 't ſpoor van een vergulde ſtallicht;
Een krijgs-heer voor der Gouw, die eeuwigh voor de wal light;
Een ſlemper die ſijn' maegh in kool en roock verbraſt;
Die op 't toekomend' leeft, op 't jegenwoordigh vaſt;
Een Heer van all, en niet; een Toovenaer in 't wilde;
Een Deken, ſoo hy ſeght, van 't Muntemeeſters gilde.
Sijn wit is Goddelick; op 't Scheppen leght hy toe;
Om dat hy 't noyt gewjnt en wordt hy 't nemmer moe;

En,

Digitized by Google

En, vond hy dat hy soeckt, hy moght het leeren laecken;
Na-jaegen spitst begeert, besitt bedompt vermaecken;
Veel' hebben dat hy jaeght, en eten sich maer sat;
Maer soo hy 't hebben wil, was 't nemmermeer gehadt;
Hoe ongewisser Jaght, hoe dat sy meer gewilt is;
Maer dese Weiman soeckt, waer, hoe, en of het Wild is;
Die kennis waer sijn heil; hoe raecken aen den vangh,
Dat sal sijn' afkomst noch doen smelten van verlangh.
Doch Hope keert noch staegh den vaeck van uyt sijn' oogen
En hadd' die klei gevat, en hadd' die kroes gedogen,
En hadd' die koôl gevonckt, en hadd' dat glas geduert,
Sijn' Maeghden hadden lang een' goude pan geschuert:
Nu leght de Hoôp in 't sand, en heel den hoop in d'assen:
Wat middel van herdoen met uytgesmolten kassen?
't Plecht-ancker is sijn' tongh; die roert hy in 't gedrangh
Van Vorsten huys-gesin, en metten dichten dwangh
Van eeden vol vervloecks door met-bekrosen tuygen
Helpt staele kofferen van Koningen in duygen:
Eens luckt die reise wel; ten tweeden schaers, maer oock;
Genaeckt hy drymael 't Hof, en brenghter niet als roock;
Men tekt hem stuyvers toê met vuysten vol om d'ooren,
En stooters metten voet; sijn' leerlingen die 't hooren
Ontstelen sich 't gedruys: T'huys vindt hy man noch maert,
Noch in de kroesen goud, noch hutspot aen den haerd;
Sijn' naeckte bed-gemael, sijn hemdeloos gebroedsel
Zijn selver uytgedraeft om deckfel, dack en voedsel;
Hy volght hun op het spoor; in d'assen vindt hy dat;
Die saeyen sy in 't gaen: ten laetsten brenght hem 't pad
In 't achterste vertreck van wanhoops dorre gasten;
Daer 't selden vleesdagh valt, en menighmael half-vasten,
Soo wordt de hand geklemt die naer de Godheit tracht,
En beter schepselen om ergere verkracht,

Digitized by Google

EEN DWERGH.

Hy is een Reus van verr; een Reusen duym van bijds;
Een poppen Oliphant; een schier heel hoofd vol spijts;
Een vierendeel persoons; in 't venster yet van aensien;
Een Duyvels-brood in 't veld, dat yeder een moet aensien,
En niemand mijnen derft; een' ronde middagh-scha'uw,
Een' Ziel-doos, volle kort, doch daerom niet te nauw;
Sulck een man by een man
Als een' pint by een' kan,
Als een' sweep by een' vlegel,
Als een' kloot by een' kegel,
Als dit veers
By een' keers.

EEN ALGEMEEN POEET.

Primùm ego me illorum, dederim quibus esse Poëtas,
Excerpam numero. Hor.

Hy is een kraeckend wiel, dat stadigh maelt en knarst.
Van al dat in hem leeft zijn d'herssenen 't verwarst,
De Maegh het onvoorsienst, 't vermoedste Tong en Longer;
Een Waersegger, van dorst, een Logenaer, van honger,
Een' aller paerden Sael; een kruyper in der daed,
Een vlieger soo hy meent; een muffer waer hy gaet;
Een suffer waer hy sitt: een algereed bedichter
Van rouw, van vrolickheit; een haestigh woorden-vlichter;
Een misgeboort van 't School; een wilde Latinist;
Een windigh wan-geback van Semelen en gist.
Hy niest en hoest in Rijm, en daer hem staet te kiesen
Van Rijm of Reden een, 't laetst sal hy liefst verliesen.
Besnijdt hem 't wandelen en eenigheits geniet,
In 't druckste van den drangh siet hy de menschen niet;
Hy tuytt sijn dag'licks Dicht in allerhande ooren;
En wee den haestigen, of die 't onachtsaem hooren,

Digitized by Google

Hy ringelts' achter aen, en refereints' in ſwijm:
De min doorſichtige, dien 't klappen van den Rijm
Voor alle reden gaet, zijn d'Ezels die hem draegen,
't Ruym-oorighſte gediert, daer 't al is in te jaegen
Dat in de kieſe klem van d'oore niet en gaet,
Daer wijſe wetenſchap voor aen ter wachte ſtaet.
Sijn Bybel is de ſchat der wederſchapen dieren;
Daer in gelooft hy 't al, behalven 't koel verſieren
Des dubbel-topten Berghs, daer 't water Dichters maeckt;
Want, dat men aen de Konſt door druyven-drop geraeckt,
Dat ſweert hy by ſijn' pen: Maer Midas loon van ooren
Bevindt hy mogelick, doch ſchrikt 'er van te hooren.
De moeyelicke vreughd van Tantals wan-beſit
Gevoelt hy ſoo vervult, als of hy 't eenigh wit
Des Dichters waer' geweeſt, en 't heel verhael beſchreven
Op 't rijckelick gebreck van ſijn verhongerd leven.
Actæons hooge kroon gewint hy van ſijn Wijf;
Dat 's voor ſijn Leſſenaer te maken van haer lijf;
Doch hy verſett den hoon van haer' bedeckte wegen
Meeſt met de gulde klucht van Jupiters geregen.
Van d'oudſte Wijſen her berekent hy 't geſlacht
Van Dichtens diepe Konſt, al ſitſe nu veracht,
En van dien trap gedaelt tot op de jonghſte gecken;
Daer is hy 't hooft-ſtuck van; wien ſtaet het aen te treoken?
Hy is een ongediert in menſchelicken ſchijn,
Dat yeder een beſpot, en yeder een wil zijn.

EEN MATROOS.

Hy is een' Waterkat; een Danſſer naer den aerd,
Die drijvende beweeght; een wieg'ling met een' baerd;
Een Menſch-gevallen Viſch; een tarter van gevaeren;
Een halv Æneas Oom, door 't maeghſchap van de baeren;
Een Kabeljauws genand, van wegen 't Kabel-gauw;
Een Zeeſche Koren-bloem, grauw onder, boven blauw;
Een kaets-bal van de wind; een Hel en Hemel-naecker

Eer 't yemand dencken derft; een keurlick kaerten-maecker,
Die op sijn' oogen sweert; een pellegrim om buyt;
Een arger Argos-maet, en op een schoonder bruyd.
Hy dobbelt tegen 't lot van honderden om tienen,
Alleen om roov en sold tot plas-danck te verdienen;
Eer is sijn oogh-wit niet, tot dat hy thienmael schrap
Vijf kogels heeft gestuyt, en noch zoo menig' schrap.
Door sulcke distelen, die in het Zee-sop groeyen,
Beklauwtert hy den trap die na de gulde boeyen,
Gebiedens leck'ren last, het naeste toepad leidt.
Geklommen door verdienst tot Naeld- en Roers-beleid,
Verschijnt hem slaepende 't betreckelicke wesen
Van d'Eere, Deughds gevolgh; en seght, Ghy zijt geresen
Om hooger op te sien: Hy wackert op 't vermaen,
En laet den droom sijn oogh, maer noyt sijn hert ontgaen.
Komt 's Hemels hooger hand scheeps hooge hooft te vellen,
Hy heett sijn naeste man, die meeste wonden tellen
En meeste kusten kan: die 't Zuyden meest besweet
En 't Noorden heeft betrilt; die waer en waer heen weet
Van op en neder Son. Nu siet hy van die steilen
Een' vlotte *Republijck* verbonden aen sijn' Zeilen:
Wie die bestormen derft, bedondert hy in tijds,
Of, lust hem meer bescheeds, behagelt hem van bijds,
En kaetst hem Sabels toe, en kittelt hem met Piecken,
En blaest hem boonen toe die na den blixem riecken.
In 't heetste van die vlaegh vol tegenwoordigheits,
Vol redelicken toorns, vol schrickelick bescheits:
Men sterft hem rondom af, hy kan niet leeren beven,
Soo langh hy herten siet die met hem willen leven,
En doen gelijck hy doet. Beklemt hem seller macht
Dan drymael sijns gelijck, soo versch als onverwacht;
Slaev, seght hy, evenwel en ben ick niet geboren,
Noch niemand sal 't my sien; flucks, brand in 't solfer-koren,
Sterft, geerne, Maets, 't is tijd; de naeste wegh van hier
Is door de kruyd-ton heen; ontsteeckt het laetste vier;
't Sal van sich flickeren, en meer als ons verwarmen,

Digitized by Google

En ſterven wy voor uyt, ſy ſullen 't laetſt bekarmen;
Naeſt rijck en onverſeert om Kroonen thuys te gaen
Is eerlick ſcheidende ſijn vyanden te ſlaen.
Waer henen, moedigh Man? Den Hemel ſluyt ſijn' deuren
Den Zielen die haer ſelf haer' lichamen ontſcheuren;
Dat recht behoort Hem toe die beide t'ſamen bracht.
Vervloeckte Vromigheit, in 't ſwarte Rijck bedacht!
Daer ons des Vorſten hand ter ſchildwacht heeft beweſen.
Verdriet ons 't langer ſtaen, dat 's langer Sijn' te weſen?
Verlaeten wy de wall al eer de Ronde kom'?
Staet, Chriſtenen, ſtaet vaſt, uw' uer en is niet om:
Geworden, is gewis, Te worden, is onſeker:
Wat kand'er van de lipp gebeuren tot den beker!
Wat ſchuylt'er onvoorſiens in 't doncker van 't geval!
Hoe kan des Heeren hand oock ſchooren in den val,
Oock ſtuyten in de vlucht, oock ſchorten in het ſincken,
En bergen Iſraël, en Pharaö verdrincken!
Betrouwt hem 't Voor en 't Naer en 't Midden van uw doen;
Oft noemt u averechts, en van verbaeſtheit koen,
En onverſaeght uyt nood; ſoo zijn ſy die, voor ſchanden,
Voor ſpot, voor dienſtbaerheit in overwinners handen,
Een ſachter ongevoel verkieſen in haer' dood,
En trachten na de winſt van klein verdriet voor groot.
Hollander, 't paſt u niet, noch voor een' Menſch te vreeſen,
Noch van de rechte vrees van boven vreemd te weſen;
Wat ſoecken wy den dagh op 't hooghſte van den Noen?
De Waerheit heeft geſeght, *Ghy ſult geen' doodſlagh doen.*
Noch heeft de Manheit plaets. en die de dood kan wachten
Onthaeltſe verr genoegh; Hy moetſe niet verachten
Dan dieſe lijden moet; dat 's tijds genoegh op 't leſt:
Maer 't ſterven komt u t'huys, of 't leven is u beſt.

EEN BEUL.

Hy is een Ambachtsman die niet en doet als recht;
De ſcherpe-ſuere ſaus van 't bitter laetſt gerecht;

Digitized by Google

De ſlagh-knoop van de ſweep daer Koningen mé toppen;
Een Chirurgijn in 't gros, die 't al geneeſt met koppen;
Een Snijder buyten 't Gild; een Maeyer boven 't gras;
Een Speelman op de ſnaer van quijl en Kennep-vlas;
Een Veerman van de dood, die Charon meeſt helpt winnen,
Op Vorſten Legers naer, en Salvers die beginnen;
Een eerlick Moordenaer, al heeft hy 't oock begoſt,
Gelijck de ſnoodſte doen, om kleeren en om koſt;
'T en zij het ſcherpe recht ſijn' Over-over Vad'ren
Gehoore van der wiegh; ſoo voert hy in ſijn' ad'ren
Het adelicke Bloed, dat van der Princen gonſt
Schild, Loof en Helm verkreegh voor vrije wapen-konſt;
Soo wordt hy vroegh gekromt om tijds genoegh te haecken,
Soo leert hy van der jeughd dat Appelen op ſtaecken
Verweſen hoofden zijn, en Leeuwen op een' brugh
En ſtijlen aen een' ſtoep ſoo menigh bloote rugh.
Noch ſchrickt hem d' eerſte Galgh; en iſſer bloed te tappen,
Het ſijne wordt ſoo koud als daer hy in ſal kappen.
'k Vergeev' hem 't wanckelen, 't is kloeckere geſchiet:
Door-oeffeningh te huys geeft buyten 't voorhooft niet:
Stout-ſprekers binnens muers, voor kenniſſen, voor maegen,
Voor ſtomme Tafelen en oore-looſe ſchraegen,
Verſchenen in 't begaep van omgeſeten volck
Zijn dom en ſtom geſien, als of die ſwarte wolck
Haer' herten hadd' bewa:mt, haer' herſſenen beknepen,
Haer' longeren gedemt, en haer van haer gegrepen;
(Men noemden ons wel eer om taſtelicke reën
Den een des and'ren Wolf, wy worden ſtom van een)
Vergevelicker is 't die tuſſchen 't menſch'lick grouwen
Van Godes maeckſelen te worgen of te houwen,
En 't ſchrickelicke Dier dat ſoo veel' handen heeft,
En ſoo veel' oogen draeght, Gemeente, ſtaet en beeſt.
Een Rechter kan beſtaen met Recht doen ſonder vreeſen;
Sijn Recht en is niet recht, of 't moet 'er goed by weſen;
Of 't vreeſen is hem 't naeſt, en 't ſteenige gejouw,
Op 't kraecken van een' ſtrop, op 't ſagen in een' houw.

De

Digitized by Google

De Waerheit, lijdt sy last, beknepen in de banden,
Begraven binnen 't heck van ijser-harde tanden,
En vindt geen' trouwer vriend, geen' machtiger als hem;
Soo boort hy door en door der logenen beklem;
En leght sy diep en dwers, en kan sy qualick rijsen,
Slaet, geesselt, nijptse'r uyt met Touw en Tangh en Rijsen;
Van arbeid moe en heet, van herten koel en still,
Verbonden, als de Bijl, aen diese voert sijn' will.
Gedenckt hy aen een' wrock in 't nijpen, in 't bewoelen,
En derft sijn' eigen lust in 's Heeren last verkoelen;
Soo haest en vindt de wraeck geen' Herbergh in sijn bloed,
Sijn recht en is niet recht, al is het recht en goed.
Soo door den dicken dijck van 't veinsen waer' te delven,
Hy is aen andere dat ander' aen haer selven:
Een yeders Beul sijn Hert, daer quellingh over knaeght:
Van dusenden nauw een die 't onbeknabbelt draeght.

EEN BOER.

Hy is een Edel-man, soo wel als d'aller eerste,
Die in geen' Stadt en woond', en, of hy 't al beheerste,
Beploeghde 's maer een deel; een Hovenier in 't wild;
Een soon die om den kost sijn' Groote-Moeder vilt;
Een Mensch die niet en is dan om een mensch te wesen,
En helpen 't andre zijn; een volle man in 't wesen,
In 't spreken maer een halv, 't en zij by ongevall;
Soo braeckt hy wel een woord dat wijsen wel gevall',
Soo ripst hy wel een' vlaegh daer Letter-li'en uyt suypen
Dat buytens-boecks vernuft kan vliegen daer sy kruypen.
Hy leeft gelijck men leeft daer 't Leven leven is,
Daer voor noch achterdenck, daer geen gebeef en is,
Tot dat de Trommel komt, en Lonten die hem tergen
Tot dat hy Daelders sweet', oft wreken 't op sijn' bergen,
Oft scheeren 't van sijn Vee, oft braecken 't uyt sijn vlas,
Oft maelen 't uyt sijn' Terw, of maeyen 't van sijn gras.
Die stormen duyckt hy door soo langh sy hem vermannen;

Digitized by Google

Maer, ſchept hy uyt den nood het hert van wederſpannen
Door Boeren-bueren hulp; Soldaten, kieſt de wijck;
Elck vlegel wordt een Roer, en elcke pols een' Pijck;
De wraeck ſitt in ſijn hert, de wanhoop in ſijn' handen,
En elck' in yeder oogh; hy wenſchten in ſijn' tanden
Noch Room, noch Schaepenkaes voor Menſchen vleiſch en bloed:
Soo wreed is die het is om dat hy 't weſen moet.
'k Neem Trommel-tijden uyt, geen ſijns gelijcke Koningh;
Zijn 't andre van een Rijck, hy is het van een' Wooningh;
Maer Vryheit ſluyt haer heck, en Vrede woonter in,
En 't koſtelick Genoegh; dat hebben and're min.
Den ſes-dagh ſweet hy uyt, van dat de Son' te karr klimt
Tot dat de Nacht-bodin, de Minne-Moeder-Starr, glimt;
Soo voedt hy met ſijn' hand ſijn luſtigh lijf in 't groen,
Trots die het binnens muers en met de herſſens doen.
De ſeven-daeghſche Ruſt en wenſcht hy niet verſcheenen
Om werckens vry te zijn (gewoonte doet hem meenen
Dat ſweeten Menſch zijn is, en arbeidt Levens lot)
Maer om des yvers wil ter kennis van ſijn' God,
Den God der kinderen en kinderlicke Zielen,
Die op de rouwe hand en 't ongekuſſent knielen
Sijn' Al-medoogentheit bewegelicker ſlaet,
Dan daer 't geleerd Gebed door Amber-wanten gaet.
Verlenght de Somer-Son ſijn' achter-Middagh-ueren,
Hy ſchenckt het overſchot den naeſt gelegen' bueren,
En hangter 't Kroontjen uyt; den Avond blijſter by;
Daer vindt hy mogelick ſijn' gadingh aen de Ry;
En wringhter ſich ontrent, en ſeght haer met een' douw, „ Trijn,
„ Trijn, 'kweet gien langer raed, me denckt je moet men Vrouw zijn,
„ Me denckt je ſeltſe zijn, en in den Hemel benje 't,
„ We ſtaender langh te boock; en, Troosje, noch onkenje 't,
„ Noch blijv j'en ſtickgien Ys, ſoo klaer, ſoo hard, ſoo koel,
„ Daer ick men aers noch aers van binnen en bevoel
„ As waer men hart en haert, en Ambeeldt of en Ove,
„ En ſlijpſtien of en pot; men ſuchjes doen him ſtove,
„ Men traentgies lengen 't ſop; en, offer vyer ombrack,

„ Jou

Digitized by Google

„ Jou vierige verſier ontſteeckt de kole ſtrack;
„ Die kole zijn met Longh, men Lever en men Niertjes,
„ Soo veulderhangde vonk, ſoo veulderhangde viertjes;
„ En ick wel eer de knecht, groen licken as en gras,
„ Ga dorre lick en hoy, ga ſtuyve lick en as;
„ Wie wenſt hem by en aer ſen Weuningh te verwarme?
„ En benj'en Meyſgie, Trijn, en doe je 't by men darme?
„ Wat let men an men leên? ke dare, dat's en tré,
„ Wat denck je, kreuckte 't gras wel minder van men tee
„ Al vloogh ick by de grond? nouw weer en aere ſlinger,
„ Mick, mick, men hieltje drilt al waer 't de Speulmans vinger:
„ Hoe floſter Teunis by, hoe ſlaetet Kees ter hangd,
„ Hoe ſleeptet logge goet de biendere door 't ſangd!
„ De waerheit wilder uyt, al ſtinckt den a'em van 't prijſe,
„ Al dangſt' ick in de klei, 'k en mocht niet taeyer rijſe.
„ Wat ſchort men an men goed? Al ben ick ien van tien,
„ De negen benne voort, ick ſtae, God danck, allien;
„ Van ginte Molen of tot achter om 't kadijckgie
„ Verby de Waeteringh is al men eige ſlijckje,
„ Klinck klaere klaever, Kind: Ick weet van huer noch pacht;
„ Men erven hoore mijn, gelicken ick 't geſlacht.
„ Let op men Laen ereys, hoe roytſe na men hecke,
„ O minnelick geboomt! Ick ſie 't ſen armpgies ſtrecke
„ Gelick ſen Mieſter doet, om you, om you, om you,
„ Om you, men Hartegin, te vatte voor ſen Vrouw."

Een ſoen, een lonck, een ſnick, een kneep, een tré, een ſuchtgien
Beſluyten ſijn geſpreck: Trijn gloeyt gelijck een Luchtgien
Dat 's anderdaeghs moy weer, of water dreight, of wind:
„ En jongh, en welbekleid, en goelick, ienigh kind?
„ Wat let him? ſeght haer hart, en 't ſpringht gelijck haer' knyten.
„ Hoe ſtae je mit ie Vaer? begint s' hem op te ſluyten;
„ Die pankoek ſchuyft, denckt hy, of 't ſel him haeſt gedij'n:
„ Men Vaer en ick ſijn ien, lick Druyve-ſop en wijn;
„ Wilt ſlegh, we ſelle you het klav're vrouwtgie maecken
„ Bin icker 't Heertgien of." Sy antwoordt met de kaecken;
Met glijdt een' ſilvre Trouw van ſijn' aen haeren duym;

Digitized by Google

Sy voelt en voelt het niet; als waer' de Ringh te ruym,
Of sy melaets van hand. t' Huys derfts' hem sien en thoonen:
De Vaertgiens raken t' saem, de bueren aen de kroonen,
De Bruygom binnens koys; daer vindt hy soo veel vreughd,
Als Alexander oyt kost eischen van sijn' jeughd,
En Caesar heerschten 't al, en beide met haer' wijven
En brachten niet te saem als vier ontkleedde Lijven:
Wat is hy min of meer om 't uytgeschudt gewaet
Die in het Bruyloftbed of in de doodkist gaet?

Nu is hy dobbeld Man; en 't leven van te voren
Gelijckt hy by een' dood; soo kan hem Trijn bekoren,
Soo reddert sy sijn' stall, soo serpt sy vloer en Tin;
Soo klaert sy Mouw en Ton, soo draeft sy naer sijn' sin
Te knie toe door den dauw; soo past sy op de kaeren,
Soo op het stremmeles; soo suynigh in 't bewaeren,
Soo vlijtigh in 't gewin. Nu rijdt hy t' Stéwaert aen,
En heeft sijn' liefsten schat van achteren gela'en
Den Kaes, de Melck, en 't Ey beveelt hy haer vertieren,
Het Vœlen met het Kalf sijn mannelick bestieren;
Elck maeyt soo veel hy saeyt, elck voordert sijn bedrijf,
Des Avonds munt by munt, en bey de borsen stijf.

Maer eer sy door den drangh van Maendags mercktgangh booren,
Hoe sparren sy 't gebidt tot achter om haer' ooren,
Hoe spannen sy de wangh, hoe toonen sy den tand
Op 't Kostelicke mal van 't steedsche Velerhand!
„ Ke daer, Jan Govertse, seght sy, dat benne bouwens;
„ O rijcke Lieven Heer wat kost het goetien houwens!
„ Ke daer beget, dat staet; goud speldewerck op zy,
„ Kerstienten in den Tuyt, en dan een veer der by:
„ Kijck sy nouw, met den Hoep, en mittet spitse hieltgie,
„ Jae wel toch moer in 't slick, jae lieve stenter-sieltgie,
„ Wat geeft de schei aen 't Mes, den blaker aen de kaers?
„ Die moy is ist in 't hemd, ick toonje naers om naers.
„ En jy mé, Moolicke, rock of ereys de Luyve,
„ Lae kijcke wat je deckt, ick schat je by de kuyve
„ Voor Molenaare Wijfs; hoe ist mit Neus en wangh?

„ D'ien

Digitized by Google

„ D'ien magh bepockpet zijn, den andre ſlim, of langh:
„ Wel, hadd ick 't niet eſien, ick hiet men Vaertgie fluyte,
„ Se maecke 't backhuys ſwart, en vreeſen of 't van buyte
„ Wat geel verſenge mocht: Lae barne dattet kis,
„ De Son en maecktet noyt ſoo oolick aſſet is."
„ Stil, Trijne-Moer, ſeght hy, laet Wijſgies wat bedrijve,
„ Se zijnder Wijſgies voor; maer Manne worde Wijve:
„ Kijck, hoe ſit hy te pronck, al keeck hy nyt en kas,
„ In 't Le're wagentgie, ſen lockgies mé vol as;
„ 'Tien hanght him op te ſchoer; en vrouw die halv ehult is
„ Sou hate datme 't ſaegh daer hy ſus mé vergult is:
„ Hoe hanght him 't lubbe-tuygh efommelt over ien!
„ 't Is ſchier een heele web, al magh het nimmend ſien,
„ O 't is en wond're krul van veulderhande laeghies:
„ Al ſtaetet boven op gelick men hemde kraeghies;
„ Al eveliens of ick en dicke Bybel had,
„ En liet him nimmend ſien as oppet opper-blad.
„ Siet nouw ſen Mangteltie, van buyte rood as Panne,
„ Van binnen as en gras, vol ſije bongt eſpanne:
„ Trijn, ongſe Domine die preeckten op en dagh
„ Van 't Hemels Brulloft-kleedt; of 't dit kleur weſe magh?
„ Ick houwj' en biertgie, neen 't. Maer let op 't wammes-tuytgie;
„ Hoe fluycktet nae den Riem, lick 't voorſte van men ſchuytgie,
„ En al ſijn klatergoud tot ſnippertgies verſneen
„ Ja heer hoe *koſtelick* is 't *mallen* in de Ste'en!"
Soo rijden ſy te keur door 't ſchuym van onſe dagen,
Trots trotſer Keiſeren; haer eigen Wooningh-wagen
Is haer' Victori koets, daer ſien ſy van om laegh
Of een gelauwert Vorſt ſijn' ſlaeven overſaegh;
En roepen binnensmonds, ſiet, Slaeven, ghy ſult ſterven,
En '*t Malle koſtelick* wel moeten leeren derven;
Begint het tijds genoegh: wat baet hem overvloed
Die naeckt gekomen is en bloot verſcheiden moet?
't Is uyt een' Boeren-lip een' hooge les geſogen,
Maer dieſe niet en hoort onthaelſe door ſijn' oogen:
Wie een' geraegen geeſt op allen voorval ſlaet,

Digitized by Google

Studeert in 't groote Boeck, ter Scholen waer hy gaet.
De Bedelaer sweegh stil, die op sijn' koten huckte,
En met een' holle hand nae 't Beken-water buckte,
En schepten in die kruyck dien nooddruft uyt dat vat:
Maer die daer in sijn' Kuyp sich selfs en all besat,
Ontfingh de stomme les, oock midden uyt de luysen,
En schaemde sich sijn' Nap ten overvloed te huysen.
Geleerde spreken veel, maer Boeren seggen 's meer;
De beste School-vrouw is de daedelicke Leer.

EEN SOT HOVELINGH.

Hy is een Ydel-man, een Edel beest gelijck;
Een' blacs die bersten wil; een overguldt stuck slijck;
Een' wimpel aen het schip van 's Vaderlands groot-Stuerman:
Een vreeslick Schapen oogh; een spijtigh Borgers buerman;
Een deughniet op sijn hoofs; een huerlingh om de sop;
Een vleier om de konst; een lieger door sijn' krop;
Een klabbeeck in de bagg van weinig' Oester-steenen;
Een Snijder met de tongh; een Wever met de beenen;
Een trotse Treves-Leeuw; een blixem op de straet;
Een raesend ure-werck, hoewel 't met veeren gaet;
Een' vuyle Muskus-doos; een onnut Staet-gewicht;
Een' sterr, die, selver doof, van 's Princen luyster licht.
Den Adel, schoone lijst van sulcke schilderijen,
Is 't Masker van sijn doen; daer derft hy op betijen,
Als of sijn' Ouderen de voor-eer van 't Gevest
Op schande waer' vergunt, op schelmery gevest;
De wijsheit derft hy self soo mannelick verachten,
Als waer' sy noyt bekent voor wortel van Geslachten;
Als waer' het edelst eêl geborgen in het bloed,
En niet veel eer in 't mergh van 't voeder van den hoed;
Daer menschen-snijders doch den Edelen van binnen
Gelijcken by den Boer, op 't huys nae van de sinnen,
Daer sproot de wortel uyt wel eer soo hoogh ge-eert,
Soo Adelick beloont, van Stout, Rijck of Geleert.

Digitized by Google

Al wat den boom gelijckt is van de rechte tacken,
Veraerde bastaerden verdienen niet als 't hacken:
Hy kent alleen het Stout, en meint het maeckt den Man,
Slaet van hem als een henghst, raeckt waer hy reicken kan;
Hy lieght soo veel hy gaept; maer wee die 't hem verwijten,
Ghy lieght is 't hoogh Alarm, daer voor hy and're smijten
Of slagen wachten moet; en wordt hy dan gevelt,
Of velt hy andere, hoe is sijn' Eer herstelt,
Hoe beter maeckt hem 't quaed; hoe hebben hem de plasschen
Van sijn oft and'ren bloed de logen afgewasschen!
Wanschapen stoutigheit, van over Zee geleent. 'T GROUWELICK
Wie heeft u 't huys verhuert van 't Edele gebeent? MAL.
Hoe onbevleckter Eer waer', buyten vrienden paelen,
In Godes groot krackeel op 't ongeloof te haelen!
Wat vindt hy dagelicks, die naer wat kervens lust,
Verkoelingh van sijn vyer in 's Werelds ongerust!
Hoe veiligh waer' hy stout, die schouwde met de plecken
Van Abels ruchtigh bloet de handen uyt te strecken
Voor 't eeuwige gericht, daer 't laetste oogenblick
Het vonnis uyten doet van 't heet onendelick,
Daer 't al moet kinderlick van schrick voor leeren sweeten
Dat manlick onversaeght, en saligh stout wil heeten!
Stout zij die 't wesen wil; een is het in der daed,
Die 't sterven niet en vreest om dat hy leven gaet.

Een Sondaghs Sonneschijn is 't hooghst van sijn begeeren,
Dan misten hy soo lief den hutspott als de kleeren;
Dan drijft hy door de wolck, als Sterre met een staert,
Die op de Predick uer voor 's Vorsten huys vergaert;
Trapt trappen op en af, slaet door de deur-tapijten,
Als waer' sijn arm een' sweep, als hoorde 't heen te spijten
Dat yets bekommerlickst sijn' inkomst wederstaet:
Geraeckt hy naer sijn' Heer de naeste man op straet,
Die schielick omme siet, en vraeght hem hoe de wind is;
Wee die dan anders denckt dan dat hy 't waerdste kind is,
Dan dat sijn snel begrip, sijn' kennis hoogh en diep,
Gevraeght werdt daer sich geern een minder op besliep.

Digitized by Google

Hy fluyt hem oor aen oor, en antwoordt: Oost ten Noorden.
Een schrickelick geheim. 't waer schaed dat 't yemand hoorden!
Hy volght hem tot in 't huys daer 's Werelds ydelheyt
Of aen de Galgh verschijnt, of op de pijnbanck leyt:
Maer een bestoven krul, gekrinckelt om sijn' ooren,
Bevrijdt sijn' Herssenen voor sulcke snelle booren,
En waer' sijn oogh soo dicht, hy vloeckte d'ner ter hell;
Maer 't kijcken staet hem by; van d'een tot d'ander spell
Bekruypt, bewandelt hy de wonderlicke swieren
In 't opgetoyde heir van murwe Memme-dieren:
Ontvlieghter een' een lonck, die hem van hondert naeckt;
Mijn oogh-pijl, seght hy dan, heeft emmers Doel geraeckt,
En, kleuter, weest gerust, men sal u naerder spreken;
U is een vrijer-vreughd verschenen van veel' weken.
Dat kost Na-middagen van twee tot seven toe,
Dry dagen draeyt die spill, den vierden is hy 't moe.
Na des' een tweede Jacht, daer slimme slobber-slegen
Het vlackste veld af zijn: die d'onbeschaemtste plegen
By sterreloosen Nacht en averechtse Maen;
Hy maeckt de Maendaghs-Merckt getuyge van sijn gaen,
En doet de Middagh-Son sijn' mallen wagen mennen;
Wat leght hem aen 't gerucht? de Wereld magh haer wennen
Aen 't geen hy geerne doet. Onstaender plaesters uyt,
En boort het Zielen-zeer tot boven door de huyt,
En hinckt hy na den slagh van Venus klap om d'ooren;
Geringe swarigheit; die wapenen gehooren
Aen 't vijfde vierendeel van sulcken Adels schild;
En die den beet ontsiet wat doet hy achter 't Wild?
Maer walgh en overvloed verfellen meest den and'ren;
De volle vreughd bestaet in 't woelen van 't verand'ren:
Nu lust hem naer de bloem in 't midden van den doorn,
Naer druyven buytens reicks, naer Danaes in den Toorn:
Dat gelt u, echte Bedd; en, Mannen, past op 't vinckslagh,
Daer vlieght een Koeckoeck om, en dreight u met een' quinckslagh.
Geluckt hem 't quaed doen niet, en komt hem juyst te voor
Van hondert Wijven een' die d'eerbaerheit in d'oor

De

Digitized by Google

De trouw in 't herte huyst, 't en kan hem niet als spijten;
Maer die 't hem spijten doet en kan 't hem niet verwijten;
Of 't spijt haer dat 't hem spijt dat sy 't hem spijten doet.
Verwijt is lijdelick die 't schuldigh draegen moet;
Maer onschuld en verwijt valt steenigh om verdouwen,
En doet d'onschuldige der onschuld self berouwen;
Die wraeck wringht hy haer op: Hoe is Mevrouw vergist,
Die Dievegg heet, en heeft de stelens vreughd gemist!
Sijn' quellingh is 't maer half, hy weetse door te spoelen,
En gloeyt s'hem om het hert, in 't keldergat te koelen;
Daer gaet hy uyt sich selfs, en noemt het vrolick dol,
En seght, het groot Rond-om der Schepselen is vol,
Hoe soud't de Mensch niet zijn, die 't kleine beeld van 't groot is!
Soo strijdt hy met de Deughd, tot dat hy 's avonds kloot is,
En rolt te beddewaert, en ronckt de dompen uyt
Van menig' herssen schroef en ongeboorde sluyt.
De Middagh weckt hem op; den hoofdsweer doet hem duchten
Dat 't weder Mergen is: hy voelt sijn' Borse suchten,
En swijmen op sijn' zijd', van gister-avonds stoot;
Die wanhoop ruckt hem weer van 't modder in de sloot:
Op 't loten leidt sijn' hoôp, en dobbel' dobbel-kanssen.
Maer weigert hem 't geluck sijn' pijpen na te danssen,
Stae by dan, Kermis-konst; beleefde Steenen, swijght,
Wanneer ghy hier een' kneep en daer een' slinger krijght.
Daer moet gewonnen zijn; wil 't qualick rechts gebeuren,
Men mach de luck-Godin haer' slippen slincks afscheuren.
't Geluck is wetenschap; die min doet dan hy kan,
Beklaeght sich t'ongelijck, al waer 't hy nemmer wan.
Noch lijdt den Hemel 't leed, noch veinst Hy niet te hooren:
Tot dat den ouderdom komt sneeuwen om sijn' ooren;
Dan stort hy wraeck op wraeck, en d'een' op d'ander' quael;
Die bladers maken 't boeck van 't stinckende verhael
Van sijn verrotte Jeughd; die leest hy in sijn' droomen,
Die droomt hy waakende, die doen sijn' Ziele schroomen
Voor 's levens Avond-uer, en 't scheiden deses lijfs,
De vuyle schommel-plaets van soo veel wan-bedrijfs.

De

Digitized by Google

De kennis van de roe die Sondaers sullen draegen
Is 't voorslag van den klop der Goddelicke slaegen:
Dus leght hy noch en wensicht om langh' en langer pijn,
Te vreden, verr van wel, om erger niet te zijn.
In 't worst'len met de dood verleeght hy noch sijn' lippen
Met wat hem volgen sal, met Maegen uyt te kippen
Die 't naeste paer betaemt, met schilden acht en acht,
Die om de groote ruyt behooren bygebracht.
Soo is hy dat hy is, tot dat hy t'ende wesens,
Den wandelaer vermaeckt met sesthien woorden lesens,
Hier onder leght een romp ontladen van sijn' Geest,
Een Mensch, een Hovelingh, een Niet-met-all geweest.

EEN WYS HOVELINGH.

Hy is een' stille Lamp in ydelheden wind,
Die op sijn stadigheit geen slingeren en vindt;
Een dienstigh Ydelman; een volger die kon leiden,
En konnen sal als 't hoort, en dan noch een van beiden;
Een vriendelicke Leeuw; een Schaep dat bijten kan;
Een' Joffer, daer hy wil, en daer hy moet, een Man;
Vol levens onder 't stael, van Marmer in de kleeren,
Vol ongevoelickheits van kostelicke veêren;
Een Ooster-steen in 't gond by Aernemmers gesett,
Maer Aernemmers ontkent, en dieder los op lett;
Een vierde Broer van dry die 't in den Oven herdden,
En, verr van half gesenght, heel Salamanders werden.
Soo dringht hy drooge-voets door 't modder van den Hof
Daer bloemen onkruyd zijn, en meest de vruchten stof;
Soo leght hy in de School daer, van beleeftheit liegen,
Niet doen van tijdverdrijf, van gauwigheit bedriegen,
De Meester-lessen zijn: maer Deughd staet aen sijn' oor
En stuyt die leeringen met betere daer voor.
Het liegen is hem vreemd, behalven daer het prijsen
Van vrienden sijne waerd, ter waere waerd' wil rijsen;
Daer lieght hy deughdelick, en slaet sich selven af,

En,

Digitized by Google

En, heb ick dat ghy prijst, prijst, seght hy, Die 't my gaf,
't Bedriegen oeffent hy met beter zijn dan schijnen,
Met laegen listigheit in roock te doen verdwijnen,
Door 't listige *Recht-uyt*, dat Christelick versett,
Daer die het niet en kan van konst niet op en lett.
Soo tast de Schermer mis, die meent sijn Man sal wijcken
De slagen die hy dreight en niet en meent te strijcken,
En vallen in sijn punt: de Man light stil en recht,
En doet hem, konsteloos, verwerren in 't gevecht.
't Verdrijvén van den tijd is verre van sijn poogen,
Hy volght den Oogenblick soo verr hy hem kan oogen,
En wilde *Flus* waer' *Nu*, en *Nu* noch eens soo taey,
En *Wesen* van een' Acl verandert in een' Macy,
Nu *Nu* soo vluchtigh is, en *Flus* soo flucks te voren,
En *Wesen* schier gelijck geboren en verloren,
Soo leeft hy twee mael eens, en besight oock den tijd
Die in des Vorsten dienst nauw besigheit en lijdt.
Der Grooten aensien staet in 't leegh staen yeeler knechten;
Dat is haer stedewerck die buyten voor hun vechten,
Een' Sael, een' Galery te cieren met gedrangh:
Hy staet 'er oock sijn' uer, en mog'lick ueren langh,
Maer ueren rijck besteedt, maer rijp gekosen ueren,
Onschuldigh aen de vleck van Vrienden en gebueren:
Vruchtbaer van wetenschap, onvruchtbaer van gerucht,
In vredigheit voll vreughd, in vrolickheit voll vrucht;
Maer ueren die 't berouw van 's Avondts niet en baeren,
En in 't gedencken zijn dat 's in 't gebruycken waeren,
't Onnosele vermaeck van die se wel beleeft
En wel bedenckende noch eens te leven heeft. (staen,
Sulck' ueren leeft hy daeghs soo veel' hy 'er daeghs moet leegh
En vatt al waer hy kan sijn wijser op sijn leeghst aen,
En suyght hem uyt den mond of oeffeningh van Deughd,
Of wat hy niet en kan, of wat hem niet en heught,
Duyckt altijd nederigh met sijn', oock meerder', gaven,
Op hoop van meerdere: hoe zediger begraven,
Hoe hooger spruyt de Deughd; noyt wordt sy soo gesmoort,

Sy'n

Digitized by Google

Sy'n wordt noch blindelingh geroken of gehoort.
Soo kijkt hy menigh-mael door 't dunne van sijn' vraegen;
Met mist hy vragens beurt, en moet het seggen waegen;
Dat doet hy spaeriger dan 't nood is van gebreck,
Maer, verr van gierigh, als ontsteken, en niet leck;
Daer worden sy gewaer dien d'ooren niet van steen zijn
Waer heen sijn' eenigheit, waer all de ueren heen zijn
Die 't Hof sijn aensicht derft: dat tastelijck bewijs
Van Roomens dolingen, dat Christelicke wijs
In waerheits onderscheid, dat wijsselick beschrijven
Hoe 's Hemels Solderingh d'een' d'andere doet drijven;
Hoe, waerom, en wanneer de Son het Masker draeght,
Waer 't altijd ongelijck, waer 't altijd effen daeght,
Hoe 't elders Somer komt als onse stroomen backen;
Hoe yemand tegen ons kan treden sonder sacken;
Hoe d'Aerde hangen kan, hoe haer geweldigh rond
Onsichtbaer werden souw, die by de Sterren stond;
Hoe 't rond te meten is, hoe bierige Matroosen,
De Zee vermeesteren door stomme Staele Roosen:
Hoe 't ooge door een' spleet van verr versek'ren kan
Soo dickmael houdt dat steil de lenghde van een man:
Hoe 't puntigh aerden-werck der slechter eenwen, Torens
En mueren overtreft; wat Maenen en wat Horens
De trouwste borgen zijn, wat gangen onder d'aerd;
Wat buyten best bespringt, wat binnen best bewaert.
Dat bondige verhael doet voelen datter grond is,
En ruym sijn' herssenen wat voller dan sijn mond is.
Maer, wordt hy voorts geverght, en voert hem 't ondersoeck
Van graege vraegeren door 's werelds wonder-boeck,
Van d'eerste Jaeren af tot daer sy leerde swemmen;
Van daer tot op den dagh van 't Hemelsch overstemmen
Der straffe letteren en onvoldaene Wett,
Tot datter Die se gaf den hals voor had gesett;
Van daer, door 't waggelen, door 't struyckelen, door 't rijsen
Van Godes slichtingen, tot op het vuyl afgrijsen
Der dagen die wy sien: de slechtste staen verstomt,

De

Digitized by Google

De wijste twijffelen hoe 't weten in hem komt;
De kinder-tuchteren, die geen gelijck en lijden,
Eerbieden sijn onthoud, en derven 't hem benijden,
Die mogelick, als sy, naer 't sitten niet en hinckt,
Naer 't bucken niet en buyght, naer 't lesen niet en stinckt.
Want, schorte'r oeffeningh van mannelicke leden,
Hy schijnt'er toe gevormt; oock tot de Simme-schreden
Dien vluggen Aexter-gangh, dat konstelicke Mal,
Dat rijsen als een' veer, dat stuyten als een Bal:
Hy doet het, en gelooft, als emmers, boven 't singen,
Volmaeckte vrolickheit het Herte wil doen springen,
En 't hert den heelen Man, best springht hy die 't gelaet
Van springen dwingen laet in reden, rijm en maet:
Maer doet het ernsteloos, en verre van verwachten
Dat d'eere daer uyt volgh' die'r kind'ren in betrachten.
Soo acht hy 't vingerspel, soo 't klaet'ren van een' Fluyt,
Soo 't snuyven van een Veel, soo 't kraeken van een' Luyt;
En gond' hem God een' keel die snaeren kan versellen,
Hy leertse danckelick Sijn' wonderen vertellen,
En mogelick daer by dat sijns gelijcke Jeughd
Soo Jeughdelick behaeght als deughdelick verheught.
Maer siet hem naer in't groen, eer 't Sonne-peerd van honck scheidt,
Hoe hy het sijne daer ten afgerichten spronck leidt:
Ghy vindt de logen waer die 't Peerd versieren dorst
Dat menschen maecksel was van boven tot de Borst;
Soo kleeft hy aen de Beest; soo is 't maer één beroeren
Der Dijen die hy stuyt, der Schencken die hem voeren;
Soo doet sijn' stiller hand dan of sy niet en dé
Dat Peerd en Ruyter doen, en geen en schijnt van twee.
Met sulcken radden tuygh betrouwt hy sich 't verschijnen
Ter oogen van sijn' Vorst, die somtijds op de Swijnen
Of op een' feller Leeuw, of op een' sneller' Haes
De schaduw schild'ren wil van 't Krijgelick geraes.
Daer gaet hy voor een' Man; en, wil het Wild noch raemen,
Noch struyck'len voor sijn'schoot; hy wringht sijn'sterckte t'saemen,
En onderhaelt sijn' vlucht, en thoont hem met een' speer,

Dat

Digitized by Google

Dat kracht ten ſtrijde baet, maer oeffeningh noch meer:
De Prince ſiet hem nae met half verſlaegen' oogen,
En volght hem in 't gevaer met prijſen en medoogen,
Maer volght beſluytende, die 't op de Beeſten kan,
Sal 't, van gewoonte ſchier, niet weig'ren op den man.
Daer mede gaept de Deur van 's Heeren welgevallen,
Die, deunder onderrecht door eene Denghd van allen,
Sijn' oor gewonnen geeft, ſijn' gunſtigheit, ſijn' Min,
Den eigenaer te loon. Dat Ridderlick gewinn
Al is 't het eerſte wit van ſijn geſtadigh loopen,
Beſitt hy even koel als waer het noch te hoopen,
Of wanckelick geveſt, of twijffelick begonſt;
En wie 't hem overſtrijdt bedanckt hy voor de gonſt,
Gemoedight, ſoo het ſchijnt, om waer te willen maecken
Dat hun waerachtigh dunckt. Maer even met het blaecken
Van voorſpoeds volle vlam ontſteeckt de Nijd de ſijn';
Geluckigh en geruſt is 't allom niet te zijn;
Te Hoof van allom minſt; daer moet hy voelen ſmoocken
De wroeters die ſijn doen of trachten te beroocken,
Of doen 't, ſoo 't doenlick is, en ſaeyen in ſijn pad
De ſtricken daer wel eer ſijn voor-genand in trad.
Hy treedt ter zijden af met wel-geveinſde treden,
Als roôck hy lont noch kruyd: dat gifteren, dat heden,
Dat ſtaet hy morgen uyt; tot dat hy, als te veld,
Beſett, beſtreden wordt met onbeſchaemd geweld,
En maskerloofen haet; ſoo wordt hem ſpijt en logen,
En onverdient verwijt gewreven onder d'oogen;
Soo moet hy wat hy doet ſien maelen met de koôl;
Soo, ten beſchimpe ſtaen van boven tot de zoôl.
Hy ſwijght, en reickt voor al ſijn' ſchuldeloofe vuyſten
Voor Gods gerechte vuyſt; die opent ſulcke puyſten,
En perſt 'er ſoo den wind en ſoo den etter uyt,
Dat elck ſijn' Meeſter loont en in 't geſichte ſpuyt.
Noch is ſijn' bede verr van quaed om quaed te vergen;
Heer, ſeght hy, ſtootſe wel die my ter onſchuld tergen,
Maer ſtootſe ruggelingh ter rechter reden in,

Digitized by Google

En daer hunn' boosheit endt, Dijn' goedigheit beginn'l.
Hoe lieffelicken wraeck geniet hy op de quaeden,
Dies' op sijn' tegen-bé van 't quaede siet ontlaeden,
In 't goede soo verlicht, dat haer berouwt gewis
Haer' hardste geesselingh en salighst pijnen is!
De naeste toeverlaet is 's Rechters vonnis hooren:
Daer onder hy die 't lijdt en die 't hem aen doen hooren;
(Dat 's oock tot God gegaen, die 't soo, en soo begeert,
En wordt door middelen, en sonder die, ge-eert)
Daar daeght hy voor 't gerecht dien 't onrust lust te saeyen
Daer vrede groeyen kost, en in haer' schande maeyen,
En dorschen in haer' scha, daer grasiger gewas,
Danck, eer, en eenigheit voor niet te beuren was.
Sijn' sake pleit haer selfs, en, waer 't voor vyands ooren,
De reden mostl'er in; soo kan de waerheit booren.
Nu is sijn Rechter bei sijn Rechter en sijn Vriend:
Noch raeckt hy maer aen recht, die'r gunst hy heeft verdient;
Maer scherp genomen recht is ruyme gunst te noemen,
Daer scherp gegeyen gunst ruym onrecht kan verdoemen;
Ruym onrecht doen die 't doen door ongunst van gemoed,
Ruym' gunst doet hy'er voor die'r maer recht over doet.
Dat's ruggelingh gewin van nijdige Gesellen,
Die door haer wiggelen, verr van den boom te vellen,
Die in haer spijtigh oogh te wel gewortelt stond,
Noch diep en dieper klem doen winnen in den grond.
Maer 't katten-spel komt laetst; men gaet hem met de pert aen
Die d'aller Hoofschste heet; men tast hem in het hert aen;
En seght hy heeft'es geen, of 't is gelijck een' Noôt,
Of 't had sijn' eigenaer gedraegen door den nood:
Het klagen is te kindsch, het kijven is te hoerigh,
't Verdraegen is te hondsch, en 't pleiten is te boerigh;
De wraeck is mannelick, en Adels eigen Recht;
Soo dat te soecken is, men vindt het in 't gevecht;
Één schrappen oogenblick betaelt'er soo veel' slechter';
Wat leght hem aen 't gedingh die dus sijn' eigen Rechter
Heeft hangen aen de zijd? maer mog'lick of de klingh

Uyt

Digitized by Google

Uyt die gevanckenis haer' handgift oyt ontfingh.
De werre-wateren, geboren tot het woelen,
Die van haer ſelf ſoo wit, ſoo ſwart van hem gevoelen,
En ſteken daer de ſpell van haren moetwill niet;
Maer jagen naer 't verwijt van dadelick bediet;
En wringen uyt ſijn' tongh een onverhoeds ontkennen,
Dat, Liegen, wordt gedoopt; Met ſiet hy ſich berennen,
En knijpen in den dwangh van onderlinge wraeck.
Soo komt hem 's anderdaeghs op 't ſcheiden van den vaeck
De Wiſſel-brief te huys van lijf om lijf te ruylen,
„ Ghy, ſtaet'er, ongewoon tot anders iet als ſchuylen;
„ Ghy nochtans, onbeſchaemt om bet'ren dan ghy zijt
„ Te drucken daer 't hun deert, te zeggen dat haer ſpijtt,
„ Gedenckt aen gifteren; en, zijt ghy Man geboren,
„ Staet mergen voor een' man die door uw' borſt wil booren,
„ En ruckender dat hert, dien Vrouwen huysraed, uit,
„ Oft wachten dat het hem geſchiede van een' guyt."
Dien hitſigen ontbijt en kan hy niet verſwelgen
Door ſulcken koelen keel, oft 't hert en wil 't ſich belgen;
Sijn' geeſten zijn ſijn giſt, en jagen 't vierigh op,
En ſenden hem den brock te rugge door ſijn' krop:
Weerbaer en ſchuldeloos, verwijt en ſchuld te hooren,
Hoe lijd' ick 't, (mommelt hy) hoe ſtopp ick hier mijn' ooren,
Hoe klemm' ick hier mijn' tongh, hoe bind' ick hier mijn' hand?
Neen, 't waer te veel gele'en; der booſen onverſtand,
Den hooghmoet zij geſtraft; 'k wil and're met my wreken
En diergelijcken ſlagh op diergelijcke breken,
Het bloedige geluck van een doornagelt hem
Magh and're voor altijd doen ſchroomen voor mijn' lem.
Maer, lem, bewaert uw' ſchee, (ſoo komt de koele Reden
Ten ſtrijde tegen 't Hert ſijn' vierigheit getreden)
Waer heen ontſteken bloed? wat ſoeckt ghy in de moord
Van 't maeckſel dat alleen ſijn' Maker toe behoort?
Uw terger heeft de ſchuld; wilt ghy s' hier op u haelen,
En met gevaer voldoen, en ná noch eens betaelen?
Komt u de ſtraffe toe der ongerechtigheit,

Daer

Digitized by Google

Daer diese niet en lijdt, Mijn is de wrake, seit?
Die hand en sal de hand der boosen niet ontloopen,
Wat leght u aen de haeft? die 't quaede moet bekoopen
Bekoope 't door het quaed van quaedere dan hy;
Wat scheelt u 't onderscheit of 't flus of t' Avond zij?
't Sal wesen als Hy 't doet die niet en kan als recht doen;
Dat kan Hy door uw' hulp en wel beleidt gevecht doen,
Maer wacht ghy door sijn hulp uw' Man te sien vermanst,
Die Hem sijn Hemel-recht wilt wringen uyt de hand?
Die sijn gedulden terght, om dat het uw' geterght wordt,
Die Hem wilt onrecht doen, om dat het u geverght wordt?
Als had uw knecht gelijck, die van sijn' medeknecht
Verongelijkt, voor hem, u selver eerst bevecht?
Wat is de smalle slipp, 't onsichtbaer Punt van eeren,
Daer op ghy schemer-ooght? een lijf van lichte veêren,
Een' schaduw van een schimm, een bastaert van de Deughd,
Een twistbal uyt de Hell, een stal-licht voor de jeughd:
Of eer en is geen' Eer of 't is de loon van 't goede;
Uyt opgemesten grond met broederlicken bloede
En sproôt die spruyte noyt; en d' eerste van den Stam
Daer u het beter zijn dan andere van quam
Gewanse verr van soo: Ja, mannelicke slaegen
Verhieven sijnen roem; maer deughdelick geslagen,
Maer noodelick besteedt, daer Gods gerechte straf
Sijn' waerheits vyanden die sweepen over gaf.
O rechten Adel-boom van adelicke blaeden,
Dijn' tacken schoten eerst uyt ongemeene daeden,
Maer daeden voor 't Gemeen; Stoutheid van ongeduld,
En Moed voor eigen baet zijn selden sonder schuld.
Wat soeckt ghy dan? Mijn' Eer. Waer is die Eer te vinden?
Op diese my ontstal. Wie kan 't sich onderwinden?
Mijn Schelder steeltse my, en sal het meer en meer,
Soo langh ick weerloos sitt. O soecker naer uw' Eer,
Misrekent Cyferaer! die welgewonnen schatten
Zijn verre buytens reicks van sulcker ving'ren vatten;
Hy spouwt wel na de Maen, maer raeckt noch geen gewelf:

Wie

Digitized by Google

Wie Eer heeft kanse maer verliesen door sijn self.
Noch neem ick hem voor dief; hy hebb' u konnen rooven
Van 't geen hy niet en kan; is 't waerdigh om gelooven
Dat die u by der Straet ontmantelt of ontgeldt,
Sijn' straffe tegen u sal haelen in het veld,
En boven 't eerste quaed een arger mogen hopen,
En doen u eigen goed met eigen bloed bekoopen?
Waer is de Wett gemaeckt die my mijn' schuldenaer
Heet maenen in mijn' hemd, en gijz'len met gevaer?
Daer staet de Rechtsbanck voor; daer staet hy voor te daegen
Die voor gewisse schuld gewisse schá sal draegen,
Verr van onwetende getuygen van 't gevecht
Sijn' overhand te sien beduyden op sijn recht.
Maer mannelick geschill moet mannelick geboett zijn;
Hoe waer 't my eers genoegh die eerlick wil ontmoett zijn,
En man voor man gestraft, of straffen, soo hy kan,
Te roepen daer een kind bestaen kan voor een Man?
Hy is geen eere waerd die'r in sijn herte geen' berght,
Hy berghter geen' in 't hert dies' andere te leen verght,
En, arger, stelen will, en, arger, and're tracht
In sijn' onachtbaerheit te maecken ongeacht.
Noch werdt hem overmaet van Eere toegemeten
Die voor den eerlicken sijn' oneer niet verweten
Maer staetigh werdt getoetst, en rechtigh overtuyght;
Een' eerlick' oneer draeght, die voor sijn' Rechter buyght.
Volherdt ghy even mild in Eer te willen schencken
Daers' eerlick zij besteedt; leert aen Sijn' Eer gedencken
Die vré' voor lasteringh, die vriendschap voor verwijt,
En d'ander wange biedt aen die op d'eene smijt:
Gunt Hem Sijn' eigen' Eer, gelijck Sijn' trouwste Knechten,
De Knechten na Sijn Hert; die tijd'lick konden vechten
En swichten tijdelick, voor Sijn' gestolen Eer,
Voor hunn' bekladden naem, gestolen rust, en meer.
Sy wisten dat den Sott in 't sotte te bejeg'nen
Waer' worden dat hy is: leert ghy se van hem seg'nen
Die uw' vervloeckers zijn, en bidden om haer' soen

Die

Digitized by Google

Die soo goedduncken de *niet weten wat sy doen.*
Al staet Verlies en Winst van eeuwigheit voorschreven;
Sy wanck'len in ons oogh; die hopen moet, kan beven:
Maer wordt u selven baes, verwint uw' eigen bloed,
Die winst is waerd en wiss, en Honigh sonder roet.
Gedachten gaen als wind, soo wind gaet als gedachten,
Maer wind en volghtse niet: de Bode schijnt te wachten
Die 't moorder Briefken braght; maer 't dunckt den Bode niet,
Soo spoedigh komt hem voor dit mondelingh bedied:
„ Gaet, vriend, en seght uw' vriend, ick leerde nemmer wijcken
„ Als voor de Redens kracht; die sal mijn recht doen blijcken,
„ Daer 't Eer en Reden zij. Maer Meester van de leên
„ Die hy en ick besitt is Diese maeckt' alleen:
„ 'k Ben Christen, en Soldaet, en Edelman geboren,
„ En trachte met de twee het eerst altijd te hooren:
„ 't Beschermen is mijn' konst, het Schermen zij de sijn';
„ Die sal ick besigen daer 't moet' en moge zijn:
„ Quaet doen van tijd verdrijv ben ick van jonghs ontwassen;
„ Bespringht hy my te moet 'k sal op mijn' hoede passen;
„ Maer bidd' hem om geduld tot daer wy vyand sien;
„ Daer sal de beste man de leste zijn in 't vli'en."
Soo spreeckt hy door nw' mond,(*)groot doender,en groot spreker,
Gods Krijghsman in het veld, te huys Sijn' waerheits wreker,
Sijn Degen en Sijn Penn, bei mannelick gevelt
Op 't Seven-berghs versier, en Arragonsch geweld.
Soo stamert hy naer u (†) Stout Christen Arm-van-yser,
Die soo veel min verzaeght daer 't wesen most, als wijser
Daer d'Eer oneerlick scheen, dorst aengaen daer hy vlood
Dien ghy geweigert had't het weerslaen sonder nood.
Die stappen stapt hy na, wanneer de dwangh van saecken
Sijn' Meester buytens Wals ten tegenweer doet waecken;

Of

(*) *De Heer van S. Allegonde.*
(†) *De Heer van La Nouë.*

Digitized by Google

Of booren door de korst van 't aerdige geback
Daer een' geborgen Stadt Pasteis gewijs in stack;
Of 't stormigh welgeval van oogeloose nachten
Besteden daers' hem oock by dage niet en wachten;
Of proeven op een Heid' waer 't Noodlot henen will,
En maecken eenen dagh jongh Schepen van 't geschill.
Daer doet hy wat hy kan; maer, in sijn eigen waenen,
Daer doet hy uoyt genoegh; naer andere vermaenen,
Daer doet hy wat hy hoort; naer and're, wat hy moet;
Naer and're, veel te lauw, naer and're, koel van bloed.
Hy doet het evenwel, en die hem 't Hert betast hadd,
Sou 't soo koel en soo lauw bevinden dat het vast sat;
Maer died'er 't lood in sonck; sou' voelen dat sijn Vyer
Sijn selven, soo beklemt, moet vrijen van getier:
De pit-ziel van het Vyer is eene van de voncken
Die ziel en herssenen naer 't eenwigh Vyer doen loncken
Daers' uyt geregent zijn; de heilig' yver-brand
Die 's levens vodde-vreughd, en schroomens onverstand
Voor d'uer die komen moet, al komtse soo veel laeter,
Om God verachten doet, en midden in 't geklater
Van Stael- en Blixem-lood doet schreyen van vermaeck
In 't wel verdedigen van Sijn' gerechte saeck.
Soo voert hem 't rechte stout, de welgerustе vroomheit,
Dien op haer hittighste de Reden by den toom leidt,
Daer daegers om een woord, en waegers om den deun
Staen schrickende van verr, Wat doet de Man soo deùn?
Maer deùn en is maer deun dien levende gedachten
't Ontleven staende voets van voren doen verwachten,
En 't is hem selven vreemd, hoe dat hem 't beven staet
Die t' samen op den tip van dood en Leven staet.
Ontkomt hy levendigh, hy wascht niet eer sijn' handen
Het bloed af dan sijn tongh, die datelick in banden
Moet swijgen wat hy ded', en lijden dat men 't segg';
Al droegh 'er oock de Nijd 't benijdelixt af wegh.
t' Huys in de Winter-rust is 't verre van sijn derven,

Te

Digitized by Google

Te blaſen, daer, en daer, en daer genaeckt' ick 't ſterven
Ick voren uyt, ick hier, ick ginder, allom ick;
Om Jofferen te ſlaen met wonderen van ſchrick:
Dat malſcher Menſchen-deel, die minnelicke dieven
Van Mannen dieren tijd, verſtaet hy te believen
Met ſoeter onderhoud dan redenen van Stael,
En kluchten die het Haer doen ſteigh'ren in 't verhael.
Geraeckt hy in die ſchaer' (hy wilder ſomtijds raecken,
En allen ernſt ſomtijds verdrincken in vermaecken)
Hy ſchudt'er ſoo den Man, den Krijghsman emmers, uyt
Als waer' een' Trommel-ton verſchapen in een' Luyt.
Spel iſs'er meeſt ſijn Witt, ſijn' meeſte wijsheit, jocken;
Maer lijdelick gejock ter oor' van alle Rocken;
Ten oorboor menighmael; want dat men oock de Deughd
En bitt're leeringen vergulden kan met vreughd,
Beſluyt hy uyt den Lent' van 's Werelds Grieckſche Jaeren,
Doe d'eerſte wijsheit ſprack door 't ſtreelen van de ſnaeren,
En Menſchen hard als klipp vermorwden door 't gelayd
Dat Menſchen-tuchteren bedreven op haer' Luyt.
Geluckt hem 't goed doen niet (ſoo valt het beſte Koren
Of vruchtigh in de klei, of in de kei verloren)
Quaed mijden is de trapp die naeſt ten Hemel leidt:
Dat doet hy met ſijn' Tongh, die noyt van tand en ſcheidt,
Om 't Goddeloos misbruyck van Goddelicke ſaken
Het noodeloofe ſlot van Ja en Neen te maken;
Lands Heeren acht 't ghy oock op ſulck' een Dienaers Eed,
Die 't derde woord bevloeckt en ſelver niet en weet?
Noyt willens-onverhoeds na woorden die de teenen
Van Maeghden ſterven doen om 't aenſicht bloed te leenen
Sijn adem ſtincken doet, en lichten 't eerſte wijf,
En lichten d' eerſte Man het Vijgenblad van 't lijf.
Hy wordt 'er noyt beticht van ſtameren, van lispen,
Van ſijn' berisperen ten loone te berispen
Topſwaer van Druyven-damp; alwaer de misdaed min;
De beeſt'lickheit van 't quaed vervreemdt het van ſijn' ſin.

Digitized by Google

Hy wordt 'er noyt beklapt van lange Winter-nachten
Te hebben schrap gestaen, daer hem de Kans hiel wachten,
En mogelick nu mild, en mogelick dan scherp,
Sijn' Hemel en sijn' God verlooch'nen om een' werp.
Hy wordt 'er soo gesien, hy komt, hy blijft, hy gaet'er,
Hy doet, hy zeit'er soo, dat menigh ydel praeter
Moet lijden dat sijn' winst van taeye Joffer-gonst
Een' ander' mede vall' die soo langh ná begonst.
Noch vindt de wangunst self in sijn geregelt laeten,
In sijn' besneden doen niet waerdigh om te haeten,
Dan dat sy'er niet en vindt: dat Laeten en dat Doen
Schijnt met hem opgegroeyt sint 's Moeders eersten soen:
Hy doet niet dat hy doet, of 't past hem als sijn eten,
Hy laet niet wat hy laet, of schijnt niet bet te weten:
In wat hy niet en laet, in wat hy niet en doet
Verneemt men 't eigen E'el van welgeboren bloed.
Berekent hy dat bloed van heden op de jaeren
Doe d' eerste van sijn' Stam het sterven moest ontvaeren,
Het hooghste welgevall dat hy d'er in geniet,
Is dat hem niemand scheel voor Bastaerd aen en siet.
Bereickt sijn' Rekeningh den tweeden derden man niet,
Ja is hy self de man die d' eerste nae sijn' Van hiet,
De Peter van 't geslacht die 't Velsens E'el begon
Was thienmael Gerrit waerd die 't smoorden in sijn' Ton:
En, sullens' Edel zijn die uyt hem sullen teelen,
Hoe licht sijn' Kaers min licht dan dien sy 't Licht sal deelen?
Of Prinsen zijn misdeelt in Edelheid van Stam,
Of Edel was het hoofd daers' al en eerst uyt quam.
Gevalt hem dan die gonst van een der Minder-menschen
Die sijne gonst gevall', en dunckts' hem waerd om wenschen,
(Dat toetst hy aen de ziel, en minstendeel aen 't lijf;
Het vell-diep schoon en maeckt niet half het schoone wijf,
Maer, geeft een' schoone ziel in tamelicke leden,
Sy sal haer heiligh schoon doen glimmen door de zeden,
En stellen haer Lanteern soo doorschijn voor 't gesicht

Dat

Digitized by Google

Dat oock de dicker Hoorn sal monsteren voor licht)
Hy neemt haer gonst te baet, en derfts' haer selven vergen,
En seght, Mijn hert en is met weig'ringh niet te tergen,
Noch hoeft het niet te zijn; 't en waer' ick seggen moght,
Ghy toont u half vernoeght, ick my heel wel bedocht.
Ick schaemde my 't versoeck; maer op het stom bekennen
Van wederzijds gevall, op 't vriendelick verwennen
Van menig' eerbaer uer, verstout ick desen mond
Op 't binnenst ondersoeck van uwes herten grond:
Spreeckt korte vonnissen; en gunt ghy my het hopen,
Misgunt my t' eener tijd het noodeloose loopen;
Misgunt ghy my de hoôp van soo gewenschten Ja,
Vergunt een spoedigh Neen voor spaeder ongena:
Dan, vreest geen' worstelingh, al lust u niet te singen
Soo ick te voren fluyt', de Min verstaet geen dwingen,
Dit vrijen stont my vry in 't vrijste van 't gemoed,
Doet vrylick wat u dunckt, seght vrylick wat ghy doet.
Al had hy niet geseght, de kennis van sijn' waerde
Spraack sterren uyt haer' Lucht, en Boomen uyt haer' Aerde.
Sy antwoordt stommelingh; tot dat sy 't slauw gerucht
Van 't maeghdelicke Ja ter diepster longh uyt sucht.
Maer 't Ja wordt soo bedoeckt met weigerlicke veinsingh,
Met deinsend' stille staen, met stille staende deinsingh,
Dat wie min Maeghden had behandelt en betre'en
Nam 't voor een Neenigh Ja, of voor een Jaïgh Neen.
Het stof daer uyt gesift, de wimpelingh ontbonden,
Hy wordt'er mé te vre'en den Oud'ren toegesonden;
Den Oud'ren twee en twee op sulcken voet verknocht,
Dien 't nu bejegent wat haer eertijds oorboor docht;
Die geeren aen de spruyt van haer' vergaerde stroncken
Een' Int verhechten sien die Inten kan verproncken,
En seght hun vruchten toe daer haer' verstorven kracht
Weer vrucht, weer ander' vreughd, verlangende van wacht.
Die vreughd, die ander vrucht, be-erven sy by tijden,
Soo 's Hemels suer verdriet de boofer eeuw wil lijden

Digitized by Google

Haer ſtadige misvall, en baſtaerd wangebroed
Te ſien vertemperen door ſoo veel tegen-goed.
Sijn groeyend' Vaderſchap verheft ſijn' danckbaer' Heere,
Die ſijne Jeughd genoôt, met trap op trap van eere,
Met Stedelick gebied, met Staetelick bewint,
Met al wat ſpreken kan hoe verr' hy hem beſint.
Sijn' kind'ren, d' ernſtighſte van ſijn' bedaerder ſorgen,
Verrijckt hy meeſtendeel met wat ſy konnen borgen
Daer 't brooſer goed verbrandt, en 't vooſere verſinckt.
Gevalt hun yet te deel dat door de Borſe klinckt,
Hy laet en leert het hun ſoo achteloos genieten
Als hy 't verſamelt heeft; noyt walgelick vergieten;
Al ſtaet het yeder een van allom toe te vlo'en,
Die 't eeuwigh ſoecken wil, en ſchoeyen op ſijn' ſchoen.
Soo door het rouwſt geraes van 's Werelds booſte baeren
Meeſt ſonder ſluyt gerolt, en ſonder ſtoot gevaeren,
Tot daer 't geſoncken Lood den Haven-dorpel raeck',
Tot daer het Ancker ſegg', te Lande, Man, ick haeck,
Verlaet hy 't lecke Schip daer 't ſtranden moet en ſplint'ren,
Om eeuwigh op het hoogh van Zion te verwint'ren,
De Hooge-Bootsmans ruſt; van daer hy deſen Ball
Leer' keuren voor een blaes, een punt, een Nietmetall.
O Edel Stam-geſin van ſijn' gelijcke Erven,
Stelt vryelick op 't ſcheel van ſijn' verrotte ſcherven
Dit weinigh en dit veel: *Hier leght voor Mier en Maey,*
Die geen' gelijck' en hadd, 't en waer' een' witte Kraey.

EEN PRINT-SCHRYVER.

Hy is een' Spiegel-ruyt die elck ſijn ſelven thoont;
Een weerſchijn aller verw; een viller van gewoont;
Een' kat die nagels heeft en krabb'len moet daer 't row is,
Maer glijen over 't gladd; een' tongh die nergens ſchouw is

Dan

Digitized by Google

Dan dier de waerheit feilt; een denghdelicke ſpie;
Een al-om Waerſegger, al waeght hy waer noch wie;
Een Schilder met de pen, al rieckt ſy na ſterck-water;
Een all cat yemand is; een ernſtigh kluchten-praeter.
Sijn opper oogh-merck is profijtelick vermaeck;
d'Een treck'er voedſel af, een ander niet dan ſmaeck;
Hy heeft 'er twee voldaen; doch beide maer ten halven:
Maer 't ſpertelende been is moeyelick om ſalven.
Wie dan noch vrucht noch vreughd wil vinden in ſijn Dicht,
Stopt Oor en Oogen toe in ſpijt van klock en licht:
De waerheit ſtelt ſich ſchoon voor dieſe wil begrijpen;
Wie tegen haer verhardt en laet ſy niet te nijpen;
Hoe wel-voordachtelick omhelsden elck ſijn' roe,
En roemde ſich van ſchaemt: Die plaeſter hoort my toe!
Hy wandelt by den wegh met ſlechte, ſluycke treden;
Maer wacht u, die hem moett, voor 't ooge van ſijn' Reden,
Hy ſtraelt 'er ſterlingh mé door 't buffel leder heen:
Hy ſtroopt de ſchaduw-Deughd de ſpieren van het been,
En van ſoo menig' blein, ſoo veelderhande pocken,
Als duycken onder 't dack van Broecken en van Rocken,
Verſamelt hy een' klomp, en print daer af een beeld,
Daer 't rechte weſens-krooſt der Moeder-vorm in ſpeelt.
Soo tracht hy yeder een ſijn' Bulleback te maecken,
En door ſijn' eigen Deur de Deughd te doen genaecken:
Die voor ſijn ſelven ſchrickt ontloopt ſich ruggelingh,
En raeckt doch daer hy hoort onwillens, blindelingh.
Maer 't groot ſchort ſchort hem oock, de kennis van ſijn ſelven;
Dien dicken dampen-dijck en kan hy niet doordelven;
Sijn' keers en licht hem niet, ſijn heel lijf ſtaet'er voor;
Sijn' oogen ſien hem niet, hy ſluypter tuſſchen door;
En ſeght hy wat hy is, hy giſt maer ſoo te weſen;
Sijn Boeck light averechts; ô, die het rechts kont leſen,
En hebt uw aengeſicht nae 't ſijne toegewent,
Waſch 't ſijn' met uwe hand, en maeckt hem ſich bekent:
O oogen die van 't ſand van vuyle laeck-ſucht vry zijt,

Digitized by Google

Beloont ſijn trouw HY IS, met een medoogend' GHY ZYT,
Dat heeft de Redens-kracht verkregen op ſijn bloed,
Koel ſeggen wat hy ſiet, koel hooren wat hy doet.

LIBERA PER VACUUM POSUI VESTIGIA PRINCEPS:
NON ALIENA MEO PRESSI PEDE.
JUVAT IMMEMORATA FERENTEM
INGENUIS OCULISQUE LEGI MANIBUSQUE TENERI.
Hor.

STE-

Digitized by Google

STEDE-STEMMEN.

Digitized by Google

Fuit moris antiqui, eos qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserant, aut honoribus, aut secundâ ornare: nostris verò temporibus, ut aliæ speciosæ et egregia, ita hoc inprimis exolevit.

Plin. sec. Epist. l. 3.

Digitized by Google

DEN STEMMENDEN STEDEN VAN HOLLAND ENDE WEST-VRIESLAND GELUCK.

Soo scheid' V Nijd noch Tijd, soo werd' hy noyt geboren
Die naer uw' schande tracht, die van uw' scha' wilt hooren,
Getrouwe Susteren! hoort yeder van 't geluyd
Van uw' bekende Stem den weerslagh op mijn' Luyt,
Mijn' onbekende Luyt, maer best-genegen Snaeren
Ten roem van uwen naem en hoorens waerde maeren.
't En is niet of ick 't Sout, of 't Water 't Zeewaardt oegh;
Men vindt en siet en kent sich selven noyt genoegh.
Soo verr ben ick u nut. En, vraeght ghy naer 't vermaecken,
Hoe veiler kont ghy daer, hoe naerder aengeraeken,
Die onder 't ruyme dack van 't all-gemeen gewelf
Geen waerdiger gesicht kont vinden als u self?

Digitized by Google

DORDRECHT.

In mijns gelijcken Schaer besit ick 't eerste woord;
Al waer 't mijn' waerde niet, dat geeft my mijn' geboort,
En (1) 't planten van de kroon op onser Vooghden hoeden.
Doe sat ick in de kley, die ook mijn' bueren voedden:
Sints heeft my (2) eene nacht Venetien gemaeckt,
En all' mijn wandelingh in handelingh gestaeckt.
Maer of de Spaensche keel na mijne Stapel-mosten,
Na mijn' Munt dorsten dorst; het soud' haer 't swemmen kosten,
Dat 's menigh natten voet, en waeter in haer' Wijn:
Is 't niet de Land-scha waerd soo veil begracht te zijn?

HAERLEM.

Al heb ick t' mijner tijd (3) der Vorsten Hof gevoedt,
't Is mijn geringhste roem, mijn hooghste staet in 't bloed,
Der Goddeloosen bloed; van (4) doen mijn' Staele kielen
Haer Ys'ren Haven-touw aenvaerdden te vernielen.
t' Huys heb ick oock voor God, voor goed en vryigheit
Mijn' Borgeren gewaeght, en Spaguen noyt gevleidt.

Zijn

(1) *De Graven van Holland plegen ter verschijninge der Staten van den Lande te Dordrecht gehult te worden.*

(2) *In 't Jaer 1421 door den hoogen water-vloed die 72 Dorpen wegh nam.*

(3) *Graef Floris de Vette heeft sijn Hof te Haerlem gehouden, met sijn' Gemale Petronella, Dochter van Saxen, die het Klooster te Rhijnsburgh stichte.*

(4) *De Haerlemmers worden gesecht onder Jonckheer Willem, naermaels 13 Grave van Holland, met den Keiser Freder. Barbarossa tegen de Sarracenen getrokken, de Stadt Damiata te hebben helpen veroveren, snijdende de ketenen die de haven sloten met Sagen die sy aen de kielen van haere Schepen geslagen hadden.*

Digitized by Google

Zijn 't koele wonderen, en hoorens' and're meer toe;
Van 't allerwonderſte komt my alleen de eer toe,
Geen ongeſtener naem, geen aengenamer ſtuck;
(1) 'k Heb konſt en konſtenaers geholpen in den Druck.

D E L F.

'k Ben tweemael dat ick ben, ſints dat ick 't eenmael was,
En * eens mijn' mueren heb ſien wentelen in d'as: * 1536.
Maer danck hebb' 't Vaege-vyer; ick bend'er door gereſen,
Mijn ſelven dubbel waerd: Het overkoolde weſen
En komt my niet van daer; ſoo moet de kuype ſien
Die Vriend en Vreemdelingh moet laeven en bezi'en.
'k Heb grooten *Wilm* gehuiſt, ſoo lang 't Moorder dooghde,
Die my en mijn' gebuerz verraderlick * ontvooghde; * 1584.
Maer, Spagnen, 't baett' u niet, ick heb de ſcha geboet,
En voor alſulcken Vaer alſulcken Soôn gevoedt.

L E I D E N.

't En ware 't nijdigh Duyn, of 't Rhijn'ch verdwaelde ſogh
Ick waer, ſpijt andere, de grootſte Rhijnſtadt noch;
Om nevens Katwijck uyt mijn' wraecke te gaen haelen
Van 't Arragonſch geweld. Hoe ſouden ſy 't betaelen
Die, * op mijn aller weeckſt, voor 't ſtuyvende gerucht * 1574.
Van een' verrotten muer verſtoven in de vlucht!
Nu doen ick 's meer van verr, nu doen ick oock te Roomen
Mijn' ware weten'chap, mijn' wijſe Waerheit ſchroomen;
Krabt, kloeckſte Phariſeên, van alle die ick ken;
't Zijn ſcherpe nagelen die 't meer zijn dan mijn' Pen.

AM-

(1) *In 't jaar 1464. Werde de Boeckdruckerije te Haerlem gevonden.*

Digitized by Google

AMSTELDAM.

Gemeen' verwonderingh betaemt mijn' wondren niet;
De Vreemdelingh behoort te swijmen die my siet.
Swijmt, Vreemdelingh, en seght, Hoe komen all' de machten
Van al dat machtigh is besloten in uw' grachten?
Hoe komt ghy, gulde Veen, aen 's Hemels overdaed?
Pack-huys van Oost en West, heel Water en heel Straet,
Tweemael-Venetien, waer's 't einde van uw' wallen?
Seght meer, seght, Vreemdelingh. Seght liever niet met allen:
Roemt Roomen, prijst Parijs, kraeyt Cairos heerlickheit;
Die schrick'lickst van my swijght heeft aller best geseit.

GOUDE.

Mijn' Gouwe voert meer Gouds, mijn' Yssel meer gewins
Dan Tagus gulde grond ter borse van sijn' Prins.
'k Heb meer van hun te bat: Doe mijn' * gebuer-Stadt brandden,
En baedden in haer' bloed haer' moordenaeren handen, * Oudewa-
Ontswom ick hun geweld, en duyckten in mijn' Gouw, ter. 1575.
En kroôp mijn' Yssel-diept' ten hals toe in de mouw.
Spijt Spagnen dan, ick sta: Oock sonder d'oude mueren
Van 't Kastelijns gebied. Wie zijt ghy mijner Bueren
Die door den neus noch spreeckt, en my 't gebreck verwijt?
Ick segge t'mijnen roem', 'k ben Brill en brillen quijt.

ROTTERDAM.

't Zij Wael, of Rhijn, of Maes, of alle dry te saem,
't Zij Yssel, Merw, of Leck, of dry in eenen naem,
Of ses in eenen buyck, sy moeten t'mijnent bueren,
En willen niet in Zee of kussen eerst mijn' mueren;
Mijn' mueren soo gereckt, mijn' soo gerijckten grond,
Dat die my nu besiet, kan vragen waer ick stond.
O mueren, en ô grond, ô wel gevoeghde Stroomen,
Wijckt voor * de Wildernis der averechte Boomen, * Amsteldam.
Maer wijckt voor haer geluck: En, Vreemdelingh, seght ghy,
Hoe verr en wint het niet mijn' Mase van haer Y?

GOR-

Digitized by Google

GORNICHEM.

Die, my benijdelick, 's hooghs Arckel-huys beſitt
Ter aerden effende was verre van ſijn witt:
Wat geld ick zedert min, wat kan ick minder gelden
Soo langh mijn' muren ſtaen, en 't Klaver in mijn' velden
Voor Klaver niet en wijckt? ſoo langh mijn' volle Merw,
Mijn welgewrongen melck, mijn' altijd bollen terw
Te winſte van my haelt; ſoo langh mijn' aerde Punten
Het oogh verbijſteren dat op my derve munten?
Seght dan, ſeght ſelver, Nijd, ſeght met den bitſten beck,
Maer ſeght waerſchijnelick, Wat 's Gornichems gebreck?

SCHIEDAM.

(1) Twee Stroomen ſcheiden my van 't achterleggend' Land,
De derde ſluyt den ringh en geeftſe bey de hand:
In 't midden ſtaet mijn ſtoel op welgeſteunde ſtijlen;
Daer oeffen ick mijn' Jeughd op 't noodigh kennip-quijlen,
En 't ruggelingh geſpin, die reckt haer ſpinſel uyt
Tot daer het licht en dicht den Haringh-buyt beſluyt,
En t' mijnent binnen ſleept, van daer hy, met mijn' Brieven
Noch eens ter Zee geraeckt, de Wereld gaet gerieven.
Die my klein Rotterdam en groot Delfs-haven noemt,
Heeft niet te laegh gelaeckt en niet te hoogh geroemt.

SCHOONHOVEN.

De beurt en wederbeurt van 't nemmer ſtaende rad
Daer 's Werelds werr op draeyt, heb ick op 't ruymſt gehadt:
Noch is mijn overſchot van d'eertijds ſchoone hoven,
De Peters van mijn' naem, voor andere te loven.

Wat

(1) *De Schie ende de Gouwe omcingelen Schieland van achteren, ende de Maſe van voren.*

Digitized by Google

Wat schaedt my 't op en neer? 'k heb mannelick geleën,
En meest al winnende, minst wijckende gestreën,
Maer evenwel gestreën. Land-Vooghden, die de stangen
Van dit gebiedt berecht; 'k weet meer als Salm te vangen:
Of 't weêr op 't prangen quam; denckt hoe ick (1) voormaels dé,
En stelt in 't Wapen-boeck, Schoonhoven staet voor twee.

B R I E L.

'k En ken geen (2) Heele meer, en Breehiel is my vremd:
Nu houd ick 't met den naem die op den neuse klemt:
Dat werde *Philips* gewaer, die door mijn' Brill-gelasen
Al vroegh sijn' avont-uer, en hoe 't 'er noch sou rasen
Om Hollands Vryheit, las. Wat leght my aen den lof
Van uyt de diept' gedijckt, van klei geworden stof,
Van stercke Zee-gebuert? * 'k heb door het spits gebeten, * 1572.
Dat heeft vry Nederland mijn' tanden danck te weten:
Daer gaet'er veel ten strijd', en 't winnen wordt gemeen,
En volgers winnen oock; maer voor en wint maer een.

A L K M A A R.

't Was (3) Al Meer daer ick sta, en nu is 't vry al meer;
Soo haest Verone viel be-ersden ick haer' eer,
En groeyden uyt haer Ass, tot dat ick oock eens Ass werd,
En wederom verrees, en dubbel wel te pas werd.
Sints seght de Vreemdelingh die op mijn' waerde lett,
Waer isser eene meer soo suyver en soo vett?
Dat sagh de Spaensche Wolf, die na mijn' adren dorste,
Doe noch het Haarlemsch bloed sijn' aderen uyt borste;
Maer, eere zij den God die 't hooge boos verworpt,
Hy weêck, en hadd' es meer gespogen dan gestorpt. 1573.

HOORN.

(1) *Ten tijde van Vrouw Jacoba tegen die van Rotterdam, ende met die vander Goude, in den slagh te Alphen, &c.*

(2) *De mond van de Mase wordt Helium geheeten door Plinius.*

(3) *Van 21 Meeren die daer rondom lagen seght men dese naem gekomen te zijn.*

Digitized by Google

HOORN.

Ben ick de Moeder-Stadt van soo veel moedigh bloed,
Dat soo veel' wond'ren dé, en soo veel' wond'ren doet,
Van mannen die, vermant, voor mannen noyt en weken,
Van Zeilers die, verzeilt, voor Zeilers noyt en streken;
Heb ick van allen * eerst 't groot Haringh-net gebreidt; * 1416.
Van allen eerst gespreidt, van allen eerst verbreidt;
Ben ick de Zuyvel-mouw van voor en achter Stav'ren,
Ben ick, soo verr ick sie, de Vrouwe van de Klav'ren,
En vraeght men hoe ick Hoorn van ouds herr heeten moet?
En heet ick anders recht als Hoorn van overvloed? *Cornucopiæ.*

ENCHUYSEN.

Van Enckel' huysen is groot Roomen opgegroeyt,
En ick van enckele: groot Roomen heeft gegloeyt,
En ick ben platt (1) gebrandt: groot Roomen is herboren,
En ick van nieuws herbouwt, bey beter dan te vooren:
Groot Roomen heeft sijn jock den Spagnaerd opgedruckt,
En ick mijn' vrijen hals het Spaensche jock * ontruckt, * 1572.
Noordholland, hebt uw deel in d'eere van uw' Vryheit,
Maer weet dat d'eerste steen van 't groote werck in my leit,
En, quam de heele buert te deinsen tot den val,
Weet dat ick daer toe noyt den laesten leggen sal.

EDAM.

De Dam die 't Zuyderdiep het binnen Y onthiel
Gaf my d'Ydammer naem; dien ick niet langer hiel
Dan tot het vett gerucht van mijn' gewilde Kaesen
De wereld had gevult, en naer mijn aes doen raesen:

Sinte

(1) *Door de Heeren Jan van Arckel ende Vincent van Putten van wegen de Hollanders.*

Digitized by Google

Sints noemden sy 't *Eet-dam* daer soo veel etens groeyt.
Maer dat men mijner melt soo verr het ebt en vloeyt,
Is elders op gevest: hoort, Hollander, de wielen
Van uw' Victori-koets zijn uw' bezeilde kielen;
Dat zijn de mijne meest: Behoort niet meest de danck
Den Raden-maker toe van 's wagens gladden ganck?

MONICKENDAM.

't Zuyd-Ooste Purmer-end besett ick met den Dam
Die van een Monnick-Meer wel eer sijn Doopsel nam.
Meer eertijds, nu niet meer; hoe sien ick uwe baeren
Van baeren (1) ingeslokt? als minder Visschen vaeren
Van die haer meerder zijn. En, vraegh ik 't oock de faem,
'k En leere geen bescheid van d'ouder' baeren naem.
Al vult ghy dan mijn' Schild, staet buyten halve-Paepen,
Om blijven dat ick ben, behoev' ick meer als 't gaepen:
Mijn' Borgers moeten bey Godsdienstigh zijn en koen;
Hun wel-zijn hanght gelijck aen 't Bidden en aen 't doen.

MEDENBLICK.

West-Vriesen, weest getuygh', 'k heb (2) Koningen gevoedt,
West-Vriesche Koningen, de Vooghden van uw goed.
Maer dat ick *mé den blik* van (3) Waerheits helle straelen
Mijn' gulde (4) Toovenaers' ter Hellen sagh doen daelen,
Was meer verheugens waerd, en 't dienen onder God

Veel

(1) *De Monick Meer leght nu met de Zuyder-Zee gemeen.*

(2) *Dirk (Sone van Radbod), Dibbald, Beroald ende andere Koningen van West-Vriesland.*

(3) *Adelgil Sone van Beroald liet Wilfrid het Christel. geloof preken.*

(4) *Medea, die daer plagh aen gebeden te werden in een gulden beeld.*

Digitized by Google

Veel vryer vryigheid dan 't Koninckliek gebod,
Daer Godes niet en was. Noch ſtaen ick verr van ſlaeven,
Maer vryelick ten dienſt die my de Vryheit gaeven;
Al heb ick over langh de gunſtigheit beloont,
En Holland (1) eerſt het pad naer 't Gulden Vlies gethoont.

PURMERENDE.

Hoe oud en ben ick niet, die 't ſelver niet en weet!
Hoe weet ick 't, die ſoo jongh ſoo menigh meeſter ſleet?
Sints (2) Eggers dicke Beurs den jongen Vorſt verbonde,
Die my ter danckbaerheit het hooge huys vergonde.
Maer dubbel was de gonſt, al was ſy 't by gevall,
Van die mijn' wooningen beſloten in een' Wall;
Met werd ick Stad genoemt, met heb ick ſtad gegrepen
In 's Vaderlands bewind; daer ſegh ick onbegrepen
Of, Ja, wanneer 't my luſt, of, als ick weiger, Neen:
Wat ſchaedt mijn' kleinigheit? de grootſt' en zijn maer een.

(1) *De eerſte Schipper naer Guinea was van Medenblik*, 1593.

(2) *Jonkhr. Willem Eggert hadde den jongen Hertogh Willem van Beyeren (in ongenade van ſijn' Vader Hertogh Albert zijnde) door byſtand van gelde ſulcks verplicht, dat hy hem onder andere beloonningen vergunde het Slot te Purmerende te bouwen, daer van hy de eerſte Heere werd.* 1410.

DOR-

Digitized by Google

DORPEN.

AEN IOFFW.

DOROTHEA VAN DORP.

De Dorpen, aller Dorpen DORP,
Die ick den Nijd te vooren worp
Gehooren yeder aen een' Heer,
Behoeder van hun Recht en Eer;
Den meeſten ſchort het aen een' Vrouw',
Gedooght dat ick 'er V aen trouw',
Die, warens' all of elck een' Stadt,
Aen noch ſoo veel' te weinigh hadt.

'S GRAVENHAGE.

Het heele Land in 't klein, de Waege van den Staet,
De Schaeve van de Jeughd, de Schole van de Daed,
Het Dorp, der Dorpen geen, daer yeder Steegh een pad is,
Maer Dorp, der Steden een, daer yeder Straet een Stad is,
De rondom groene Buert, het rondom ſteenen Hout,
Des Boers verwonderingh, al komt hy uyt het woud,
Des Stémans ſteedſch vermaeck, al komt hy uyt de mueren,
Der Vyanden ontſagh, de Vrijſter van de Bueren.
De Werelds leckerny, des Hemels welgevall;
Is 't daer met all geſeght, ſoo ben ick meer dan all.

'S GRAVESANDE.

Al ſwoer ick wat ick was, ick vonde nauw geloof;
Wie t' sGraveſande voer vertrock wel eer te Hoof.
Mijn' Sandvloed heb ick ſints mijn' Sondvloed moeten noemen,
En 's Graven Marmeren in Duynen ſien verdoemen.

Nu

Digitized by Google

Nu zijnder dat ick was. Maer daer de kloot op gaet
Is een bedenckelick punt; Soo is de tijd die ſtaet,
En Nu is nu verby, en Zijn en is maer vlieten,
Herdenkens achter-om het ſtadighſte genieten;
Stelt Was en Is by een, wat ſcheelt den Haegh en ick?
Een' tegenwoordigheit, geen thiende van een' ſnick.

RYSWYCK.

Mijn Rijs en wijckt voor geen, ſoo langh Caſtilien wijckt
Voor *Naſſaus* hooger hand, die 't dagelicks verrijckt.
Men moght my op de ry van mijns gelijcken tellen;
Maer MAURITS is te verr voor ſijns gelijck te ſtellen;
Die luyſter hanght my aen. Men noeme my dan ſtof,
Ick noeme my ſijn Hof, ten minſten ſijnen Hof.
't Viervoetige gebroed, ſijn' lieſſte Hovelingen,
Zijn aen mijn 'borſt geſpeent; waer Spagnen is te dwingen,
Daer worden ſy met Hem ten voorſten uytgeſett,
Verdien ick niet wat loſs in 's Vaderlands ontſett?

LOOSDUYNEN.

Geen *looſer Duyn* dan 't mijn, geen graſelooſer ſtof,
Oock op mijn krachtighſte geen dorrer Nonnen-hof:
Noch lev' ick in den mond van gierig' ondervinders,
Die geen' verwonderingh en ſtellen voor mijn' kinders;
Danck hebb' (*) Griet Floris kind, en 't vinnigh bedel-wijf,
Die heel den Almanack dé krielen uyt haer lijf,
En 't halve jaer na Jan, en 't halv' na Lijs ſagh noemen.
Men magh groot Amſteldam om 't jegenwoordigh roemen,
My viert men om dat was, ſoo doet men Roomen oock;
Dat was een ſchooner Vyer, maer wat verſchilt de roock?

SCHE-

(*) *Vrouw Margariet Dochter ende Erfgenaem van Graef Floris de* IV. *die geſeght wordt* 364 *kinderen s' eener dragt gebaert te hebben.*

Digitized by Google

SCHEVERINGH.

Al waer 't oock Scheperingh, de naem betaemde my;
Soo pas ick op het nett en 't siltige gety.
Ghy weet het, leck'ren Haegh, die ses gevoerde Vissen
Voor dry gedragene vermuylen kont en missen.
Noch is mijn Wagen ruym mijn' Pincken dubbel waerd;
Mijn' Pachters prijsen oock sijn' zeilen byder aerd
Voor d' oude water-konst die 't goud soo verr gaet halen:
't Is waer, noch vim, noch veer en kan hem onderhalen,
Noch Æols hollen aem, noch Titans helle tredt;
Hy loopt het al verby, maer hunluy altijd met.

VALCKENBURGH.

Soo verr vier voeten gaen, vier voeten in 't beslagh,
Vier voeten in den dwangh van Ruyterlick gesagh,
Soo verr men ringht en springht, onthaelt men de geruchten
Van mijn' September-feest en woelende genuchten.
Die mijne Peteren mijn aenstaen had vertelt,
Sy hadden mijnen naem in Paerdenburgh-verspelt.
Gelijck het koren gaet, op, door, en uyt den Mœlen,
Soo treck, soo send ick uyt het meer en minder Vœlen.
Wat dunckt u, Vreemdelingh, van 't wederzijds verstand?
Heel Nederland vult my, en ick heel Nederland.

Einde des derden Boecks.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE BOECK.

DAGH-WERCK.

Observabo me protinus, & quod est utilissimum, DIEM meum recognoscam. Hoc nos pessimos facit, quod nemo vitam suam respicit. Sen. Lib. 12. Ep. 1.

Digitized by Google

Gebreeckt u yet aen 't werck: (het meest gebreeckt'er aen,
Mijn Leser, en ick ben voor halfwegh blijven steken)
Hoe korter Dicht, hoe min misdichtens is begaen;
Hoe meerder uw gebreck, hoe minder mijn' gebreken.

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO SIDERUM,

S T E L L Æ,

ANIMÆ DIMIDIO SUÆ,

DIEM VITÆ,

VITAM DIEI,

OPERIS DIMIDIUM SUI,

ET SUI,

CUM ÆTERNO LUCTU

D.

NON SUUS AUTOR.

Propera vivere, & singulos dies singulas vitas puta. Sen.

Stabilita mens scit, nihil interesse inter diem & seculum. Sen. Ep. 101.

Vnus Dies gradus est vitæ. Id. Ep. 18.

Digitized by Google

VOOR MIJN' UYTLEGGINGH.

Soo daer geen onderscheit en waere tusschen Dicht en (*) *onDicht, mocht men altoos in Dicht, of altoos in onDicht schrijven. Maer het largh gebruyck seght jae, en vele redenen bewysen 't; alle te kennelick, om op nieuws te melden. Nochtans siet men soo ongelijcke dingen hier vermengen, daer verwisselen. Daer zijn Dichters, die selden Dicht baeren: meest onDicht in Rijm, ende het wordt gangbaer;* pro captu lectoris. *Haer lof is; sy spreken klaer, en behoeven geen' tolck. Soo en doen sy: Maer wie soude haer de duysterheit vergeven? haer Dicht is onDicht. Soo en gingh 't met de Oude niet. Haer Dicht was dicht; verre van onDicht; en behoefde wat vertolcks. Wel den genen die sich in de moeyte gesteken hebben. Sonder haer, de soetste wijsheit van eertijds waer ons onkundige vruchteloos. Maer de Tolcken hebben hier en daer de weldaed vergalt: Sy hebben den Dichteren menighmael toegedicht 't gene haer noyt in den sin en quam. Den weinigen die noch heden d' oude nae dichten, heb ick 't selve ongeval sien over komen; en 't heeft my schouw van alle schaduwen gemaeckt: my, die d' oude als een' scheeve schaduwe volge, en nochtans volge. Soo ben ick mijn eigen Tolck geworden. Neemt het wel of qualick, Leser; Leest my, of laet my ongelesen: Mijn recht is, gelesen te werden soo het my lust. quamend'er oock vreemde handen over, wat gedaente kregen schaduwen van schaduwen?*

DAGH.

(*) Prosa.

Digitized by Google

DAGH-WERCK.

Sterre, die my in de Sterren
Menigh onty doet verwerren,
Keurigh, of my een' van all'
Als mijn' eigen Sterr gevall':
Sterre, die veel Sterren aen sien,
Als de Keersen by de Maen sien,
Als de Maen (in mijn gesicht)
By de macht van 't Moeder-licht:
Sterre, mergh van all' mijn' vreughden,
Die my eens met, Ja, verheughden,
Noyt bedroeven sult met, Neen,
Tegen 't ja-woord van de Re'en:
Sterre, regel van mijn' reden,
Al van doe my mijn' gebeden
Voor uw' reden stelden veil:
Sterr', alleen en al mijn heil:
Nu 't den Hemel soo gepast heeft,
Dat mijn' ziel aen d'uwe vast leeft.
Dat Ick Ghy, en t'eener tijd,
Ghy tot Ick geworden zijt;
Nu wy maer van naem en schillen,
Nu mijn' lusten zijn uw' willen,

Digitized by Google

All uw willen all mijn luſt,
Yeders vreede elkanders ruſt;
Luyſtert nae de overſlagen
Die mijn' ziele, langh gedragen,
Nu voldragen, barens-ree,
Als een' droppel in uw' Zee
Van beſcheidenheit wil ſchencken,
En uw krachtiger bedencken
Haelen over 't kinder-kraem
Daer ſy geern te bedd' af quaem.
't Kint ſal ERNST VAN VOOR-RAED heeten:
Helpt my door den arbeit ſweeten,
Daer Ghy Ick zijt, en Ick Ghy,
Moet de Moeder heeten, Wy.
Soo en vrees ick voor uw' ſtraf niet,
Of ick hier te ſchielick af liet,
Daer te lange lagh en ſpon
Over wat ick eens begon;
Of my hier mijn' hand ontholde,
Om een Rijm die ronder ſolde
Dan de Reden; of ick daer
Wrangh, of hier te lecker waer.
't Is uw hert dat in mijn' ad'ren
Deſe krachten helpt vergad'ren,
't Is het mijn dat in u ſchuylt;
Ziel is tegen Ziel geruylt:
Staet u niet in aller feilen
Wederhelft met my te deilen?
Of wat feilen kander zijn
Dat of 't uwe zij of 't mijn?
Luyſtert dan; en hoort ghy dolen,
Denckt, dat was ons bey verholen;
Soo u yet om 't herte lacht,
Seght, ſoo hadd' ick 't oock gedacht.
Hoe wy deſe kleine wereld,
Die ghy, Sterr, alleen beperelt,

Die

Digitized by Google

Die ick, ver van uws gelijck,
Ick, en ick alleen, beslijck,
Des', om nauwer te beschrijven,
Bed-gemeente van twee lijven,
Van twee lieven, segh ick best,
Tortelen van eener nest,
Tamelickst bestieren sullen,
En met vreughd op vreughd vervullen,
Heb ick, hebben ick en ghy
Dus beregelt, seggen wy.
God, de God die ons gepaert heeft,
God de Soon dien hy gebaert heeft,
God de Geest, met-all, met een,
God allom, altijd, alleen,
Sal de Vader-Meester wesen
Die wy vriendlick sullen vreesen:
En ons eerste onderwint
Daer de wijsheit af begint.
's Morgens, eer wy 't licht ontmoeten,
Sullen wy die Godheit groeten,
's Morgens, eer de dagh ontwaeckt,
En de Son de Sterren staeckt.
Sulcken ure koos de Koningh,
Die sijn' nachten aen 't getoon hingh.
Daer af 't heilige geluyd
Noch in onse ooren tuytt:
Een van beider nucht're monden
Sal de schuld van beider Sonden
Voeren voor 't genadigh recht,
Daer geen' boeren tongh te slecht,
Daer geen dubbel hert te dicht is;
Daer het saligh tegen-wicht is
Onser schael, die altijd helt,
God met God te vre'en gestelt.
't Zaligh oj sicht onser wegen
Sullen wy hem toe bewegen,

Digitized by Google

Hem, beweeghlick met een woord
Dat men maer in 't hert en hoort.
Heer, bejegent ons' gebreken,
Sult ghy, Sterr, of sal ick spreken,
Leert ons eischen wat ons dient:
Geeft en neemt voor 't onverdient,
Voor 't onendelick ontfarmen
Ons altoos onnutt', ons armen,
Ons ondanckbaren gegunt,
Onser herten beste munt.
Danckbaerheit in woorden, wercken,
In gedachten te bemercken,
Stichtelick voor 's naesten oogh,
Heilighlick voor 't dijn' om hoogh.
Deckt het misdoen onser dagen
Met het voldoen en voldragen
Van hem Mensch, en van hem God,
Hem 't voll-op van dijn Gebod.
Hoedt ons, daer wy heden leggen,
Daer wy swijgen, daer wy seggen,
Daer wy wandelen of staen,
Met ons selven overla'en:
Laet ons over ons niet storten,
Heet ons uwe Eng'len schorten;
Doet ons willen wat ghy heet,
Die ghy onsen onwill weet
En altijd genegen herten
Om dijn' lijdsaemheit te terten,
En altijd gebeten bloed
Tegen wat ghy heet en doet.
Zegent Ziel en zegent Leden;
Doet se beid haer pond besteden
Dy ter eeren, dy alleen,
Eigenaer van Ziel en le'en.
Moet het huys van dese sinnen
Nu een' huyveringh van binnen,

Nu

Digitized by Google

Nu een' ſtoot van buiten aen,
Nu een dobbel quaed begaen;
Slaet geneſelicke ſlagen,
Die wy dan, en dan maer, dragen,
Dat ons naer den ſueren dagh
't Soete weer te ſchooner lach'.
  Overwicht van noodlicheden,
Dobbel-op het brood van heden
Heeft alreeds dijn' milde hand
In ons' ackeren geplant;
Lijdt niet datter onſe Zielen
Haere tochten in vernielen,
En verſmooren daer het vier
Dat veel hooger hoort als hier;
  Leert ons 't leen als leen beſitten,
En in tijds de herten ſplitten,
Daer af 't minſte weder-deel
Aen de tijdlickheit verheel';
T' allen ſtonden even vaerdigh,
Om den ballaſt van dit Aerdigh
Uyt te werpen in ſijn' Zee,
En ſoo, kommerloos, de ree,
Ja de ſteile rotz beklimmen,
Daer de Werelds looſe ſchimmen
In het prachtigh niet-met-all
Onder ons verdwijnen ſal.
  Staet 'er in dijn heiligh voorſien,
Daer dijn' oogen langhs het ſpoor ſien
Van der dingen eeuwigh wiel,
Dat dy eens voor all beviel,
Staet 'er dat uyt dit verſaemen
Onſer naemen erfgenaemen
Spruyten moeten, een oft meer,
't Zij dan, Heere, dy ter eer,
Dy ten dienſte; Laet ſe dijn' zijn
Eer ſe door de Moeders pijn zijn,

Digitized by Google

Laet se dijn' zijn tot de uer
Als de geesten uyt de huer
Van de leden sullen scheiden,
En dijn' tweede komst verbeiden,
Met verlangen naer den dagh
Daer 't Geloof maer tegen magh.
Werpt een ernstigh medelijden
Over 't onweer onser tijden,
Over 't ijselick gewip
Van dijn tuymelende Schip.
Buyten lijdt het van de baeren,
Die het nu te nauw benaeren,
En van alle sijden slaen;
Binnen heeft het noyt gedaen
Met het heelen van de spleten
Die der nijd en spijt in reten:
Slaept niet, zijt niet langer doof
Onder ons van klein geloof.
Stier de Stierluy van dat Schip, en
Sluyt haer' herten op haer' lippen;
Lijdt geen Babel in haer werck,
Dien het dack-dicht van dijn' kerck
Met den binnen-bouw betrouwt is:
Laet de leugen, die soo oud is
Datse kindsch geworden schijnt
En al groeyende verdwijnt,
Groeyende voor haer verdwijnen,
Die ghy eens hebt willen mijnen
Tot den huys-dienst, en niet meer,
Van dijn' erfenissen, Heer.
Oh, gelijck haer heiligh Herder,
Tot den huys-dienst, en niet verder,
Laetse sich verledigen:
Maer, voor 't best verdedigen,
Leertse leven soo sy leeren,
En met weldoen wel bekeeren;

Seg-

Digitized by Google

Seggen heeft geen seggens macht,
Daer 't de Segger eerst veracht;
Voordoen is geweld van reden,
Die het keyen hert kan kneden,
En dijn vleesch-geworden woord
Werd gesien gelijck gehoort.
Staet de voorste van de Vorsten
Die de voorste wagen dorsten
Haer en 't haer in dijn gevecht:
Treedt niet in het scherpste recht
Over 't menigh overtreden
Van haer' weelderige leden,
Van haer' Zielen in de weeld
Ongevoelick over-eelt.
Hooge helle slibber-wegen
Hebben sy te deel gekregen;
Meest haer leven is soo gladd
Datter oogh noch voet op vatt;
Laet de haer voor struyck'lingh boeten,
Min als and're minder voeten,
Die door oneenparighe'en
Van vermaeck, van swarighe'en,
Van gedeckte en bloote leden,
Slepen ja, maer vaster treden.
Frederick, dijn eigen Held,
Tegen 't stijgende geweld
Van 't steegh Oostenrijck gestegen,
Frederick, 't mergh van den zegen
Dien ghy noch de kleine rest
Dijner Kudde gunt op 't lest,
Frederick, doe staegh bedyen,
En beminnen, en benyen,
In sijn vriendelick gesagh:
Raed, of aen-, of wapenslagh
Feile noyt van sijn bestellen:
Laetse 't voor den slagh ontgellen,

Digitized by Google

Die daer mog'lick hand en moed
Scherpen op ſijn edel bloed.
Dondert noyt op onſe dagen
Met den ſchrick van ſulcke ſlagen:
Liever maeck de booſe gram
Met meer ſtruycken van den ſtam
Dan 't haer luſte te verdelgen;
Voor-raed, Heer, van ſulcke telgen
Eiſchen wy dijn' milde hand,
Die de vrijheit hier geplant
En de ſlaverny gevelt heeft.
O, die d' oogen en 't geweld geeft,
Oogen geeft by dit geweld:
Oogen eens ter wacht geſtelt,
En die all' ſien ſoo der veel' ſien:
Hoedt dijn erve voor haer ſcheel ſien,
Daer de misſlagh af ontſtact,
En 't mistrouwen, erger quaed.
Laet dijn' eer ons eenigh wit zijn,
Die in 't koſtelick beſit zijn
Van dijn' waerheit, ſchier allom
Uytgeluydt met pijp en trom:
Schuyltſe noch in 't onkruyd elders,
In de rotſen, in de kelders,
d' Oude herbergh van haer' jeughd,
Doet dijn' Engelen de vreughd
Datſe 't onkruyd onderdrucke,
En haer' taeye rijſen rucke
Over 't heidenſch wangewas
Daerſe noyt geplant en was.
Buckt genadigh over 't knielen,
Daer de knyen en de Zielen
Buygen eenerhanden bocht;
Heer, ghy hebtſe eerſt geſocht
Die dy hebben leeren ſoecken;
Soecktſe noch, daer d' een in doecken

D'een

Digitized by Google

D'een in ysers, d' een in bloed,
D'een in armoed light en wroet,
Ander' onder all' versmooren,
En met open ooren hooren
Naer de trage scheidens uer,
Die den naesmaeck van dit suer
Drencken sal in stadigh bly-zijn,
Door het hoofd-voor-hoofdse by-zijn
En het eeuwige gesicht
Van dijn onbegrepen licht.
Hemelsch Vader, dijns naems eere
Zij geheilight meer en meere;
Naerdere dijn eeuwigh rijck;
Gelde dijn gebod, gelijck
Boven, soo allom beneden;
Dagelicks voedt onse leden;
Houdt ons onser schulden vry;
Soo wy willen wien het zij;
Laet ons verre van 't gequel zijn
Des benijders van ons wel zijn;
Want het hemelsche beleid
Hoort dy in der eeuwigheit.
Soo bedachtelick ontslapen,
Soo versien van 't heiligh wapen,
Tegens Wereld, Hell en ons,
Sterre, sullen wy den dons
Onbekommerlick ontstijgen,
En gesonde lenden rijgen
In haer noodigh ongemack,
't Linnen, 't wollen, 't zijden pack,
Maer op 't kostelick vermallen
Sal ons' weelde noyt vervallen:
Tamelick verdeck van lijf,
Soo 't vermanne noch verwyv',
Sal de vracht zijn onser leden;
En, gekoppelt aen de reden,

Digitized by Google

Sullen wy den Franſchen dwangh,
Niet, als ander', in 't gedrangh,
Maer, als andere, van verre
Volgen voor een' valſche Sterre,
Die den Reiſer, moe geroert,
Voert, en noyt ten einde voert.
't Oude ſtaet ons niet te ruylen
Tegen 't nieuwe, ſonder pruylen
Over 't ſtadige berouw
Van de werelds laetſte vouw.
Laet het nieuwe door-gejouwt zijn,
Laet het oude ſoo veroudt zijn
Dat het op het jouwen ſtae,
En by 't nieuw in masker gae,
Eer wy 't nieuw voor 't oude kieſen,
En ons in den drangh verlieſen
Die de reden, metter tijd
t' Enden adem, overrijdt.
Futſelingh van lint en knoopen
Op het ſpoedelickſt ontloopen,
Sal ick 't oor verlegen gaen
Over 't ſtadigh af en aen
Van begeerers, van beklagers,
Van verdedigers, van vragers,
Die op 's Vorſten goedigheit
Door my hebben toe geleit.
Grooten ſal ick eere bieden,
Even oft ſy my gebiedden;
Mindere, even oft ick haer
Broederlick verbonden waer;
Armen, onderdruckten, weeſen,
Met noch vriendelicker weſen
Uyt de wanhoop op doen ſtaen;
Niemand helpen aen een traen
Door verbyſterige woorden,
Die d' onnooſele vermoorden.

Digitized by Google

De behoeftige verflaen
En ten tweeden doen vergaen.
Kan 't niet even rond gedyen,
Troofteloofen te verblyen,
Hopeloofen by der hand
't Lijf te bergen op het land,
'k Sal mijn eigen hert ontfchulden,
En de weigeringh vergulden
Met een vriendelicker, neen,
Dan het, jae, te werden feheen.
Magh ick aen 't geluck niet deelen
Van d' ellendige te heelen;
'k Sal haer thoonen, dwers door my,
Wat ick in haer lijden ly.
Aengetogen fwarigheden
Werden flucks-gewijs geleden,
En gedragen, als een lijck,
Van veel' fchouderen gelijck:
't Scheelt een merckelick pond quellinghs,
Weinigh merckelick ontftellinghs
Van een ongeveinft gelaet,
Daer 't medoogen achter flaet.
Endtelick, op 't hooger dagen,
Van belegeringh ontflagen,
Sal ick 't wagen in 't gedrangh,
Van het ydel uren-langh,
Dat men in de hooffche mueren
Overduldigh uyt moet dueren,
In een hoeckjen van fluweel,
Van geweven goud in geel,
Van Chronijcken aen de wanden,
Wanden, die met zijde panden
Bergen Spinneweb en ftof,
't Evenbeeld van 't dubbel Hof.
Maer de plichten mijner neeringh
Sullen my tot door de fweeringh,

Digitized by Google

Door 't beliegen, door 't beklap,
Door 't bedriegen, door 't betrap,
Door 't beſtrijcken, door 't beſtreelen,
Door 't bequijlen, door 't bequeelen
Voeren in den dichten hoeck,
Daer mijn Vorſt in 't groote Boeck
Van 't beleid van ſeven Landen
Met geſtadigh' oogh en handen,
Overladen, onvermoedt,
Tegen meer als Spagnen wroet:
Daer de ruſt die wy beſlapen,
In de vormen werdt geſchapen;
Daer men d' onruſt leven geeft
Daer 't voorby de Son afbeeft;
Daer de Wereld werdt gewogen;
Daer het ſincken en 't verhoogen
Van gebuer, vriend, vyands ſtaet
Stadigh in de ſchaelen ſtaet;
Daer men Grol in 't witt beſette,
Eerme'r lood of ſtael op wette;
Daer men 't Weſeltjen beſprongh,
Jaeren vroeger dan men 't vongh;
Daer men viſchten in Matanças
Eerder viſch, of nett, of kans was,
Daer men 't Vuchter end ontſtack
En met Grobbendonck verſprack
Eer ſich 't Vuchter end verhoedde,
Eer oyt Grobbendonck vermoedde
Dat hem noch Oragnen bloed
Dreighden in den trotſen vloed
Die ſijn' ongemaeckte muren
Tweemael Mauritz uyt dé duren.
Eenmael Frederick verliet
Voor 't gelück van ſijn gebied.
Binnen ſal men my de woorden
Die men buyten van my hoorden

Mel-

Digitized by Google

Melden hooren, hem te baet
Die sich t' mijner trouw verlaet;
Verre zij het liftigh dencken
Hoe behendelick te krencken,
Hoe bedecktelick te slaen,
Met het averechts vermaen
Van een' omgewrongen reden,
Tegen toesegh en gebeden,
Tegen hoop, gegeven hoop,
Van een hopeloos beloop.
Die my trouw eischt, false vinden,
En my aen mijn woord verbinden;
't Ja geseght, en 't neen gedaen
Sal maer aen 't vermogen staen.
Die my aen de uytkomst meten,
Zijn in 't redenloos geseten;
't Willen gaet naer 't my gevil,
't Konnen hanght aen hooger will.
Valt de kans ter slincker zijde,
Noch al blijv ick diese mijdde,
En begae noch ban noch boet,
Voor 't misdyen mijner moet.
Valtse daerse mijn bestier dreef,
Laet het nemen of ick 't vyer vreef
Uyt de vyer-key, die my maer
't Vrijven kost, en voor of naer
Van een' ander hand gevreven
Mogelick meer voncks sou geven.
Over-danck noch overloon,
Zijn geen' peerlen aen de Kroon
Die der vromen hert moet kroonen.
'k Sal de arme hand verschoonen,
'k Sal de rijcke doen verstaen,
Dat ick min om loon begaen
Dan om danck ben: min om 't dancken,
Min om 't sreelige bejancken;

Van

Van een' halver-mijne gaev,
Dan om 't innerlicke gaef
Van der Zielen wel geſteltheit
Die haer ſelven in 't gewelt heit,
Die de weldaed om het, wel,
Sonder ander wit, beſtell'.
Wie den Vorſten, groote Slaven,
Deel eiſcht in haer' minſte gaven,
Slaet de zeiſſen in haer gras,
Ja in 't redelickſt gewas
Daer ſy 't ploegen om beſweeten,
Van oock Gods-gelijck te heeten,
In 't verdeelen van de macht
Daerom haer te deel gebracht.
In 't vertieren van die panden
Dienen mogelick mijn' handen
Voor een Teems of voor een Treeft:
Maer wat geeft hy die ſoo geeft?
Wat verdient hy by het geven,
Die, tot Teems of Treeft verheven,
Hoe hy 't, wel, of qualick, meent,
't Geven maer de hand en leent?
Werd ick dieper in gewrongen,
En mijn onderwind beſprongen
Met een onvoorſiens bevel
Van gewichtiger beſtell;
'k Salder trouw en vlijt aen hangen:
Noyt verdrieten noch verlangen
Proeven laten die my laſt:
Maer bedrogen en verraſt
Sal hy ſijn bevel ſien keeren,
En ſijn' hand te hulp begeeren,
Die 't verſegelende ſal
Hechten aen ſijn welgevall.
Waer den omtreck van dien vinger
Sporen laet van ſijn geſlinger,

Werdt

Digitized by Google

Werdt de mijne van 't gewicht
Van de rekenschap verlicht:
Niemand eische my de reden
Van bevelen of gebeden
Die des Vorsten hoofd gebaert,
't Mijne voor hem heeft bewaert,
Voor hem, op sijn welbehagen,
Oor of ooge voor gedragen.
Soeckt ghy 't grondighste beschcid?
Daer is borge voor 't beleid:
Die 't beleidde sal 't beleggen,
En 't weerleggen wederseggen,
En verdedigen 't gevall
Daer 't den oorbaer eischen sal.
Ick voldoe by deughd van doosen,
Graegh in 't laden, traegh in 't loosen,
Dicht van duygen, licht van dracht,
Voor de vreemdelingen naeht,
Middagh voor des Meesters oogen;
Daer toe reck ick mijn vermogen,
En voldoe my, en voldoe
Eer en eed ten bodem toe.
Soo bevracht, soo somtijds ledigh,
En van buyten even vredigh,
't Zij dan ledigh of bevracht;
Noch verlegen om de vracht,
Noch verlegen met de ladingh;
Tusschen 't walgen en de gadingh;
Sonder fronssen, sonder lach,
Sonder wenschen dat men 't sagh,
Sonder vreesen dat men 't mercke,
Hoe ick ledigh gae of wereke,
Hoe ick in den Acker sweet,
Hoe ick van geen ploegh en weet;
Noch ontstuym, noch honds, noch haerigh,
Maer gemoodigh, maer eenpaerigh,

Maer

Digitized by Google

Maer eenparigh, Sterr', als ghy,
Met u, meer en minder bly,
Sal ick voor uw oogh verſchijnen,
En mijn' ſorgen doen verdwijnen
Tuſſchen ſtraet en ſtoep en poort:
Daer ſal een voor een vermoort
Tot den naeſten uytgangh ſmachten,
Om mijn hoofd we'er op te wachten,
Met als 't onder zeil, op ſtraet,
Wederom te Zeewaert gaet.
Stilte ſoeck ick in mijn' haven,
Moed' van ſlingeren en ſlaven
Over 't Hollandſch dieper holl:
Stilte kan ick, als een toll
Dien de kinderen begaepen
En al draeyende doen ſlaepen,
Veinſen, en genieten me',
Met de ſinnen uyt der Zee
Noch vol duyſelinghs gebleven;
Even als de beenen leven,
Beenen die van gaen vermoedt
Tintelen van giſtigh bloed.
Loop ick over van geruchten,
Die ick melden met genuchten,
Die ghy ſonder afſien meught
Mengen onder ander vreughd;
'k Sal u 's werelds meeſte maeren,
Binnens muers doen wedervaeren,
Soo men door 't gelaſen gat
't Leven van de dingen vatt,
Die ſich op het heetſte dagen
Buytelende binnen dragen.
Buytelende; Sterre, merckt;
Dat 's gelijck de logen werckt
Op de nieuw-geboren Waerheit,
Nieuw geboren in de klaerheit

Van

Digitized by Google

Van des middaghs hoogen dagh.
Diese soo ten teersten sagh,
Sou'se van geen vuyl verdencken:
Maer, wie kan soo schielick wencken,
Als het, neen, voor, ja, verschijnt,
Als het, ja, tot, neen, verdwijnt?
Gaet, geleerde werelds pennen,
Die dat buytelende rennen
Van der dingen *ja* en *neen*,
Dusend jaren achter een
In de vlucht bestaet te vatten,
En verkoopen nu voor schatten
Van een ongeschendde Waer,
't Geen ten eersten met een, Maer,
Schier als met een Mael, geboren,
't Waere wesen had verloren
Tusschen 't kraem-bed en de wiegh,
En, geswachtelt in 't bedriegh,
En, gebakert in de leugen,
Noyt en heeft begost te deugen,
Staegh verergert is, en staegh
Is wat yeder meest behaegh'.
Hoe moet nu de waerheit hincken,
Die soo jongh begon te pincken?
Kaes verrott, en werdt gemint:
Maer wat quaed verrott en wint?
U en sal men niet berichten
Dan met waeren van gewicht en
Maeren van getoetste trouw:
Lijdt ghy dat het nieuw verouw',
't Sal u langer niet berouwen
Dan de Pap en doet in 't kouwen,
Pap, die tusschen tongh en tand
Maer den haestigen en brandt.
In 't geheimst van mijn geweten,
Dat mijn' ad'ren niet en weten,

Daer

Digitized by Google

Daer mijn hert aen mijn gemoed
Schaerſche rekeningh af doet,
Dat my van de hand betrouwt is,
Daer mijn' rechter aen getrouwt is,
Met geen' ernſteloofer trouw,
Sterre, dan ick U en houw,
In dat mergh van mijn onthouden
Sal ick u geen deel onthouden:
Noch ghy 's eiſchen in wat my
Verre min als eigen zij:
Uw' beſcheidenheit ſal weeren
Mijn ontſegg, en uw begeeren
Op het ongemeen Gemeen;
En my 't onbeſoetelt leen
Met den Maeghdom lev'ren laten
Aen de ſinnen die 't beſaten
Eer het my te leene viel.
Liever dan mijn' ſotte Ziel
Van die misdracht ſou bevallen,
Van haer aenſien te vermallen
Om een nieuwtjen min of meer;
Sal uw' reden ſich ter weer
Tegen mijn beſwijcken ſpannen,
En uw' eigen luſt vermannen,
En onthouden my 't berouw
Van om 't jocks verraden trouw.
Laet s' haer aen die doornen ſchenden,
Die haer' ſinnen ſpelen ſenden,
In de wilde ſtraetſche maer,
By gebreck van 't Straetſche Waer;
Die haer huys, in plaets van lampen,
Voederen met ſulcke dampen,
En de waerheit by gevall
Sticken onder niet met all:
Laets' haer' ſlechte bedd-gemaelen
Koeſteren met ſulck verhaelen

Digitized by Google

By gebreck van noodlickheit
Over haev' en huys-beleit.
Haev' en huys-beleit met eeren,
Vroom gewin, verhaelbaer teeren,
Besigheit van binnens deurs
Sal ons buyten soo veel keurs
Van uytheemsch, van inheemsch praeten
Luys en leeghs niet soecken laeten.
Binnens deurs sal uw gelaet
't Voorslagh zijn van ons gepraet:
Staet het als uw'-minder straelen,
Sterre, die den nacht in haelen,
Staet het als een' Sterr in 't hol
Van een' wolck: die, vuyl en voll
Van geraede Somer-plassen,
Om den hoy-boer te verrassen,
't Lieve licht sijn tintel staeckt; —
Staet het soo de-Son ontwaeckt,
Eer sy van haer' nuchter' oogen
Al het nacht-goed hebb' getogen,
En noch in de slaep-muts steeckt
Die sy selver maeckt en breeckt: —
'k Salder mijn gesegh nae setten,
En beslaen my in de wetten
Die de reden en 't bescheid
Heeft gestelt op uw beleid.
'k Sal my ernstigh doen verklaeren
Van 't onlustigh wedervaeren,
Van het overkomen leed
Dat mijn' Sterre verComeet.
't Overkomen leed sal mijn zijn,
'k Sal ten halven van de pijn zijn
Met ick 't van de Waerheit zij.
Met de wederhelft daer by
Sal ick mijn geduld bevrachten,
En het uw met reden trachten,

Met

Met die reden, Sterre, die,
Die ick altijd by u ſte,
Met die reden ſien te lichten,
Even als men pack van wicht en
Swarigheit van over Zee
Platte bod'men op de Ree
Siet ontfangen uyt de ronde,
Door gemackelicken vonde,
Wel gewogen, wel geſtelt,
Sonder openbaer geweld.
Maer bevind ick 't pack ſoo tilbaer,
Dat het, ſoo 't mijn' Sterres will waer,
By haer' eigen Redens macht
Of vermijdt waer of verkracht:
'k Sal het leed een' leer ontleenen,
En beſpreken 't haeſtigh ſteenen
Met een minnelick verwijt;
En verwijten u den tijd
Doe noch ghy noch ick en waren;
Doe het Vaderland in 't baeren
Van de Vrijheit lagh en kreet:
Doe men ſich de ſchand verweet
Van een onverhoedſche ſuchten,
Van een' traen gevloeyt in 't vluchten,
Van een ſuer geſicht in 't vier,
Aen de pley, in 't ſmooren ſchier.
Doe men, trots de beter' eeuwen,
Sagh in-mans-gekleedde Leeuwen,
Vrouwen vond als heele mans,
En in allen weerſpoed kans.
Sulcker Stammen zijn wy ſpruiten,
Sal ick ſeggen, en beſluyten,
Sou ſoo wel geboren tack
Buygen onder 't minſte pack?
Staet mijn' Sterre niet in 't hooge,
Siet haer onbetimmert Ooge

Over

Digitized by Google

Over heen de welvaert niet,
Watter wolcken van verdriet
Byder kimme rijsen mochten?
O, God suyvere de locht, en
Weere 't weer van ongenae;
Maer, om 't ongewiss hier-nae,
Laet ons sucht en traen-sucht spaeren
Tegen meer gewelds van baeren
(Lange legg' het wegh en wijt)
Dat men redelick bekrijt?
Staen uw' Sterren, Sterr, als Sterren
Die haer oogh in punten sperren
En betintelen schoon weer;
Huyden eerst, en morgen weer;
D'eerste locht van ongenucht en
Sal men in mijn oogh niet luchten:
Sondeloose vreughd om vreughd,
Kind en Moeder van de Deughd,
Sal ick wissselen en ruylen:
Uyt de wegh ontijdigh pruylen!
't Leven is soo korten span,
't Slaepen steelter soo veel van,
Kleedingh, reedingh alle morgen,
Straetsche, Staetsche, Steedsche sorgen,
Elck ontsnijdt het sulcken sné,
Dat sy 't van de vier op twee,
Van de twee op een verengen:
Maer 't genoegen kan 't verlengen,
Tweemael is, die wel gesint
Aller zijds genoegen vindt.
Vinden sal ick 't sonder soecken,
Soo diep sien ick in de boecken;
In 't gekoppelde bestier
Van der dingen verr-van-hier,
Socht ick 't, 't waer soo haest verloren
Als gevonden of geboren;

Vind

Digitized by Google

Vind ick 't, Sterr, of vindt het ghy,
Die niet Ick en zijt, maer Wy,
't Sal voor eens gevonden blijven,
En gemackelick beklijven
Als het entjen aen den tack,
Als aen één gesmolten lack.
Sulcke sal de tweesspraeck wesen,
Stilleswijgend', van ons wesen,
Sprekende, van beider mond;
Still of niet, van yeders grond;
Still en sprekend' onder 't maelen
Onser dagelicksscher Maelen;
Over Suycker, over Wijn,
Sal 't de beste Sauce zijn.
Dagelicksche mael-getijden,
Onder uw gemenght verblijden
Sal 't verblijden van den smaeck
't Slechtste zijn daer ick naer haeck.
'k Heb geen' Tongh te deel gekregen
Die sich van gemeenen zegen
Fier en weelderigh ontstell':
Suer en bitter scheidt sy wel,
Sout en Honich kan sy keuren,
Maer geheimenis van geuren,
Die men maer de walgh en biedt,
Is van haer bekreuningh niet:
't Gulsige van 't oude Roomen,
't Viese van het nieuw sijn' droomen
Tusschen vrucht van Zee en Land
Schudd en schutt ick van den tand.
Belght u niet, gepluymde Borgers,
Sorgeloose kost-versorgers,
Kleine speel-luy van de locht,
Dood en levend soet gedrocht,
Onder dack en in de lommer;
Noyt en was 't van mijn bekommer

Welck

Digitized by Google

Welck uw malschste jaer-gety,
Waer uw leckerst kerven zij.
Magh ick 't roemen sonder schaemen,
Noch van aensien noch by naemen
Houd ick uwer veel bekent.
Maer mijn vreughd is sonder end;
Kennis dwinght genught in paelen;
Die en zijnder geen' in 't dwaelen;
Wat ick miss in mijn onthoud
Vind ick altijd nieuw in 't Hout.
't Lecker scheel van hoofd en wagen,
Visch gevoert en visch gedragen,
Sluys en Schevelinger vangh
Schick ick van gelijck verlangh;
'k Heb mijn' onbehaerde kaecken
Verr en by door alle smaecken
Tamelick te weick gehadt:
'k Weet hoe Vorsten uyt haer' Schatt',
Krijghs-bevelers in haer' Tenten,
Heeren uyt haer' hooge renten,
Heertjens uyt haer Land-gewas,
Handel-drijvers uyt haer' Kas,
Borgers uyt haer koel versloken
Maegh en tongh en tand bekoken.
Wederzijds van 't witt geberght
Dat der Sterren steilte terght,
Daer de Rhijn en Pô uyt hangen
Als twee tuyten by de wangen,
Heb ick suer en soet en vett,
Na des eenen wilde wett,
Na des and'ren viese kiesen
Sijn' gedaente sien verliesen,
En in masker over mael
Wandelen soo menigh mael:
'k Heb mijn schotel sien bekruysen
In de magere combuysen,

Digitized by Google

In een' kaetsball van de Zee,
Hier op reis, en daer op Ree:
  Maer ick vraegh allom mijn' waerden,
Of ick oyt te deun vergaerden
Aen de vriendſchap van den kock,
Om een aengenamer brock
Dan ick elders kon verdouwen;
Of my yemand heeft ſien ſchouwen
Tafels daer de deughd aen ſat
Om 't geringe datm'er at.
  Sterre, ſtelt my uyt uw' ſorgen,
Suſt niet over nu en morgen,
Wat ghy mijn' verweenden tand
Bieden ſult van Zee of Land.
Om niet veel gerechts te tellen,
Voedſel eiſch ick uw beſtellen;
Voedſel ſoo, dat bors en maegh
Onbeklaegelick verdraegh';
Voedſel daer ghy ſonder ſchroomen
My en yemand op ſiet komen,
Yemand die ons dagh'licks deel,
Noch verhonger' noch verveel'.
  Will verbintenis of reden
Dat men nu en dan de ſchreden
Van gebreck en van gebruyck
Met den beck en met den buyck,
Met de vrienden overſchrijde,
Sett ſoo langh gebreck ter zijde,
En gebruyck ten naeſten dagh:
  Gaet de werelt ſoo ſy plagh,
Vriendſchap will ſomwijl eens ſwemmen,
En veranderen van hem, en
Spoelen al de vuyltjens uyt
Dicd'er veel van ſwijgen ſpruyt,
Veel van ſeggen, veel van vragen,
Veel van onverantwoordt klagen,

Veel

Digitized by Google

Veel van ongunſt ſonder grond,
Tuſſchen hert en oogh en mond,
Die te langh van een gewennen,
En den anderen ontkennen.
Naeſte bloed (laet vreemden gaen,)
Treckt ſich ſulcke ſmetten aen,
En daer groeyt iet tuſſchen magen
Dat geen' redenen en dragen,
Daer af d'oorſaeck in de lucht,
Als een ſtall-licht ſtaet en vlucht.
Witſte vriendſchap, witſte laken
Siet men lichtſt aen plecken raken;
En de plecken belgen meeſt
Daer noyt vuyl en is geweeſt.
Maer die plecken, en dat vuyl, en,
In een woord, de pleck van pruylen
Kan verdwijnen in een glas
Of ſy noyt geweeſt en was.
Roomen heeft men doen gevoelen
Watter uyt dat vrolick ſpoelen
Blancke vrundlickheits ontſtaet:
Dat een ongeborden Staet
Van verſchrickte Batavieren
Tegen 't dier als ſeven dieren
En all 't overberghs geweld
Sijn' eenſinnigheit geſtelt,
Hebb' geſtelt met ſulck bedyen
Dat gemeene tyranny, en
Allom ingevoert gebied
Eerſt op ons ſijn' hoornen ſtiet,
Stiet ſijn' hoornen, jae, en deinsde
Op een langh en ongeveinſde
Wederzijds geverghde Vré.
't Was een dichte dronck of twee,
Die het Heſſen bloed verplichte,
En den ſteen in Holland ſtichte

Digitized by Google

Daer de Batavier op stond
Broe'r en vriend van 't Roomsch verbond.
Vryheit, die wy noch beleven,
Die ons noyt en wilt begeven
't Liep oock op uw kindermael
Lustigh over kop en schael,
En wat knoopt' uw' Peters handen?
Klaere Rijnsche wijngaerd banden.
Noch en mist het Spagnen noyt
Daer de Ketter bidt of poyt,
Daer de Geusen in haer vasten
Hong'rig naer den Hemel tasten,
Of een algemeen gelagh
Teeren in den droeven dagh.
't Gaet als daer de bleecke straelen
't Ziltigh nat de Zee onthaelen;
't Opgesogen komt wel weer,
Maer de buyen brengen 't neer.
Hevigheit, in 't bits en 't goede,
Overvloed van vollen moede
Volght het vochtige gewagh
Van een vriendelick gelagh:
En den oorbaer eischt die buyen,
Hier om 't stillen, daer om 't ruyen;
Veeltijds isser witt of wat
Voor een' Saus van druyven-natt.
Maer wy sullen Ziel en Magen
Vrijen van gedichte vlagen
Van gelagen dagh op dagh;
Wied'er tegen will of magh,
Sterre, my en sal 't niet lusten:
Vrolickheden sonder rusten
Werden onlust in den hoop:
En ick walge voor den stoop,
En geperste druyven schouw ick;
En de keurlickste verdouw ick

Als

Digitized by Google

Als het over Zeesche Rha,
Voor een dienstigh achterna,
Tot verwin van overspijse.
Moght ick, d'oude Duytsche wijse
Van bedorven natt in weit
Stopte mijn begeerlickheit,
En al 't meer als noodigh natten
Dat de metselrij doe vatten,
En van kruymen maeck ciment
Dat sich om de ribben prent,
Wensch' ick aller weeghs t'ontbeeren.
Enden hebben haer begeeren,
En de Swaenen voelen dorst,
Beide sitten met de borst
Daer 't de drinckers haer benijen;
En de redeloose prijen
Kennen 't redelick vol-op
Van haer' onbedwongen kropp:
Hoe is 't menschen toe te geven
In haer voedsel soo te leven
Dat 'er 't leven in vergae,
Dat de voet niet meer en stae,
Dat de hand niet meer en voele,
Dat de tongh niet meer als woele,
Woele, wool' een wild gewoel,
Sonder regel, roy en doel.
Enden, kost ghy meer als queken,
Swaenen, kost ghy soo veel spreken
Als men u gesanghs toe leyt,
Wijse beesten, 'k wedd ghy seidt:
„ Beesten, meer dan wy die 't seggen,
„ Komt ter scholen daer wy leggen;
„ In 't versadelick gemoed
„ Is de lust van overvloed."
Wy dan Swaenen en wy Enden,
Willen wel doen en wel enden:

Digitized by Google

Doen en enden in den tijd
Die de reden heet of lijdt.
  Waerom souden wy die uren,
Die haer' vluchtige gebaren
Volgen met soo snellen schoot
Of mens' uyt een vier-roer schoot,
Waerom souden wy die dagen
Die den anderen soo jagen,
't Leven dat noyt Nu en is,
Voorwaert uyt soo ongewiss,
Over stuer alleen beseten,
Door gerieflickheit van weten;
Waerom souden wy den tijd
Diem' oock slapende verslijt,
Aen ons' backhuysen vergaepen,
En ons niet soo veel als raepen
Uyt het voeder en de miss?
  't Is ontallick watter is
Om de dagh en avond-uren
Sonder na-wee uyt te duren,
Speckend' allom leer en vrucht
Met ontspannende genucht.
  D'eerste kan de stramme bochten
Van verseten knijen verlochten;
Wandelingh van dusend treên
Weckt naer noens een slapend been,
En verdeelt den Room van velen
In onendtelicker deelen,
Eer hy sich tot grover Sopp
In de dunste nauwten propp',
Daer sich 't vyer voedt van de tortsen
Averechts herdoopt in Cortsen,
Corsten van soo taeyen sleet
In mijn ad'ren, als ghy weet.
  Komt'er die, met sich verlegen,
Weerwerck soecken by de wegen,

Weer-

Digitized by Google

Weerwoord, ſegg ick, by de buert,
Kouters die de tijd ontſuert,
Klapſters die hem ſich te Wagen
Als verbranden turf ontdragen;
Laets' ons ten gehoore ſtaen;
En min ſeggen als verſtaen;
Lichtelick loopt Inye reden
Op 't behael van ſucht of Zeden,
Van gedaente, van gemoed,
Van des naeſten eer of bloed.
Elck een wil den ſpiegel ſwaeyen
En ſijn eigen ſcheel ontdraeyen,
Elck een vraeght hem naer beſchoed
Van een anders ſwackſte leed.
Mog'lick die hem recht liet hangen,
Speurden in ſijn' eigen wangen
Sulcken vuyl en ſulcken ſcheef,
Dat hy ſich vergapen bleef,
En beval een yeder t'ſijne.
Lieve Sterre, daer ick mijne,
Mijn' ontelbaer' ſeilen hebb
Tot een' af te ſpinnen webb,
Hoev ick in der bueren hoecken
Geen gehaſpelt werck te ſoecken:
Laet ons' oogen inwaerts ſien:
Die ſich ſoo veel kan gebien
Sal de deughd, de Ruſt, de Reden
Dagelicks wat naerder treden,
En verachten 't vuyl gebruyck
Van de Franſche led'ren huyck,
Die der Vrouwen lichte hielen
Lichter hollen doet op wielen,
Wielen die haer licht geklapp
Die wel eer een' natte kapp,
Een' beſlijckten ſchoen ontſagen
Lucht en droogh ter ſtede dragen,

Digitized by Google

Dragen daer niet door en koſt
Doe de Joffer draven moſt.
Lucht en droogh was wel verſonnen;
Wel hem die het eerſt begonnen,
Eerſt het reiſend' rollebed
Op ſijn' Aſſen heeft geſet;
Maer als wy het ſchockigh vlieten,
't Schoon gelend gevaer genieten,
Van het over-Zeeſch geſleep
In 't beleid van toom en ſweep,
Sullen wy 't te ſtade brengen,
Niet om 't korten, maer om 't lengen
Van des levens nauwen tijd.
Sterre, daer ghy met my zijt,
Daer ons twee paer wielen dragen,
Sal de grootſte Sterre-wagen
Die om 't Noorden rent, by mijn'
Vroegh noch laet benijbaer zijn.
In die ſtilte van twee menſchen,
Vind ick 't uyterſt mijner wenſchen,
Mijner tochten leſte wit,
U, en eenigheits beſit.
Daer in ſullen wy de dagen
Die wy ſien en die wy ſagen,
Die wy langh of kort miſſchien
t'Samen hebben t'overſien,
Overſien ten wederzijden,
En verſtrammen ſoo het glijden,
En verlengen ſoo het touw
Van der uren rapp getouw.
Die ſóó kan, kan drymael leven:
Maer wien is het ſóó gegeven
Dien ghy niet gegeven zijt,
Hooghſte gift van onſen tijd?
Van die welluſt ſonder vlecken
Sullen ons getuygen ſtrecken,

Welc-

Digitized by Google

Welcke plaetſen? welcke niet?
Alle die den Haegh beſiet:
Hier het vochte, daer het hooge,
Hier het leege, daer het drooge,
Nu ghy Rijſewijcker wey,
Nu ghy Wateringer kley,
Nu ghy Naeldewijcker graenen,
Nu ghy gaeve boecken-baenen,
Nu ghy eicken, edel blad,
Daer de plantſter onder ſat.
Does' haer t'midden haerer jeughde
In de vierde trouw verheughde:
Hier ghy, mem op mem van ſand,
Ginder ghy, mijn liever ſtrand,
Enge, ruyme, ſoete, ſilte,
Ruchtige, geruſte ſtilte,
En ghy endeloofe plas
Van koel en geſmolten glas;
Alle ſullen tuygen weſen,
Tuygen van 't volmaektſte weſen
Dat de miltſte Sterre kan
Gunnen, Sterre, vrouw en man.
Lijdt ghy (en ghy ſult het lijden,
Want de Reden, aller zijden
Spoor en breidel van uw' ſucht,
Lijdt wel dat ick mijn genucht
In de ſmalſte riemen ſnipper')
Lijdt ghy dat ick, vracht en Schipper,
Als der menſchen Beſtevaer
Met ſijn' ribben noch te gaer,
Sonder been van ſijn gebeente,
Heer alleen, alleen gemeente,
D'enckelſt' eenigheit geniet',
Diem' onvriendelick verbiedt,
Dien de Sinnen niet en hollen
Dorr van hitte niet en ſtollen,

Digitized by Google

Dood van koude slijmigheit,
Maer in middelmatigheit
Tusschen 't mal en 't vroede dolen:
Dolen sal ick, en mijn' solen
Slepen door 't verborgen gras
Daer dat jaer geen sool en was:
Of, gestegen op de lenden
Van een vriendelick, berend, en
Dertel, en gehoorsaem Ros,
Dat my mijn' gedachten los
In sijn' sedigheden laete,
In sijn' vrolickheit ontlaete.
Daersc sich te vast op een
Stremmen mochten en vertreen;
Sal ick mijne besigheden
Deelen in de soetste leden
Die my lust, oft lust en val
T'samen, doen bevroeden sal:
Regel sal, geen regel, wesen:
Somtijdts sal ick opwaerts lesen,
En verliesen my in 't vack
Van Gods tweede werck; in 't dack
Van sijn 's anderdaeghs getimmer,
En door henen 't blauw geschimmer
Datm' in soo veel schellen snijdt,
Stijgen boven allen tijdt,
En besten in mijn besinnen
't Onuytsprekelick beginnen.
Onbegrijpelick belendt
Met een buyten sonder end.
Schielick sal mijn aendacht vallen
Tot in 't onderpunt van allen,
Tot in 't onverdeelbaer Yet
Daer heen alle swaerte schiet,
Daer heen alle vlackten buygen,
Door 't onwederstaene suygen

Dat

Digitized by Google

Dat men avrechts, vallen, noemt.
Trap ick door het klein gebloemt
Dat ick tusschen gras en varen
Ongekoestert sie vergaeren,
Trots het konstige geweld
Daer men 't in den tuyn mé quelt:
Voel ick Muggen, vind ick Mieren,
Sie ick ongesiene Sieren,
En al wat men meer veracht;
Uyt des eens bekende macht
Anders nu bekende deelen
Die sich ons gesicht ontstelen,
Maer geluckigh zijn gesocht,
En ter kennisse gebrocht
Door 't beklap van stomme glasen;
Allom sal ick my uyt asen,
Allom suygen mijns gemoeds
Lessen, beteringh en toets.
't Schraele meel dat wy vertreden,
Dat wy met de voeten kneden,
Sal mijn insicht niet ontgaen:
't Zijn gesteenten daer wy staen,
Sterre, 't zijn doorluchte kluyten,
Dobbel waerdigh op te sluyten
By 't besweetste poppe-goed
Van der menschen mal gewroet.
Maer men kanse nau beoogen.
Wel toch, oogen, siet om hoogh, en
Twijnt de draeden van uw' kracht
Door de sloorssen van den nacht,
Door de soo gevoeghde ringen
Dat sy van genoegen singen:
't Schijnt de Sonne blaeckt op 't strand,
't Krielter van Chrystallen sand,
Sand van vyer, en elck een' sterre:
Maer men ooghste van soo verre

Digitized by Google

Dat de schoonste (wie seidt neen,
Wie heeft op de Son gere'en
Om de schoonste t' onderscheyen?)
Dat de snelste van de reyen
Van soo verr' om laegh misschien
Voor de flauwste werdt gesien:
Moetse dan de flauwste wesen?
Hanght het schoone schrift aen 't lesen,
't Soete singen aen mijn oor,
Die het licht voor onsoet hoor,
Daer my 't onsoet staet te wijten?
Maer nu danken wy den tijdt, en
Die den tijd de gave gunt:
Wy verdeelen tot een punt;
Wy ontkennen groot' en kleinte
Die de dolende gemeinte
't Schepsel by der oogh toe dicht;
Wy gevoelen by 't gesicht;
Wy doorwandelen de gronden
Van een' wereld, nieuw gevonden
Voor een' vijfde vierendeel:
Weinigh heeten wy soo veel,
Dat wy 't meeste weinigh heeten,
Stede-poorten zijn maer spleten,
Spleten, poorten sonder maet;
Dusend mijlen in een' graed:
En waer sullen wy belenden?
Alle maet is sonder enden,
Alle minder, by versin,
Deelbaer in een eeuwigh min,
En het minste gaet in deelen.
Sterre, 't magh u wel vervelen,
Maer 't vervoert my boven Maen,
Boven Son en hooger aen.
Voel ick my te hoogh ontvoeren,
En mijn' aendacht soo ontroeren

Dat

Digitized by Google

Dat 't vermaecken my vermoe';
'k Sack wat leeger naer my toe:
Met den Hemel gae ick spreken,
Met der Wolcken winter-deken,
Met den Bruygom in de lucht;
Al haer heilige gerucht
Dat sich ongehoort, ter ooren,
Aller volckeren doet hooren,
Sal ick gierigh gade slaen;
Uyt des eenen daghs vermaen
Tot den and'ren, sal ick leeren
't Waerdigh melden sijner eeren
Die den weteloosen wett
Aen de trouwe sijner Wett.
Wed'rom sal ick my ontsincken
Uyt het aller hooghste blincken
Tot in 't midden van de locht,
En daer 't vrolicke gedrocht,
Burgery van hoogen flamme,
Nu sijn gave, nu sijn stramme,
Nu sijn scherpe, nu sijn holl,
Nu sijn enckel, nu sijn voll,
Nu sijn' allerley geluyten,
Hem ten dancke hooren sluyten
Die het veer en voedsel geeft.
(Is 't gedrocht wel soo beleeft
Dat hy 't voedsel, en de veeren,
En de reden en 't beheeren
Aller veer en voedsel gaf?)
Een' verdiepingh laeger af
Vind ick d' ondersse gebueren,
Die haer kleedingh noyt verdueren,
Noyt en wisselen van bont
Daer mens' eens gedeckt in vond.
Leer ick niets van haer bedrijven?
Hondert lessen die beklijven:

Digitized by Google

Vré, genoegen, ſtilté, ruſt;
Weelde, maer bepaelden luſt;
On-ſorgh tegen ſlus of mergen;
Korten haet op lange tergen;
Wenſch noch vrees, d' onnutte pijn,
Daer wy koſt'lick mal mé zijn!
Iſſer meer? meer ſonder paelen:
Oh! den Ooghst is dick te haelen,
Maer de werck-man ſtaet 'er dun.
Hoe veel dien ick 't niet en gun
Treedt 'er langhs die rijcke paden
Of ſy door de doornen traden,
In bekommeringh van veer,
Om gewin, om wraeck, om eer;
Om gewin ten overvloede;
Over wraeck van wrevelmoede;
Over eer van over-eer,
't Joockſel van geſladigh meer,
Zeilen, meer dan 't Schip kan voeren.
't Heilige leght voor de boeren,
En men trapter over heen.
Maer ick raep wat voor ons tween,
Sterr', en altijd ſal ick weeren
Met de le'ge hand te keeren
Uyt Gods acker, altijd wat
Gad'ren dat ick niet en had.
En gedoogen 't le'ge vrienden
Die my op den dool-wegh vinden,
En ontſlaen ſy mijn ontmoet
Met een' wenſch en met een' groet,
(Die ſich by der nacht vervaeren
Tuſſchen trouweloose baeren
Aen een' klippe voelt om hoogh,
Die een gloeyend exteroogh
Tegens key of kanten ſtoot, en
Staet ſoo bitter niet verſchoten,

Als

Digitized by Google

Als een eenigh man, beknelt
Van een' aenspraeck die hem quelt)
Doogen 't vrienden uyt medoogen
Die my neffens my beoogen,
En niet neffens my als my,
Dat ick, aller aenstoot vry,
Mijn' gegaerde bloemen-stelen
Tot een tuyltjen magh verheelen,
't Garen sal, grof onder fijn,
Van mijn' eigen twijningh zijn:
Garen van gevlochten woorden,
Die u, Sterr, wel eer bekoorden,
En bevielen my om u;
Vlechten, hoe? als dese nu.
Sulcke reepen sal ick leggen
Om mijn binnens-mondsche seggen,
Om den bessem sonder band
Van mijn weyende verstand.
'k Wil wel lijden dat sy dencken,
Die my lacchende bewencken;
„Siet, men merckt het aen 't gesicht;
„Of, hy mijmert, of, hy dicht."
Laet my mijmeren en dichten;
Mog'lick wat ghy van gewicht en
Onverdoemder stoffe vindt
In de munt van mijn bewint.
Mog'lick of de nijd sal lijden
Dat sich, verr van dese tijden,
(Men beleeft die gunsten niet)
Yemand half genoeght geliet,
Half gedwongen vond te seggen,
Waer magh nu die Dichter leggen,
Die soo noo 't vertreden pad
Van 't gemeen gerijm betrad,
Die soo walghde van de woorden
Die men maer in 't oor en hoorden,

Van

Digitized by Google

Van het flauw en lauw geluyt
Van een' al te gladden fluyt?
Sterr', onschuldight mijn vermeten,
'k Ben onsoenelick gebeten
Tegen 't lamme laffe lijm
Van den dagelickfen Rijm;
En beftae het leed te wreken.
Rijmen is wat meer dan fpreken,
Spreken min dan feggen, vry,
Dichten ftaet voor alle dry.
Maer daer meenter' wit te raecken,
En fy feggen of fy fpraecken,
En haer dichten is gefeyt.
Hoofden verre van befcheit,
't Oude woord kan 't wederleggen,
„'t Iffer niet te doen met feggen."
Keur van woorden; pit van fin,
Drymael dobbel binnen in,
Wat of fchael of fchel beloven;
Heldre tael en onbeftoven,
Spraeck van huyden, toon van ftraet,
Mannen meeningh, vrouwen praet,
Klaere letter, duyfter dencken,
Min dan herffenen kan krencken,
Meer dan herffenen ontoom',
't Rijm voorwind, 't gerijmd' in ftroom;
Sulcke zijn haer' eigenfchappen
Die ick foecke t' onderftappen;
Soecke, Sterre, maer van wijds:
U ontftappen fy van bijds;
Ghy door-tafts' als fijne webben
Die men in 't gevoel moet hebben;
Ghy door-fmaecktfe, ghy bevroedt
Wat het Sout in 't Suycker doet.
Gulde middelmaet van koken!
Honich in Afijn gebroken,

En

En dat, hoe? dat snelle scherp?
Neen; dat ampere, dat serp.
Ghy gevoelt de dichte seilen
Daers' haer' streken in verzeilen
Dien geen Reden, maer geweld
In 't gerucht van dichten stelt.
Tweederhande die wy weten
Op den anderen gebeten
Tergen meest uw tacy gedult:
Beide gaen van schuld in schuld:
Dese stelt sijn hooge luyster
In het swartste van den duyster:
Cijffert al dat leesbaer was,
Of men 't in een' doolhof las;
Schuylt sich in vuyl warre-gaeren;
Soeckt, en schroomt sich t' openbaeren;
Deckt sijn' kernen met een' schell
Die den hardsten tand ontstell';
Wie gelust sich t' overbijten,
Wie soeckt pitten door dat splijten,
Die men duchten magh en moet
Of sy bitter zijn of soet?
'k Eisch een smaeckelick vermaecken;
En versuft men my met kraecken?
'k Gae te gast op Tongh en Most;
Moet ick sweeten om den kost?
d'Ander, op den kam geschoren,
Staet gelijck hy werd' geboren,
Sonder krull en sonder kleet;
'k Weet ten eersten wat hy weet,
'k Woel hem nergens in mijn' tanden.
Die my nood' op Melck in manden,
Sond my niet soo onversaedt
Van sijn' tafel op sijn' straet:
Wie magh Oly in lauw water?
Langh-verslagen-wijn-verlacter,

'k Mis

Digitized by Google

'k Mis al waer ick hier om kom,
En noch wil mijn' maegh rondom.
Wat een vriendelick vermaecken,
Daer de Feest begint van braecken!
Foey van al 't geladde mall;
Vett en soet ontteeckt mijn' Gall.
Sterr', hoe nauw is 't hier te passen,
En hoe sult ghy my verrassen,
Die mijn' onmacht in een' wett
Van soo kiesen keur besett!
Maer ick wett; en laetse snijden
Die mijn' wetten willen lijden:
Kreupels wijsen wel een' tré
Die noyt kreupel naer en dé;
Schorre kelen leeren singen:
En uw' goedheit sal u dwingen
Waer mijn eigen ongevall
In mijn eigen boete vall'.
Sal ick d' eerste meester wesen
Die sich lam en ongenesen
Voor den slecken hebb' verthoont?
Die ter hooger heide woont
Kan ter Zee den Stierman stieren:
Ja de stomme staende vieren,
Rechten hem sijn' loop van strand:
Neemt my voor een' houte hand
Die den reiser op een' kruys-wegh
't Kortste toepad naer sijn huys segh';
Neemt mijn' feilen voor een wrack,
Dat een ander mijd' op 't vlack;
Feilen is oock onderwijsen,
En noch is hy wat te prijsen
Die sich als een' le'ge tonn
Voor een baeck ten besten gonn'.
Maer wat aerde sal my draegen
Brengh ick t' huys dat u behaegh', en

Digitized by Google

U in oogh en oor gevall'?
Lieve leser, een' voor all;
All' om een' kond ick verachten;
Maer sy hebben 't niet te wachten;
All' om eene sullen mijn',
Alle mijns gesinden zijn:
'k Houw' my alle proef te boven
In uw tijden, in uw loven
Alle proevers: en wat meer?
'k Magh wel swellen op een' eer
Die ick my niet toe en mete,
En maer Polla danck en wete;
Daer haer' vijlen over gaen
Sal ick tegen 't roesten staen,
Tegen 't spijten, tegen 't nijden,
Tegen 't suer van alle tijden,
En men sal my sien naer my,
Daer ghy Ick werdt, en ick Wy.
MAER der Sterren welgevallen
Magh my ongestadigh vallen
Meer dan ghy, mijn' even Sterr;
Mog'lick of sich 't weer verwerr',
Mog'lick my uyt Boss en weyen
Kom' te suchten of te schreyen,
Ander' weyen, ander Boss
Kan ick rijden sonder ross:
'k Weet een Boss van witte blad'ren,
Voll van ad'ren, swerte ad'ren,
Ad'ren voll van 't beste bloed
Daer sich hert en hoofd af voed',
'k Weet een Boss uyt alle winden;
Over Eicken, over Linden;
O mijn beste wandel-pad,
O mijn Boss van Boecken-blad!
Sterre, ben ick t'huys te soecken,
Soeckt my in de Boeck-wey-hoecken:

Magh

Digitized by Google

Magh ick weyen, dat 's de wey
Daer ick liefst van allen wey.
Maer en laet'er my niet soecken;
Ben ick uyt, dat's in mijn' Boecken;
En 't en is geen valsch beduyt,
Daer in, ben ick allom uyt.
Heet ick t'huys, laet boden sweeren,
Menighte van groote Heeren
Staen hem om en om ter tael.
Heeren all? jae t' eenemael;
Heeren, die geen' Heer en kennen;
Heeren, die sich niet en wennen
Heeren slauwer aen te gaen
Dan den armen op de baen;
Heeren, onverzaeghde helden,
Die het lief en 't leede melden,
Sonder blick en sonder blos,
In de Steden als in 't Boss.
Sy getuygen dat sy weten
Die 't my soo ter deur uyt heeten,
't Al te droevigen ontrust
Van mijn' steels gewijsen lust.
Kort mijn' lange buyten-uren,
Kortse die ick in mijn' muren
Voedsel, vaeck, vermaeck, verdriet
Schuldigh blijv; hoe nae is 't niet
Daer mijn' vrijheit staet op maecke!
En, wanneers'er aen geraecke,
Denckt hoe slick ick naer een' beet
Die mijn honger niet en weet
Of hem mergen sal gebeuren;
Denckt hoe datse my verscheuren
Die my hier ter halver mael
Stooren tusschen lipp en schael.
Hier onthalen my mijn' Heeren;
Hier en heb ick niet t'onbeeren,

Dan

Digitized by Google

Dan 't gerecht dat my verveel';
'k Leen niet meer als keur en keel,
Oogh en oor, en tongh en tanden,
Luſt en laſt, en hert en handen;
'k Eiſch maer, en het valt my toe:
En wat eiſch ick, wie, en hoe?
Duſend monden die my toeven,
Die my 't haere heeten proeven,
En verſadigen om ſtrijd
Éene maegh op éénen tijd.
Grijſe mannen, hemel-kinders,
Aller Zielen onderwinders,
Stellen my het Manna voor
Dat wy ſwelgen door het oor,
Dat wy in 't Gewiss verkoken;
En ſy rechten 't ſoo gebroken,
Soo doorhackt en ſoo doorſtooft,
Dat het maer een buckend hoofd,
Maer een gaepen heeft te koſten.
Suygelingen, die begoſten,
Dien, ter ſpijſe niet geherdt,
Niet als melck geſchaft en werdt,
Sonden dit gerecht verdonwen.
Maer wie ſald'er 't ſuer uythouwen,
Wie het bitter, wie het ſcherp,
Wie het bitſige verwerp,
Wie het hitſigh tegen-ſtoken
Van het wederzijdſche koken,
Wie het hooger ſcheel als oot
Tuſſchen Vlees en duydend Brood,
Tuſſchen Bloed en ſap van druyven;
En wie ſal de blind' onthuyven?
Heere, reckt noch dijn geduld
Op den blinden ſonder ſchuld:
Maer hoe lange wilt ghy beiden
Met den moed-will van 't verleiden,

Met

Digitized by Google

Met den ſienden, die dijn licht
Schuylen voor 't gemeen geſicht?
Naeſt den Preker ſtaet de Rechter,
Mijn getrouwe onderrechter,
Mijn geheime kamer-raed
Over aengeboren baet,
Over aenbeſchoren ſchade;
Mijn verdediger in 't quaede,
Mijn beleid naer nutt en goed.
Iſſer dat ick ſchutten moet,
Iſſer dat ick eiſchen derve,
Dat ick laete, dat ick erve;
'k Vordere geen licht beſcheid,
'k Vraegh hem wat de Keiſer ſeidt,
Wat de Borgery van Roomen,
Hoe 't de Raedsheer heeft genomen,
Hoe 't de wijſe man verſtaen,
Hoe 't gebruyck, daer tegen aen:
Wil de ſchael niet overwegen,
Staen ick om gewicht verlegen,
Sterre, 'k ſegg het u in 't oor,
Allerwegen valt gehoor,
Allom glimp, en allom deken,
Allom recht om recht te breken;
Wijſen tegen, wijſen met:
Wil de Wett niet in de Wett,
Wett werdt ſoo om wett gewrongen,
Soo gedreven, ſoo gedrongen,
Soo gepijnight, ſoo * gepleyt, * *Aen de poleye gehangen.*
Dat ſe ſeidt en niet en ſeidt,
Wat wy velen of bevelen:
't Sterckſte recht beſtaet in velen,
En men ſtelt ſich rechters toe,
En men.... Wegh, ick werdt het moe.
Verre zij van my bevonden,
Dat ick door de vuyle wonden

Die'ck

Digitized by Google

Die'ck in 't Roomſche lichaem kenn,
Van ſoo menigh' ſcherpe penn,
Hier gebeten, daer gebeden,
Daer 't gewin ten dienſt geſneden,
Booren wil in goed of erv
Dat ick ſonder onrecht derv.
Geld met Guychelen verovert,
Goed den eigenaer onttoovert
By geſwinder wetten treck,
Acht ick minder dan gebreck.
Langh te niet waer 't lange rechten,
Kon men met ſijn ſelven vechten,
Eer men aen de nabuer viel:
Die de vierſchaer 't ſijnent hiel,
En verdoemde daer ſijn' tochten,
Eers' hem voor den Rechter brochten,
En beſloot ſich in de Wett
Die hem ſijn Gewiſſe ſett,
Op de Roll en hong ſijn' Vloe niet,
't Scherpe Recht en waer de roe niet
Tot der Armen eeltigh vell:
't Billick viel ons ſchier te fell,
En wy ſouden 't voelen ſtrijden
Met geduld en medelijden,
En ontgeven ons wel wat
Dat de Wett gegeven had
Die 't de wett had willen vragen:
Maer 't vermogen en 't verdragen
Wil ſoo qualick eenen wegh;
En hy wil ſoo noode wegh
Die de plaets kan eigen heeten!
Waer heen ſtreckt my oock het weten,
't Woeſte weten van de Wett
Daerm' ons herſſenen in plett,
In verduft, en in doet ſmooren,
Pas als Herſſenen en Ooren

Op

Digitized by Google

Op het baerden van de jeughd
Houwbaer sijn aen hooger deughd?
Dient haer 't mess, die 't niet en trecken?
Dapper! 't Sal ter weere strecken;
't Sal my decken van een' stoot;
't Sal den mijnen in den nood,
't Sal den weduwen, den weesen,
Voor een muer van Koper wesen,
Rijs ick oyt daer wees of weeuw
My ten Richter-stoel beschreeuw'.
Richter-stoel, een yeders gadingh,
Die versittingh en versadingh,
Hooger trappen en gewin,
Voor wat leeger en wat min
Loss of loos bestaen te keuren;
Mog'lick sult ghy my gebeuren,
Mog'lick waer gebreck van stoff
My vereisch' in 't Richter-hof.
Maer, geladde wentel-trappen,
'k Sal ter schoore naer u stappen;
Stappen, taeyer dan mijn schoen,
Sal mijn voet naer boven doen,
Boven, daer 't soo voll gevaer leit!
Recht is waerheit: en wat, waerheit?
En waer waerheit? Waere God,
Die dit blindelingh gebrodd,
Dit gestommel, dit gewemel,
Naer 't geheimste van den hemel,
Naer de waerheit, siet en lijdt,
Die ghy wegh en waerheit zijt,
Siet en lijdt met medelijden
Die daer gins en weer, besijden
Wegh en waerheit, suffen gaen,
In vertwijffelingh van staen,
Meer als wandelende roosen
Die de reise doen in doosen,

En,

Digitized by Google

En, als twijffelende, doen,
Maer geraecken noch ten soen
Van de Sterre, die sy vrijen;
En de waerheit daer s' om strijen
Laet sich dwingen met der tijd.
Waert ghy soo verr van 't verwijt,
Onder-Goden, water-passen,
Die ons Bloed, en Erf, en Cassen,
Gods-gewijse, royt en recht!
Maer, waer blijft hy in 't gevecht
Van Gewiss en nacht gepeinsen,
Dien de droeve droomen deinsen
Op verwesen erf of Bloed:
Daer noch 't menschelick gemoed,
In de schemeringh van weten,
Twijffelt, door soo nauwe spleten,
Tusschen d' onschuld en de pijn,
Offet recht gerecht magh zijn?
Suer beroep, waer is 't behagen
Dat hem dwingh' u naer te jagen
Dien de middelmaet van eer
Meer vernoegen kan als meer?
O bewind van Luyd en Landen,
Fier bestaen van Reusen handen!
Dier betrachten, swaer gebod,
Menschen zijn, en doen als God!
Stracken ernst, gespannen droomen,
Die my wakend' overkomen,
Laet mijn aendacht wat verlaets:
'k Sie wat in de naeste plaets
Dat mijn' sinnen kan ontdoyen,
En ick derv'er u op noyen,
Sterre, die des kundigh zijt
Tot der kundigen verwijt.
Luyden die het langer leven
Niet en nemen, niet en geven;

Digitized by Google

Maer ontgeven wat gebrecks,
En beſtellen wat verſpecks
Tegen 't rooven van de quaelen
Die wy voeden oft behaelen:
Sulcker luyden ſtaender hier
Van de grijſen dry of vier,
Van de groene dichter hoopen:
Eertijds pinten zijn nu ſtoopen;
Dat is menſch en tijds gelaet:
Meerder jaeren, meerder praet,
Ouderdom verſoet aen 't klappen,
Als de kinderen aen pap, en
Poppegoet en koeck en koot,
En de wereld gaet ter dood.
S'is op 't ſloopen; dat 's haer ſterven,
En ſoo rammelen haer' ſcherven,
Meer dan in haer' hechte jeughd;
Doe de ſluycke, ſlechte deughd,
Of ontkleedt, of ſonder boorden,
Sonder boorden gingh van woorden,
Vodden daer ſe nu in ſmoort.
Sterre, 't is langh all gehoort
Dat men hoort: 't zijn oude koolen
Die men op hervonckte kolen
In 't langh ſop van deſen tijd
Onſe walgh te voren ſnijdt.
Maer, geſtaedt ghy mijn berechten,
'k Sal de meeſters voor de knechten,
't Grijs voor 't groene doen geſtaen:
En hoe ſal ick ſpelen gaen!
'k Sal ons door ons ſelven voeren
Langhs de lijnen van 't beroeren
Van de toppen tot den teen,
Langhs het holl' en 't volle been,
't Harditeen-werck van onſe huyſen;
Langhs de klapiens van de ſluyſen

Die

Die ſich 's levens Ty ontſluyt,
Daer 't ſich heimelick voor ſtuyt,
Als 't den oorbaer dwinght te ebben;
  Langhs de weergae van die webben
Daer ſich vierigh vocht door jaeght:
  Door 't beſluyt daer 't all af waeght,
Door den huysraed van de ſinnen,
  Door het vroeghſte van 't beginnen,
Door het laetſte van 't vergaen,
Door de Smiss van 't eeuwigh ſlaen,
Door het Onruſt onſer ad'ren,
  Door de ſponſien die 't naedren,
Uyt medoogen van den brand
Van ſijn' endeloofen trant.
  Door de klein-gekliſte ſtreenen
Van de teere Bloed-web henen;
  Door de keucken van 't geſin
Daer ick ſoo te ſchrobben vin;
  Door de vier-pan, die met ſtoken
Moet en macht geeft om te koken;
  Door den poel van 't overſchot
Die my ſoo veel ſoets verbrodt
Met het ſuere van ſijn' dampen,
Wortels van mijn' yd'le rampen,
Mijn' bekommeringh met niet,
Mijn moedwillige verdriet;
  Door de kærens die het ſcheiden
Van de leſte wey beleiden,
En beleiden 't door den dwangh
Van den nauwen nedergangh
Daer wy grouwelick door baeren
Keytjens of het kindjens waren,
Kindjens van den harden ſlagh
Die men kindjens werden ſagh,
Doe men d' eerſte ſteenen beide
Van de tweede wereld leide;

Digitized by Google

Door den Treeft van alle vocht;
Door al wat men noemen moght
Eer het misdaed was te noemen
Dat de misdaed dé verdoemen;
Eer den appel 't vijgenblad
Tot een' broeck verwefen had;
Door de flangh van 't lefte voedfel,
Door de flangetjens, haer broedfel,
Die fe nuttigh fooght en voedt
Uyt het opnut dat fy broedt.
Sterre, dat 's een menfch in 't korte:
Die hem reckt', als ick hem fchorte,
Wanneer zeilden een Colom'
Defe kleine wereld om?
Maer wat zijnder min als blinden,
Die fich 't fnuffelen bewinden
Door gefolder en gewelf
Van haer koftelicke felf,
't Rijckfte Boeck van die wy lefen!
'k Sie by raedfelen genefen:
Hoe verdouwt het ons geduld?
'k Sie een' Lever fonder fchuld,
Voller Gallen, vuyler Maegen,
Dicker Milten boeten draegen:
Die noyt Milt of Maegh en fagh,
Noyt en wift als by gewagh
Gall en Milt en Maeghs beleiden,
Derftfe by gefchrift befcheiden,
En befchicken in een' Brief
Elck fijn' boet, of fijn' gerief:
In een' brief die uyt fijn' pen, en
Vuyl gewin, en vuyl gewennen
Heeft gefogen en geloft:
En hoe kent de Kock fijn' koft?
Als fijn' over groote Vader,
By verhael; neen, noch wat naeder,

By

Digitized by Google

By ſijn koock-boeck: noch een' ſteck,
Noch een treetje, noch een' treck
Naerder waerheit, by de ſtreken
Van een Schilder van dry weken.
Sterre, 't ſtaet ons niet te deel,
't Spelen met een anders keel:
Maer 't raeckt d' onſe, wat wy eten:
En wien voeght het niet te weten,
Wie en roert de kennis niet
Van der ſchepſelen bediet?
Langht my 't Ceeltjen van Geneſen,
'k Salt u lichtelick doen leſen
In noch eens ſoo ſtercken int
Als uw oogh in 't Ceeltjen vindt:
Leſen, jae, met all' de ſinnen:
Keurt mijn' kruymel-doos van binnen;
'k Levert all in kruymelen
Wat ghy ſiet verduymelen,
Wat ghy leſen ſiet en pluyſen
Voor de vracht van peperhuyſen
In de bitt're Coomeny:
Soeckt ghy Greinen? 'k ſetſe by.
Blad en vrucht, die konſt kan ſpaeren;
Bloemen, altijd lieve waeren;
Binnen, om, en onder hout;
Taeye traenen ſonder ſout;
Dieren, brockelingh van dieren;
Steenen die wy t' over vieren;
Plunderingh van onder d' aerd?
Staet uw onderſoeck bewaert;
En 't almachtige vermengen
Van uw onverſaedt geheugen
Sal het machteloofe mijn
Trouwelick ten ſteune zijn,
En wy ſullen t' ſamen wagen
't Onderricht op alle vragen,

Digitized by Google

Over aller dingen hoe,
Wat, waeraf, waerom, waertoe.
Maer het leste sal ons gellen;
En gebeurt ons yet t' ontstellen
Dat den helper by der nacht
Sonder sorge niet en wacht',
Dat wy duldeloos verdroegen,
Beide sal de vijsel voegen,
Bey de sift, en bey de schael:
En het kruydje dat ick hael'
Uyt mijn Hof van dorre Roosen,
Uyt mijn Bogaertje van doosen,
Sal ons ingaen als een beet
Die men van sijn Entjen eet:
Senne sal ons min doen zitt'ren;
Myrrh' en Aloë ontbitt'ren,
Rhá min ysen, Rhá by d' ons,
Rhá, niet barber soo, maer ons.
Eigen mess, en eigen slagen
Kan men schrickeloos verdragen;
't Dreigen van den Beul doet wee
Meer als eigen priem of snee.
Maer God weere priem en sneden
Verr en langh van onse leden!
Sterre, werdt ghy d'onlust moe
Tusschen Beul, en Mess, en Roe;
'k Sald'r u by den Neus af leiden,
En in soeter doosen weiden,
Doosen daer ick 't voer uyt tap
Van mijn' drooge dronckenschap.
't Stae te prijsen of te laecken,
My bekittelt een vermaecken
Dat de thiende niet en voelt:
O de kostelicke soelt;
O 't geheim van dichte geuren,
Die niet alle neusen keuren,

Die

Digitized by Google

Die men alle rieckt, en geen.
Seven Eenen onder een,
Keur ick met ſoo vieſen keuringh
Of mijn wel-zijn aen den keur hingh
Van het eenigh Spaenſche wel
Van een droncken Geiten vell.
(Of 't gevilde beeſt ſijn' leden
In 't getaende vell verkleedden,
Wat een kijcken waer in 't woud!)
My zij dan de konſt betrouwt
Van gemengh, geplengh, gepletter,
Van den Indiaenſchen Etter;
Van de graeuwe water-Gomm
Met ſijn' lichte ſchimmel-blomm
Dieſe 't Goud doet overwegen;
Van den ongel, waer gekregen?
Uyt, (mijn' penne weigert weer)
Uyt gemeſte katten leer.
Ghy ſult doos en roos doen ſweeten,
Ghy ſult * Zelſaminen heeten * *Gelzamini.*
All haer vett en all haer vocht
Lev'ren door den heeten bocht
Van verzegelde gelaſen.
Wel hem, die 't vernuftigh blaeſen,
't Scherpe ſcheiden aller ſtoff,
Aller ſijn van alle grof
Uyt ſijn' Lever heeft geleſen:
Dien den nooddruft heeft geweſen
Hoe men 't noodeloos van 't nutt
Door de kop're neuſen ſnutt.
Laet hem 't ſoet geheim misbruycken,
Die ſich Bloemen ſchaemt en ſtruycken,
Die, met ſcheiden onvoldaen,
Voegen will; en, hooger aen,
Voegen dat den hemel ſcheide,
Doe hy 't ſwaerſte laeghſte leide,

Digitized by Google

Goud in d'aerde, niet in 't vier.
Sterre, waerom zijn wy hier?
Om het schepsel te genieten;
Wil hy 't ruylen of vergieten,
Die 't noch eigen, noch alleen,
Nauwelicks besitt te leen,
Die 't eens all sal moeten derven?
Laet ons bedelen, verwerven,
En bedancken die het geeft:
Maer 't is wreed of onbeleeft
Den beleefden te bespringen,
En voor Goud Goud af te dwingen.
Wie derft munten? 't slechte merck
Vindt men op des meesters werck,
En de stempel light verborgen.
Wy hem soecken? sonder sorgen,
Vruchtbaer vier, geleerde pott,
Ed'len helm, der dwaesen spott,
Der behoeftigen bekoren,
Den bescheidenen beschoren
Tegen walgh en overlast,
Tot gebuyl van pitt en bast,
Tot behoeven en vermaecken;
'k Kom uw' stonden niet bewaecken
Op een' oude goude hoôp
Die mijn Silver-sack bekoop',
'k Eisch geen' Kroonen voor ond yser:
Werdt mijn arre-moed niet wijser,
'k Sie se traegelick verguldt.
Maer s'is lichtelick gevult,
Als een' kinderhand, met blommen,
Saeden, bladen, vruchten, gommen,
Steentjens, beentjens, schors en hout,
En uyt yeder een sijn goud;
Goud van reuck, van smaeck, van leven,
Leven sonder kramp en beven,

Le-

Digitized by Google

Leventje, ſpijt vee en viss,
Sonder all wat hoelbaer is.
  Sterre gunts' haer' diere ſchijven,
Die ſe koopen voor haer' lijven,
Voor een oogh, een eeuwigh ſeer,
Voor geruſtigheit, voor eer,
Wind voor weelde, hoôp voor have:
  't Hooge loon dat ick beſlaeve,
Slaev' ick oyt om helm en kruyck,
Is het lemteloos gebruyck
Van geſonde Ziel en leden:
Noyt en heb ick meer gebeden:
Wacht' ick meer van menſchen kunſt,
Schepper, dan van dijne gunſt?
  Deſe zijn de meeſter-wijſen
Die ſich 't recht van onderwijſen
En behouden wat wy zijn,
Eigenen, by recht of ſchijn;
  Die het recht van haer te rechten
Als haer' eigen' opper-knechten,
't Recht van 't Staetige Gemeen.
  't Recht van allen onder een,
  't Recht van allen onder allen,
  't Recht van weiniger gevallen,
  't Recht van betere dan veel'
Leveren by ſchael en ſcheel,
  Eiſchen haer gehoor, met oogen
Van 't vernuftige vermogen
Daer de wereld onder buckt:
  'k Geef gehoor, en werd verruckt
Uyt het Ooſtelicker dagen
Tot het bedde-gaen der dagen,
En, in 't kruys, van 't Zuyder Ys
Tot de Peper en den Rijs:
Elck ontroetelt my het prijſen
Van ſijn' hergebrachte wijſen,

Digitized by Google

Elck verheft het vaft geftel
Van fijn langh geftadigh wel.
Wie wil tuffchen Boom en Schellen
'k Kitrelachtigh vonnis vellen?
Spreeckt ghy, Sterre, neffens my.

Maer wie ſtaet neffens my? wat ſpreeck ick, en waer henen?
Mijn Leſer valt in ſlaep, mijn' Sterr is uyt geſchenen;
Daer ſleept een' witte wolck haer' dampen over heen:
Sy ſtrijckt ten Tijden uyt: Ick ſie het, en verſteen,
En ſteên als ſteenen doen van onder aerdſche dompen,
Die haer doordonderen, en ſcheurenſe tot klompen.
Soo ruyſcht mijn' ſteene Milt, mijn moeyelicke klomp:
Soo ſcheurt my mijn gepeins, en mijn verwerde romp
Huyſt mijn' verſlagen Ziel als haſpelen in ſcherven:
't Huys met den *Huys-raed* woeſt; de mueren aen 't bederven,
Den inboel hoeckſch en dwerſch'. O, Godheit, ſiet om leegh;
Bekent mijn eenige, mijn eeuwige t'ondeegh.
Oh, Sterre, noch wat ſtraels! noch een oogh van medoogen
Op des' onwaerdige, die noyt en ſullen droogen!
Hoe treckt ghy t'zeewaert in, en laet my op het ſtrand?
(Wat ſegg' ick dweepende?) Hoe geeft ghy u te land,
En laet my in de Pinck, ter wellust van de baeren,
De baeren deeſer eeuw? Wy wilden t'ſamen vaeren,
En deelen 't onweer half, en half de blijde vaert:
't Gevaerlickſte gevaer was welvaert, daer ghy waert,
En, daer ghy niet en zijt, is welvaert, qualick ſpoeden:
Hoe ſpoedt ghy dan te land, en laet my in het woeden,
In 't woeden tegens My, mijn' Onluſt en mijn' Luſt?
Ey, Sterre, voelt noch wat mijn' onruſt voor uw' ruſt.
De Wereld is ſoo barſch, ſoo koel van medelijden:
Wien ſal ick, ſonder u, doen deelen in mijn lijden?
Wie ſal mijn toevlucht zijn? wie ſal my eenen drop
Van traenen leveren uyt half ſoo vollen krop
Als mijne dagelicks ter halver vloed ſal ſwellen?
Wie ſal ſich waerdigen te queelen in mijn quellen?

Wien

Digitized by Google

Wien ſal ick d'aenklacht doen van onverdient geweld,
Van hoon te loon voor goed, van ſpijt voor vlijt gevelt,
Van ruggelinghs beklapp, van opgeſtoockte quell-raed,
Voor onberoemde gunſt, voor onverdiende wel-daed,
Van Vré' in tween geruckt, van twiſt met liſt gewreckt,
Van vuylen argewaen met Rooſen toegedeckt?
Wie ſal ſich pijnen tot een trooſtigh, *Weeſt te vreden,*
't Is werelds werck en wind; God leeft, en weet de reden,
En d'uytkomſt, en 't gevolgh ten beſten van die 't lijdt:
Waer wacht ick ſoo veel heils? de Wereld is ſoo wijd
Gemaeghſchapt in den nood; wien ſal ick onderhaelen,
En rughling over mijn oft mijner misvall haelen;
Wie ſal mijn' ſiecke Ziel geleiden als een Hert
Door 't drooge woud ten ſtroom, ter koelingh van haer' ſmert?
Wie ſal mijn duyzigh hoofd, mijn' ryelende leden
Van byds bekoeſteren, van verre met gebeden
Ontlaſten van haer leed? Wie ſal mijn haev' of eer,
Gekrompen of gekroockt, betreuren als ſijn zeer?
Wie ſal mijn' reisbaer' Geeſt ten huys' uyt helpen packen,
Ten huys uyt van dit ſlijck; als ſteen, en ſtijl, en dack, en
Verrotte ſolderingh niet langer, ſonder pijn,
d'Onſterffelicken gaſt huys-veſtens machtigh zijn:
Wie ſal mijn' ſtijve lipp, mijn' lichteloose lichten,
Beluycken met een' hand, diens vriendelick gewicht, en
Betraende klammigheit mijn oogh noch voelen ſou,
Mijn mond noch troetelen door ſtervens leſte kouw?
Of blijv' ick laeter op, door 's hemels heiligh hengen,
Naer uw te-bedde-gaen, en ſie mijn' dagen lengen
In tamelick vernoegh; de Wereld is ſoo bits
Op 's naeſten voorden-wind, ſoo nijdigh en ſoo ſpits
Op vetter Vee als t'huys, op weeldriger gebueren
Dan d'eigen mergen-tael: Waer ſal ick een' om hueren
Een' uyt den dichten drangh, die met geduld en ſmaeck
Mijn' welvaert melden hoor', die deel' in mijn vermaeck,
En gunne my 't geluck? En, magh ick 't minſte klagen,
De wereld is ſoo vies, en onſe leck're dagen

Digitized by Google

Soo ſatt, ſoo walgende van 't dagelicks gerecht:
Wie ſal mijn Leſer zijn; hoe ſal ick in 't gerecht
Der ſtrenge keurlickheit beſtaen, en U onbeeren
U, Polla van mijn' penn, die, ſonder u, geen' veeren,
Of vochte veeren voert, van zilte traenen vocht,
En, eertijdts achter u geſtegen in de locht,
Nu by der aerde kruypt, en vreeſt voor alle tacken,
En, waerder yet min hoogh als d'Aerde, ſouder ſacken?
Ey, Sterre, noch wat ſtraels! Of voert my daer ghy gaet,
Of licht my daer iek blijv. — Wy ſpreken veel te laet,
Mijn hert, en t'enden hoôp; en hopelooſe wenſchen
Zijn droomen by ſchoon dagh van vaeckelooſe menſchen:
Sy reiſt, en ſiet niet om, ſy rijſt, en ſiet niet neer. —
Ey, Sterre, noch! — Wat noch? Sy is geen' Sterre meer;
Sy treedt op Sterren. — Trooſt, trooſt, vrienden, die mijn' reden
Van ſchrick en haer te bergh gevoelt hebt in uw' leden,
Soo immer levend lit van levend lit geſchroeft
Uw uyterſte geweld van lijden heeft geproeft;
Kent wat ick lijd', en trooſt! Mijn wederwilligh ſpreken
En ſal den ſtracken raed van uw geſegh niet breken:
Tot ſpreken hoort noch kracht; de mijne gaet te niet:
Spreeckt, vrienden, ick....

Daer light mijn' plompe Pen; en, moet ſy weer te ploegh,
Sy ſal niet leveren als leeden-lied en lijcken.
Maer, Leſer, 't kan beſtaen, meer waer meer als genoegh:
Waer 't kind volmaeckt, ten ſou ſijn' Vader niet gelijcken.

Digitized by Google

Mijn voornemen was op den selven voet als tot hier toe dwers door de Boeck-Kamer te wandelen, ende by den wegh op allerhande Wetenschappen mijn eigen gevoelen aengewesen te hebben, soo naer de Waerheit, ende soo verre van 't geneene pad, als my doenlick ware geweest.

Daer aen meende ick te melden andere mindere besigheden van gestolen uren binnens huys, als daer zijn den Hof, de Musike, het Schilderen, Teeckenen, Boetseren, Gieten, Draeyen, ende diergelijcke veel; yeder oock met ondagelicksche opmerckingen min of meer gelenght.

Tegens het ontallige tijdverslijten in konstigh of onkonstigh spel, als Schaecken, Verkeeren, Dammen, etc. wilde ick wat uytgevaeren hebben, by vergelijckinge van betere, emmers my aengenaemere oeffeningen des lichaems, naementlick in Peerden, in Geweer van verscheiden slagh, Ball, Boll ende Boll-Tafel, met diergelijcke: oock in Danssen, wekks gebruyck, ongebruyck ende misbruyck, ick hier mede, op mijn' maniere, meende aengeroert te hebben: hoewelder mijn' groonste Jeughd noyt mede verruckt noch verlockt en is geweest.

Naer sulcke Achter-middagh uren, waere ick wederom tot de Hoofsche besigheden gekeert, dien den Avond eigen is: aenwijsende hoe verr het van de gulde Vryheit is, op tijdige ende ontijdige uren ten beroepe van 't Hof te staen.

Daer op waer een licht Avontmael aengeroert; ende mijn gebruyck van het Huys-gesin ten gehoore van Gods woord ende een gereen Gebed te versamelen, met wat vermaens over eenige misslagen, die sommige Christenen, mijns bedunckens, in de maniere van bidden begaen.

De ontledinge van desen eenen dagh had ick voor, met algemeener lassen, bedenckingen ende voor-raed te besluyten: daer toe ick, (om meest alles in 't korte ende in 't beste te begrijpen) een groot gedeelte uyt het 12 Capittel tot de Romeinen te baete gekoren hadde.

d'Opvoedinge der kinderen waere mi een' versche baen geweest; daer wel wat adems toe behoort hadde; maer ick meen-

de met minder omspraecks daer over te gaen, ende handelen 't stuck krachtigh; doch als bywerck.

Uyt alles en wist ick niet gevoegelicker te scheiden dan met den wensch van, vele ende lange sulcke dagen beleeft hebbende, wel gereet en geern uyt de Wereld te mogen gaen: doch met eenen voorwensch, van noch eens al levendigh de ydelheden van 't Hof te mogen ontsterven; te landwaert in stilte geseten, ende aldaer in volle rust ende eenparigheit van gemoed afwachtende des Heeren toekomste, den heiligen wegh ter woonstede der Gerechtigheit.

Soo steil had ick derven op sien, mijn Lesser. Maer mijn' lieve Leester, dien dit eenigh te gevalle gewrocht wierde, dieder my in steunde en stierde; die my leerde wat sy hoorân wilde, ontviel my daer ghy mijn' beswijcken gesien hebt.

E volea dir; ô di miei tristi e lenti, *Petr.*
E più cose altre; quand' io vidi allegra
Girsene lei fra belle alme lucenti.

Anzi tempo per me nel suo paese
E ritornata, et alla par sua STELLA.

Soo ick ontrent den middagh sweette, gingh sy slapen,

E compiè sua giornata inanzi sera;

Jae, tot mijnent, langh voor noen: wat haer belanghde, geen' oogenblick te vroegh.

Pieno era 'l mondo de' suoi honor perfetti,
Allhor, che Dio, per adornarne il Cielo
La si ritolse: e' cosa era da lui.

Heb ick noch konnen aenwijsen, hoe verr ick met haer hoopte te gaen,

Questo m'avanza di cotanta speme.

Neemt

Neemt het

—— per suoi santi vestiggi.

Maer en verght my niet dat ickse natrede. Mijn' Leid-STERRE miss ick, ende moet swichten:

Morta colei che mi facea parlare,
E che fistava de' pensier' miei in cima,
Che poss' io più?

Laet my met vrede swijgen, (en seggen tot my selven),

—— e vincavi pietate:

—— Τί γὰρ πλέον ἀνέρι κήδος
Μούνῳ ὑπερ γαίας, οἰχομένης ἀλόχου;
Anthol. l. 3. c. 12. ep. 46.

Digitized by Google

Op de dood van Sterre.

Of droom ick, en is 't nacht, of is mijn' Sterr verdweenen?
Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en ſie mijn' Sterre niet.
O Hemelen, die my haer aengeſicht verbiedt,
Spreeckt menſchen-tael, en ſeght, waer is mijn' Sterre henen?
Den Hemel ſtaet geluyt, ick hoor hem door mijn' ſtenen,
En ſeght, mijn' Sterre ſtaet in 't heilige gebied
Daer ſy de Godheit, daer de Godheit haer beſiet,
En, voeght het lacchen daer, belacht mijn ydel weenen.
Nu, Dood, nu ſnick, met een verſchenen en verby,
Nu doorgangh van een' ſteen, van een geſteên ten leven,
Dun ſchutſel, ſtaet naer by; 'k ſal 't u te danck vergeven;
Komt, Dood, en maeckt my korts van deſe Cortſen vry:
'k Verlangh in 't eeuwigh licht te ſamen te ſien ſweven
Mijn Heil, mijn Lief, mijn lijf, mijn' God, mijn' Sterr, en my.

Οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. *Act.* 25. 11.

Luce non gratâ fruor: Abſit crimen à fatis meis, mori juvabit. *Sen. Oct.* 1. 3.

Einde des vierden Boecks.

VYF-

Digitized by Google

VYFDE BOECK.

EUPHRASIA.

OOGEN-TROOST.

Digitized by Google

DEN BLINDEN WAS ICK [TOT] OOGEN.

Job XXIX. 15.

Moneo quod possum, pro mea sapientia. *Ter. Andr.*

Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis. *Horat.* 1. *Ep.* 1.

Quod si tibi tacita cogitatio scrupulum moverit, cur monitor ipse non talis sim, qualem te esse desidero, ut nonnullos videris in medio itinere corruisse: illud breviter respondebo, non mea esse quæ dico, sed Domini Salvatoris. Non monere quod ipse possim, sed quid debeat velle qui servus est Christi. Et athletæ suis imitatoribus fortiores sunt, et tamen monet debilior, ut pugnet ille qui fortior est. *Hieron. Ep. ad Jul.*

DOMINE, IN COECITATE SUMUS, ET VANITATE CITO ABDUCIMUR.

Th. à Kemp. de Imit. 3. 41.

VYF-

Digitized by Google

VYFDE BOECK.

OOGEN-TROOST

AEN

PARTHENINE,

Bejaerde Maeghd; over de verduysteringh van haer een ooge.

Verdenckt den Dichter niet die desen Rijm beleidt:
Hy heeft U vander jeughd met ydel' vrolickheit,
Met jock voor jock bericht; en 't docht hem, in die jaeren,
Dat woorden sonder sout en lacchen, Susters waren,
En 't docht u even soo: Nu weten Ghy en Hy
Het suer en 't soet gesicht te stellen, naer het zij.
Naer 't nu is, voeght ons 't suer: maer tusschen t' suer en 't suere
Valt keurigh onderscheid: d' ellendig' avond-uere
Daer God ons mede dreight, vereischt een amper soet,
Een staetigh-suer gelaet van oogen en gemoed.
Als 't kind geslagen werdt betaemt hem eens te suchten:
Maer knorr en kijven zijn ontijdige geruchten,
Die noch een' nieuwe roey verdienen van de hand
Die d' eerste geessel gaf aen sijn geliefde pand.
De Pottebackers will is meester van sijn' aerde;
Misbruyckt hy 't aerden vat tot diensten van onwaerde,
Wat reden heeft het vat te seggen, waerom dus,
Waerom en ben ick niet soo kostelick als sluis?
Verstaet my, aerdigh vat, voll allerhande deughden;
God heeft u van een' kley die oor en oogh verheughden
Voordachtelick gedraeyt: Nu lust hem van die kley
Wat aerdighs af te doen: Denckt of de Schepper sey,

Schoon'

Digitized by Google

Schoon' aerde, wordt tot aerd: wat ſtaet u toe te ſeggen?
Waer mede meent het Kind-de macht te weder-leggen
Van 's Vaders wijs beſtier? wat reden heeft een Worm
Te klagen, Ben ick oock gegoten in Gods vorm;
Waerom vertreedt hy my? Leert ſuchtende belijden
Dat hem de roey toe komt, en u de ſchuld van 't lijden:
En, of 't u erger gingh; 't vat heeft geen woord in 't vat,
Om ſeggen, waerom doet de Pottebacker dat?
Daer zijn goe' Predickers die met geſonde monden
Bequaeme meeſters zijn tot ongevoelde wonden,
Stuerluyden op het ſtrand, die Vrienden, in den nood,
Geruſt en ſorgeloos vermaenen tot de Dood.
Van deſe ben ick geen: uw lijden is mijn' pijne,
Behalven het medoogh is uw verdriet het mijne;
En, ſpreeck ick uyt medoogh, ick ſchrijf met een mat oogh,
Dat God weet of het meer of min dan 't uwe doogh:
En ghy weet of 't my raeckt, mijn uyt-ſicht te ſien mind'ren,
Daer langhs het Brood in moet voor Vader en voor Kind'ren;
En ghy weet of ick 't voel, mijn' macht verkort te ſien
Om mijner dagen tijd te dienen Dien ick dien.
Maer God, God, *Parthenin*, die deſe lichten ſtichte,
En alt oos ſtoppen magh, God vlieght ons in 't geſichte;
Of ſeght maer, mogelick, Komt, Kinderen, te bedd,
Ick treck een' venſter toe: En wy, als recht, die 't lett,
Wy houden ons misnoeght, en ſtellen ons in 't klagen,
Om dat wy niet en ſien, al wat wy geerne ſagen.
En wie en ſou die klacht niet luſten, waer 's hem nutt?
Maer wie heeft oyt daer met des Hemels loop geſtutt?
En of den Hemel hoorde, en ſchonck ons nieuwe glaſen
In de bouwvalligheit van ons getimmer; Dwaeſen,
Wat meenen wy te ſien? Deughd en Gerechtigheit?
Trouw, Liefde, Vrede-vreughd, meer dan wy door 't beleid
Van twee jong' oogen oyt bejoegen? Amy, neen:
Veel' oogen van de ſnelſte, en die getwernt in een,
En vonden door den drangh van vuyle menſchlickheden
Die ſchoone tronjen niet; en 't ſchijnt de ſtam is heden

In

Digitized by Google

In meeste Hoven uyt; der vruchten is niet meer
Als Abricosen hier en Persiken wel eer.
Nu hebben Ghy en Ick de Wereld uytgelesen:
Wat dunckt u, soud 't voor ons al heel ontijdigh wesen,
Het Boeck eens toe te slaen, en maecken op den Text,
Op 's menschen allerwijst, dat is op 't aller ghext,
Ons blindelingh Sermoen, ons oogeloos bedencken?
Sou niet des Hemels gunst ons hebben willen krencken,
Om binnewaerts te sien, en met de raemen toe,
Der stormen en 's geruchts der straeten even moe;
Ons goedjen t' overslaen, en onse drooge Lampen
Van olie te versien, om of de Bruigom quamp, en
De middernachtsche dief ons' grendelen ontsloot,
En stal ons uyt ons, door de reten van de Dood?
Twee oogen van gelas, van zenuwen en water
En dienen daer niet toe: die zijn ons met den Kater
En met de Katt gemeen; en alle beesten sien:
Maer God heeft onse Ziel met beter licht versien;
Daer slaet een' ander' strael naer binnen, op wat rijckers:
De Wijse Luyden zijn haer' eigen' verre-kijckers;
En die sich wel gebruyckt en hoeft geen' Brillen meer,
En die sich soo gebruyckt mach suchten, en niet meer,
Om een verlooren oogh: maer laet hem met sijn' Reden
Den overigen dagh aen God en hem besteden,
Hy heeft de Ziel vol wercks, en, in die besigheit,
En sal hem niet een uer, niet een', voor d'ydelheit
Der eeuwen over zijn: door d'eeuwen van daer boven
Sal sijn gedachte gaen, hy sal God moeten loven
Voor d' ongemeene gunst, die hem den hellen dagh,
Die hem het eeuwigh licht, dat ooge noyt en sagh,
Noyt menschen hert begreep, met sijnes herten oogen
By voor-raed open doet en voor de hand beoogen.
De lust van dat gesicht heeft blinder menschen hand
Haer' glasen in doen slaen, sy hebben 't lieve pand
Van kijcken aen haer selfs moordadelick ontstolen,
Sy hebben in haer selfs haer ydelheit ontscholen,

En

Digitized by Google

En in die donck're school meer wetenschaps geleert,
Dan daer sy, met den naem van Wereld-wijs ver-eert,
Natuers geheimenis geloofden te begrijpen.
Sy dochten, 't mael was op; men most het mess nu slijpen
Tot voedsamiger spijs: sy dochten, 't spel was uyt;
Al wierd 'er weer op nieuws getrommelt en gefluytt,
't Sou 't selve speeltje zijn; daer werdt niet nieuws gebooren;
En, soo der noch yet nieuws ontstond voor oogh of ooren,
Sy lieten 't voor de Jeughd, die haer verdrietigh pad
Door doorn en distelen noch nae te treden had.
Sy waren moe gegaen, gelegen en geseten,
Gewoelt, gewrocht, gesocht, geseit, gesien, geweten;
Sy wilden uyt den Tijd. Noch was haer 't pad ontkent:
Het naest van haer begrip was daer of daer ontrent;
Sy hadden yet gesien, maer schemerings gewijse,
Veel meer als niet met all, veel min als 't rechte wijse:
En, als 't op scheiden quam, op 't scheiden uyt dit lijf,
Dan karmden sy om hulp (blind bedelaers bedrijf)
En wisten niet tot wien. Wy weten ons waer-henen,
Ons toe-pad, en ons recht, dat over langh verschenen,
Gereet staet te voldoen; ons recht ter heerlickheit
Van 's Vaders erfeniss, en eeuwigh' eeuwigheit.
Soo veel verschillen hier blind Heiden en blind Christen:
Die sonck van duysterniss in donckerheit, en misten:
Dees rijst van licht tot licht, in 't doncker, en voortaen,
Tot in der Eng'len licht, daer sulcke blinden gaen;
Geen' and're, van den slagh die nu de Werelt decken:
Den Hemel viel te nauw voor all' de blinde gecken.
Want, PARTHENINE lief, 't is niet de moeyte waerd
De blinde gae te slaen die hier en daer ter aerd
Den kruys-wegh buyten Sté en binnen over-karmen;
De blinde rijck en eel verdringen slecht' en armen.
En, wilt ghy met my gaen en wandelen door 't slijck
Van 's werelds vuyle straet, siet wat wy ongelijck
Meer blinden, meer en ongeneselicker blinden
Dan wy zijn, by den wegh schier blindlingh sullen vinden.

My

Digitized by Google

My maelt een lange lijſt van blinden in het hoofd:
Sy moeten 'er eens uyt; en, ſoo ghy my gelooft,
Wy ſullen Valcken zijn, en hebben Arends oogen,
En ſeggen, God zij danck, die ons in ſijn medoogen,
Maer één oogh en ontnam, en beide nemen moght.
Dan ben ick t'ende wercks, dan heb ick uyt-gedocht:
Sitt neer, 't viel ons te bangh, ſoo wy de lijſt uyt-ſtonden;
Mijn uer-werck is voor twee dry ueren opgewonden:
Of 't met een' veer gaet, of met hangende gewicht,
Staet u te keuren, naer mijn' reden, ſwaer of licht.

Geſonde Li'en zijn blind: ſy ſien maer door de weelde
Van haer welrijend bloed: ſy ſagen noyt wat ſcheelde
Kranck en onkranck te zijn: ſy ſagen noyt haer' Gall
Ontſteecken tot een' Koorts: ſy ſagen noyt den vall
Van ſoute ſinckingen op oogh, of oor, of longen;
Sy ſagen noyt een' Roos op eenigh Lidt ontſprongen:
Het ſtadige geblick van haren Sonne-ſchijn
Verblindt haer' oogen ſoo, dat wat ſy niet en zijn
Haer dunckt onmogelick, als andere, te werden.
Soo ſiet men ſe, door weeld', in weeld' op weeld' volherden;
Soo leggens' alle daegh 't haer van den hond daer op;
Soo vierenſe ſtaegh ſchoot, en voeren 't in den top:
Tot dat's een ſlinger-buy ſien vallen in haer laken,
Die 't Schip op zijde werpt, of dat ſy 't voelen kraken,
't Zij op een' blinde klipp, (de klipp en is niet blind,
De Schipper is het, die ſich 't ſtieren onder-windt,
En heeft geen oog' in 't zeil, en weet van ſtroom noch ſtreken)
't Zij op een brandigh ſtrand; daer raeckt het roer aen 't ſteken,
De Stierman over boord. Dat heet voor uyt te ſien
Ter langhde van ſijn neus: ſoo ſien geſonde Li'en.

De Siecke ſien noch min; te weten door de dampen
Van haer ontſteken bloed, door Gichten en door Krampen,
Door Steenen en Colijck, door Groen' en ſwarte Gall:
Wat haer te voren komt, haer' pijnen verwen 't all;
Sy ſien 't huys tuymelen dat recht ſtaet in ſijn' mueren;
Sy ſien haer' vyanden voor 't bed, en 't zijn gebueren,

Die

Digitized by Google

Die haer ten dienste slaen: sy sien de dood in 't vat
Dat haer genesen moet; sy schricken voor goed nat,
Al ofs' een dollen hond sijn gift hadd' aengebeten;
Sy sien noch hulp noch hoop, (soo dichte zijn de spleten
Daer d'onervarentheit in hongen nood door siet)
Sy sien noch licht noch locht tot uyt-komst van verdriet;
Sy sien de geessel wel daer mè sy zijn geslagen;
Maer Gods hand, diese voert, en siense door de plagen,
Verdiende plagen, niet; (mijn' lieve PARTHENIN,
Slaet dese blindheid gae, daer steeckt voor ons wat in)
Sy bijten in den steen, en sien niet dat de Werper
De Pottebacker is: haer lijden maecktse scherper;
Sy werden lijdende half moedeloos, heel gram,
Als of haer geld weerom, en veel gelijcks toe quam.
Sy pleiten tegens God; sy konnen Job van buyten:
Haer hert stremt tot een' key daer redenen-op stuyten
Als ballen van den muer. Het blindste van haer zeer
Is meerder twyffelingh: sy sien niet dat haer Heer
Haer Heer en Meester is, en meesterlick kan salven,
En straftse mogelick niet wijder als ten halven,
Om heel erkent te zijn: sy sien haer' dorheit aen,
En seggen, Menschen-kind, is 't mog'lick te verslaen
Dat dese beenderen noch eens aen 't leven raecken,
En noch eens over end? sy sien niet dat hermaecken
Veel min als maecken is, en dat van yet tot yet
Een slecht mirakel is by 't eerste yet uyt niet.
Tot dat sy 't samen sien en voelen en besinnen.
Vriendinne, weest getroost; God kan sich selfs verwinnen,
Hy heeft noch slijcks genoegh, en speeckfels in den mond,
Om ons te leeren sien wat sieck scheelt en gesond.
Gerustе Li'en sijn blind: sy sien maer door het troet'len
Van haer' eenparigheit. sy keuren 't all voor hoet'len
Dat onrust geven kan: sy sien de sorgen aen
Voor Schroeven sonder end, die door de sinnen gaen,
En schroeven vruchteloos; sy sien den dagh van morgen
Niet eer dan 't morgen is: sy wilden geerne borgen

Rond

Digitized by Google

Kond 't ſorgeloos geſchien: ſy wiſten geern hoe 't gaet
In 's Vaderlands beſtier, hoe 't met den Oorlogh ſtaet,
Wat Munſter broeyen ſal; waer 't kommerloos te leſen:
Sy ſien haer' plichten niet, of ſchricken voor haer weſen,
Als waer 't Meduſas hoofd: ſy ſien niet dat een man
Sijn Lands-heer ſchuldigh is all wat hy weet en kan:
Sy ſien haer huys-geſinn niet hollen, door de ſlaep-ſucht
Van haer onweckbaer oogh: ſy ſien niet of een Aep ſucht,
Of eenigh Christi Lidt: ſy ſorgen als de Katt;
Sy ſagen geern' een' vriend geholpen uyt het natt,
Kond 't maer drooghs-poots geſchien: Sy wilden geerne helpen
Des naeſten woedigh vyer; waer 't met een wenſch te helpen:
Sy gingen geern in 't huys van jammer en verdriet,
Verſtoorde maer 't gekarm haer' ſoete weelde niet:
Sy ſien den roock op gaen van Engeland in * kolen, * 13 Sept. 1666.
Van Yerland half in d' aſch, van Duytsland, van de ſolen
Ten halſe toe verſchroeyt: maer 't is een ſchrickigh ſien,
Gelijck kleinhertige ſtaen by gequetſte li'en,
En vreeſen voor een' ſwijm, die haer' geſontheit krencken,
Haer aenſicht ſlencken mocht: ſy keeren ſelfs haer deacken
Van den ellendigen; ſy wenden 't van de ree
Daer 's naeſten ſchip op ſtuyt, en kieſen volle zee,
Zee van geruſtigheit, daer hoeft noch touw noch lood uyt;
Haer Broeder moght vergaen, ſy ſetten niet een' Boot uyt:
Sy ſien niet dat ſijn leed magh morgen zijn haer wee:
Sy ſien niet hoe 't haer gingh als God met haer ſoo dee:
Sy ſien haer niet vergaen, ſy voelen haer niet ſlijten,
Sy haeten 't Spiegel-glas, om dat het kan verwijten
Hoe verr' haer aenſicht van der groene jaeren kuſt
In rimp'len is verzeilt, hoe naer ſy zijn de ruſt,
Die haer' ruſt ſtooren ſal. Nochtans de jaeren loopen;
d' Onruſtig' uere komt, die 't ſchoon gebouw ſal ſloopen;
En wee dan d' ongereed'; en wel den dienaer dan
Die God ſoo doende vindt als geen geruſt' en kan.
Wat zijn d' Onruſtige? noch eens ſoo blind te achten:
Sy ſien maer door de webb, van roerende gedachten,

Digitized by Google

Van sorgen sonder vrucht, van kommer sonder leed,
Van traenen voor den tijd: de Winter valt haer heet,
De somer dunckt haer suer. Dit zijn neus-wijse blinden;
Sy sien dat noyt en was, sy konnen knoopen vinden
In 't gladste van de bies. Uyt wat hoeck dat het waeyt;
Sy zeilen by den wind: sy wieden eer men saeyt,
Sy hooren hoe 't gras wascht. sy sien de schoor-steen roeken
Eer 't hout ontsteken is. sy sien de Wereld smoocken
Van 't allerleste vyer: sy sien God in de wolck
Langh voor den Dieven-nacht: sy beven voor Gods volck
Verr van de Roode Zee: sy konnen niet bevroeden
Dat, Diese maecken kost, kan voeden en behoeden.
Sy zijn altoos beroyt: haer mangelt altoos wat;
Haer leste droppel leekt uyt 't nieuw ontsteken vat;
Sy trouwen spy nock slot; sy hooren allom dieven.
De somm van alles is, God kanse niet beleven:
Sijn sonne-schijn is storm, sijn' weldaed is elend,
Sijn' gunst is tegenspoed: de Logenaer ontkent
All wat hem tegen gaet, d'ondanckbaere derft haelen
All wat hem mede koopt; de wel-vaert mach hem smoelen,
Hy maeckter hell-vaert af: waerom? duer is geen' staet
Te maecken op den duer: soo keuren sy den Staet
In 't uytterste gevaer, in 't beste van sijn bloeijen;
Soo noemen sy Gods gunst sijn' boeijen en sijn' roeijen,
Soo doemen sy de vreughd voor ondeughd, soo de rust
Voor onlust: soo is heil haer hell, en lust haer lust:
Soo is de wel-vaert maer een masker in haer' wijsheit:
Soo dunckt haer dat de wall maer op een doysend ijs leit.
De Wall van Suet en Stadt, de muren van haer huys
Besittens' op geene van Mieg, en Maill en Muys.
Ten einde wandth sy Prophaten eerst tot haerent;
En vels' er uyt de lotht quaed vyer, sy verbrannen't;
Haer droomen wordt voldaen. Hadd' Pieter min mistrouwt,
Hy hadde min gesankt, en hadd' hij recht gebouwt,
Diep maer een Moisaer-stiet, hy leerde water treden,
Soo teer is 't onderscheit van toevorsicht met zeelen.

Ers

En kommer buytens tijds. God leer' ons middel-maet,
't Is gins en weder mis al wat daer buyten gaet.
Al leegh het Goud in een' en 't Lood in een' der schaelen,
't Is gins en weder mis, soo langh daer een kan daelen.
De Gierige zijn blind: sy sien maer door haer beurs,
Die dick en duyster is; en geeft haer eens wat keurs
Van wijs en ongeleerd, sy weten 't niet te scheiden;
Van vroom en deughdeloos, de rijckste wint van beiden:
Van schoon en van mismaeckt, de rijckste weeght haer meest;
Van bott en van beleeft, sy zijn voor 't rijckste beest;
Van nutt en van onnutt, van on-e'el en van adel,
Sy keuren 't beste peerd naer de verguldste zadel:
Sy kennen vriend noch maegh door 't blicken van de winst;
Haer' brillen zijn van tien ten honderden; voor 't minst:
Sy leenen niet; dat 's scha': sy handelen; dat 's eerlick:
Sy stelen niet; dat 's schand: sy woeckeren, dat 's heerlick:
Sy liegen niet; dat 's sond: sy seggen rond en klaer,
Daer moet gewonnen zijn, God gev' op wie of waer.
De Quistige zijn blind: sy sien maer door het puylen
Van oogen rood en leep; en meenen wel te schuylen,
Waer? onder 't schoone dack van openhertigheit,
En meenen, wie daer meest kan spillen, met bescheit,
Of onbescheit, is mild; en meenen 't groove teeren,
Is een' gewisse kunst, die knechten maeckt tot Heeren;
En sien niet, dat het kleed, des Heeren op den knecht
Juyst als 't Goud-laken op den houten Leeman hecht;
En sien niet; ja sy sien 't, maer door den lesten helder,
(Want deser blinden oogh werdt op den avont helder)
Dat die de maeltijdt geeft, de geck is van de feest,
En by de Wijse heet een op-gegeten beest.
De Prachtige zijn blind: sy sien maer door fluweelen,
Die ondoorsichtbaer zijn; sy kunnen 't lijf niet deelen
Van 't uyterlick gewaed, sy keuren haer en ons
Naer zijd' en wollen webb: de tijck, en niet de dons,
Maeckt haer het bedde waerd; de lijst, en niet de doecken,
De schoone schildery; de band, en niet de boecken,

Digitized by Google

Maeckt haer den schrijver goet; het huys, en niet de man;
De kapp, en niet het hoofd, is dat haer ket'len kan.
De Machtige zijn blind: sy sien maer door haer' krachten,
Die lomp en moedigh zijn; sy pletten en verachten
All wat haer onder light: sy trappen op de deughd:
De klemm, den ondergangh der slechten is haer' vreughd:
Sy knellen 't arme recht van Weduwen en Weesen:
Is reden voor haer, sy verduyv'lense met vreesen;
Is d' onschuld aen haer zy; sy tredens' in de schuld;
Waer 't korte Recht haer' baet, sy tergen d' ongeduld;
En wringense soo langh, soo langhsaem, dat sy splijten,
En, moede pleitens, in den sueren appel bijten:
Is ootmoed haer versett, sy loopens over 't hert,
En noemen haer geluck 't ontgaen van meerder smert.
d' Eersuchtige sijn blind: sy sien maer door de duygen
Van haer' bekuypingen, onachtbaere getuygen
Van wel-geworven eer; sy draven vroegh en spae,
En geen straet valt haer suer, mits dat sy opwaerts gae.
Sy hebben geen gesicht naer onderen; sy sterren
Gestadigh Hemelwaerts: de laeghste van de sterren
Dunckt haer niet hoogh genoegh om by te willen staen:
Sy gaven niet een duyt voor d' eere van de Maen,
Soo langh 't de Sonne wint in hooghde, glans en hitten:
Waer Gods gestoelte leegh, sy sochten 't te besitten.
Sy sien de mis-maet niet van haer te kleinen lijf,
Om 't kleed te vullen van het wichtige bedrijf
Dat d'eer kan geven, die sy blindelingh bejaegen;
Sy wegen niet hoe swaer de Kroonen zijn om draegen,
Haer luyster, meenen sy, past yeder even nett,
Die maer het hert en heeft dat hy'r 't hoofd onder sett;
De plaetse maeckt den Man: men kan al doende leeren,
En onbequaeme knechts zijn licht bequaeme Heeren.
't Gae met het Staets bewind soo 't God en Lot belieft,
Mits haer' all-waerdigheit ten hooghsten zij gerieft.
In 't ende draeyt haer 't hoofd op die verheven klippen;
En dan voelt Phaëton den toom sijn' hand ontslippen,

Dan

Digitized by Google

Dan komt hy, als gewipt, weer blindelingh ter neer,
En 't koſt hem blindelingh ſijn leven en ſijn' eer.
Verliefde Li'en zijn blind: ſy ſien maer door haer' luſten,
Dat vuyle brillen zijn: al dat ſy geerne kuſten
Dunckt haer 't bekoorelickſt van al dat Son beſchijnt;
't Vell-diepe rood en wit, dat met den dagh verdwijnt,
Eerbieden ſy niet min dan boter tot den bo'em toe;
Daer gaen haer' tochten heen; ſy hebben der geen toom toe,
Sy ſien geen' kreup'le knie, ſy ſien geen ſcheeve borſt,
Mits haer het hoofd-ſtuck met ſijn' aenhangh en ſijn' korſt,
Mits haer een toover-mond, mits haer twee oogen-ſtraelen
De reden uyt den hoofd, 't hert uyt den boeſem haelen.
Haer' domſte blindheit is; ſy ſien dat noyt en was;
Een Vryer ſtaet en kijckt of 't ſpoockte: O beeld van was,
O, ſeght hy, warm Yvoor, murw Silver, vochte Kraelen!
En die daer neffens ſtaen en naer de waerheit taelen,
En vinden noch Koral, noch Silver, noch Yvoor;
Maer vleeſch als 't haere, met bruyn ganſe-vel daer voor.
Dan deſe blindheit, ſchijnt, (men ſoud 't haer ſchier benijden,)
Geneeſt in eenen nacht, in 't uyterſte verblijden,
In 't doncker krijgen ſy haer' oogen weder op,
En 't hert toe; en de Bruyd werdt een' verſleten popp,
Die kinderen van nieuws vertoyen en verhullen,
Maer met den yver noyt die s' in des Kramers prullen
Voor de volmaecktheit der volmaecktheden aenſagh,
Eer 't kermis-capital daer voor verſutſelt lagh.
De Nijdige zijn blind: ſy ſien maer door de hoecken
Van 't een en 't ander oogh, die beiden ſtaen te ſoecken
Op zy en achter om, waer 't yemand beter gaet:
Soo ſiens' haer ſelven ſcheel en bleeck op hoeck en ſtraet:
En, vindenſe voor-wind in yemands ronde zeilen,
Sy leſen uyt haer Boeck de minſte ſijner feilen,
(Want ſy en hebben geen') en roepen, 't kan niet ſtaen,
De wind moet keeren, daer, daer is hy ſchuldigh aen;
En vindens' yemand wel geſtegen langhs te trappen
Van vrome moeylickheit, ſy trachten met beklappen

Digitized by Google

De lagen van 't gebouw te sloopen tot den grond,
Tot dat s' hem wederom gevelt sien, daer hy stond
Eer God den arm uytstack en hielp hem boven water:
En gaet haer gevel op een' halven somer laeter
Dan die van 's buermans huys, sijn hard-steen en sijn' kalck
Sijn sand light in haer' wegh, sijn' splinter is een balck,
Een balck in haer quaed oogh; en, konnen sy wat werren,
Sy weten op een' drop sijn' arbeit te versperren;
En, wascht sijn Koren dichtst, en draeght sijn Wijngaerd bett,
Sy schreeuwen, hy en quam niet eerlick aen de mest.
Sy tasten blindelingh in Gods geheimenissen,
En leeren, spoedigh rijck is ondeughd, sonder missen.
In 't ende sietse God, en slaetse voor de kunst,
Met haer', met sijne, met een yeders weder-gunst.
De Toornige zijn blind, daer hoev' ick geen bewijs toe;
De Wijnige zijn blind, daer zijn wy bey te wijs toe;
De kinderen verstaen 't, en thoonter my een' voll,
Die door de druyven kijckt, ick thooner u een' doll.
De Vrolicke zijn blind: sy sien maer door het blincken
Van tegenwoordigheit, als li'en die overdrincken,
En springen met den wijn die in haer' glasen leeft,
En sien niet dat de gift, die aen den bodem kleeft,
De leste toogh sal zijn, en mogelick den naesten:
Sy sien niet hoe dat vreughd en rouw den and'ren naesten,
En vallen ongereet en blindelingh, als 't komt
Dat de bedrieghlickheit der dingen sich ontmomt.
De Treurige sijn blind: sy sien maer door haer' traenen.
't Is soo, het voll gemoed ontlast sich door die kraenen;
Maer door die bobbelen swelt aller dingen schijn,
En 't werden wijde, dat maer enge wonden zijn.
En, slaen dor winden toe, sy suchtense tot baeten:
Soo datse door den storm wel, waer sy geerne waeren,
Maer niet en sien, waer langhs: haer predick' Maeghd of Man,
Sy sien niet hoe het weer klaer weder werden kan.
De Besige zijn blind: sy sien maer door de scheuren
Van haer' al-doenlickheit; sy sien geen' tijd van treuren,

Sy

Digitized by Google

Sy hebben 's geen voor vrenghd: haer doel-wit is Profijt
En eer, soo verr 't de loop van 't soete voordeel lijdt.
Sy jagen dat profijt met blindelingen yver;
En vraeghtm' haer na vermaeck; dat 's dat de borse styver,
De Kasse nauwer werdt, de Schuere voll gewasch,
De Korven te benauwt voor Honigh en voor Wasch,
De Kelder voor nieuw natt: maer Bos en Kas zijn blinden
Die n'in ner dagh en sien; jae konnen 't licht niet vinden,
Al klopt de nood aen 't slot. 't Is wonder, altijt geld
Te schrapen, nemmermeer te proeven wat het geldt.
De Luye Li'en zijn blind: sy sien door taeye lichten,
Die opgaen even als Blaes-balcken met gewichten
Die 't Orgel spreken doen. Haer' keers staet ongesnutt;
Haer' sinnen ventelen in 't bedd' of in den dutt:
In 't bedde gins en weer als deuren op haer' duymen:
Sy lacchen met het volck dat hoed of helm met pluymen
Haen-steertelick verçiert: doo' veeren liggen best,
En zijn der lenden over-over-lieve nest.
Soo denckens' in haer hert: 't is wonder dat sy 't dencken;
En niet en vreesen sich al denckende te krencken;
Want dencken is een last van sinnen, en haer grouwt
Van alle besigheit, die hert of huyt verouwt.
Denckt hoe haer 't spreken lust, hoe 't staen, en gaen: te weten,
Dat is de Wereld met een' passer over-meten,
Een' Ploegers slaverny: maer, Koetsen, lieve vond,
Ghy zijt een soet versett, daer gaen de wielen rond,
Daer sit mijn luye blind'; en siet niet dat sijn' leden
De leden niet en zijn die dat behulp met reden
En sonder schaemte voeg', en datter neffens gaen,
Die 't beter passen sou te sitten als te staen.
Dat kan luy-leckerny; Sy blindt verstant en oogen,
En maeckt sich meester bey van reden en medoogen:
't En is de slechtste slagh van alle blindheit niet,
Daer yemant wat hy siet moet-willens niet en siet.
De Schilders (dit gaet hoog,) de Schilders, PARTHENINE,
(Noch zijn se van 't geslacht dat ick eerbiedigh diene)

Digitized by Google

De Schilders heet ick blind, en, ſoo m'er wel op lett,
't Zijn Scheppers meeſtendeel: ſy ſien maer door 't palet,
En bouwen een' Natuer, die vriendlick is van weſen,
En ſoet en aengenaem: maer meent ghy daer te leſen
Hoe Groote-Moer Natuer haer eigen weſen ſtaet?
't Is verre van den wegh. Een' ſteegh is oock een' ſtraet,
Een' hutt is oock een huys, en ſtruycken zijn oock boomen,
Maer ſteegh en hutt en ſtruyck zijn ſchaduwen en droomen
By ſtraet en huys en boom, daer hoort veel goetheits toe
Om Gods en Menſchen werck te keuren met gemoê
Voor even en gelijck. Wat wilm' ons meenen leeren?
Twee droppen zijn niet eens, twee eyeren, twee peeren,
Twee aengeſichten min: de trotſte mogentheit
Van d'eerſte Schepper blijckt in 't eeuwigh onderſcheit
Van all dat was en is en werden ſal naer deſen;
En is 't laet-duncken van een Menſch ſoo hoogh gereſen,
Dat Menſchen konnen, daer toe God, in allen ſchijn,
Niet Kunſtenaers genoegh, niet Scheppers wilde zijn?
Siet hoe verr 't ſoete volck in deſe blindheit dwalen:
Gaet met haer wandelen door boom en bergh en daelen,
Dat 's, ſeggens', een geſicht dat Schilderachtigh ſtaet.
'k Kan 't niet onſchuldigen, 't is derteltjes gepraett:
My dunckt ſy ſeggen, God maeckt kunſtige Copijen
Van ons oorſpronckelick, en mach ſich wel verblijen
In 't meeſterlick patroon, al waer 't van onſe hand,
't En kon niet ſchooner zijn, in Zee en Locht en Land.
Gaet met die Scheppers t'huys, en leent ſe 't ſtrackſte weſen,
't Langhmoedighſte geduld, om door en door te leſen
Hoe God uw aenſicht ſchiep: Als 't langh gemartelt is,
Daer ſtaet ghy in 't paneel: maer, in een woord, 't is mis:
Sy Scheppen u een Yet, een' Bloed-verwant, een' Broeder:
Maer ghy en ſtaet 'er niet. de Dochter is maer Moeder,
De Vader is maer Soon. En, ſoeckt ghy meer bewijs,
Komt tot de tweede proef: daer 's 't weer een' ander' wijz,
Een ander Bloed-verwant, een nieuwe Nicht geboren,
En ghy in twijffelingh wie wijſſelickſt verkoren.

Siet

Digitized by Google

Siet nu de Menſchen in haer' oogeloosheit aen,
Of 't volck is om Gods doen of misdoen aen te ſlaen.
De Moedige zijn blind: ſy ſien maer door het blaecken
Van haer ontſteken hert: De ſlagen die haer raecken;
Het ſterven dat haer dreight, de leemt, die arger is,
En voor langh ſterven ſtreckt, ſien beid' haer' oogen mis.
't Zijn blinden die men hoeft, en niet en kan ontbeeren,
Vijf-ſtuyvers-blinden 's daeghs, om vyand af te weeren,
Om vrienden voor te ſtaen, en ſy gaen op het merck
Van Eer en Onderhout ſtantvaſtelick te werck:
Dat 's redelick geſien: maer kan men moedigh noemen
Dat voort moet? Als de ſpuyt het water over bloemen
Of over webben drijft, is d'eer van het geweld
In 't water, of alleen van acht'ren in die 't knelt?
De Moedige gaet aen gelijck een nucht're Tijger:
Ja, maer van achteren maeckt yet den ſtouten krijger,
Den Honger en de Eer. Den Honger is niet waerd
Te melden: 't is geen man die 't niet en is van aert,
Maer om niet doot te zijn: in d'Eere will yet blaecken;
Dat ſchijn heeft van een' man recht tot een' man te maecken.
Jae ſchijn, maer Eer, en vrees van Oneer zijn ſoo nauw
Uyt een te keuren, als het lichaem en de ſchaeuw.
Siet door den moyen miſt van 't ingebroken ſchijn-ſtout;
Ghy vindt die vreeſe, die den Jager op het Swijn ſtout,
Den meeſten krijger op de wall en tegen 't lood.
Kort om, de pijnbanck werdt ontweken door de Dood:
Dat 's alſoo ſcherpen dwangh als honger. Laet dat loopen;
Daer komt een' derde toe, die bloed uyt-geeft met ſtoopen:
De moedige werdt gram; ſijn bloed koockt in ſijn lijf,
Sijn' galle braeckt, ſijn hert maeckt alle ad'ren ſtijf;
Nu is hy bloed-blind, nu en ſiet hy noch de reden,
Waerom hy oorlogh, noch 't perijckel ſijner leden;
Nu gaet hy als een Leeuw die rood ſiet; nu is 't uyt
Met Menſchen-moedigheit; en furie voert de Schuyt,
't Peerd en de Schipper holt. Noch ſtaens' haer en verwond'ren,
Veel' blinden die het ſien, als die het hooren dond'ren,
En weten d'oorſaeck niet van 't vierige gedreun:

Digitized by Google

Maer die het siende sien, en vechten even deun,
Doch met bescheidenheit, en koel, en wel gedreven
Van yver voor Gods saeck, daer tegen lit en leven
Soo rustigh werdt gewaeght als hoy en stroy voor Goud,
Die seggen, dese Leeuw is hersseloos, en stout,
Om dat hy 't niet en weet, en 't is een beest met eeren,
Maer 't is geen moedigh man; hy kan slaen en verseeren,
Maer vechten kan hy niet. Soo veel scheelt Toorn, en Maet,
Dat des' bescheidene, die blinde slagen slaet.
Nu, 't strijden heeft een end; daer is veel eers bevochten:
Maet en Toorn heeft verricht all wat sy beide moghten:
De Peck-ton gaet aen brand, de Vier-pijl en de Klock;
De Dichters mengen lof en eer met ernst en jock:
Eer is de beste buyt; dat geef ick bey gewonnen;
Wie deelt dien besten buyt? Sy die de Webbe sponnen,
En komen kreupel t'huys, of krijgen voor haer' serck
Het bloedigh aerdrijck? Neen. de Reeders van het werck,
De Hoofden van de saeck, de Leids-luy van de schaeren
Gaen met de Croonen door. wie meent ghy dat sy waren
Die Alexanders deughd verhieven tot den throon,
Die Cesars boosen will voll voerden? blinde doon,
Blind voor vijf stuyvers 's daeghs; hoe hieten die Soldaten?
Geen' schrijvers hebben 't oyt, mijns wetens, nae gelaten:
Wat dunckt u, PARTHENIN, is yemand dichter blind,
Dan die sich selfs verliest en voor een ander wint?
Hoe is 't? zijn 't bloode dan, zijn 't bloode lien die wel sien,
Die daer voorsichtelick na 't bergen van haer veil sien?
Noch blinder; bloode li'en zijn blinde li'en voor all,
Sy sien maer door een oogh dat midden door den ball
Het vreese-vlies bedwelmt: sy sien geen blad bewegen,
Sy meenen, 't is een lood: sy sien geen' blooten degen,
Sy'n voelen hem in 't hert; sy sien geen kruyd aen gaen,
Sy'n dencken, 't yser komt recht op haer leven aen;
Sy bucken voor een' vliegh, sy schricken voor een' vogel,
En, of het duycken waer een' borstweer voor een kogel,
Sy struyck'len ongequetst in 't vlacke veld; in 't end,
Sy deinsen blindelingh, en die 't dan tijdighst wendt,

En

Digitized by Google

En met de hielen schermt, en op den rugg laet waeyen,
Siet scherper in den wind dan die het voor-hoofd draeyen
Van daer de blixem komt, en sien niet dat de man
Die naer sijn' vyand slet, kan dat sijn vyand kan,
Kan winnen en verslaen, en dat begin van loopen
(Sett Schand en Eer op zy) het end is van haer hopen,
En dat een man die wijckt sijn lijf ten besten geeft,
En 't leven, soo hy 't berght, verblindt van schaemte leeft.
De Jonge Li'en zijn blind, ('k wil van geen' Liefde spreken:
Wy waren oock eens jongh: maer onder die gebreken
En lagen wy noyt sieck) de Jonge Li'en zijn blind
Van eigen waen in 't geen een yeder 't soetste vindt.
't Licht van de nieuwe Wer'ld slaet flick'righ in haer' oogen;
Sy vrijen 't als de mugg; het redelick medoogen
Der ouden, die se sien versengen aen de vlam,
En komt haer niet te baet; haer onderwijs is lam,
Haer' reden is bequijlt, sy hebben se vergeten,
De rechte levens konst, (die dese beter weten)
Haer woord is tandeloos, sy suffen onder 't pack
Van grijse jaeren, sy zijn lusteloos en swack,
Sy mogen in de jeughd, die lustigh is van krachten,
Geen vrolick wesen sien, sy straffen en verachten
All wat haer niet en smaeckt: de minste vreughd is sond:
Sy dencken niet hoe groen wel eer haer herte stond;
Haer' oogen zijn soo swack, sy sien door lange dagen
Het groene wambas niet, dat Groote-vaer gedragen
En langh versleten heeft: maer Jonge Li'en zijn kloeck;
Sy kijcken sonder brill in 's Werelds groote boeck,
En lesen 't lustigh door; en vinden sy daer bladen
Met inckt van swaerigheit en kommer overladen,
Sy gaen niet door de sloot, sy springens' over heen,
En maecken witt van swart, en smelten Jae tot Neen:
Tot dats' eens in de keers haer' wieken voelen schrempen;
Dan gaen haer' oogen op, dan sien se dat haer slempen,
Haer hollen, haer getnysch 't pad naer beneden is,
En dat de rechte baen verr mis getreden is.
Dan d'oude zijn oock blind: (ick wil haer niet verwijten

Digitized by Google

De quellingh die haer ſlijtt en ons begint te ſlijten)
'k Heb 't op haer' oogen niet; maer oude Li'en zijn blind,
En werden kinderen in meeſt haer onderwind:
Sy ſchem'ren van verr-ſien, ſy ſtruyckelen van vreeſen,
(Daer 's een voorſichtigheit die 't all te ſeer kan weſen,
En die 't Cryſtallen vat te kommerlick verſett
Ontvalt het, want daer was all bevend' opgelett)
Sy hoopen over een all wat ſy ſien en ſagen,
En om een uer beraeds beſleden all' haer dagen;
Sy weten all wat was en all wat weſen kan,
En ſien op 't Mogelick als gingh 't all aen den man.
Soo valt het ja-woord ſtram, en ſchiet haer vander tongen
Als aengebacken ſtruyf: noch duncken haer haer' longen
Te ſchielick van geblaes, en, op het leſt beſluyt
Van 't liedjen, zijn ſy maer ter halver wegen uyt.
Haer' Kinders minnen ſy ſoo haer haer' Ouders minden:
Maer in het tweede lit zijn ſy de ſoetſte blinden
Van all dat niet en ſiet: By een misboren kind
Van Dochter of van Soon? geen Minnaer is ſoo blind:
Sy ſien niet dat het hinckt, ſy ſien niet dat het ſcheel ſiet,
Sy ſien ſijn' bulten van de billen tos de keel niet,
Sy ſien het onkruyd niet te wieden, dat in 't vett
Der nieuwe gronden ſijn' vergiften wortel ſett:
Kinds Kintje magh geen quaed: al will 't de Moer verhind'ren
Kinds Kind ſtaet alles vry: ſy werden ſelfs Kinds Kind'ren,
En broeyen Kinds Kind mal, en geven 't ſulcken ploy
Van loy, van onbeleeft, van koſtelick, van moy,
Van vuyl, van onbeſuyſt, van ſnoeperigh, van vraetigh,
Van vreck, van ſtuer, van ſteegh, van dertel, van wanwaetigh,
Dat Vader qualick weet, dat Moeder qualick ſiet
Waer mé den rechten booht te krijgen in het ried.
Swijght van den ouden tijd: ghy hoeft het niet te ſpreken,
Sy ſpreken 't ſonder end: men kend'er de gebreken
Van deſe eeuwen niet; Gerechtigheit en Deughd,
En Liefd' en Zedigheit was 't quaedſte van haer' jeughd:
Men ſchold ſijn' Broeder niet, men wiſt van geen bedriegen,
Men haette Vleyery, en Achter-klapp en Liegen,

Men

Digitized by Google

Men gingh den rechten wegh: daer was geen' Overdaed,
Geen' Gulsigheit in huys, geen' Hoovaerdy op straet;
't Was in de gulden Eeuw, de Werld was onversleten,
't Schijnt Grootvaer hadd noch in den appel niet gebeten:
En 't scheelt maer vijftigh jaer van haer tot onsen tijd.
Siet hoe het klaer gesicht in 't grijse haer verslijt.
De tijd liep als hy loopt; de boosheit ging haer' gangen,
Daer was soo veel te doen met pijnigen en hangen
Als Banck en Beul vermoght. en, ben ick niet heel blind,
De Soon gelijckt sijn Vaer, de Moeder was als 't Kind.
De Joffrouwen zijn blind (hoe sal ick hier door raecken,
Wat aensicht heb ick nu, wat bloedeloose kaecken,
Die u met desen troost te velde komen derv?
Maer u en teeckenden ick noyt op desen kerf;
Of soo gh'er oyt op stont, het merck is uyt-gesleten:
Of immers ghy en hebt u noyt ontsien te weten
Dat uw' Vrouw Groote-moer Heer Adams Huysvrouw was)
De Joffrouwen zijn blind sy sien maer door het glas
Van spiegels die de damp van eigen waen besoetelt,
En vragen aen dat Glas, als 't langh genoegh gehoetelt,
Gehult is en getoyt, hoe ben ick, schoon of niet?
't Glas antwoort wat het siet, maer sy en vatten 't niet.
Noch eens, wat ben ick, blanck van huyd, en blond van haeren?
't Glas sou wel antwoorden, maer weet het niet te klaeren:
't Vraeght selver, Joffertje, wat zijt ghy, dat of dit?
Daer sitt een smeerigh rood, daer sitt een konstigh witt
En maeckt my twijffel-blind: het stuyft 'er stof van boomen
In die gekrulde lock: heel Cypers en heel Roomen
Staen tusschen u en my; waer zijt ghy? Wel gevraeght:
Maer elders werdt haer' kunst geluckiger gewaeght:
Een Jager van sulck Wild ontmoet se by der straeten,
En roept, ô blanck en blond ten hemel afgelaeten,
Wie kan u wederstaen? en sy en siet het niet,
Onnoosel' oogeloos', dat hy se niet en siet:
Sy siet het snell en wel, dan 's lust haer niet te weten.
Dit mach de soete, die de sotte blindheit heeten:
Maer geen' en streckt soo wijd. Van aller eeuwen heer

Digitized by Google

Was liegen Vrouwen voer: Iek raeckte noyt soo verr,
Of Vrouwen-lof was lief. En, soo Bedrogh en Liegen
Van 't naeste Maeghschap zijn, noodsakelick; Bedriegen,
Hoort Liegen met vermaeck; en Poeyer en Pinceel
En Vliege-plaesters, Hull en Krull, Kant en Fluweel,
Is een' verbintenis van hoffelicke logen:
Wie daer min aen besteeds dan 't uyterste vermogen
Van liegen, heeft het Hof maer blindelingh doortast:
De vrouw die schoon will zijn, will 't hooren, dat gaet vast.
De Kaeckelaers zijn blind: sy sien maer door haer' woorden,
(Iek weet niet hoe ghy vaert) daer mé sy my vermoorden:
Sy sien maer door haer' galm, niet waer, noch wat, noch wie;
Sy snorren u om 't hoofd gelijck de rommel-bie;
Mits dat haer seggen klinck', soo houden sy 't gewonnen:
Maer siet niet haest na land; sy hebben nau begonnen
Als wy zijn uytgehoort. sy slaen soo veel geschals
Met haer' ontriemde tongh, en sien soo veel gevals
Aen slagh en weer-slagh van dien klepel van haer klockhuys,
Dat ghy veel beter light dicht by de groote klock t'huys
Dan by haer onderhoud: haer heele hoofd is klock,
En wee hem die se roert. Slaet wijsheit voor, of jock,
Sy luydend'er op in: wel-spreken en veel spreken
Is haer de selfde konst. veel' woorden, veel' gebreken,
Sprack een wel-sprekend man: maer sy en hebben dat
In langen niet gesien, of nimmermeer gevatt.
Vergadert endelick all' die gebraeckte toonen,
En smelt se tot een' klomp; de reden sal u thoonen
Dat koper sonder glans, quicksilver sonder goud
Dry aesen in de schael, maer geen' proef tegen houdt.
De Swijgers zijn stock-blind: sy sien maer door haer ooren;
Sy hooren en sy sien, maer sien niet wat sy hooren:
Sy proncken met haer' stilt', en die se swijgen siet,
Schrickt voor haer stom gesicht; want stilt' heeft haer bediet
En maeckt Matroosen bangh en dreight haer met tempeesten.
Maer stomte, PARTHENIN, is eigenschap van beesten,
En spreken heeft sijn' uer; en swijgen buytens tijds
Beduydt veel droomens, veel onwetens, of veel spijts.

Daer

Digitized by Google

Daer gaen se veel af groot, die geen' bequame reden
Haer weer-woord waerdigh sien: My dunckt ick sie se treden
In 't Kaets-spel, daer geen bail, hoe schoon, hoe wel beleidt,
Hoe konstighlick, of hoe onkonstigh, haer bescheit,
Haer' weder-slagh verdient: de blinde, soud' ick seggen,
Gaen beter uyt de baen of in haer' pluymen leggen,
En spreken in haer' droom, of wandelen in 't woud,
En spreken blinde tael met blad'ren en met hout.
De Singers zijn soo blind als vincken, die 't soo leeren:
Sy sien maer door haer' keel en door haer quinckeleeren;
Sy sien niet wie haer hoort, noch wien het langer lust;
Sy gaen traegh onder zeil, sy willen van de kust
Gepreft, gepijnight zijn: maer voerens' eens haer winden
Van Land te Zeewaert in, sy konnen 't huys niet vinden;
Sy krijgen lust in 't spel, als Kinderen op straet;
Sy sien niet wat de wett van 't singen is; de maet:
Sy sien niet wie daer geeuwt, en wenschtse met haer' gorgel
Te bedd' of aen een' galgh: een lood light op haer Orgel,
Het huylt onendelick, en die se swijgen doet
Heeft meer gewelds van doen, dan die se bidden moet.
Ick spreeck mijn selven aen: men moet het my vergeven;
Daer stont voor op mijn hoofd, al in de wiegh, geschreven,
Ick soude speel-fleck zijn, keel-blind en snaeren-blind.
Men heeft my opgequeeckt tot hooger onderwint:
Maer ingeboren aerd gaet allen dwangh te boven:
Ick sie noch huys-bestier, noch Heeren-dienst, noch Hoven,
Noch Nood, noch Oorboor aen; ick sie geen' tijd te kort,
Daer Veel, of Keel, of Luyt, of Fluyt versleten wordt.
De Springers zijn soo blind als Clavecingel-pennen;
Sy hipp'len dien ten spoot die haer den hals af mennen:
De Speelman drijfts' om hoogh, en geeffels se weer neer,
Constantinopolen, noch Roovers van Algeer
En quam 't noyt in den sin haer' afgetouwde slaven
Soo vruchteloosen sweet ten hals uyt te doen draeven:
't Is Christ'nen slaverny; sy sien niet dat de man
Die haer in 't ronde ruckt niet anders leven kan;
Sy zijn genoeghlick blinde; sy sien niet dat hy heden

De

De gangen tegen ſpreeckt, die 't giſteren te treden
De ſchoonſte mode was; ſy ſien niet dat hy ſtaegh
Op Nieuwigheden droomt, en yet dat weer behaegh'
Om dat het noyt en was. (want of 't quam af te ſoeten
Dat afgeſprongen is, ſijn' keucken moſt het boeten,
Sijn' Molen-beeck liep droogh) heel onlanks gingh men holl,
Gelijck de Noord zee gaet; nu is men droomigh doll;
De voet kleeft aen den vloer, men magh ſe nau ontlijmen:
De man draeyt ſpits gewijs, de vrouwen ſchijnt dat ſwijmen;
Soo deftigh is de mode; en hoe ſal 't mergen zijn?
De Duyvel en ſijn' Moer ſtuderen op een' ſchijn
Van nieuw bevalligheit: daer ſal wat ſoets uyt broeyen,
Wat nieuws, om man en vrouw heel av'rechts te vermoeyen;
En, of ons' Duyvelen niet langer wiſten hoe,
De heele Franſche Hell, die ſtadigh op en toe
Nieuw' ydelheden braeckt, ſal by den and'ren ſchraepen
Daer onſe blinden ſich bevalligh aen vergaepen:
Wegh met den ouden trant; daer komt een and're ſwier,
Verſleten te Parijs, en van de nieuwſte hier.
Soo blind en ben ick niet in menſchelicke dingen;
Ick ſie wel dat de vreughd door ſingen, of door ſpringen
De jeughd ten hals uyt will, en, als men ſpringen moet,
Is mog'lick hy minſt blind die 't minſt onmaetigh doet;
Maer 't moeyelicke mall, en altijds nieuwe vodden,
Gaen boven mijn geduld: men kan papier verbrodden
(My dunckt ick 't red'lick kan) met all te dert'len int;
De ſchool-ſtrick, voor goed ſchrift, maeckt ſchrift en ſchrijver blind.
De wijſte Koningh danſt', (hoort, vrouwen, en hoort, Heeren)
Maer op ſijn' eigen ſnaer, en deed het God ter eeren,
En mat ſijn' treden niet op uytheemſch onderwijs;
Sijn heiligh herte was ſijn' voet-maet en ſijn' wijs.
Jalourſe li'en zijn blind: ſy ſien maer door haer' droomen:
Sy ſien dat niet en is; ſy ſoecken dat ſy ſchroomen;
Sy taſten naer haer ſeer, en vinden 't, als een dief
Die een in 't doncker grijpt, all waer 't hem wel ſoo lief
Daer waer geen vatten aen. haer' Liefd' is over-liefde:
Sy lijden, billick, niet dat yemant ſich geriefde

Van

Digitized by Google

Van 't geen haer eigen is: maer Liefd' en is maer Haet
Die van 't geliefde niet vermoeden kan als quaed.
Wantrouwigh' achterdocht is een' mismaeckte schaduw
Van Liefdes eigenschapp. Jalouse man, beraedt u,
Jalouse Vrouw, siet om; uw' swackheit werdt bewaeckt;
Daer staet 'er een en loert, soo ghy 't ten bontsten maeckt,
Die uw' verzieringen met waerheit wil bekrachten.
'k Heb vrouwen licht gesien, om dat men se soo achten;
'k Heb mannen buyten 't spoor gevonden, als uyt spijt;
Om d' ongerechtigheit van grondeloos verwijt
Te wreken met der daed: Dief heeten, en dief wesen
Waer d' onderscheidingh waerd, stond 't op der menschen wesen,
Wie 't is en niet en is, maer (meenden sy,) die 't hiet
En niet en liet, waer wijs, by die het hiet en liet;
't Was redelick de naem te passen op de wercken:
't En is geen' nieuwe huyck, ick gaed' er mé ter Kercken.
Dat is het rechte paer daer van de Waerheit sprack,
Twee blinde leiden d' een den and'ren in de wrack.

De Jagers in haer veld, de Tuyschers op haer' schijven
Zijn blinder dan de snepp die m' in een nett kan drijven:
De Jagers sien geen' storm, geen' hagel, in haer' loop.
De Tuyschers kennen munt, noch klein' uyt grooten hoop;
Soo langh haer kleine Hoôp van winnen houdt by d' ooren:
Haer' halsen zijn verstijft, sy sien maer recht naer vooren,
Niet eens meer achterwaerts, daer byster' Armoe staet
En drijft haer' kind'ren met den bedelsack langhs straet.

De Pleiters, zijn soo blind (ick derf geen' Rechters raecken)
Als droncken Schippers zijn, die malle gissingh maecken,
En zeilen tegens tij, met weinigh winds in 't Schip,
En drijven achter uyt, en meenen dat de klipp
Daer 't Schip voor over moet, van uer tot uere nadert:
Tot dat se, moe gestreeft, geschreven en vergadert,
Met open' oogen sien haer' langh misleide hoôp
Verdwijnen in een' webb van sacken over hoop.

Het heele Hof is blind: (hier moet ghy my gelooven;
Men magh den ambachts-man sijn' eere niet ontrooven;

Ge-

Digitized by Google

Getuigen gelden wat, maer sijn' verklaeringh meest:
Ick sweer het op mijn boeck: 't is langh mijn stijl geweest,
En, naer ick hoôp, of vrees', hy sal 't noch lange blijven)
Den Hovelingh is blind: het schoonst van sijn bedrijven
Betrouwt hy op sijn oogh, dat door de mode siet.
Den nevel die daer slaegh van uyt den Zuyden vliet
En ons gesicht bedwelmt gelijck de mist van 't Noorden,
't Onredelickst gestoll daer menschen uyt van hoorden
Werdt een bevalligheit door desen waessem heen,
En soo oneindelick zijn de bekoorlickheden,
Dat my de diere tijd in kruym'len sond' ontvallen,
Eer ick 'er 't end af sagh; 'k mist noch eens KORT'LICK MALLEN,
Als ick 't uytvooren sou. maer 'k heb mijn een oogh blind
Gekeken aen de vlagh van desen warrel-wind;
My lust het tweede niet daer over uyt te schrijven;
Daer is een' ander scheil, van geen gesicht te wrijven,
Dat in den Hoofschen rock sijn' luyster hebb' bemorst;
Den Hovelingh en siet geen onderscheit in korst
En kruymen van oneer, in doyeren en schaelen.
Verwijt hem onverstand: hy sal u niet behaelen;
Verwijt hem meer gebreeks als in een aerdigh beest
Te lijden soude staen van 't minste tot het meest,
Hy houdt het u te goed: verwijt hem eene logen,
Ghy moet 'er mé te veld; de degen werdt getogen
Om waer te maecken dat hy Mensch geen Mensch en is,
Geen Logenaer in 't minst: al weet het sijn Gewiss,
Dat Menschen Menschen zijn, dat 's Logenaers geboren:
Hy will, hy kan, hy magh sijn' Menschlickheit niet hooren
Van eenigh even Mensch; de Lommer moet sijn recht
Verweeren in een wild en twijffeligh gevecht.
Hoe vaers de Logenaer? soo God will, kan hy schermen,
Hy wint het mogelick, en siet sijn 's Broeders dermen
Ten buyck uyt met een' vreughd die geen' gelijck en heeft.
Nu is 't een Moordenaer; maer siet, die langhste leeft
En is geen Logenaer. Hoe is 't proces gewonnen?
Maer soo de konste liegh (daer zijnder die se konnen

Met

Met poppen voor 't geweer, en met de punten niet)
En soo de Dood verschijnt, daer bloed of voet ontschiet,
En vindt hy geenen tijd om seggen, God der waerheit,
Vergeeft my Logenaer, die nu voor 't eerste waer seit.
Nu is 't een Moordenaer die hem waer denecken dé,
En met een' lompen steack de waerheit over stré.
Hoe vaert de Moordenaer? soo langh hem God doet leven
Betreurt hy sijn geluck; en voelt sijn' ziele beven
Voor 't uytterste Gerecht. maer beurt hem mergen weer
Te hooren dat hy liegh't: aen 't dagen, aen 't geweer,
Aen 't schermen, aen de Moord: Want, hoe wy 't ons ontgeven,
't Is beter, Duyvels zijn, dan Logenaer te leven.
Dat 's uyt sijn oogh gesien! maer God, die alles siet,
Vindt sulcke sienders t'huys, wanneer, en segh ick niet.
My walght van bloed en moord: Ick gae tot and're blinden;
Tot blind' onnoosele; door 't heele land te vinden,
Die 't meenen all te sien: De Letter-Li'en zijn blind;
En sien maer door haor boeck: sy struyck'len als een kind,
En meenen vast te gaen in all haer doen en seggen:
Vijf roepen, dat 's de wegh, tien konnen 't wederleggen:
En Waerheit is maer een'. Hier loopt de Son in 't rond,
Daer is 't de Werelds werck by nieuwer fixer vond;
En waerheit is maer een': Hier zijn ons' oogen boogen,
En schieten straelen uyt: daer is 't een' grove logen,
Daer is 't maer spiegel-glas, en neemt de dingen in,
En sendt se met bescheid naer d'algemeenen sinn'.
En Waerheit is maer een'. Hier drinckt men Gouw met stoopen,
Daer is 't een valsche toogh: hier hoeft men 't niet te koopen,
Men spilt 'er niet soo veel als Yser aen of Stael:
Men maeckt het van klaer Lood. Hier kan men 't all te mael;
Daer weet men niet als Niet. Hier kan men 't Vier-kant ronden,
En 't Rond vierkanten; daer zijn 't grondeloose vonden.
Hier heeft men 't Eeuwige bewegen, daer is 't mall.
Hier loopt het Bloed rondom, daer doet het niet met all.
Hier is de Timmerkonst een' wetenschap met reden;
Daer kanse, die'r maer geld en sinn will aen besteden.

Hier

Hier weet men 't Lang en 't Breed, daer weet men 't Breed alleen,
En lacht de Langh-konst uyt, en Waerheit is maer een'.
Hier zijn de dingen stof van Bollekens, die werren,
En maecken vocht en droogh, en scheppen Sonn en Sterren;
Daer is 't een wack're droom, en soo, genoegh geseit,
Dat yeder schepsel werckt naer sijn' verborgentheit.
Hier kan het pitt alleen van kruyd en blomm genesen;
Daer moetens' heel in 't lijf, of 't beste werdt verwesen.
Hier weet men. maer ick voel mijn' penn noch soo voll ints,
Soo voll vertwijfelinghs, soo vol strijds, soo vol blinds,
Dat, soud' ick hooger gaen, en al den oorlogh melden
Van blinden over hoop, sy vielen wel aen 't schelden;
De blinden wierden 's eens, en scheidden van 't gekijf,
En tegen my alleen met kruck en penn te lijf.
Noch even wel een gangh. De Letter-Li'en zijn blinden;
Ick ken 'er noch een soort die ghy van jonghs beminden:
De Dichters zijn dicht blind: sy sien maer door het Rijm,
En geven 't op voor konst: of Kiste-makers lijm,
Lijm, die maer kleven kan, voor steken en voor schaven,
Voor maet en regelen, den lof aen 't Ambacht gaven.
Sy tasten blindelingh de swaerste saecken aen,
En hopen, will het Rijm maer volgen, 't sal wel gaen:
En, will het Rijm niet voort, sy wenden 't van die wall af,
Weer op een nieuwen boegh, en raeckender soo mall af,
En weer soo lam daer aen (en lam is av'rechts, mall)
Dat Reden endelick in 't rijmende gevall,
Als in den lijm, verstickt. en siet eens waers' u slepen,
Sy, selver wegh gesleept. en lett eens waer sy schepen,
En waer haer ancker valt: sy munten 't op Japan,
En drijven duysend mijl van daer in Astracan;
Dat zijn Piloten, dat zijn verre-siende luyden!
Kan ick 't u krachtiger als met mijn selfs beduyden?
('t Was tijd ick my beklapt', en by de blinden bracht',
Ghy hadt het all begost, ick voelden uw gedacht)
Gedenckt waer ick begon, waer ick mijn schaetsen aen-bond
Siet waer ick henen ben, en, soo ghy 't soo verstaen kont,

Weet

Digitized by Google

Weét dat het lieve Rijm mijn lijmen heeft beleidt,
En, waer ick uyt-gerijmt, ick waer langh uyt-geſeit.
Noch ben ick ſoo ſoet blind als een der mede-blinden,
En beeld mijn' ſotheit in, ghy ſult mijn onder-winden,
Mijn' aller winden loop voor lijdelick aen ſien.
Wat ſeght ghy? ben ick nu ſoo blind niet als ick dien?
Maer 't is Poëten ſlagh; ſy konnen 't niet ontleggen,
Sy ſien geen ſchooner ey dan dat ſy ſelver leggen:
En dreight ſe met de pley, ghy pijnight 'er niet uyt
Dat eenigh Dichter oyt haer Luyt hebb' over-luydt.
Daer zijn noch blinden meer. meer blinden? jae, meer blinden:
Gelooſt my, PARTHENIN, ick wiſt'er meer te vinden
Dan ick 'er hebb ontdeckt: en hoe ick verder kom,
Hoe ick meer blinden vind, voor, achter, en rond om:
Maer klein' en acht ick niet, daer is mijn' penn te ſier toe:
De lompe walgh ick van; daer is mijn inct te dier toe:
De wijſe ſchrick ick voor, de Groote ſien ick aen
Gelijck de kinderen het aenſicht van de Maen;
Sy ſtaen my wat te hoogh; en dan, ſy hebben ſtraelen,
Daer geen verſett op is, ick heb'er wel ſien haelen,
Dien 't luſte veel behaels: ſy ſchieten diep, van verr,
Gelijck de Sonne doet en d' allerminſte Sterr.
Ick ſtaeck het by die Spell. Hoe raeck ick nu ten ende?
O! die my dwaelen ſiet, wijſt waer ick wel belende;
Doet hier een' minne-proef aen een' arm' blinden man
Die op den dool-Rijm is, en 't huys niet vinden kan.
My dunckt ick had het oogh (het is ſoo langh geleden
Dat ick het qualick heugh) op 't eene van de leden
Die onſe toortſen zijn, en daer men door het glas
Yet vuyls, yets onganſchs, yet bekommerlicks in las.
Is dit nu 't heele pack, zijn wy tot daer toe effen,
En voelden wy ons noyt een ander' lemte treffen?
Wel ſeven. Maer een Oogh, een oogh is ſulcken ſchat!
't Is wel waerachtigh: maer waer laet ghy 't Kelen-gat,
En ander' Enckele, voorſichtelick te melden,
Min misbaer als een oogh? wat hebben die t' ontgelden,

Wat

Digitized by Google

Wat loopen die gevaers? een oogh is maer een oogh:
De slechtste Schutter hoeft maer 't eene tot den Boogh,
En daer een tweelingh sterft daer kan een tweelingh troosten;
't Is altoos Oogh om Oogh. al stond de Sonne in Oosten,
Die t' onsen West-waert haught; een oogh waer ruymt van licht.
Nu leeft hy noch, die sprack, soo 't reechter u onsicht,
Verwerpt het; en hy leeft, die 't een en 't andor bouwde:
't Waer wel wat ongerijmts, dien ick een' Keel betrouwde:
Een' Mond, een' Longh, een' Maegh, een' Lever en een Hert,
(Elck is my 't leven waerd) dat ick mis-trouwigh werd
Om sorgeloos een oogh op sijn' sorgh te beleven.
Wat lightm'er op en dinght? Wy hebben maer een leven,
Wy hebben maer een' Ziel, die God behouden moet:
Onthaelt hy s' ons, 't is wel all wat de Schepper doet,
't Goed gaet van waer het quam! mits 't eene van twee oogen
Ten Hemel binnen raeck', soo blijft men onbedrogen.
Maer daer en komt geen licht van oogen tse te baet;
Veel sien en geldt hier niet: men slot moest allom quaed,
Ten minsten ydelheit; dat is het rechte teer-geld
Tot d' Hemels reise niet, men eischt ons wat, dat meer geldt:
Men seghr ons niet, Siet uyt; maer Siet'er uyt; en hoe?
Als ick geduldige ter dood des Kruyces toe:
Men seghr ons, Laet u sien, en laet uw weldoen blincken,
Soo dat Gods heerlickheit en uw' eer t' samen klincken.
Dus, PAUWHENINE, (want wy zijn malkand'ren moe
Geprevelt) weder nae den Pottebaecker toe:
Hem volgen voeght de kley, en breeckt hy ons tot scherven,
Ons hopen staet in hem, al sout' hy ons doen sterven;
En sluyt hy ons een oogh, of twee, eer 't avond is,
't Is om een schooner licht. 'k Weet' dat ick niet en miss;
Ick spreeck een heiligh woord: laet ons op 't hooghste Lot sien,
Blind en onblind is een, De vrome sullen God sien.

Einde des vijfden Boecks.

Digitized by Google

SESTE BOECK.

VITAULIUM

HOFWYCK.

Digitized by Google

Digitized by Google

TOE-EIGENINGH VAN DEN EERSTEN DRUCK

AEN VROUW

GEERTRUYD HUYGENS,

GESEGHT

DOUBLET,

VROUWE VAN S. ANNELAND, &c.

MEVROUW EN WAERDE MOEYE;

De Wijsen van eertijds hebben 't soo verstaen, ende het is altoos waerachtigh gebleven, dat Vrucht en Vreughd, Voordeel en Vermaeck in een getwernt den deughdelicksten draed maecken. Daer op sagh ick dat mijn Vader gesien hadde, als hy sich gelustien liet de lichamelicke lusten van sijn Hofwijck soo te beschrijven, datse de Ziel raeckten; maeckende van die Wandelingh een' Handelingh, die naer hem sijn' Erven, oock naer den ondergangh van de plaetse, te stade komen moght. Ende het soete voornemen alsoo uytgevoert, heeft my te dienstigen licht gedocht voor de Koremmate, daer onder het geschapen was voor eerst te smooren, sonder de moeyte die ick aengewent hebbe, om het oock onse Eeuwe te mogen bekent maken. Hoe het dese neus-wijse Wereld sal op nemen, staet te sien. By VE. en meen ick geenen ondanck verdient te hebben. De Stichter van Hofwijck is haer te lief, om een stucksken Wercks van den Dichter te verwerpen. Een stucksken Bywercks noemde ick het beter: dewijle wy heel wel weten, en qualick gelooven konnen, dat hy daer

Digitized by Google

aen al gaende en staende niet meer en heeft besteedt, als de brockelingen van vier der druckste maenden die hy beleeft heeft, sonder dat yemand getwijffelt hebbe, dat hy in 't gewoel van soo vele andere besigheden yet sulcks onder de leden soude hebben. Nu het Kind schielick ter wereld is gekomen, ende my, den oudsten van de Voor-kinderen, als het jonghste van 't tweede Bedd, vertrouwt, weet ick het niet beter te besteden als by VE. beider oudste Moeye; die ick wenschte dat sich somwijlen daer mede wilde verlusten tegens de swaermoedigheden die haer overigh mogen zijn, zedert sy de twee lieye derdendeelen van hare eigen Bedde-vruchten uyt der tijd heeft sien haelen; wel goeds tijds, na ons gevoelen; maer ontwijffelick te goeder tijd, dewijl het Gods tijd was. Hem bid ick VE. in alle tijden ende naer alle tijden te segenen met tijdelick ende eeuwigh wel zijn, blyvende,

Me Vrouwe en Waerde Moeye,

UE. Ootmoedige Neef en Dienaer

C. HUYGENS.

Digitized by Google

✻

AEN DEN

L E S E R;

Voor de By-schriften.

Wie is'er met sich selfs of met sijn' tijd verlegen,
Sijn' kostelicken tijd. wie soeckt naer nieuwe wegen
Om lustigh leegh te zijn? wien stinckt de Steen en 't Berd,
En ander arger vuyl, dat spel gerekent werdt?
Hy kome daer ick gae, wanneer ick Haegh en Hof wijck;
Hy blyve daer hy is, en volge my op Hofwijck;
Hy wandele met my, en spaere voet en schoen;
Hy kan sijn' wellust met een' oogen-blick voldoen.
Of, is sijn' Oogh te luy, met een geduldigh Oor-deel;
Daer, hooren, streckt voor, sien, en geeft het oogh geen voordeel;
De doove by sijn oogh, de blinde by sijn' oor
Kan voelen waer ick tree, en treden in mijn spoor.
Men hoor' of sie my dan, ick stae in voor 't berouwen
By alle keurige van planten en van bouwen;
En, ben ick niet verleidt van eigen toover-minn,
Sy sullen Hofwijck bey soo vinden als ick 't vinn.

Digitized by Google

Noch liegh ick voor de helft: de blinden sullen voor gaen,
En dobbele genucht sal in des hoorers oor gaen,
By d' enckele van 't oogh: Soo gaet het met de penn,
De Rijm-penn: want sy lieght ten deele van gewenn,
Ten deelen om de kunst: en die de waerheit soecken
In 't loss aensienelick van wel-gerijmde Boecken,
Zijn even verr van 't pad als die den wilden aerd
Van 't weelderigh pinceel aenvaerden voor een' Kaert.
Leest met voorsichtigheit wat Dichters van haer geven;
't Is rouw' Land-metery, daer staet geen passer neven.
En die een dobbeltje wil hangen aen de vracht,
Om Hofwijck te gaen sien in d' ongemeene pracht
Dien ick het hebb geleent, sal weinigh min als vloecken,
En seggen, Wel ick segg! is dat het voer van Boecken,
Is dat een' Schildery die op het leven treckt?
't Schijnt dat men kinderen d'ond' avontuer vertreckt
Van 't Koninghs dochtertjen, om in den slaep te raecken:
Is dit het hoogh Kasteel, zijn dese dorre staecken
Die Eicken Hemel-hoogh, is dit het Masten-woud,
Zijn dese Lindekens het andere Voorhout,
Is dese bult een Bergh, is dese plass een Vijver?
Wat quelt my d'ydelheit van dien verweenden Schrijver!
Laegh noch mijn dobbeltjen in 't sackjen van de Kerck,
Soo had ick Godt behaeght en sat noch op mijn werck.

Jae, vrienden, blijft by huys, en spaert uw' sestien duyten:
'k Heb rijp en groen geseght, om dat het *Dicht* souw sluyten.
Soo gaet het (noch eens) met de Rijm-penn; om een woord
Dat sonder weergae is, moet arme Waerheit voort,
En om een braever woord dan woorden die wat seggen,
Moet onred' in den topp, en Reden onder leggen;
Mits dat het Klinck-dicht zij, is 't snoodste 't beste Dicht,
En beste Dichter is die konstelickst verdicht.

Beschaemt den Meester vry, die van de kunst wilt hecten,
En laet ons een voor een ontlasten ons geweten:
Wy lijden van den Rijm all dat het Schip in Zee
Van vloe en ebbe lijdt: wy leggen 't op de ree,

De

Digitized by Google

De ree van Reden, aen; en 't schijnt, de volle zeilen,
En 't schijnt, de ruyme schoot en weten van geen seilen;
Het Roer light midden-boords, de Vlagge wijst voor uyt,
De Naelde wijckt noch wraeckt, en alle giffingh sluyt,
En all 't besteck gaet vast; voor-wind maeckt rechte streken.
Maer, Stierman, waer is 't Schip ten einde van ses weken?
Voor St. Helena? jae, soo 't God en water will,
Soo niet, aen St. Thomé, of mog'lick in Brasil.
Dat doet de blinde kracht van ongemerckte Stroomen.
Soo gaet het in 't beleid van Rijmers en haer' droomen;
Sy munten 't op de kust daer 't Schip op is bevracht,
Sy hebben Roer en Schoot (soo meenens') in haer' macht:
Maer daer 's wat onverhoeds in 't Zee-sopp en sijn' baeren
Haer' slechte Zeemanschap in 't zeilen wedervaeren;
Een' ongevoelde drift, een Tij heeft haer verleidt;
Sy hebben eens een woord voordachteloos mis-seidt,
Goe'n avond Redens-ree: dat woord moet weer berijmt zijn,
Of 't streeck houdt of geen' streeck, of 't Dicht soud ongelijmt zijn.
Soo lijmt men dan voort aen, en raeckt van Oost in West,
Van 't Zuyden in het Noord: tot datm' in 't lieve lest
Verzeilt en bijster 's weeghs met loeven en laveren,
God weet hoe graeclick, naer 't oogemerck moet keeren:
Terwijl de Lefer staet en gaept met open mond
En wenschte dat hy eens den Dichter wel verstond,
Die wel verstaenlick waer, kond hy sich selfs begrijpen.
Gaet, lieve Lefer, gaet uw' herssenen nu slijpen,
Om door 't geheim te sien van 't mijmerigh gesegh,
Daer, die u leiden sou, verruckt is van den wegh.
Nu heb ick my ontkleedt: waer hael' ick Vijgen-bladen
Tot masker van de schaemt daer med' ick stae beladen?
Wie will nu Hofwijck sien of hooren met geduld,
Met logens opgepronckt, met klater-goud verguldt?
Ghy, Lefer; hoort ghy noch dry woorden van verschoonen;
Noch ben ick lesens waerd, en kan het sus bethoonen.
All dat ick Hofwijck noem is Of-wijck van den wegh
Die waerdigh zij betre'en, indien ick Hoef-wijck segg,

Digitized by Google

Soo ſpreeck ick uyt mijn' Bors en uyt mijn hert te ſaemen;
Maer die het Stof-wijck heet, heeft goet verſtand van naemen,
En van de ſlechte ſtof daer Hof-wijck af beſtaet,
En van der Dichteren ruym ſpreken ſonder maet.
En is 't Geſticht ſoo ſlecht, wat ſal 't Gedicht verbloemen,
Dat, die wat Hofwijs is, ſal Hollwijck derven noemen?
Holl, lieve Leſer, holl; en holler dan een' blaes;
Een' blaes met boonen, is dit voddige geraes.
Verhaeſt uw vonnis niet; jae ſpreeckt het ſonder ſchroomen,
Ick help 't u ſpreken; 't zijn derddaeghſche-kortſe droomen,
Daer op ick u onthael; 't is ongerijmde Rijm,
Een buyten çierlick graf, van binnen aſch en ſlijm.
Maer houd het vonniss in, en hoort my noch eens ſpreken:
Die oyt gewandelt heeft langhs modderige beken,
En heeftſe niet altoos bewandelt ſonder luſt:
De Zee is allom ſout; maer hier en daer de Kuſt
Beſett met ſoet gewaſch van Bloemekens en Kruyden,
Daer 't keurige begrijp van recht neus-wijſe Luyden
Sijn' ſinnen in voldoet, en vindt de wegen kort
Daer hier wat nuts en daer wat ſchoons gevonden wordt.
Het kreupele geſchrift van teere Leerelingen
Wordt by des Meeſters hand met konſtelicke ringen,
Met ſtrick en Spinneweb omvlochten en geçiert,
En hoe 't min deughdigh is, hoe meer betiereliert:
Soo kan een' Ebben lijſt een' ſlechten doeck verrijckèn,
En doen hem voor wat goeds verkoopen of bekijcken:
Die lagen legg ick u. Mijn' Beeck, mijn Schrift, mijn Doeck,
Mijn' tamme Schildery, recht uyt geſeght, mijn Boeck,
Mijn Hofwijck in papier is wandelen, noch leſen,
Noch koop, noch kijcken waerd; dat vonnis is geweſen:
Maer kuſt, en ſtrick en lijſt, die 't cieren op den kant,
Zijn op de proeve van het keurlickſte verſtand.
Veracht ghy dan mijn' ſtof mijn' ſelfkant moet ghy prijſen;
Danck hebbe 't ſoet behulp van afgeſtorven Wijſen:
Die heb ick uyt haer graf doen ſpreken t' mijner baet,
En van haer' lappen my een feeſtelick gewaet

Ge-

Digitized by Google

Geflickt en omgedaen: met Peerlen van Athenen
Is dit gewaet verſien; De koſtelickſte ſteenen
Van Roomens burgery, does' op haer rijckſte was,
Hebb ick geleſen uyt haer Puyn en uyt haer' ass,
En my mé gebordnert: der Chriſtelicke Vad'ren
Hebb ick het beſte bloed van haer' ontſteken ad'ren
Geſmolten-in mijn vleeſch, en uyt haer oud gebeent
Het onverrotſte mergh geſogen en geleent.
Nu pronck ick met den buyt, nu tert ick uw gedulden:
Verkoop ick niet als lood, 'k heb 't weten te vergulden:
Nu moet ghy Hofwijck ſien, het zij u lief of leed:
't Kind is wanſchapen; maer 't is rijckelick gekleedt.

Digitized by Google

AEN DEN

DRUCKER.

'k Hebb Hofwijck uytgedruckt: is 't t'uwent niet te druck;
Verdruckt my in uw' Pers, en helpt ons in den Druck;
My in den druck van eer of oneer, van berispen,
Of prijsen; naer het volck of spreken will, of lispen:
U, in den meerder druck van Kostelick papier,
Als Ketter-vleesch, te sien verdoemen tot het Vier.
Van dusend tegen een de nadruck sal ons' beurt zijn;
Ick heb 't u ingedruckt; denckt als het sal gebeurt zijn,
„ Die Dichter heeft sijn' plicht uytdruckelick vervult:
„ Mijn onderdrucken is de dochter van mijn' schuld."

CONSTANTER.

PRO-

Digitized by Google

PROSOPOPOEA

SPREECKENDE

HOUTE GEBOUW

OP DEN BURGH IN 'T BOSCH VAN

HOFWYCK.

HOF-STEDE DES HEEREN VAN ZUYLICHEM BY VOORBURGH.

Dus sprack een houte Kind, of een van sijnent wegen,
Doe hy sich vond op 't Land om tijd-verdrijf verlegen.

Ick heb dat wesen niet dat iek te hebben plagh.
Een quaden avond-luym, een felle blixem-slagh
Die hooge bergen treft en spaert de laege heuvlen,
Worp my ter aerde neer eer hy my dede sneuvlen,
Soo dat ick met mijn top beneden in het gras
Verraedlick lagh gestort eer ick gewaerschouwt was.
Ick was, of ick geleeck, een van des werelds Wondren,
Een van het seven-tal, eer 't blixemen en 't dondren
My door een domme kracht ter neder had geploft:
Ick leeck der Spitzen een daer Memphis noch op stoft,
Die Vorsten-beenderen en Koninclicke lijcken
Verstreckten tot een graf in de beroemde Rijcken
Daer 't Nyle waeter mest het Kooren-rijck Egipt.
Ick wierd van yder een besproocken en belipt.

Digitized by Google

Die timmert aen den wegh is ſelden buyten opſpraeck.
Ick leeck der Spitzen een daer, eer men tot den top raeck,
En ſieſe van der aerd ter wolcken uyt gebout,
De Stichter ſagh verſpilt ruym hondert tonnen gout,
En noch eens, en noch eens, en ſeventigh en negen
Aen loock, ajuyn, en kaes, ſoo ick het heb te degen
En men de rekeningh van Steven wel verſtaet.
Nu ben ick: Kijcker ſtae. ſegh, eer ghy henen gaet.
Wat ben ick? Wie hier gaenwſt en kloeckſt ſal in de weer zijn,
En 't nutſt en 't vrolickſt vind, die ſal mijn Heers Compeer zijn,
JAN maeck het Boſch-heck op, en ghy, ô Kijcker-vrind,
Komt nader en bedenckt een naem voor 't houte kind.
Sie my van elcke kant, van boven, van beneden,
En wilt om wel te ſien wat tijdts aen my beſteden;
Het ſien en koſt hier niet. Aen een wanſchapen dier
Hebt ghy ſomwijl verſnoept een ſtuyver drie of vier;
Te kermis, aen een meyt, die armeloos gebooren
Uyttarte met de voet de beſte Nayſter-flooren,
Stack dräen door 't naelden-oogh en naeyde wacker heen,
En wat daer vingers doen, dee vaerdigh met de teen:
Aen een die ruym het hoofd van een volkomen man had,
Maer borſt, en buyck en dyen, en beenen van een ſpan had;
Een Reus in 't Aepen land, die in een Munnicks mouw,
Die in een Viſſchers hoos ſijn herbergh vinden ſou;
Een Karel onder 't volck dat in voorleden tijden
Tweemael ſes duymen hoogh met Kraenen plagh te ſtrijden;
Een ſchaduw die de Son hier op de middagh geeft
Als hy een man beſchijnt van boven uyt de kreeft:
Aen een gebaerde knecht, die met ſijn hooft en borſt ſat
Op ſijn verdort geraemt, die veel tijdts goeden dorſt had,
En mocht ſijn kroes wel uyt, en op de toon-banck ſprack
Wat meerder als een hooft daer 't lichaem aen gebrack.
Oock ſiet men aen dit lijf geen beenen noch geen voeten,
Maer, ſoo 't geoorloft was te graeven en te wroeten,
Men vonde dat ick die heb langh en dick en breet;
Maer dat ghy 's niet en ſiet dat heeft oock ſijn beſcheet.

Weet

Digitized by Google

Weet dat ick (*) Roden-bergh heb onder mijne soolen
En tree de voncken uyt van sijn verborgen koolen
Die hy hier onder my met groene rocken deckt,
En door een snoode pest uyt giftigh sand verweckt,
Mijn buyren sterven heen. dees trapten ick het hooft in,
En stae tot op sijn hert daer ick het vyer verdooft vin.
Een koocker is mijn romp, mijn ingewand een trap,
Waer langhs ick lijde dat men tien- en tienmael stap,
Tot dat men eyndelick koom boven op mijn schoudren;
Daer laed' ick jong' en ouw', en kinderen en oudren,
En vrind en vreemdelingh; komt vry in groot getal,
En niemand sy vervaert voor ongeluck of val,
Danck heb geen sackende maer rijsende bragoenen;
Die door een draeyend hooft raeckt onvast in sijn schoenen,
Om dat hy sich te hoogh vind boven in de locht,
Die leune vry daer op, en vreese krack noch bocht.
Hier siet men 't grootst waerom des Heeren die my boude;
Oock isser geen geweest die dese moeyte roude,
Dat hy den (†) hoender-trap langhs Rodenburgh beklam,
Tot hy door mijn gedarmt op mijne schouders quam.
Hier siet ghy over 't vlack der voor en achter-weyen
Hoogh boven top en tack van elsen, eyck en meyen.
En onverhindert komt den halven wereld-kloot
In uw verheven oogh; hoe spits, hoe steyl, hoe groot
Gesticht, of bosch, of boom, ghy siet het al gedoocken,
En onder uw gesicht ootmoedigh en gebroocken.
Sie, Kijcker, dat ghy siet, en neemt wat tijdts daer toe;
Verschoont mijn schouders niet; die werden nimmer moe.
Verschoont alleen mijn hals, daer magh ick weynigh veelen;
Met halsen valt het wat gevaerelick te speelen.

Ghy

(*) *Een Bergh van het roode sandt gemaeckt dat de boomen dede uyt-gaen, ende naemaels verlaeten wierdt, ende op een hoop gekart, ende met groene zooden bedeckt.*

(†) *Een trap van een swaere planck gemaeckt daer dikke latten over dwers op genagelt zijn om op den Bergh te klimmen.*

Digitized by Google

Ghy ſiet hoe langh, hoe ſmal, dat hy nae boven gaet,
En wat een top-ſwaer hooft dat aen het eynde ſtaet,
Een hooft, dat nimmermeer is ſonder ſchudde-bollen,
En echter even net hoe het de winden ſollen,
En, 't zij of dagh of nacht, al even fraey gehult:
Maer, ſoo het herſſens had by 't koſtelick vergult,
Wat ſpijtigh Reyntje kon op mijne ſchoonheit ſmaelen?
Waer ſou het Vosje ſlof tot leppigh ſchempen haelen?
Wat dunckt u, Kijcker-vrind, hoe ſtaet u 't maeckſel aen?
Een hals ſoo dun, ſoo langh, als tienmael van een Kraen,
Een hooft ſoo hoogh van 't lijt! Maer doch 't en is om niet niet,
Dat ghy mijn hals ſoo langh als eenigh Indiſch riet ſiet,
En dat mijn hooft ſoo ver van mijne ſchouders ſtaet:
De reden vind ghy licht ſoo ghy uw' oogen ſlaet
Op mijn vergulden kop, daer wonden en quetſuyren,
Die ick gekregen heb van Eygens en van Buyren,
U leeren, dat mijn hooft ſtreckt tot een Pylen-doel.
Men rake ſoo men kan, het heeft doch geen gevoel,
En ick noch arm noch hand om zeer of leed te wreken.
Meer wil ick van my ſelfs voor deſe mael niet ſpreken.
Gae, Kijcker, gae nu heen, en ſpann' uw krachten in,
En geeſt het kind een naem nae mijner Stichters ſin.
Indien 't u wel geluckt, ſoo ſult ghy deughd gevoelen;
Men ſal op mijnen Doop de beſte glaſen ſpoelen,
En doen een friſſchen dronck van koele Deele-wijn,
En Ghy ſult de Compeer van HOFWYCKS Land-heer zijn.

Digitized by Google

HOFWYCK.

De groote webb is af; en 't Hof genoegh beſchreven:
Eens moet het Hofwijck zijn. wie kent den draed van 't leven,
Hoe kort hy is, hoe taey? de ſnaer die 't heldſte luydt,
Scheidt d'eerſte menighmael van leven en van Luyt,
Verkracht en over-reckt, of met der tijd verſleten.
'k Heb over-reckt geweeſt; maer ben'er deur geberen:
Op 't ſlijten komt het aen; Twee dingen maecken 't waer;
Of ick 't ontveinſen wouw, mijn' jaeren en mijn haer.
En als de ſnaer begint te ves'len en te pluyſen,
Soo ſtaet ſy meeſtendeel op 't ſchielicke verhuyſen.
Wie weet of 't ſchielicke verhuyſen deſer Ziel
Niet voor-mijn' deur en ſtaet? En of 't God ſoo beviel,
Sou Hofwijck onberijmt ſijn' Stichter overleven,
En wijcken voor 't Voorhout? en ſoud' ick my begeven,
Die anderen mijn' penn baldadigh heb geleent?
Met reden eiſchte men de ſchuld van mijn gebeent,
Met reden ſchreefm'r op: „ Hier light een Man begraven,
„ Die meende te volſtaen met planten en met graven,
„ De ſlechte boeren-konſt, en moght de moeyte niet
„ Sijn eigen maeckſeltjen te cieren met een lied."
Mijn ſterven weet ick met langh leven niet te weeren;
Maer, leef ick weinigh meer, het Graffſchrift wil ick keeren,
En ſingen wat ick poot, en rijmen wat ick bouw,
Eer deſe keel verſchorr', en deſe penn verouw'.
'k Will Hofwijck, als het is, 'k will Hofwijck, als 't ſal weſen,

Digitized by Google

Den Vreemdelingh doen sien, den Hollander doen lesen.
Soo swack is menschen-werck, het duert min als papier.
De tijd slijt struyck en steen: eens sal men seggen, hier,
Hier was 't daer Hofwijck stond, nu Puyn en Queeck en Aerde:
En dan sal Hofwijck noch staen bloeyen in sijn' waerde:
Ja, waerde, sooder oyt yet waerdighs van mijn' hand
De jaeren heeft verduert en ouderdom vermant.

In Holland, wat een Land! Noord-Holland, wat een Landje!
In Rhijnland, wat een' kley! in Voorburgh, wat een sandje!
Aen 't Koets-pad, wat een wegh! aen 't water, wat een' Vliet!
Aen all dat lieffelick of vrolick rieckt of siet;
Daer lagh een brockje vets; daer lagh een blockje magers,
Een beetje voor het vee, een treetje voor de Jagers;
Daer lagh, dat schickelick gevoeght had heel aen een,
Maer van het groote spoor verscheiden lagh in tween:
Het spoor en Vrouw Natuer verstonden hier den and'ren,
Ten Zuyden lagh de Wey; op 't Noorderlick verand'ren
Van Wey in drooge kroft, daer deelde 't spoor het scheel,
Gelijck een Riem een' Mann in op en onder-deel,
In Broeck en Wambas scheidt. Daer hoefde geen bedencken
Op yeder deels gebruyck: de kley scheen my te wencken,
En raedde stommelingh, sy was ten Boomgaerd nutt,
Mits met een wilde muer gemantelt en geschutt:
De kroft en eischte niet als vruchteloose boomen,
Die sy pas machtigh waer in wel-ge-Elste zoomen.
Elck heeft sijn' Keur voldaen, hier 't Wilde, daer het Tamm,
Een yeder heeft volbrocht het geen hy ondernam.
Lett, Ouders, en lett scherp op 't keuren van uw gronden,
Veel' hebben sich vergeefs 't verkrachten onderwonden
Van kinderen verstand, met onverstand getucht;
Veel' hebben wreedelick in eeuwig' ongenucht
Gekluyskert en geboeyt wel draghbaere vernuften;
Maer die ondraghbaerlick haer 's levens tijd versuften
In onwerck; dat is werck haer' drijften onbevoeght,
Haer krachten ongelijck: veel' hebben sich verploeght,

Ver-

Digitized by Google

Verweven, of verschaeft', en geen bedydt van allen;
Die Staet of Letter-volck, of Krijghsluy konden vallen,
En zijn 't geluckelick, en zijn ter eer en baet
Van eigen en gemeen, van Huysgesinn en Staet.
Het scheel alsoo gedeelt door my en door sich selven,
Quam 't op de spaden aen: mijn' eerste sorgh was, delven.
Noch was 't de tweede maer: d' eerst' had wat meerders in:
Tot werck hoort overslagh, tot weldoen goed versinn.
My docht, papieren blad was licht genoegh te krijgen,
En daer bleef 's raym genoegh voor peper en voor vijgen,
Of ick 's een' riem verkladd' en aen mijn' droomen hingh.
'k Sagh menigh misverstand, en redenloosigh dingh
Des werelds aengesicht mismaken en onteeren,
Gelijck een' schoone Vrouw lijdt van verbrodde kleeren;
'k Sagh 't schoonste geld in 't slijck geworpen by gevall,
'k Vond allom nieuwen druck van Kostelicker Mall
Dan ick heb doodt gerijmt, of, mogelick, doen leven:
En all dit ongevall wist ick sijn' naem te geven:
't Hiet Na-docht, soo my docht, en 't was gespaert papier;
't Was noch yet oolickers, 't was een onkundigh fier,
Een' stout' onwetenheit, die niet en kost als wagen,
Om dat sy liever wouw niet twijfelen dan vragen.
Ick twijffelden en vraeghde, en ley mijn' rouwe stoff
Voor oogen die ick wist met vollen danck en lof,
Stoff als de mijne was te hebben helpen keuren,
En oorbaerlick versny'n, niet snipperen, noch scheuren.
Maer all mijn recht was mijn, ick hiel een woord in 't vat;
De Landheer had wat wils, en d' onderwijser wat.
De konst leed geen geweld, maer liet sich wel wat recken,
Ter liefde van mijn' lust. En soo van dusend trecken
Bleef d' een en d' ander vast; en van dat af en aen
Bleef yet lichamelicks in 't swart en 't witte staen;
Een dingh dat Armen had en Schouderen en beenen,
Een redelick gestell van 't hoofd af tot de teenen,
Soo veel my duncken moght. En nu stond Boom aen Boom,
Daer Boom aen Boom sou staen; nu gingh ick in den toom

Van

Digitized by Google

Van Voor-raed en beſcheid, en, hoe 't ſich nae moght ſchicken,
Ick hiel mijn' plicht voldaen met giſſen en met micken.
Soo verr gaet menſchen macht in allerley belangh;
Beraeden, overſlaen ſijn' volle ſtade langh;
Meer eiſcht men hem vergeefs. maer 't-langh heeft ook ſijn maeten:
Die langh doen kan en magh, moet oock eens konnen laeten:
Is 't overdencken goed, het over dencken niet:
Hy ſiet ſijn leven uyt, die all te langh doorſiet:
Ons oogh verdrinckt in 't werck daer 't moed in is geſwommen,
En ons verrnuft beſwijmt, gelijck die, hoogh geklommen,
Met ſchrick te rugge ſien, en weten niet waer heen,
Om hals en been geheel te brengen naer bene'en.
Soo raeckt men bijſter 's weeghs in 't ſoecken van veel' wegen,
En daer en komt geen-end van ſtadigh overwegen:
Die altijd willen doen en hebben noyt gedaen;
't Schael-tongesken moet eens in 't huysken blijven ſtaen.
Doe 't kind geboren was, hoe 't alliep met ſijn' lueren,
Sijn' ſwachtels en ſijn' wiegh, ſoud' hier wat langer dueren
Dan 't yemand luſten moght; en van die eerſte jeughd
En ſmaken meeſtendeel maer ouderen de vreughd:
Vreughd, die de Nieuwigheit en Hoôp alleen doen leven,
Die ſelf den ouderen ten einde werck begeven;
Waer op volght ongevoel van welluſt, doove plaegh,
Daer van ick (ick bekent 't) mijn kindſch gedeelte draegh.
Nu, 't kind is jongh geweeſt, en 't is gebracht aen 't groeyen,
Aen 't bloeyen metter tijd: 'k heb niemand te bemoeyen,
Met wat het tien jaer langh te queecken heeft gekoſt:
De Wijſen eten mé, de gecken doen den koſt.
Komt, wijſen, eet met my, ick ſal u niet beſwaeren
Als met wel-gaere ſpijs en wel-betaelde waeren:
Ick will u Hofwijck doen aenſchouwen, of 't te nacht,
Gelijck als Duyvels-brood, te voorſchijn waer gebracht:
Jae meer, ick will het u, en my oock doen betreden.
Als waer ons' giſteren een' ganſche eeuw geleden:
'k Will met kinds kinderen goed deelen voor mijn' dood,
Als waer ick Grootevaer en twee drymael ſoo groot.

Het

Digitized by Google

Het wereldſche beſitt en is toch niet als droomen,
En of 't gekomen is, of mogelick te komen,
't En is maer binnen ons het gen' het ſchijnt of is,
't Zij by voor-ſieningon of by geheugeniss.
t Dus ſal dan Hofwijck zijn, neen (wy zijn hondert jaren
Geboren naer den dagh dat wy geboren waren)
Dus ſien wy Hofwijck ſtaen: Ten Noorden van 't groot ſpoor
Nae Voorburgh, 't ſchoone Dorp (of ſeght'er, Steetje, voor)
Light een aenſienlick Boſch in mindere geſneden:
Vraeght naer de lenghde niet by Roeden of by Treden,
Die aen den ingangh ſtaet en ſiet den uytgangh niet,
En 't eind is verr genoegh daer 't oogh geen eind en ſiet.
Een' tamme wilderniss van woeſte ſchicklickheden;
Soo noemt ſich dit vertreck, ter liefde van de Reden
En gulde middelmaet, die ick ſoo waerdigh houw.
Te tamm waer all te ſtijf, te wild waer all te rouw;
Daer is wat tuſſchen tween, dat tweederhands begeeren
Voldoen kan, tam en wild, en dit door dat vermeeren:
Gelijck wat etens, dorſt, wat drinkens, honger maeckt;
Gelijck langh ſlaepen weckt en langh gewaeck vervaeckt.
Den tammen luſt voldoen vier wonderlicke dreven
Van Eicken, ſaeghbaer hout, van Boomen die daer ſtreven
Om dickte byder aerd, om hooghten in de lucht,
Om breedten onder weegh en groen en koel gerucht.
'k Heb ſaeghbaer hout genoemt: maer laet het niemant wagen,
Mijn Trouw-verlaet t'ontdoen, mijn' Dreven om te ſagen:
Daer 's Potgeld, ſoo men 't heet; ſiet dit voort Poot-geld aen.
Ick ſegg' het eeuw voor eeuw, Kinds kinderen, laet ſtaen,
En brandt of warmt u niet aen hout dat ick hiet waſchen:
Ondanckbaer' erffeniss en is niet af te waſchen:
Ten minſten moet hy doen het geen de Sterver hiet,
Die 't leven door hem kreegh en van ſijn ſweet geniet.
Twee dingen ſcheid ick uyt, het derde moet ick dulden:
Onſchuldigh Brood-gebreck ſal u voor eerſt ontſchulden:
En, d'allerleſte nood is buyten alle wett;
Gods Koningh heeft ſijn' maegh met Autaer-brood ontſett:

Maer

Maer welvaert doll gespilt is verr van mijn medoogen:
Hy is noyt bystand waerd die noyt heeft willen doogen.
Daer aen volght ouderdom van Eicken die vergaen:
Men spaertse te vergeefs, die niet en konnen staen:
Maer daer den ouden stam ontstaet, staet haeft een jonge:
Soo sal mijn na-kinds kind, schoon ick het niet bedonge,
Gedencken, daer een man in 't vechten werd gevelt,
Dat daet'lick in de ry een versch man werdt herstelt.
Oock staet de wereld soo; die schael moet even drijven;
Pas soo veel schepsel nieuw verschijnen als ontlijven;
Of 't waer een le'ege wer'ld, daer in wy Borgers zijn,
Of langh waers' overkropt, geborsten van de pijn.
't Lest (dat ick lijden moet) is 't all-gemeene lijden
Van 's Vaderlands verderf. Staen die bebloedde tijden
In 't eeuwige beschick van Gods voorsienigheit:
Moet Holland eens niet zijn, of Niet zijn; is 't geseit
By, diens sien seggen is, en seggen doen, en heden
En morgen 't selfde punt, dat Holland weer bestreden;
Weer overstreden zij, weer werdde soo het was,
Doe 't in sijn kolen smoockt' en smoorden in sijn' ass;
Moet dat rad noch eens om; broeyt Spagnen noch een' toelegh
Van Thiende-penningh-dwangh, en leght het maer de roe wegh
Tot dat het onvoorsiens sijn' geesselingh hervatt',
En drijv' ons tot den keur van mutsaerd en van Rad,
Of van versworen trouw en van versaeckt gevoelen;
Sal sich dat heete bloed noch eens op 't onse koelen;
(God zij genadiger, en weer' den droeven dagh)
Dan is mijn will géen will; en, als heel Holland lagh,
En waer 't niet redelick dat Hofwijck over end stond;
Van nu af schrap ick uyt wat in mijn Testament stond:
Als 't Vaderland vergaet zijn mijn' voor-sorgen uyt:
't Is reden dat de vracht verstincke met de schuyt.
Soo zijn 't vier dreven dan, en altoos weer vier dreven,
Die 't Bosch verr en naer by sijn prachtighst aensien geven:
Als ick soo spreken magh, van bijds viermael 't Voorhout,
Van verre 't hooge groen van 't Mast en Liesen hout.

Bre-

Digitized by Google

Breda vergeve my, en oock den Haegh, dit roemen;
Hier derv ick 't Eicken loof by 't Linden blad wel noemen:
Daer ſien ick niet als Maſt, en Eick, en Elſt en Berck;
Tot mijnent 't ſelve groen, en even 't ſelve werck.
Hier buygh ick voor Breda; mijn' Maſten zijn haer' kind'ren:
't Heeft Frederick belieft ſijn hout-gewaſch te mind'ren,
Om 't mijne te verſien: 't zijn Jofferen van 't Land,
Mijns Vaders vaderland, die ick heb voortgeplant:
'k Segg Jofferen, noch eens: 'k mochts' ed'le wijfjes noemen;
Bredaeſche wijfjes, jae; maer die ick derve roemen
Op Hofwijck Haeghs gemaeckt te hebben en Hof-wijs:
Daer warren s' onder een als overgroeyend rijs:
Hier ſtaen ſy zedighlick en proncken daer ſy ſtonden,
Does' eerſt verhijlickten aen 't Sand-ſchap mijner gronden:
Daer ſtaen's in 't wild gerucht van kinders kind'ren; hier
Als maeghden, ſonder meit of kinderen getier.
'k Laet yeder overſlaen welck zijn de lieffte gaſten,
Gevolghde of ongevolghd': ick derf 't niet ondertaſten;
Men krijght'er ſulck' en ſulck', en houdt ſich wel te vre'en,
Maer, heeft uw gaſt geen ſleep van aenhang, ſoeckt'er geen.
Dit volckjen heb ick t'huys gehaelt, als kaele wichten,
En van der jeughd gefockt, en voor my leeren ſwichten.
Neemt dat ick Rhee of Hind gerooft hebb' uyt het wald,
En in mijn' wildbaen ruym en lieffelick geſtaltt.
Soo ben ick altoos t'huys, en altoos by de dieren,
Die t'haerent Menſch noch Beeſt, maer my tot mijnent vieren.
Neemt dat ick uyt Braſil Tapouijers hebb' ontleent,
En blinde Heidenen met Chriſten melck geſpeent:
't Is ſwart volck, maer dat ſwart is vell-diep, en van binnen
Maeck ickſe mijns gelijck; dienſtbaer, in blancke ſinnen:
Soo paſſen 's op 't gemack van dieſe voedt en houdt.
Soo doen mijn' Bruyntjens oock, mijn' Wijfjens uyt het woud:
Beſiet hoe vriendelick ſy my ſtaen en beluymen:
Als ſeyden ſy, Lands-heer, geniet ons' groene pluymen:
Is 't heet, wy keeren u 't beſwaeren van den dagh;
Is 't koud, wy decken u voor al dat nijpen magh,

En

Digitized by Google

En onse dienstbaerheit hanght aen geen' Jaer-getijden;
Daer dient'er by de Maend; wy komen doen en lijden
Het rond jaer uyt en in met eenerley gelaet,
Wat Eicken, 't slercke blad, nauw 's Somers uyt en staet;
Ja, dese trouw munt uyt, en spant haer' fierste krachten
In 't selste van de locht, in 't langhste van de nachten:
Maeckt staet op vrienden, die op voorspoed niet en gaen,
Maer in den tegenspoed als kop're mueren staen.
Twee troppen tell ick hier die sulcken taele spreken,
En kruys-weeghs over een mijn Bosch in vieren breken.
Soo moft de deelingh zijn; dat weet de minste Kock,
En all dat oyt ontsagh eens Hovemeesters stock.
Twee schot'len eener zopp op eene zy te schicken!
Daer soud' een swanger Vrouw, jae bergen, van verschricken:
Ten minsten slaet het een den hongers luft ter neer:
Soo fier is 't keel-gat self, soo speelt het oock den Heer:
Ick swijgh van andere, die oock haer weetjen weten,
En houden haer gebruyck soo kostelick als eten.
'k Hebb dan op 't Kruys gepast, gelijck 't de dis-konst noemt:
En vraeght ghy of ick 's my met reden hebb beroemt?
Lett op den overhoeck; ghy vindt hem naer den regel
In evenredigheit soo vierkant als een tegel:
Dat doet een Eicken block, verstaet een perck van groen,
Daer Eickjens Nutt, Vermaeck en Heerlickheit voldoen;
Hegh-houtje recht en kromm, dat om de seven jaeren
Sijn' Meester leert hoe soet genieten is, en spaeren,
(Elck in de middelmaet en ten besetten tijd)
Hoe goed een kleedsel is dat dient en niet en slijt,
Dat, zijnde, warm en koel, niet zijnde, warm kan maken.
Soo doen mijn Eickentjens; Ick laet den Honds-dagh blaken
Op 't steilste van den Noen; Ick laet het Noorder guer
Sijn' scherpste buyen toe, mijn groene dack en muer
Belett my wederzijds het sweeten en het beven:
En in de leckerny van dit staegh-stervend leven
Hebb ick altoos getelt het dobbele geniet
Van yet verheugelicks op 't kantjen van 't verdriet;

Op

Digitized by Google

Op 't kantjen, sonder schroom; soo dat vast and're smaken
Het gene my genaeckt, en niet en kan geraken.
't Zij goed of quaede sinn, ick voel mijn' voorspoed bet,
Als yemands tegenspoed daer nevens werdt gesett.
Ick scheppe geen vermaeck in mijnes naesten lijden:
Maer, als hy 't lijden moet, soo kan ick my verblijden.
In dat ick 't niet en lij. Geeft my een blockje land,
Een Eyland als een' vuyst, bezeet van alien kant,
Bezeet van sulcken diep, dat op het minste blaesen,
Sijn' holle baeren stouwt gelijck de groote dwaesen,
Die met bergh over bergh ten Hemel wilden gaen,
En grijpen naer de Sonn en treden op de Maen;
Geeft my dat Eyland rijck van Beemden en van Koren,
Geeft my een huys daer in om weelde te bekoren,
Geeft my Bosch om dat Huys, en langhs mijn steile strand
Of opgeworpen Hout, of uyt de konst geplantt;
Siet my daer wandelen vry van den brand van 't Zuyen,
Van Oost en Wester vlaegh en van de Noorder buyen;
Siet my daer sorgeloos van d' een en d' ander hoeck
Vertreden mijn gepeins, of oock een beter Boeck,
Een wijser mans gepeins, terwijl een' vloot van Zeilen;
Die storm en holle Zee den anderen toe keilen,
Gedreight werdt gangh voor gangh met 's levens lesten krack
Op mijner Stranden klipp: denckt of ick mijn gemack
Afsteken sie als 't witt by 't swart van die elende;
Denckt of ick my rondom, als in mijn' roosen, wende;
Terwijl dat arme volck de handen van 't geschrobb
Van touw en takel zeer, ten duyst'ren hemel op
Met kromme knijen streckt: denckt of 't mijn' lust verdobbelt
Dat ick soo veiligh sitt, en mijns gelijck soo tobbelt,
Soo dobbelt om sijn lijf. Soo gaet het allerweeghs,
Hoe dichter onlust is by wellust, hoe meer deeghs.
En soo doet Vrouw Natuer, in vele van haer' wercken,
Het wederstrijdige door 't strijdige verstercken:
Soo werdt de kelder warm als 't ys in 't water leit,
Soo werdt de kelder kout als 't Somer-veld verheidt:

Soo

Digitized by Google

Soo ſitt ick in mijn' kluys van Eicken, in mijn kluysje,
In mijn' gevonden hoeck, mijn ongevonden huysje;
Hoe 't buyten banger brandt, hoe koeler en min bangh,
Hoe 't buyten wilder waeyt, hoe louwer, in den drangh
Van blaertjens die ick hoor rondom my henen ruyſchen,
Maer als de baeren doen die op mijn' klippen bruyſchen,
En doen my minder leed dan of ſy 't niet en de'en,
Om dat ick ongemack verneem, en lijde's geen.
Wat ſcheelt het of my dit een Bosjen of een Boss doet?
Wie leeft van overſchot? de weide die den Oss voedt
Is voor hem all' de wer'ld, en hondert mergen gras
En doet hem niet meer nuts dan of 't 'er niet en was;
En duyſend roeden houts en ſou my niet meer ſtrecken,
Dan minder, die my hier verluſtigen en decken.
Koſt yeder dat verſtaen, wat waer de gieriheit
In haer holl kaeck-gebeent een ſchoon gebit geleit?
Noch werdt mijn' kleinigheit geboett met ander voordeel:
De menſch is altoos menſch; neemt rijp en onrijp oordeel,
Neemt ſinnen oud of jongh; ſoo menigh als wy zijn,
Veranderen geeft vreughd, en niet verand'ren pijn.
Die vreughd is in mijn' macht, die pijne kan ick ſchouwen,
Soo haeſt mijn' keure my will ſchijnen te berouwen;
Gelijck de ſiecke mann het eene Bedd verveelt,
Tot dat hy 't ander proeft, en dat het niet en ſcheelt
Van 't eerſte ſijn gemack. ſoo ruyl ick Berck voor Eicken,
En Elſt voor Bercken-boſch. Bey kan ick ſoo bereicken,
Dat dit voor onder, dat voor opper-kleed verſtreckt,
Dat gen' als mantel, dit als Broeck en Wambas deckt.
De Bercken ſtaen om my als Toortſen, die in Kercken
Niet half ſoo dienſtigh ſtaen en druypen op de Sercken;
Blanck-ſtammigh is de Boom, gelijck 't waſch van de Bie,
Sijn maker, werdt onthaelt; noch is 't veel dat ick 't ſie,
Soo duyſter is 't in 't groen, ſoo groen is 't in den duyſter;
Den duyſter, daer ontrent de flickerighſte luyſter
Van Wolle-wevery, die t'huys mijn' mueren deckt,
Nau voor een' ſchaduwe van ſomer-groente ſtreckt.

Wat

Digitized by Google

Wat magh de sotte konst haer selven onderwinden?
Haer uytterste geweld is qualick werck van blinden,
By 't minste Bercken-blad, den minsten Elsen-tack,
Mijn' muer-tapijten hier, mijn' sold'ringh en mijn dack.
In dese wonderen bergh ick de soetigheden
Van mijn' gesnoepten tijd: hier spreeck ick met de Reden,
Met my, met d' eenigheit, met vrienden verr van my,
Met eeuwen, goed of quaed, te komen, of verby.
Maer 't is altoos geen ernst, ick hoord'er oock wel spreken;
Soo sich een vriend met my in 't groene komt versteken,
En op de praete-banck, van zoden daer geplant,
Sijn uertjens wagen will en helpense van kant.
Neemt een' gelijckeniss tot keers-licht van mijn' reden,
De Peerel-visscher duyckt tot dat hy gansch beneden
Den bodem van de Kuyp die 't zilte Zee-natt houdt,
Geluckelick betreedt en als sijn' acker bouwt:
Daer tast en grabbelt hy naer Oesters, die haer' schaelen,
En daer sy groot af gaen, sijns lijfs gevaer betaelen,
Maer 't is niet altoos prijs in sulcken Lotery,
De Nieten zijn te veel, noch is de Visscher bly;
Als baet by lasten komt, en d' een den ander' dragen.
Die in mijn' groene Meer met my den brand der dagen,
Of booser weer ontstitt, is hier als op den grond
Van een' ontstelde Zee, de baeren, boven rond,
Gaen als 't den wind behaeght; beneden is 't still water;
Daer soeck ick peerelen, ick en mijn mede-praeter;
Maer beter peerelen dan daer den Indiaen
Sijn' adem om verkracht, en haghts' ons Vrouw-volck aen;
Die kraelen zijn maer kalck, by d' onse niet te tellen,
By d' onse maer Ajuyn van schilferende schellen,
By d' onse maer Schotsch goed. Ons' peerelen zijn puyck
Van Deughd of Wetenschapp, hey dingen van gebruyck:
Die soecken wy in 't still, in 't groen diep mijner baeren,
Mijn' Zee van bladeren, die wy wel hooren baeren
En ruyschen over ons, maer die ons niet en deert.
Daer visschen wy somtijds yet dat ons sticht of leert:

Daer

Digitized by Google

Daer mischen wy somtijds dat stichten kan of leeren;
Gedachten gaen als wind, en huytelen en keeren,
En springen Oost uyt West, eer dat hy 't weet die denckt,
Eer dat hy met een oogh of met een oogh-scheel wenckt:
Soo sliipt men lichtelick van goed' in slechter sinnen;
Die dan uyt d' eene Webb een' andere verspinnen;
En warren in een' knoop van soete voddery,
Dat 's dan een mis-slagh van verloren Visschery,
Een' Schotsche Peerel, of een' Oester-schelp die holl is:
Soo komt het dat de mensch stracks zedigh en stracks doll is:
Jae, neemt van 't stadighste; 't schijnt levend Vleesch en Bloed,
En all' de menschlickheit beweeght by Ebb en Vloed:
Ernst will getempert zijn, Jock wild'er onder wesen:
Ick hebb het soo gesien, ick hebb het soo gelesen;
Wy zijn geen' Engelen: De Reden doet haer best,
Maer 't wispelturelos en komt niet als op 't lest.
'k Will uyt mijn' Bossjens niet; daer is noch wat te hooren:
Is 't mogelick voorby, het tuyt noch in mijn' Ooren.
'k Spreeck van geen' Nachtegael; die heeft'er oock sijn nest,
En maeckt'er meer geschals dan all' de vlugge rest:
'k Spreeck van gevogelte met kostelicker veeren,
Veel aerdiger gebeckt, en in veel langer kleeren.
Voor allen noem ick een' Utricia voor all,
Ons' Swaen, of ons' Swaenin, of hoemens' heeten sal.
Die hebb ick hier gehoort, die dunckt my noch te hooren,
Die hebb ick hier gesien de Nachtegaelen stooren,
Gelijck de Morgenstond de fierste Sterren stoort,
En houdt alleen het Veld, en vleidt sich met die moord,
En pronckt met dat gesagh. Aensienlickste der Vrouwen,
Aenhoorlickste daer toe; ick hebb 't soo wel onthouwen,
Wat dat ghy schoon geschals gemaeckt hebt in dit groen,
In dit still-wilde louw, dat ick 't u noch hoor doen,
Noch voor de waerheit houw, dat van mijn' beste boomen
De beste naer uw' keel mijn Bosch in zijn gekomen,
Noch voor mirakel houw, hoe 't mog'lick is geweest,
Dat daer gelegert hebb' soo veelerhande Beest

Als

Digitized by Google

Als ghy d'er hebt gelockt; waer d' Olijfanten ſtonden,
Waer Dromedariſen en Kemels ruymte vonden,
Waer d'Eſel en de Bock, het Vercken en den Uyl;
Want, liegh ick van haer' komſt ſoo valt d' hiſtory vuyl,
Die haer' komſt van eertijds op 't ſpel der Grieckſche veelen
De wereld heeft verthoont met min gewelds van keelen.
Maer ick verdien geloof van 't Vercken en den Bock,
Van d'Eſel en den Uyl; die uw gefangh betrock;
Daer hebb ick menighmael getuygh af moeten weſen,
En ſchrick'er nu nocht voor, en voel mijn haer geroſen,
Als 't my te voren komt, 't onlijdelick gehoor
Van Beeſten Menſch-gelijck, dat 's Eſels ſonder oor.
Sy ſtaen my in den wegh, ſy wegen my op 't herte;
En, zijn ſy onvernoeght, dry vierendeel der ſmerte
Gevoel ick ruym en ſnel: ſy wenſchen ſich 't gat uyt,
Ick wenſch haer daer geen' tangh gekent wendr uyt een' Luyt:
Men wenſcht haer in de Hell, maer ick en ben ſoo fel niet;
Daer is een ander Hell, of die wat naer de Hell ſiet,
De boven aerdſche Hell, de Hell van misverſtand,
Van Kercken-ſcheuringen, van twiſt in Stadt en Land,
Van onmin tuſſchen Bloed en Swagerſchap om erf-quaed,
(Dat heden erf-goed heet); en all dat op den kerf ſtaet
Van tweeſpalts vuyl bedrijf: daer voegenſt wel by,
En 't ſcheel is wel geteelt; Sy vrolick, en ick bly:
Nu is 't geſelſchap goed, wy ſonder haer gebleven,
Sy ſonder ons gegaen in 't ſoetſte van haer leven,
In 't eeuwigh mis-geluyd van tweeklanckS wreede ſnaer.
't Is onbezeffelick, 't is grouwelick, maer waer,
Daer zijns' aen 't hooghſte lot van haer' bevallickheden:
En, als men 't overſlaet, het heeft de ſelve reden,
Goeth mengelmoes van ſmaeck, van reuck, van Verw, van toon.
(Dat is, het uyterſte van menſchen-mog'lick ſchoon)
Te ſchouwen met een' haet die niet en is om ſoenen.
Wat ſeght ghy * * * die van 't hoofde tot de ſchoenen
Verſtant en reden zijt, die ick ſoo veel betrouw,
Dat ick, wat u mishaeght, voor onbevallick houw;

Digitized by Google

Dat ick toon toons genoot, en snaer op snaer gespannen
Mijn oor betrecken laet om datse 't uw vermannen;
Wat seght ghy van den aerd van menschen die noch snaer,
Noch keel-werck meer en smaeckt dan of het houts-kool waer;
Wat seght ghy van uw' Luyt, uw' Boogh en uw' Clauwieren,
Die uw' thien vingeren soo weten te besticren,
Dat, waer ick meester van thien sinnen tot de vijf,
Sy roerden in my om het mergh van Ziel en lijf;
Is 't walgelick gerecht, is 't voedsel om vermuylen?
Ghy schrickt van eigen lof met eigen lof te vuylen:
Ghy weet het, maer uw' deughd waer ondeughd en wat meer
Soo sy maer scheen den prijs te weten van haer' eer.
Weet ghy 't dan ongeseght; Ick weet het en wil 't seggen:
De reden moet hun selfs dwers in den wege leggen,
Die d'evenredenheit van toonen, uw' of mijn',
Of schuppen met vermaeck, of herbergen met pijn.
Want (tusschen ons alleen) wat schroom ick goed te vinden
Dat u bevallen kan? ick ben niet van de blinden
Die 't niet en zijn als t'huys: maer, nu ghy 't seght, is 't waer,
Daer is, ten minsten, wat verdraeg'licks in mijn' snaer;
En d'een nakomelingh of d'ander sal 't gestanden;
Somwijlen heb ick yets gebaert uyt hoofd of handen,
Dat tegens d'opspraeck moght: en daer weet Sion van,
En dien ick 't heiligh lied heb na gebootst, Gods mann,
De mann na 's Heeren hert; en, die wat nau kan keuren,
Sal mog'lick oordeelen, dat sulcken slagh van neuren,
Op sulcke woorden past; En, als ick 't seggen moght,
Dat geen bevallicker geweld en is bedocht
Om 't sterck en 't lieffelick van 's Koninghs diep bewegen
Ten naesten by te gaen en billick nae te plegen.
Nu will ick uyt het Bosch; Het stinckt'er naer mijn' mond,
En die naer eigen roem, die noyt mond wel en stond.
Maer seggen blijft geseght; Of 't Waerheit is, of logen.
Of 't Wiet is, of geen Doel, die pijl is afgevlogen.
Hey! daer ick pijlen noem en magh ick noch niet wegh:
'k Heb noch meer wederwercks ten Noorden van den wegh.

Ge-

Digitized by Google

Gebueren in 't Zuid-weſt, beleefde Mann en Vrouwen,
Leen-volger van den naem die niet en ſal verouwen,
Soo langh daer Hoonaerts zijn van ondeughd, die den lof
Uws Vaders machtigh zijn te ſcheiden uyt ſijn ſtof:
Gebuer en ſoet geſinn, weeſt doenders en weeſt tuygen;
Brenght Pijl en Koker toe, laet Spaenſche Bogen buygen,
En beter? Engelſche dan daer men heden ſiet
Dat Vader mé na Soon en Soon na Vader ſchiet:
Ons luſt geen Menſchen-vleeſch te priemen of te ſcheuren:
Ick wacht u voor een' Doel, dien 't beter kan gebeuren
Dan Heiligh Baſiliaen, te lijden ſonder pijn,
Als wijſe lien, gequetſt en niet geraeckt te zijn.
Veel' ſcheuten uyt te ſtaen, en willenſe niet voelen:
Mijn Doel is als een Bergh, mijn Bergh is als dry Doelen,
Of een' de hand verſaeckt', of mogelick de Boogh,
Of een' een tamme Pijl gelijck een' Wild' ontvloogh,
Daer 's borge voor de ſchand; 't is hier meer konſt te miſſen,
Dan elders op 't vierkant van ſes voet doels te giſſen;
't Is altoos, Penn of Lapp, of Witt, of emmers, Bergh.
Denckt dat men u wat gelds in blinde lotingh vergh':
Al treckt ghy veeltijds mis, 't is trooſtelick om hooren,
Dat die het ſijne miſt niet all en heeft verloren;
Een doosjen is een Niet, een Spiegeltjen, een' Spell,
Maer, als 't maer Wat en is, al is 't geen Wat, 't is wel.
God ſelver neemt het ſoo: wy micken op ſijn' Wetten,
En treffen nu en dan: maer, met het minſt verſetten,
Wild zijn de ſchoten, wild, en wijt van 't Heiligh witt:
Maer hy, die voll Gerechts en voll Medoogens ſitt,
Hooft-richter van ſijn menſch, ſijn ſchepſel, duydt den mis-ſchoot
Van een welmeenend hert, als of het wel en wis ſchoot.
Hoe komt de menſch ſoo wijs, of liever, hoe ſoo geck,
Hoe ſpant hy ſulcken oogh, ſoo vinnigh, in 't gebreck
Van ſijns gelijcken vat: will die geen' mis-ſlagh dulden,
Die dag'licks ſeggen moet, vergeeſt ons onſe ſchulden?
't Is wonder, een blind mann, die ſtadigh valt of dwaelt,
Is d' eerſte die ſijn' Broer, ſijn' blinden Broer, behaelt.

Digitized by Google

Is 't speeltjen op sijn hooghst, en zijn wy moe geschoten?
O neen, 't is op sijn laeghst: mijn' lieve Schutt-genoten,
Siet steiler in de locht; wy hebben schooner werck.
Daer staet'er een, in spijt van 't haentje van de Kerck,
Ten einde van een' stengh en drilt als of hy leefde,
En sijn gevaer verstond, en voor ons' pijlen beefde:
Hy schreeuwde, waer hy niet een Papegaey van hout,
En waer veel liever in een' warme koy gekrouwt,
Dan dus van onderen gepeutert in sijn' veeren:
Hem mocten wy te lijf, die 't niet en kan, magh 't leeren:
De Kempen konnen 't wel, en all' de Meyery;
Ten minsten is het geen' verboden weyery:
De Wett seght, veer met veer; wy nemen 't niet soo teertjens,
Het komt ten naesten by, 't is hout met hout, en veertjens.
Daer light hy: wat een' vreughd! wat kan daer tegen op?
Daer 's een onnosel beest geresen tot den topp,
En uyt den topp gelicht: Zijn 't niet ons' oude perten?
't Hoogh doet ons seer in 't oogh: stracks trecken wy 't ter herten,
En wenschen 't naer om laegh: rijst yemant in geluck
Van eeren? halsen werck; 't is yeder een sijn sluck,
Ten minsten met fenijn van nijdige gedachten
Te schieten naer sijn' vlagg, en op sijn' vall te wachten;
Als of 't ons beter gingh in yemands minder wel:
En, als men 't seggen magh, daer springht'er uyt haer vell
Van vreughden, als één valt die haer, wat hoogh verheven,
Een' nijd-blein in haer oogh onschuldigh hebb' gegeven:
En laet ons op den wegh sien struyck'len by gevall
Die 't niet verdient en heeft, wy lacchen om den vall.
Hoe d'ongerechtigheit haer selfs weet te bekeuren!
Wy grimmen om dien lacch, als 't ons komt te gebeuren.
Bekeur ick dan 't gelacch van onse wilde vreughd;
Van ons getuymelt beest? ô neen, ick prijs de deughd
Des Schutters dien sijn pijl, sijn' pees, sijn boogh, sijn' oogen,
Sijn' taeye zenuwen voor die reis niet bedrogen.
Meer sal ick 't prijsen, meer, als 't noch en noch een' mael,
En noch een' mael geschiedt: nu hangh ick 't in de schael,

Of

Digitized by Google

Of 't heele konst of half, of 't half geluck of heel is.
Ick tast aen dese stropp, om dat 't mijn' eigen keel is,
Die ick'er mé benauw; wie ghy my kent of niet,
Mistrouwt het weinige dat m' aen my hoort of siet:
'k Hebb wel een Papegaey een' vleugel af geschoren
Met een bevallick woord: (of sulcken slagh van ooren
Vernam het dien 't beviel.) och armen! maer 't is miss,
Soo 't my te voller eer oyt toegerekent is:
't Geval heeft mé gedaen; En die 't my noch eens verghde,
En noch eens, en noch eens, souw sien hoe ick my berghde,
En in mijn selven doock, daer 't holl is; als een vat
Dat van een klopjen bomt, en laedt noch droogh noch natt.
't En is geen achterklapp; ick segg 't voor Son en Sterren;
Wanneer ick in 't gedoen der menschen kom te werren,
'k Sie meenigh averechts voor-oordeel op het pad:
'k Sie groot geluck betracht, en even op gevatt,
Of 't groote wijsheit waer; 'k sie uytkomste van saken,
Of s' uyt den Hemel viel en stortte door de daken:
'k Sie de geluckige, daer 't soo op solder leeckt,
Voor d'allerkloeckste gaen, daer niet aen en gebreeckt:
En God weet hoe 't 'er staet, en of sy niet en dachten,
Sy waren aen de Caep als sy 't voor Java brachten.

Wel toch! tot Java toe? ey siet, hoe vlieght de wind
Van menschen-mijmeringh, hoe vind ick my versint!
Ick maeck den wijsen mann, den Doctor en den Leeraer,
Oud Schoolkint, maer och Heer, in 't voorste van mijn leer-jaer:
Ick sie suer buytens tijds: 't is aengenaem en fraey:
'k Stoof soute saucen tot een houte Papegaey.

Nu, Buervolck, voor de mooyt van d'onlust, weest te vreden
Een treedjen min of meer mijn Bergh-werck op te treden:
Ghy zijt in 't vlack voldaen, de nieuwigheit van 't hoogh
Sal uw' vermoeyden voet ontmoeyen door uw oogh.
Mijn, noem ick 't sonder roem, of met roem, een van beiden;
Sijn' afkomst is bekent en van my niet te scheiden,
(Sijn' opkomst seid' ick best) ten kortsten uyt geseit,
't En is geen Bergh van weeld', maer van Barmhertigheit:

Digitized by Google

Erbarmt u van 't verhael: Ick moſt barmhertigh weſen,
En komenſe te hulp, die met haer quynend weſen
Met eenen voet in 't graf (ſoo ſtaen ſy trouwens noch,
Mijn' Eicken) riepen, moord, van 't ſchadelick bedrogh,
Dat haer, op hoop van winſt, uyt Eickens waerde gronden
In 't ſand bracht, daerſe nu ſoo ſtierven als ſy ſtonden;
In 't Rood Sand, ſoo ick meen, de Turf-aſch van de Hell,
Die noch brand nae haer dood, en is als kôol, ſoo fell.
Soo ſtonden Boom voor Boom, als ick, op heete kolen;
En aen haer' kruynen bleêck het rooſten van haer' ſolen:
't Fenijn diend' onder uyt: 't en diende niet; het moſt:
Wie kond'er tegenſtaen? de Reden zeid 't, en POST;
Poſt, die de Reden heeft veel meer roems doen bereicken,
In 't ſtellen van ſoo veel Pilaeren ſchier als Eicken,
Dan hem van Hofwijck komt, ſijn vormſel niettemin,
Gevroevrouwt door ſijn' Pen, met dat het uyt den ſinn,
Den reden-rijcken ſinn van CAMPEN wierdt geboren,
Van Campen, dien die eer voor eeuwigh toe ſal hooren
Van 't blinde Nederlands mis-bouwende geſicht
De vuyle Gotſche ſchell te hebben afgelicht.
Sijn' Reden ſeid' het mé: 't vergift moſt uyt der aerden;
De mijne ſeidt'er by: ſlucks wagens en ſlucks paerden
By duſenden, niet min, die my van dat geweld
Ontlaſten voor mijn' ruſt, mijn luſt en oock mijn' geld.
Nu was de Hell berooft en all' de boosheit boven:
Waer henen met het vuyl? het had ons overſtoven
En weer op nieuws verra'en, 't en waer ick 't meeſter was:
Mijn' bueren vraeghden wel naer Sand, maer naer geen' Ass.
Soo keerde Nood in Deughd: 't moſt bergen wat ick roeyde:
Dat bergen wierd een Bergh, die tot des' hooghde groeyde.
Wild moſt hy daer niet zijn: eerſt wierd hy onder tamm,
Met dat ick hem beſnoeyde en hier-gaf en daer nam;
Flucks wierd hy klocke-rond, gelijck 't ſpoor van een' paſſer.
Bewaeren is meer konſt dan krijgen is; hy was'er,
Hy moſt behouden zijn. Ick vongh hem in dit nett,
In deſe groene Muts; die werd hem opgeſett,

Als

Digitized by Google

Als gaende nu te bedd om ſlapers-wijs te dienen,
Met gras en bloemekens. Nu geef ick het in tienen,
Dit raedſel, wie het zij, die 't van my niet en weet,
Hoe 't innerſt ingewand van deſen Schoon-ſchijn heet.
Van buyten ſtaet hy groen en ſoeckt my te believen
Met kruydjens velerhand, geſpeckt met Matelieven;
Van binnen is hy ross, verrader-lick: of rood
Van ſchaemte; Lett daer op, ghy die een' ſwacke boot
Door 's Werelds baeren voert: daer moeten ſich, niet Bergen,
Maer Menſchen als mijn Bergh, die binnen alles bergen
Wat boos en on-recht heet, van buyten in een' ſchijn,
Die haer meer Engelen dan Menſchen maeckt te zijn.
Schrickt oock wat voor rood ſand, ghy Groene-wambas-kalven,
Die u heel Meeſters houdt, en niet en weet ten halven;
De Berghjens die ghy vleidt zijn blanck en groen om 't ſeerſt,
En 't lacchter u all toe, dewijl ghy op uw teerſt
Tot op den Bodem toe gras-boter meent te vinden:
Maer 't is'er ſorgelick te treden voor de blinden:
Geſuykert is de korſt, de Taerte menighmael
Van Gall of Aloë, en 't vriendelick onthael
Van 't Meisje werdt rood ſand; Als de beloften uyt zijn,
En 't Bruylofts bed verkroockt: dan moet ghy haer te buyt zijn,
En klagen ſonder hulp, dat u een vriend'lick vell
Gevoert heeft (ick en weet niet heeters) in de Hell.
Doet oock u ſelf beſcheit, Moer Evas echte kind'ren,
Stall-lichtjens voor de Mans, ick will u niet verhind'ren
Uw weer-woord uyt te ſlaen: het deckt oock wel rood ſand
Dat ghy tot onſent licht ſoudt nemen voor goed Land:
Die lieffelicke korſt van buygen en van ſtrijcken,
Van ſterven lit voor lit, uer voor uer te beſwijcken,
Berght veeltijds, (lett, veeltijds) ſoo wonderlicken aerd,
Dat ghy het beter wiſt, geſcheiden, als gepaert.
Dus ben ick Heer in 't groen van Roodenbergh gewerden,
Dat was te trotſen Van, om ſoo ſlecht uyt te herden:
Daer moſt wat aenſiens op, ſoo dat mijn nieuw beſitt
Ten minſten wierd vereert met kijckers, Wat is dit?

Digitized by Google

Dat luckte wiss en wel; 'k vermoeyde Land en luyden,
Met vragen, kijck, kijck, kijck, wat heeft dit te beduyden?
Wat werpt de Zee all op? wat of dit werden sal?
En 't vragen werde meest voldaen met, Niet-met-all:
Maer met een Niet-met-all, dat Antwoord moght verstrecken,
Daer een 's neuswijsigheit tot vragens toe mocht recken,
Wat 's Menschen Neus beduydt in 't schoonste van sijn hoofd,
En wat mans tepelen, en Vrouwen kinn geklooft,
Wat putjens in haer' wangh, wat knyten aen ons' beenen,
En, als men 't nauwer nam, wat nagelen aen teenen?
Men antwoordt, Niet-met-all; en 't is niet mis geseit;
Maer, sien wy scherper toe, 't en is maer half bescheit.
Daer is een Niet-met-all, dat noodigh werdt gepresen,
Om dat het noodigh is, en noodigh moet het wesen,
Om dat het God beval te wesen dat het is,
Dat noodigh is 't çieraet van 't schepsel, en, gewiss,
Gods hand-meid voeght al om het Goed en 't Cierlick t'samen.
Nature past daer op, wy weten 't als ons' naemen;
En daerom voeght het ons een voeghlick Niet-met-all
Te dulden, hoe het zij, by konst of by gevall.
By konst of by gevall, naer 't yemand lust te doopen,
Daer is wat çierlickheits mijn Berghjen op gekropen,
Wat tuytighs sonder dienst, wat aensiens sonder nutt:
De groene Muts was yet voor 't hoofd en sijn beschutt,
Maer 't pluysken mosler op, of 't was geen' Muts by Mutsen
Van aensien aen te sien. Soo raeckten ick aen 't klutsen,
Aen 't klampen stijl aen stijl, en dêel aen wederdêel,
Die ick eendrachtigh bond aen een' verborgen steel;
Gelijck een rugge-been met ribben of met graeten
Vleesch of visch t'samen houdt, en niet en kan verlaeten,
Dan als sy bey vergaen: dat maecksel scheen geplantt;
Maer 't hongh aen 't rugge been; en woegh niet op het sand:
Daer most ick in versien; men had my sunst verwesen,
Als die noyt Heiligh blad in Grieckſch en hadd gelesen.
Doe 't uyt den koker quam van steigeringhs besleur,
Verscheen daer, wat? een Spell, een' Naeld, of sulck'en leur;

En

Digitized by Google

En ſtack, als naeld of ſpell, in d'ooren en in d'oogen:
In d'oogen, daer men 't ſagh, in d'ooren daer het logen
Of waerheit over droegh, ſoo 't was of niet en was.
Wat raed? 't was aen den wegh; daer 't altoos voll gebaſs
Van ſtoute keffers is: die dat niet kan verdouwen,
Moet naer Egypten toe, en in de Sand-Zee bouwen.
Maer honden werden mack van vreemden veel te ſien:
Soo werdt de vreemdigheit onvreemt voor ſulcke lien:
Soo wierd mijn' opſpraeck gunſt, ſoo temden ſich de ſotten:
Eerſt hiet ick Schots alleen, doe wierden wy all' Schotten,
En ſagen 't Schotſche werck voor wat gedooghlicks aen;
De ſlechtſte van gewoont, de wijſte door vermaen
Van haer' geheugeniss; daer 's in geſchreven vonden,
Hoe ſulcke Bakens noch oud Roomen niet mis-ſtonden,
Noch 't nieuwe niet mis-ſtaen, en wat oud Roomen dé,
Om ſulcke wonderen te ſchepen over Zee,
En wat nieuw Roomen doet, en wat her derft verteeren,
Om ſulcke wonderen weer gaen en ſtaen te leeren.
Vijf duyſend ponden ſteens, en dat twee houdert
Moet daer bewogen zijn en hangen in de Schaer,
En ſtaen weer op ſijn lijf, en konnen noch eens vallen:
En all, om (als ick ſey) een çierlick Niet-meer-lee
Een' ſtatig' ydelheit, of, ſoo 't wat beter is,
Tot 's Stichters ſterſtlicke, maer doch, gedachtenis.
Hadd ick 't daer oock gemunt? Ick kan 't niet heel ontkennen:
Mijn Maeckſel was van hout; maer, na de jaeren rennen,
En mijne zijn gerent naer 't einde van de baen,
My docht een houten bouw koſt langh na my beſtaen;
En, of hy 't niet en koſt, ſy konden 't hem wel leeren,
Die na my ſouden zijn, en ſijn' verrottingh weeren
Met ſorgh van onderhout. dat nam ick voor geen' ſchand:
Soo, ſeid ick, leeft het all dat water voed of land:
Des menſchen leven ſelfs beſtaet maer by het lappen
Van dagelicks nieuw aes: en altoos ſal men tappen
Uyt Heidelberghs voll vat en van den ſelven wijn,
Soo langh daer vullers en hervullers ſullen zijn.

Digitized by Google

Dus rekend' ick alleen, en sonder Waerd te hooren,
En menschen stonden 't toe: maer 't quam my nieuw te voren
Dat uyt den Hemel quam; als of 't een' stemme waer,
Die sey, Mans-maecksel'tje, staet af, en gaet van daer.
Gods seggen en Gods doen gaen t'samen; als de winden
Haer dreigen en haer' drift, haer snuyven en haer slinden:
Gods schicken is Gods doen, en 't is niet eer gedacht
(Ick spreeck het menschelick tot menschen) als volbracht.
Gods woord quam en Gods wind, met ongehoorder buyen,
Dan of heel Noorden wouw verhuysen naer heel Zuyen;
Gods woord ontstack de locht met sulcken vier op vier,
Dat avond middagh wierd, en alle dingh papier,
En all aenstekelick wat Donder kon bereicken,
Of Blixem, Donders kind: om verr gingh Yp en Eicken,
Aen brand Gewasch en Bergh: en doe 't aen Bergen gingh,
Scheen 't niet onredelick dat ick mijn deel ontfingh.
Mijn' Naelde kreegh mijn deel, mijn' Bergh en kon 't niet deeren;
Dat heeft het Aerdrijck voor, vyer kan het niet verteeren,
Gods laeste vyer alleen sal 't brengen daer het was,
Waerachtelick tot niet, waerschijnelick tot glas.
Het houte maecksel sprongh als lammeren in 't wilde,
Als, doe d'Egyptenaer Gods Heir-kracht volgen wilde,
Den heuvel stond en sprongh: mijn Mast was maer een ried;
Hy knapte daer hy 't moet gelooven die het siet,
En daer die 't niet en sagh souw schricken te gelooven;
Uyt slipte penn en gat, het onderste quam boven,
Het bovenste te grond: de naem-knoop, verr gesien,
Lagh droeffelick gevelt, SUSANN en CONSTANTIN:
Maer bey noch onverdeelt, gelijck sy moeten blijven;
Haer' Zielen, meen ick nu, gelijck wel eer haer' lijven.
In 't storten van de Naeld heeft yemand daer ontrent
Een' swaeren sucht gehoort en naderhand bekent;
Gevallen sprack sy noch, want viel, noch ongebroken,
En, is 't gelooffelick, dus heeft het hout gesproken:
„ Hier legg ick: feller weer dan Sonn oyt sagh of Maen
„ Heeft Boomen uyt der aerd, en my ter aerd' geslagen:

„ Ick

„ Ick was maer menschen werck, most ick het wederstaen?
„ Gods stijfste Schepselen en hebben 't niet verdragen."
Dat komt'er af, van 't Zeil te voeren in den topp;
De hooghmoed gaet niet voor, of neerlagh volght'er op:
Ick nam die less te baet, en, of my vrienden terghden,
En weer een' tweeden Spits in plaets van d'eerste verghden,
Ick swichte voor den slagh, geslagen met Gods hand,
Die die plaets niet en gunde aen 't geen ick had geplant:
Ick kroop in 't ongeluck, en leerde my bedaeren,
En koos de Lull voor 't Zeil, om niet meer soo te vaeren:
Soo wierd het ongevall maer omgevall, niet scha,
Scha-baet, dat 's voor, verlies, en wijsheit achter nae.
Daer staet een staeltjen af in plaets van d'eerste délen;
De voet staet soo hy stond; 't scheel is in d'opperdeelen,
Die gaen ter halver hooghd, meer stevigh en min engh:
Matroos sal seggen, 't is een doorgeschoten stengh:
Een yeder sal 't op nieuws herdoopen nae sijn oordeel,
Des wijsen Doopers vond aenvaerd ick tot mijn voordeel,
En hy sal Peter zijn van 't nieuwe houte kind,
Die in den vrolicksten den nutsten toenaem vindt.
Want vrucht en vreughd is 't witt dat ick hier schick te raken,
De Vreughd is tastelick, gaet op, ghy sultse smaken:
Een Baken stond hier eerst tot in den Haegh gesien,
Tot in de Duynen toe, tot in de Zee mischien:
Maer die aen 't Baken stond, en sagh maer pas de weiden
Die Voorburgh en den Haegh, weerzijds de Scheijingh, scheiden;
De reste was geboomt, dat door mijn' eigen schuld
Den schoonsten hoeck gesichts met blad'ren heeft vervult:
En 't ging met Hofwijck toe, als met de Stadt der Steden,
Mijn ongesien Parijs, die sich een Geck met reden,
Beklaeghde niet te sien door d'all te dicke wolck
Van Huysen over hoop en 't woelen van haer volck.
Blind had ick my geplantt, en, wild ick my ontblinden,
Ick most een' hooger' topp dan all' mijn' toppen vinden,
Die nu gevonden is: thien trappen en thien meer
Ontbinden mijn gesicht, waer dat ick 't henen keer

Digitized by Google

Ick overtopp mijn ſelf, en Hollands beſte deelen,
Die, veel en veel geſien, geen' oogen en vervelen,
En all dat Delfland heet van Rhijn en Schie tot Maes,
Tot in het Noorder Silt ſijn' golven, ben ick baes.
Dat heet ick overſien. Haer' Graven en haer' Staten,
Die nu Beſitters zijn, en die 't wel eer beſaten,
En waren noyt meer Baes: ſy koſten haer beſitt
Niet meer als overſien, niet meer als daer ick ſitt.
Noch ben ick het wat meer: ſy ſagen 't door de wolcken
Van haer' bekommeringh voor Steden en voor Volcken:
Ick ſien het ſorgeloos en op ſijn Hofwijcks aen,
En laet Gods weer en wind Gods acker overgaen:
Ick vaer als reiſer mé, de Stierluy moeten waken:
Sy woelen onder een in ſacken en in ſacken,
Ick ſie van boven neer, als uyt de tweede lucht,
Daer geen gevoel en is van onder-Maenſch geruicht.
Dus verre gaet mijn' vreughd: de vrucht van deſe plancken,
Daer hebb ick 't ongevall noch ruymer voor te dancken:
De reden is ſoo klaer als middaghs Sonne-ſchijn,
Dat verr ſien beter is als verr geſien te zijn:
Voorſichtigheit ſiet verr, en mergen is haer huyden;
Daer d'onvoorſichtige zijn als byſiende luyden,
Min ſiende dan geſien: en 't is der wijſen lot,
Onſichtbaer, verr te ſien, waerom? want ſoo doet God,
Dien niemand noyt en ſagh, en die d'aenſtaende ſtonden
Soo tegenwoordigh ſiet als offe voor hem ſtonden,
En dat geſchieden ſal, als waer het nu geſchiet.
By die verrſichtigheit en ſtell ick 's menſchen niet;
Maer 's menſchen laſt is, Gods volmaeckt heit na te trachten,
En dieſe meer betracht is minder te verachten,
Dan dieſe meeſt verſuymt: laeſt ſagh my alle mann,
Nu ſien ick met gemack die my niet ſien en kan.
Is 't hoogh genoegh gepocht, is 't Less genoegh geſogen
Uyt ongeſienen bouw? neen, 't is in mijn vermogen
Meer wijsheits uyt de planck te trecken dan ick docht.
Hier ſtaen wy van der aerd geſtegen in de Locht:

Lett,

Lett, vrienden, die met my tot deſer hooghd geklommen
Van boven neder ſiet; hoe is 't 'er toe gekommen,
Waer zijn wy door geſchroeft? langhs ſteile trappen heen,
Door engd' en ongemack met ſuchten en geſtêen;
Dat heeft het klimmen in, daer moet hy ſtaet op maken,
Die van beneden op aen 't uytſien meent te raken,
Aen 't aenſien eigentlick; den traegen beurt het niet,
Die met den arm in 't kruys ſtaet opwaerts aen en ſiet:
Daer ſtaet wat ſwetens toe. en woelen hoort by wenſchen,
En by gewill geweld: maer daer by zijn wy menſchen,
En konnen niet als gaen; het vliegen is quaet ſpel
En met den hals betaelt: dat weet de Schipper wel;
Die beſight hand en voet, ſijn menſchelick vertrouwen,
En klautert in de Marſch by takels en by touwen.
By trappen zijn wy hier geklautert, en dat 's recht:
Wel hem die ſijn bedrijf by trappen op verrecht,
By ſoete trappen, by niet all te wijde ſchreden,
En ſtaeckt, als in de Marſch, ſijn ſteigeren met reden,
Niet aen de Vlagge-ſpill, daer 't hoofd draeyt eer men 't weet,
En daer niet yeder een ſijn' moeyte wel beſteedt.
Half wegen is ſoo veil, dat, konden wy 't bezeffen,
Wy ſouden 't eens ſoo lief als 't Papegaeyken treffen,
Ten einde van de Stengh: 'k beroep my op de pijn
Van die van all te hoogh te laegh gevallen zijn.

Het Boſch is uyt geſuft: God zij gedanckt, ſeght, Leſer;
De Schrijver ſeght het oock. daer hoeft wel een Geneſer
Voor uw oogh en mijn' hand; ſoo zijn ſy bey gefoolt.
Heeft yemant oyt ſoo langh in ſulcken woud gedoolt?
Maer 't is de Naeld haer' ſchuld, haer maken en haer breken,
En ick hebb van de Naeld ten draed toe willen ſpreken:
Naer my ſoud 't niemand doen: nu heb ick 't ſoo gedaen,
Dat ick na my gehoort ſal werden en verſtaen.

En dit 's aen 't Huys ten Dêil; wie luſt'er mé naer Leiden?
Komt, Kijcker, Mann of Vrouw, ick gae u binnen leiden.
Tot noch toe treden wy in 't Voorburght van 't groot Hof,
In 't Neer-Hof van 't Kaſteel; daer volgt wel ander ſtoff.

Digitized by Google

Is 't uyt de maet gestoft? beveelt my niet te swijgen;
Schoon op-doen heeft veel in; 't is om u voort te krijgen.
Waer zijn wy? tusschen Bosch en Bogaerd. staet wat still;
Dit 's oock mijn eigendom; ick doed'er wat ick will;
En wat ick heb gewilt en sal u niet vervelen,
En wat ick wilde, zijn twee wanden van Abeelen,
Die nu ten Hemel gaen, en proncken met haer' kruyn
(Denckt aen mijn hondert jaer) tot in het Noorder duyn;
Wel voeght haer dat gepronck; sy mogen sich beroemen
Voor Schutters van Geboomt, van Kruyden en van Bloemen;
En sood'er een van all' ten einde levens kom
Daer sy ten scherme staen, 't is maer van ouderdom.
Aen haer en siet men 's geen; en 't magh haer wedervaeren
Dat een den loover-drill van haer' ongroene bla'ren
Tot minder waerde duy: maer dat 's 't haer van haer hoofd,
En dat 's daer noyt wijs man een mann sijn' eer om rooft.
't Grijs heet de kerckhof-blom, maer 't heet soo tegens reden:
't Is 't merck van rijpigheit van Sinnen en van Zeden.
Gaet by d' Abeelen op, tot daer sy spitser zijn,
Daer is noch krack, noch kreuck, noch schaduwe, noch schijn
Van buygen voor geweld van 't vinnige Zuyd-westen,
Of van 't verdelgend Noord met all' sijn Boomgaerd-pesten.
Abeeltjens, oud, grijs volck, oud Krijghsvolck, seid' ick recht;
Ghy hebt voor ons gestaen in 't heetste van 't gevecht,
Dat's 't koudste van den strijd; en Appelen en Peeren,
Of met uw' wapenen gedeckt, of met uw' kleeren:
Wel heeft den Hemel u gerechtelick geloont,
En in den ouderdom met stijve jeughd gekroont:
Heel Voorburgh heeft met my te deelen in 't bedancken,
Als 't op uw' stammen siet en als 't siet op uw' rancken:
Het siet u niet alleen voor Voorburghs voorburgh aen;
Maer voor de çierlickheit daer 't schier om werdt begaen:
Dat weet de Vreemdelingh, de Wandelaer van buyten,
Dien sulck'en Galery doet gissen en besluyten
Wat van uw binnen is, daer 't buyten staet en lacht,
Met sulck'en trotsen vreughd, met sulck'en soeten pracht.

Danckt

Digitized by Google

Danckt my toe, Vreemdelingh, die, t'uwer gunst genegen,
Noch schooner hebb gemaeckt den schoonsten wegh der wegen:
't Is maer half prijsens waerd, sich selven te versien;
Heel is hy 't, die betracht dat voor 't gemeene dien'.
Is 't voorbeeld nutt en goed, volght, Boeren, en volght bueren,
Wy sullen Honstaerdijck verbijsteren en Buren,
En diese t' samen will besoecken, heeft voortaen
Geen' straeten als den Straet naer Voorburgh te begaen.
Aensienelicke straet van Stads-gelijcke Huysen,
Is 't dat ick Hofwijck magh van lit tot lit ontpluysen,
Gunt my den eigendom van 't eerst in uw getal,
En lijdt dat ick het noem mijn Tuyn-huys en mijn' Stall.
Mijn Kruyd-hof hoort'er toe, en, heb ick wel gekosen,
Het is mijn Persen-perck, mijn Queeck van Abricosen:
Een' houten warme doos, met plancken wel bestaeckt,
Die Suycker-werken berght aen 't Sonnevier gemaeckt.
't Waer veiler niet gemelt, soo dicht aen twee dry wegen:
Maer, daer de heiningh klapt, had ick vergeefs geswegen.
Nacht-pluckers, weest mijn' moeyt genadigh en mijn' kost:
Had ick u hier ontsien, 't werck waer noch onbegost.
Ontsiet u voor den lust van weinigh soete beten
Voor dieven uyt te gaen, of 't in uw hert te heeten.
Ghy lett op d' eerste meest, ick op de tweede straff,
En, krijght ghy d' ander toe, soo denckt, dat komt'er af;
Wy hadden wijsselick na Groot-moer om gekeken,
En aen verboden vrucht noch hand noch mond gesteken.
Maer 't is om niet gepreeckt, de boosheit is in 't bloed;
Verbiedt het quaed te doen, 't is daerom dat men 't doet,
En dreigen werdt bevel: Ick magh 'er niet om pruylen;
Staet bouwen aen den wegh ter keur van alle muylen,
En aller tongen schimp, die aen de wegen plantt
En komt niet minders toe van allerhanden tand.
Nu, Wandelaer, komt in; 't sal 't Hof van Hofwijck gelden:
Versiet u van geduld, ick sal het minste melden,
En swijgen niet van 't meest: daer moet de Kijcker aen;
Daer werdt noyt planter moed' op eigen grond gegaen,

Van

Digitized by Google

Van eigen grond gepraett, van eigen grond geprevelt;
Als 't regent dat het plaſt, ſoo dunckt hem dat het nevelt,
Als 't nevelt, is 't ſoet weer, als 't ſtormt, en is 't maer koel,
En, dien de lust verveert, en weet van geen gevoel.
Voor d' eerſte quellingh, hoort dry woorden, eens voor allen;
't Waer meerder quellingh ſtaegh op 't ſelve platt te vallen;
En ſtaegh te ſeggen, ſtaegh te hooren, voor of na,
Dit 's dus in 't Ooſt geſchickt, in 't Weſt de wedergae:
Daer is een' middel-lijn, die Hofwijck ſcheidt in deelen,
Daer van de ſlincker van de rechter niet en ſchelen:
Een' Ooſt, een' Weſter poort, een' Ooſt', een' Weſter laen,
Een Eiland Ooſt, een Weſt, in bey gelijcke pa'en;
Een Boomgaerd midden in, een Plein, een Huys, een Vijver,
Ten Zuyden op de Vliet een open Tijd-verdrijver.
Dit t' ſamen (koſt het zijn) in 't Goud gewicht geleght,
Soo ſtond de Tongh in 't huys, en bey de Schaelen recht.
Wie die verdeelingh laeckt, veracht voor eerſt ſijn ſelven,
En 't ſchoonſte dat God ſchiep. Eer ick beſtond te delven,
Nam ick des wijſen less tot richtſnoer van mijn doen;
'k Beſagh mijn ſelven. meer heeft niemand niet van doen.
Twee Venſters voor 't geſicht, twee voor den Renck, twee Ooren,
Twee Schouderen in 't kruys, twee Heupen daer ſy hooren,
Een' Dye van weder zijds, een' Knie, een Been, een Voet.
Is, ſeid' ick, dat Gods werck, ſoo is 't volkomen goed;
En, waer ick henen ſagh, ick wiſt geen wett te ſoecken
Die by deer' gelden mocht: wegh, riep ick, ſcheeve hoecken,
En oneenparigheit, en ongeregelt ſcheel,
Dat niemant en vermaeckt, dan die ſijn' Neus, ſijn' Keel,
Sijn' Mond, ſijn' Kinn, ſijn' Buyck, ſijn alle dingh, kan lijden
Verr van de Middel-lijn ſlimm uyt geſtelt ter zijden.
En, als ick overſloegh waer ſulcken ſtell op trock,
Soo viel ick op 't oneens van een' Japonſchen Rock,
Op 't onbegrijpelick van die verwerdde plecken;
Die 't kleedſel voor cieraet, en my voor onluſt ſtrecken.
En, als ick by gevall door ſulcke paden trad,
Soo docht my, 't was om 't jock gedobbelt of om 't wat.

Waer

Digitized by Google

Waer dese boom sou staen, waer die steegh sou belenden;
Ick wierd'er koortsigh af, en waer ick quam te wenden,
Daer draeyde my het hoofd, gelijck des planters dé
Die alles onverhoeds gedraeyt had uyt sijn' stê.
Verlappers van oud werck kost ick genadigh dulden:
Maer Snijders van nieuw' stoff en sagh ick niet t' onsehulden:
Mijn Laken was geheel, en ick een scheele geck,
Soo ick 't versnipperde met een versuft besteck.
Recht-zijdigh ongemack en vond ick niet prijswaerdigh;
Maer, waer het mogelick, 't gemackelick en 't aerdigh,
't Geschickt' en 't dienstige te mengen onder een,
Soo was de Nuttigheit verhijlickt aen de Reên.
Dit hijlick sloot ick soo, en noyde Post tot Speelman,
Die maeckte d'ondertrouw; en quam'er wat krackeel van,
't Wierd op 't papier geslicht; en, naer een soet gekijf,
Vergaderde 't gemack en 't fraey, als Mann en Wijf.
Dat 's uyt: en nu niet meer van recht of scheef te melden.
De Spa gingh door de Zoo van klaere klaver-velden,
Daer wel een Koe dry vier haer' meugh aen bijten moght:
En 't heeft een' taeyen Boer wat jammerlicks gedocht,
Soo kostelicken stael soo konstelick te scheuren;
Maer 't wasser toe gedoemt, het sou en 't mosst gebeuren:
Waerom sou 't beste groen het eeuwigh erfdeel zijn
Van Beesten-muylen, niet van Menschen, en niet mijn?
Men moet wat aen de vrucht, wat aen de vreughd besteden:
Wy leven van de Wey en van de Ploegh, dat 's reden:
Maer sonder lijf en ziel en is de Mensch niet heel;
Is 't lichaem dan vernoeght, de Geest verheischt sijn deel,
En treckt sijn voedsel oock, maer op een' beter wijse;
En Gras of Koren-werck en streckt hem voor geen' spijse;
Daer hoort sijn voeder toe, noch luchter dan de lucht,
Hoe noem ick 't op sijn best? onnoosele genucht.
Dat voedsel aest het hert, en daer 't van 's werelds saken
Geknenst is of gequetst, kan 't maer vermaeck vermaken;
En die voor sulcke Salv een pottjen overgaert,
Heeft wisselick geforght en wijsselick gespaert.

Verr

Verr van mijn' kinderen zij 't roeckeloos verquisten:
'k Had beter niet geweest, dan dat sy 't van my wisten;
Maer nuttelick gespilt naer Borsen grond en macht,
En heeft noyt wijse Man verwesen noch veracht.
Vier Sonen heeft my God, en 't Vaderland geschoncken,
En, soo 't een Vader voeght, ick derv'er wat mé proncken:
Mijn' sorgen hebben haer door wetenschapp en deughd
Voorspoedelick geleidt tot door de tweede jeughd,
En 't sullen Mannen zijn als ick'er niet sal wesen;
Daer zijn mijn' plichten uyt: God, Vader van de Weesen,
Beveel ick haer bestier, met eene Suss daer toe;
Daer bid ick allen voor, als ick voor allen doe:
Besteden sy het klein dat ick haer naer kan laeten
In soeten teer naer neer, in vrolickheit met maeten,
Sy hebben 't lijdelick, en die 't ons gonde, leeft,
Die niet te leur en stelt dan die hem eerst begeeft.

Noch staen wy voor mijn' Poort ('t is onbedacht gesproken,
Mijn' Poorten mosst'er staen, of 't waer mijn woord gebroken)
Noch staen wy niet daer voor, ons' oogen zijnder in:
't Zijn Heckens, Vreemdelingh, en dat heeft oock sijn' sinn;
't Is open-deuren-werck; 't gelaet van alle vromen,
Die in haer blancke hert voor geen gesicht en schroomen,
Voor geen' getuygeniss van wat daer werdt gedacht,
Of in ontfangenis, of in geboort gebracht;
Want, als de buyten Stoff, is 't voeder van haer' rocken,
En, of ghy op het werck, van binnen op getrocken,
Of op den wijser siet, sy slaen altoos op een:
Maer sulcken uerwerck is, God weet het, niet gemeen:
My, bidd ick, dat het voor wat openhertighs strecke,
Dat hier en daer een' Poort gescheurt is tot een hecke,
En dat het op het hert des Meesters werd' gepast.

Twee Poorten seggen meer: onthael ick vriend of gast,
't En is niet door een' deur, 't is door twee open' deuren:
Den ruymen ingangh thoont wat binnen sal gebeuren,
En dat de vrienden op mijn Brood en op mijn' Wijn
Niet half, niet heel, niet eens, maer tweemael welkom zijn.

Komt

Digitized by Google

Komt yemand tegens my het blaedjen om te keeren,
En seght, twee deuren op? daer wil men ons by leeren,
Dat als 't op scheiden komt, twee Laenen open staen,
En dat ick tweemael heet mijn' gasten henen gaen,
Die eens genoodight zijn: dat will ick niet ontkennen;
Aen Mann of Vrouwen-kracht kan ick my niet gewennen;
d'Onheusche heusigheit, 't onsinnige geweld
Dat op den soeten kerf van vriendschap werdt mis-stelt,
En hebb ick noyt gelooft: maer wel van outs onthouden,
Die willen, laeten gaen, die niet en willen, houden:
De Waerd moet gast-vry zijn; maer oock de gasten vry;
En dien ick soo misdoe verhael' het soo op my;
En 't sal in my den lust van wederkeeren wecken,
Daer gulde vryheit woont voor komen en vertrecken.
Mijn' Poorten houd ick wel verdedight: volght mijn Laen,
Mijn Laenen wederzijds: die moet ghy oock slen staen,
Als Armen die mijn' vriend omhelsen en onthaelen.
Doch Armen spreken niet: dees' konnen oock geen' taelen:
Maer d'ander' menschlickheit, het Lacchen, is haer' gaef.
Verstaet ghy dat gelach? lett op het groene gaef
Der Linden, mijn geboomt, en eertijds mijn' Laurieren,
Die haeren koelen pracht als wasche Toortsen çieren,
En denckt, (om kort te zijn: sy selver zijn niet langh)
Dat wat mijn' jonge fluyt van 't Voorhouts groene gangh,
Op nieuwe noten peep, van dese staet te pijpen,
En, soo ick mijn vernuft noch eens bestond te slijpen,
Dat Hofwijck en den Haegh te samen souden gaen,
Of, waer den Haegh de Sonn, dat Hofwijck waer de Maen.
De Stammen zijn gelijck, de schaduwende kruynen
Staen hier, soo wel als daer, gelijck begraesde duynen.
Hier in gaet Hofwijck voor; in 't 's Gravenhaeghsche Pand
Is niet als Linden-hout by Linden-hout geplant,
En dan een' steene buert, daer Mensch en Peerd en Wagen
De vlugge Fluytertjens den soeten Haegh uyt jagen:
Danck hebb' het vuyl gewoel van Wagen, Mensch en Peerd;
Sy jagen Hofwijck toe dat Hofwijck meest vereert.

De

Digitized by Google

De Goudvinck is van 't minst, de Knen, de Spreew, de Lyster,
Hier sitt de Nachtegael en gorgelt met sijn' vryster,
De Koeckoeck slaet de maet, en roemt van sijn bedrijf,
In volle vrijheit, want de Land-heer heeft geen wijf:
In Sté en doet hy niet dan Mans en Vrouwen tergen,
En menigh laecht'er om diens haeren slaen te bergen.
Hier dansst dat vrye volck van d'een' op d'ander' tack,
En, is 't de Linden moe, het kiest een ander dack,
Een dack van Elsen-loof, reis-mantel van die Linden,
Die s' in haer' eerste jeughd beschermden voor de winden,
Beschutten voor Noord-Oost, behoedden voor Noord-West,
En doen noch dagelicks daer toe haer nieuwe best.
Heilsaemen Elsen rack, wie soud u konnen derven?
Ghy doet ons vreughd en baet in leven en in sterven;
Uw leven streckt voor muer, met een, en voor tapijt:
Uw leven geeft ons warmt, en koelte, naer den tijd,
En altijd louwe warmt en altijd still verkoelen;
Uw' doode beenderen verquicken ons gevoelen,
Als 't Ys en Sneeuw verdooft, het is een meerder goed,
Gestorven, goed te doen, dan menigh mensche doet.
Maer branden is te wreed voor sulcken dienst van leven:
Daer is een' minder' pijn, die u nieuw leven geven
Of 't onde lengen kan: ghy leent uw' lieven romp,
Daer Schip en goet aen hanght, tot booren van een' pomp,
Van kokers onder aerd, daer wateren door sluysen,
Spijt Roomens Metsel-werck, en Brussels loode buysen,
Daer Klinckaert, en Arduyn en Koper moet vergaen,
Daer stadigh lappen is en nieuw verboeten aen,
Daer overleeft uw lijf, en daer ontsterft uw sterven,
En daer gerieft ghy kind, kinds-kinderen en erven;
In 't water stond uw' wiegh, uw' dood-kist licht in 't vocht;
Daer duyckt ghy, en ontgaet de schennis van de locht:
Onsterffelicker lof verdienen noch uw' sloven;
Onsterffelickor penn dan dese maghse loven;
Mijn' uytspraeck schiet te kort, wanneer ick overslae,
Wat winst is door verlies, wat voordeel is door scha.

d'On-

Digitized by Google

d'Ondanckbaer Eicken ſtamm en laet ſich maer eens kouwen:
U kan ick hondert mael behouwen en behouwen:
Behouwen? dat 's niet all, ghy levert goed voor quaed,
Ghy voedt die u verdoet, ghy ſegent die u ſlaet,
En, die de vreughd will ſien van dickwils nieuwe telgen,
En neem' niet als de moeyt van wreed zijn en verdelgen;
't Onthoofden geeft de winſt: waer is dat noch gehoort?
Meer kinders dienen my, hoe ick meer ouders moord.
De wand van mijn Voorhout, of van mijn' twee Voorhouten,
Is noch maer half voldaen: maer u verveelt mijn kouten,
Nieuws-gierigh Wandelaer: ſoo ſwijgh ick van het groen
Van Haegh en Meijen-Boeck, die hier de plichten doen
Van Wallen hoogh en dicht, van vriendelicke mueren,
Die my het vry geſicht bepaelen van mijn' bueren,
Die Maertje Knelis oogh onthouden uyt mijn' grond,
Als offer tuſſchen ons een' ſteenen heiningh ſtond.
Verganckelicke kalck en kon my maer bevrijden;
Dit eeuwige kan bey, bevrijden en verblijden:
In een woort ſegh ick 't all; 't is 't oorbaerlickſte ſchutt,
Dat ſchoon en dienſtigh is, en aengenaem en nutt.
Nu rechts of ſlinghs gewent; of quellen uyt de bochten
Die deſe wereld laeckt en d' oude tijden ſochten?
Leght beider redenen in d' een' en d' ander' ſchael;
Wy hebben veel gelijcks, maer min als altemael.
Een' lange ry Voorhouts te ſaemen te ſien krimpen,
En ſluyten tot een punt, gelijck de Backers timpen,
Verheught des Kijckers oogh all waer het noch ſoo dom,
En in de red'lickheit gaet alle recht voor kromm:
Maer 't kromm heeft oock ſijn' deughd; en 't buygen van de ſtegen,
Ontwalght den Wandelaer van all te lange wegen;
Of, ſijnſe wat te kort, de kromte maeckt'e langh;
En, ſoo de plaets gebreeckt, de konſt is in 't verlangh.
Het een is prijſens waerd, het ander niet te laken;
Elck een voldoet ſijn' ſmaeck, elck een verſnipt ſijn laken
Naer eigen welgevall: eens was 't een ſpitſche ſchoen,
Nu kan een' platte leeſt, en anders geen, voldoen.

Eens

Eens was de broeck soo small, als mag're menschen dyen,
Nu zij 't soo goed als 't will, de mode will 't niet lyen;
En 't zij dan spits, of rond, of langh, of ruym, of small,
Elck weet sijn' verwe voor sijn kostelicke mall:
De grill rolt als de Tijd: will yemand Rechter wesen,
Het vonnis, ben ick wijs, en sal men hier niet lesen:
't Zijn smaken; en die slaen den vryen mensche vry:
Laet niemant oordeelen van 's naesten leckerny:
De rechte Dreef is recht, de kromm' heeft oock haer voordeel:
Sus doen, soo laeten doen, is 't veilighst, in mijn oordeel;
En die den minsten haet soeckt in de meeste rust,
Vergunn' aen yeder een sijn' onbesproken lust.
In 't praeten vind ick ons het hoeckjen om gekropen.
Die naer 't Langh Achterom het Korte door wil loopen,
Is niet verr van de Merckt: soo gaet het hier in 't groen:
Maer die gelijckenis en kan my niet voldoen:
De Boomen passen best tot voorbeeld van de Boomen:
Denckt dat wy 't schoon Voorhout ten einde zijn gekomen:
Nu volght de Kneuterdijck, en stracks de Plaets daer aen:
Daer heb ick 't. Hagenaer, en treckt het u niet aen;
Noch stoff ick om den prijs: Ghy levert niet als Linden
Na Linden, op de ry: hier is wat nieuws te vinden,
In 't nieuwe Pad nieuw Blad; Veranderingh verheught,
En al dat sterf'lick is kan walgen aen de vreughd
Die evenstadigh is: De vriendelickste toonen
Vervelen op den duer: het oor rust op 't verschoonen,
En alle lit begeeft dat niet verpoost en werdt;
Veel soets vergalt sich, jae langh kittelen wordt smert.
Noch is ons oogh het viest, en keurighst aller leden;
't Will wisselen, of 't kreunt; jae van bevallickheden;
En die de reden soeckt van sijn' beweeghlickheit,
Sal vinden datse daer en naulicks elders leit.
De nieuw' bevallickheit, daer 't hier mé staet te vleyen,
Is 't lieve loover-groen van suyver' Esschen Meyen.
Daer valt min schaduws af dan m'onder Linden siet:
Maer schaduwen zijn wind, of schaduwen zijn niet;

Het

Digitized by Google

Het lichaem maeckt den mann, de stammen zijn de Boomen:
Als 't op de waer aenkomt, voldoet men met geen' droomen:
Stae by, taey' Esschen waer: De waerde van uw' trouw
Verdiende wel wat roems dat hier staen proncken souw;
Maer is de Vred' in 't land, ick wilse niet verstooren;
Ter hellen met den krijgh; 'k magh van geen' Piecken hooren,
Die dunne Boomen, met een vinnigh ys'ren blad!
Als 't aen mijn vonniss stond, hy sat noch op een rad,
Die d' eersten Esschen stamm tot sulcken grouwel kliefde,
En menschen raserny met wapenen geriefde.
Blijft Boomen tot der dood, plantsoenen van mijn' hand:
En, soo u ouderdomm, nae menigh jaer, ontplant,
Leent liever uw gebeent voor Pylen en voor Bogen,
En wordt voor tijd-verdrijf geschoten en getogen,
Dan dat ghy menschen-vleesch soudt scheuren met geweld,
En trecken uyt het groen in een rood bloedigh veld.
't Is langh genoegh gedolt in tweemael veertigh jaeren,
Om eens den Esschen tack tot Bijl en Ploegh te spaeren.
Laet noyt de Sonn op gaen, God Vader, en God Soon,
God Geest, dry-eenigh God, die ons den ouden toon,
Den ou-toon, valsch geluyd van Trommelen en Fluyten,
Van nieuws opheffen sie van binnen of van buyten;
Laet dijn' getergde wraeck versaedt zijn in 't verderf
Van ons gebuerigh volck, daer nu dijn heiligh erf,
Dijn' Kercke light verstoort en in haer bloed versopen,
Haer Koninckliche bloed, en buyten hulp en hopen;
En buyten trouw en troost voor eeuwigh schijnt ontdaen,
't En zij ghy met de boos' eens in 't gericht wilt gaen.
Daer was ick over Zee: afgrijsen doet my keeren,
Van daer een eenigh Heer gesplist is in veel' Heeren,
Van daer een' Kroon, een' Kroon, en noch een' Kroon verrast
Op hooftden is geraeckt daer op sy niet en past.
Hoe soet is 't in mijn Laen te komen uyt die stancken!
Wat hebben wy met ernst den Hemel te bedancken,
Voor 't sachte spiegelen aen volckeren, diens quaed
Het onse schier, niet schier, maer verr te boven gaet!

'k Hebb

Digitized by Google

'k Hebb met den Esch gedaen, Esch-doornen, schooner troncken,
Ghy mooght niet ongemelt mijn' Vierhoeck om staen proncken.
(Dit 's Merckt-veld, of de Plaets, naest aen 't kort Achterom,
Of aen mijn Kneuterdijck) ick heet my wellekom,
En, vrienden, u met een, die met mijn' trage treden
Tot op dit groene Ruym geduldigh zijt geschreden.
Leent noch wat lijdsaemheits eer dat wy verder gaen,
't Is mogelick de pijn wat waerdigh still te staen.
My dunckt het is een Plein: een Pleintje sult ghy 't noemen:
Maer, daer de waerheit spreeckt, en schroom ick niet te roemen.
Denckt aen het hoogh gebouw van balcken verr gebrocht
Dat geen vervuyl en kent van Spinnewebs gedrocht:
Denckt aen het trots gewelf van Hollands oude Heeren,
Daer duysend Menschen daeghs en duysend in verkeeren,
Daer dack, en mueren toe, gekropt zijn met den pracht
Van Spaensche Vendelen by Wilhem t'huys gebracht,
By Maurits menighmael, by Frederick om 't beste,
By Willem ander-mael: (God geve niet voor 't leste:
Soo 't oyt gebeurde dat de leste van dien stamm
Den toom van 's Vaderlands bestier te stade quam)
Daer eens het bloedigh jock geschopt en afgesworen,
En uyt de slaverny de vryheit is geboren;
Daer laest der Pylen knoop, die op het slippen stond,
Van nieuws versekert is in broederlick verbond.
't En is geen Kamertjen: 't magh wel een' Kamer heeten:
't En magh geen' Kamer zijn: een' Sael is 't, die wy weten
Dat by de grootste staet, een vloer, daer menigh voet
Den anderen doorwerrt en geen belett en doet.
Maer, brenght de Maet-ry voort, 'k sal 't tot een vloertje maken,
Een Vloertje tot mijn Plein: nu schijnen 't stijve kaken;
Stracks sullen 't stappen zijn. wat zijn thien roeden vlacks
Op vier of vijf in 't kruys? veel, seght ghy, onder dacks:
't Is seker en bekent: maer dobbel doet veel schelen,
En dobbel is de vloer, en tweemael hier de deelen
Van gins het breed en 't langh; Siet vry mijn Pleintjen aen,
Daer ghy staet, souden pas twee Hoofsche Saelen staen:

Maer

Maer 't schijnt niet. Dat 's soo waer, dat ick, die 't hoor te weten,
Mijn selven menighmael de mis-maet heb verweten,
Mijn' oogen menighmael in 't ongelijck gestelt;
Tot dat ick 't wiss en 't waer van nieuws had overtelt,
En 't vonniss tegens mijn steegh onverstand gestreken.
Doe 't waer was en waer bleef, bestond ick de gebreken
Van 's menschen oordeel ('k meen sijn oogh-deel) aen te gaen,
En, dool ick nu noch niet, soo hebb ick 't doe verstaen.
Dit Plein is, als ick sey, twee Saelen; maer twee Saelen
Met eene kapp bedeckt; en die kapp doet ons dwaelen:
Die kapp is 't halve rond des Hemels, dat wy sien;
En tegens sulcken kapp wat is dit Plein? misschien
Een punt in duysenden van punten doorgesneden.
Doe pleitt' ick tegens my, doe vraeghden ick mijn' Reden,
Is 't wonder dat het krimpt en klein wordt in ons oogh?
Is 't wel een stuckjen van een pees tot sulcken boogh?
Langhs die leer klom ick op tot boven all' de buyen
Die 't Zuyden tegens 't Noord, 't Oost tegens 't Westen ruyen
By dagelicks krackeel: van daer tot by de Maen,
Van daer verby de Son, tot daer de Sterren staen,
Van daer tot daer Gods mann sijn' heilige gedachten,
Sijn Lichaem, of sijn' Geest (hy kon 't niet seggen) brachten
Ten derden Hemel in; en 'k was mijn Pleintje quijt,
Als of 't 'er niet en waer. Doe viel ick aen 't verwijt
Van 's werelds ydelheit, en, seid ick, sotte menschen,
Besteedt men daer beneên dat sorgen en dat wenschen,
Dat eenwigh tommelen aen sulcken nietmetall?
Is heel de werelds kloot niet meer als sulcken ball,
Is 't sulcken balletje? en, als wy 't al besaten,
Met all' den Mieren-nest van Kroonen en van Staten,
Waer 't wel een Datje by het onuytspreekbaer Dit,
Waer 't wel besittens waerd by wat men hier besitt?
Mijn' ziel was soo vernoeght in 't geestigh ommeroeren
Van all haer binnenste, en 't heilige vervoeren
Verwerdden haer soo soet in 't dencken wat sy docht,
Dat ickse pijnelick van boven neder brocht:

Digitized by Google

My docht sy futselden, en hare lusten spraken
Van Tabernakelen om hoogh te mogen maken:
Soo wel was 't daerse was, en daerse gingh soo slecht.
Nochtans hier is sy weer. Hoe raken wy te recht?
Eschdoornen, leeft ghy noch? u liet ick hier beneden;
U komt het einde toe van mijn' gebroken reden.
Zijt ghy het wild geboomt daer 't mannetjen in sat
Om God in 't vleesch te sien? Daer leeft wat in uw blad
Dat Sycomorich lijckt; en 't heeft de soete luyden
Die, langh in d' aerd verrott, noch leven in haer' kruyden,
Doen seggen ja en neen; en 't hanght noch in den strijd,
Dien ick niet scheiden sal: ick neem u soo ghy zijt;
Of als m' u hebben wil, of als ick u kan vinden;
Half Moerbey en half Vijgh, half Wijnranck en half Linden,
Al soo m' u doopen will, mits ghy voor slaeven streckt,
En mijn hoofd met het uw, als *Parasollen*, deckt.
't Is aengenaemen dienst, soo langh uw' kruynen dueren;
Maer dat 's half-jaerigh werck: Dat weten uw' gebueren,
Mijn' bruyne Mannetjens, die tusschen beiden op
By ell voor ell in 't jaer haer' nemmer grijsen kop
Ten Hemel spoedigen, om Somer-Sonn te blinden,
En 't plein te decken voor de schraele winter-winden.
'k Verpraet my: 't is oud Hout, en hondert jaer in staet
Van breede schaduwen. en die van verre staet
Verneemt van Nootdorp af het vierkant Bosch van Masten;
En die 't van bijds geniet (u meen ick, lieve Gasten,
Die Coets en Peerden hier of voor de koude berght,
Of voor de spitse Mugg' die warme Henghsten terght)
Prijst de voorsichtigheit van Hofwijcks dooden stichter,
Die 's ongemack bevroed' en maeckten 't Beesten lichter,
En menschen aengenaem, gelijck is alle pijn
Die onsen naesten smert en daer wy vry af zijn.
Mijn Wandelaer is moe: ick kan 't hem niet verwijten:
Wie soud sijn' lijdsaemheit in 't einde niet verslijten,
Op soo veel wild geklaps? maer 't sal haest beter zijn:
Tot noch toe voed ick hem met Peper en Assjn,

Tot

Digitized by Google

Tot allerley Salaet van ſmaeckeloofe bladen:
Hier neffens light een Boſch dat beter is geladen;
Een dat de keel toe lacht; een' Keucken-wilderniss,
Daer 't fruyt geſchotelt ſtaet en maer te grijpen is.
Komt binnen, Heer en Vrouw; maer, Meid en Knecht, ſtaet uyt, en,
Lackeyen, weeſt gegroet, en, Pages, wandelt buyten:
Voor ſulcke Kijckers zijn de ſporten van dit Heck;
Voor ſulcke moſt mijn' Bors aen 't koſtelick beſteck,
Dat deſen Boomgaert ſloot in vyverlicke Grachten.
Een woord voor duyſenden, all die maer met gedachten
Mijn' ſinlickheden rooſt, is hier ſoo willekom
Als hamer-ſlagen op een' Porceleine komm.
Nochtans is 't open Hof in deſe vier Saletten.
Maer moet ick Heer en Knecht gelijck aen tafel ſetten,
Plant ick voor groot en klein? Ey, jongh volck, neempt mijn geld,
En ſnoept den Merckt-korf uyt, en doet hier geen geweld.
Geweld is, achterbax den Landheer af te haelen,
Dat weinigh ſluyvertjens met niemands leed betaelen,
Daer 't naer den kooper wacht: Hier kan mijn ſoet verwacht
Van menigh jaer gequeecks onwetens, ongeacht,
't Geſtolen beetjen zijn van die maer luſt te ſnoeyen:
Hier kan de dertelheit den teeren tack in 't bloeyen
Soo ternen dat hy bloed', en niet en bloey van 't jaer.
Maer 'k wenſchte, dat ſoo ſterft, noch ongeboren waer,
Eer dat ick om een leur van Appelen of Peeren
Het vriendelick onthael van vreemden moſt ontbeeren,
En ſien ſuer eer ick 't wiſt. Neen, vrienden, wie ghy zijt,
Die my een deel vergunt van uw' verloren tijd,
En komt van uyt den Haegh tot binnen deſe hagen,
Gevolght of ongevolght; ick ſtell 't aen uw behagen,
De ſleutel van mijn hert is die van deſen thuyn;
Daer is een' vrye Jacht oock in 't verpachte Duyn:
Magh de gebroodde knecht ſijns Meeſters plaets bewaeren,
Ick gunn u met de vreughd de vrucht der volle jaeren;
Pluckt en doet plucken, ſchudt en laet u ſchudden, raept
En laet u raepen: denckt de Land-heer ſitt en ſlaept;

Digitized by Google

't Is buyt all wat u luſt: ſpaert maer de teere telgen;
't Ooft is ten beſten, 't hout en kan mijn niet verſwelgen;
Die 't Capitael behoudt ſorght voor den Intereſt:
Die blijft u op mijn gunſt voor 't naeſte jaer geveſt.
Doctoren van den Haegh, 't zij t' uwer baet geſproken:
Send ick u Siecken t' huys, ick houw my niet gewroken;
My is geen leed geſchiet dat wrekens waerdigh zij:
Is 't mergen mogelick: Rhabarbertje ſtae by,
En Sene, windigh blad, en Mann' en Tamarinden,
En Aloë, die 't all kont drijven en ontbinden;
De ſchuld is buyten my: ick ben maer Waerd geweeſt;
Dien 't minſt van allen paſt, *dit ſchaedt* of *dat geneeſt.*
'k Hebb vry gelagh gegunt, 'k hebb mildelick gegeven,
En laeten nemen: maer van giften die vergeven
En draeght mijn Acker geen: het ſchielick witte-brood
Dat naer den Duyvel heet, en altemets eens doodt,
En altijd gecken lockt, en wijſe luy doet duchten,
Schaff ick geen' vyanden. Indien uw' ſiecken ſuchten,
Sy wijten 't niemand als haer' ongebonden keel,
En 't lieve mis-verſtand. Dat Koſtelick Te Veel,
Dat gulde letteren tot uwent moſten eeren,
Raeckt dat ter wereld uyt, ſeght, goeden nacht, mijn' Heeren,
Aen Boeck, en Apotheeck, aen Croes en Recipe.
Maer 't ambacht lijdt geen' laſt, de Duyvel lacht'er mé.
Van Adams Boomgaerd af tot die wy heden pooten
Zijn onſe keelen maer bedriegelicke gooten,
Verraders van ons Lijf en onſe Zielen toe.
Och of ſy lacchen koſt, die woelderige koe,
Die ginder in 't voll-op van Hollands beſte weiden
Genoegh en overdaed ſoo wijs'lick weet te ſcheiden;
Wat maeckte ſy geſchals, wat ſprack ſy met genucht,
Dat, die haer Meeſter is, ſijn ſelven niet en tucht,
Dat die de wetten maeckt en roemt alleen op Reden,
Geen' eigen wett en weet voor 't minſte ſijner leden;
Geen' buyck, geen' mondjes-maet, dat Beeſten Menſchen zijn,
En menſchen meeſtendeel maer redelick in ſchijn!

Wat

Digitized by Google

Wat light my aen de moeyt van 't pleiten voor de Beesten?
't Stuck valt my wat te swaer; ick schenck het stercker' geesten:
Want, wat de keel belanght, en 't leckere verdriet,
't Zij roemeloos geseght, de Sond' en raeckt my niet.
Danck hebbe Die my gaf mijn selven te vermannen,
En tegens 't sott geweld van Mond-lust in te spannen:
Ick ben niet smaeckeloos, noch mijn gehemelt steen:
Maer 't is mijn Hemel niet: mijn' tongh en is geen been;
Sy voelt; en ick voel oock hoe langh sy dient te voelen,
Hoe veel, en hoe veel niet: verdrincken is geen spoelen;
Daer hoort maer drincken toe; dat weet ick, en wat meer:
Gelijck het spoelen koelt, soo doet verdrincken seer:
All dat ick dragen kan, en schroom ick niet te laden:
Maer dat ick niet en kan; het minste Meer, kan schaden:
Als 't vat maer voll en is, soo drijft het, of het stond;
Soo haest als 't overloopt, soo moet het naer den grond:
Dat doet de leste dropp: wat doen dan duysend droppen
Naer 't vat aen 't sincken is? lett, sponsien, lett, soppen,
Lett, drinckers, die te bedd, gelijck te gronde, gaet;
En, daer ick wesen wouw, lett, Snoepers sonder maet,
Wat dat uw' Maegh gewelds van Tongh en Keel moet lijden,
Van overswelgens meer als Beestelick verblijden.

Een gierige Portier magh aen de deure staen,
De deur van 't Kamer-spel, en laeten binnen gaen
Al wat'er wesen will: in 't ende moet hy hooren
Dat over-vall benauwt; dan moet het of van voren,
Of weer van achter uyt, dat meer is dan de Sael
Kan swelgen met gemack. Ick spreeck geen' duyster' tael;
De saecke self spreeckt Duytsch: wie ooren heeft, kan hooren;
Wy sien wat ons gebeurt van achteren, van voren,
(Daer moet geen doeckjen om) van ond'ren, met verlof,
Van boven rauw en rott, en geel, en groen, en grof,
En al om eens Portiers verraderlick onthaelen
Van all dat binnen will, en eindelick de Saelen
Van Maegh en Buyck en Darm doet bersten van Colijck,
En, voor het beste loon, maeckt van een Lijf een lijck.

Digitized by Google

Nu, Snoeyers, 't ſtaet u vry; ghy mooght wel binnen komen;
Maer, weeſt'er op verdacht, de dood is in de Boomen;
Dan, 't leven iſſer oock. Siet ghy die peerſche Pruym,
Die ongefoolde Maeghd van vinger en van duym,
Dien Appel, goud op groen, die wonderlicke Beſſen,
Die Kerſſen, uytterlick als roode wijn in fleſſen,
Noch beter in haer lijf; die Peer met haer geſlacht
Door menigh overſpel tot ſoo veel keurs gebracht?
Het lacht all, dat men 't ſiet (men ſchijnt het ſchier te hooren,
En ſo waer 't Spreek-woort valſch, de Buyck en heeft geen' ooren)
Maer 't lacht voll Aloës, voor die ſich ſelfs verraedt,
En niet en onderſcheidt verſtort zijn, van verſaedt.
Ghy zijt verſaedt, en meer, van dit langhwijligh preken.
Maer, hoort het tot de lijſt van kribbige gebreken,
Uyt dingetjens van niet, uyt ongeachte ſtoff
Te ſuygen 's ſchepſels nutt, te tuygen 's Scheppers lof;
Ick ken de volle ſchuld, en wilſe niet verbloemen:
'k Maeck geeren yet van niet, en diſtelen tot Bloemen.
All wien het luſt met my de Bloemen gae te ſlaen,
Begeve ſich op zy, daer all' deſ' Mannen ſtaen,
('k Segh niet meer Mannetjens; dat voeghd' haer' jonge jaeren)
Maſt-boomen, dick en ſteil, die met haer' bruyne paeren
De Cingels van mijn' Thuyn omcingelen met pracht,
En maeckend'er by naeſt van Middagh Midder-nacht;
D'Atheenſche Galery daer Roomen ſelfs gingh haelen
De wandelende less van wetenſchap en taelen,
Moet ſwichten voor dit pad, voor deſer paden groen.
Komt, wijſe Wandelaers, hier hebb ick u van doen:
Laet Vrouw en Kinderen de vooſe vreughd der vruchten
Genieven voor haer deel, en naderhand beſuchten;
Wy ſullen Mond en Tongh beſteden een wat meer,
Een vrucht daer van den beet tot beter voedſel keer'.
Het gemelick verhael van Staetſche vodderyen,
Van Werelds werringen en meen ick niet te lyen:
(Die wetten ſchrijv' ick voor) ick bann den heelen Haegh,
Maer al ſijn achter-klapp, ick bann de vuyle plaegh

Van

Digitized by Google

Van loose pleitery, ick bann d' onstuymigheden
Van over-heerigh volck in ongeruste Steden,
Den nieuwen overgangh. Ick bann het bits vermaen
Van Kercken-spertelingh: Staet uyt, Arminiaen,
Die op den Gomarist uw' tanden meent te slijpen;
En staet uyt, Gomarist, die desen meent te grijpen
En krabben d' oude roov' van 't seer van Achtien op:
All' die u sulcken gall voelt steken in den kropp,
Ick bid u, staet van verr, en laet de vuyle luchten
Van sulcke poelen hier d' onnoosele geruchten
Van beter onderhout niet smetten met verdriet:
Vergalt ons' eenigheit met sulcken Alssem niet.
In 't drucke van den Haegh verdragen wy 't by tijden,
En draegen met geduld all dat men daer moet lijden,
En staen ons' poos te roer, en vinden in 't krackeel,
Wel tegens heugh en meugh, ons ongesochte deel,
En sien ons nieuwen haet voor ouden dienst bestellen,
En met gerockten vloeck voor vrome meeningh quellen:
Hier zijn w' op Hofwijck, schouw van al dat Hooft en Haeght,
En al dien d' onvré lust, en dien de vré mishaeght,
Mishaeght ons' broederschap, die sonder Eeck en Alssem
Naer Waerheit en niet meer, der Zielen eigen Balsem,
Door soete wegen spoort, en houdt geen ondersoeck
Haer' moeyte waerder dan Gods een en ander Boeck.
In 't een en 't ander Boeck zijn een' en ander' Bladen
Voor onser oogen mist met duysterheit geladen:
De Waerheit isser in, dat 's klaerheit sonder vleck;
d'Onklaerheit is alleen der Leseren gebreck;
Die dat den Schrijver wijt, doet even als de blinden,
Die midden op den dagh den middagh niet en vinden,
En keuren hem voor nacht, om dat haer alles swert
In haer onkunde dunckt, en 't witt onthouden werdt.
All 't noodige nochtans is klaer voor alle Vromen,
Als middagh: uytgesegh't, de moedwill onser droomen;
Den Leser die sich minst in sulcke droomen voedt,
Gedijdt ontwijffelick het noodige tot goed.

Maer defer redens toom en zijn wy foo niet machtigh,
Of hy ontflipt ons wel: foo dat ons klaer, klaerachtigh,
En waer, waerachtigh werdt: en dan volght meer en min,
Naer meer en min verlaets op 't foet van eigen finn:
Soo komen wy fomtijds van finnen wat te fchillen,
Soo dat'er twee Zuyd-weft, twee and're Weft aen willen;
Maer 't fcheel en maeckt geen' twift; ick haet mijn' broeder niet,
Om dat ick liever groen, hy liever purper fiet:
't En is geen Menfchen werck; 't zijn ftege beeft'lickheden,
Eens anders met geweld te binden aen mijn' reden,
En maken plotfelick een vyand van een' vrind,
Om dat hy fijn Geloof in 't mijne niet en vindt,
Om dat hy niet en voelt dat ick meen wel te voelen.
Laegh dat vnyl over boord, wat waerd'er min te woelen,
Wat waerd'er min gefpoocks, wat waerd'er min gedruys,
Wat waerd'er koele kalmt' in Kerck, in Huys en kluys!
Om alles in een woord van kort beflagh te knoopen,
Vind ick mijn' even-menfch het toe-pad mis te loopen,
Den Bywegh in te flaen; of fien ick hem verlockt
Van fpijfe daer de dood een' tand heeft in gebrockt;
Wat maeck ick voor gebaer? ontftell ick my van buyten,
Ontfleeck ick mijn gemoed; werp ick dien Mann met kluyten,
Schend ick hem met verwijt, wenfch ick hem erger quaed
Dan 't geen hy eten will, dan daer hy henen gaet;
Haet ick hem om fijn doen, vloeck ick hem om fijn dwaelen?
Dat ly den Hemel niet: Ick tracht hem af te haelen,
Ick thoon hem fijn gevaer; ick wijs' hem 't beter pad
Met all' mijn' Redens macht: foo hyfe niet en vatt,
Ick fucht hem droevigh naer, ick wenfch hem beter' oogen,
Ick ftraff hem met niet meer als broederlick medoogen,
Ick doe hem wat ick wouw dat my gebeuren kond',
Wanneer een Broeder my een ftall-licht volgen vond;
God roep ick tot fijn' hulp; God, die my heeft bevolen
Mijn' vyand wel te doen: want felver foud' ick dolen
En in den doncker gaen, gund' ick mijn' naeften quaed,
En fultte fijn ellend met Chriftelooofen haet.

Wie-

Digitized by Google

Wien deert Gods erfdeel niet, wie treurt niet om de Joden,
Het heilige geſlacht, dat haeren Heiland doodden?
Wien deert de blindheit niet van 's werelds grootſte deel,
Dat Hell en Duyvels macht noch hebben by de keel?
Wie kan de Chriſtenen beſien en niet beſchreyen,
Die door Roomſch miſverſtand van Sion zijn geſcheyen,
En willen ſcheppers zijn des Scheppers die haer ſchiep,
En willen noch voldoen 't geen Hy van 't Kruys af riep
By Hem te zijn voldaen, en doen Hem ſtadigh ſterven,
Die ons door eene dood het leven heeft doen erven!
't Zijn blinde grouwelen, onnooſel mis-verſtand:
God weer'ſe meer en meer van u, mijn Vaderland,
God kome noch eens af, en geeſſel' hier beneden
Noch eens die koopers uyt ſijn' huyſen der gebeden:
Het ſchijnt geen Menſchen werck, wy zijn der moeyte moe,
Der vruchteloſe moeyt'; daer hoort mirakel toe.
Maer eer 't mirakel kom' (Hy weet zijn' goede tijden)
Wat zijn ons' plichten meer als treurigh medelijden?
Wat zijn ons' wapenen, als bidden om dien dagh,
Die eens de heele Kudd' in een' koy brengen magh?
Dat bidden is mijn haet, mijn vloeck, beminde blinden,
Dat ſult ghy in mijn' wraeck, in plaets van mutſaerd, vinden,
Dat Chriſtelicke vyer, in plaets van rad en galgh,
Daer van ick even ſoo als van uw' miſdaed walgh.
Dit 's uyt het Boeck gepraeft dat God heeft willen ſpaeren
Tot onſer zielen licht, van doe wy niet en waren.
Het ander light'er by: het Boeck van alle dingh,
Van alles dat Hy eens in 't groote Rond bevingh,
Het wonderlicke Boeck van Sijn' ſes wercke-dagen.
Wat ſeght ghy, Wandelaer? indien 't u kan behagen,
Wy gaen van blad tot blad, van daer de Sonn begint,
Tot daer Sy ſlaepen gaet, en laet de wereld blind:
Wy weten wonderen uyt dit Boeck te vertellen:
All zijn de Sterren veel', wy wetenſe te tellen,
Te paſſen op een' myl: al loopt de loſſe Maen
Dan blootihoofds, dan gehult, dan met een masker aen;

Digitized by Google

Al duyckt sy voor ons oogh, sy kan ons niet ontslippen;
Wy weten wat sy meent met plecken en met tippen,
Met ringen, en met geen'; wy weten wat haer schortt,
Wanneerse somtijds Goud en somtijds Silver wordt:
All krimpt de dageraed van 't Ooster-punt naer 't Zuyen,
Wy weten waer 't hem lieght: all pruylt de Locht met buyen,
Al huylt sy gins en weer, al stelts' haer self in vlamm,
Al rommelts', of 't blauw dack van boven neder quam,
Al schreitse weer daer op, en lescht haer' eigen' vieren,
Al lachtse datelick met Kruyden en met Dieren,
Dien haer' gestaltenis tot lust en onlust wendt;
Van all dat Uerwerck zijn de veeren ons bekent,
En rad en ronsselen, en ketingen en snecken:
De Mist en mist ons niet, noch wat hem kan verwecken;
De Dauw is niet soo fijn, wy'n sien hem dropp voor dropp;
De Zee is niet soo diep, wy'n keuren op end' op
Wat van haer maecksel is, en waerse 't Sout van daen heeft,
Wat datse van de Sonn, wat datse van de Maen heeft,
Hoe datse groent en graeuwt, hoe dat haer volle plass
Gedurigh voller loopt en houdt sijn Water-pass,
Wat Ebb en Vloed beduydt, wat wetten haer bepaelen,
Hoe verr men Westwaert uyt haer voor-stroom moet gaen halen,
Om Oostwaert aen te gaen, hoe verr de Naelde wraeckt,
Wat datse somtijds staend' en somtijds gaende maeckt:
Wat dat den Aerd-kloot steunt in 't middel-punt van allen,
Waerom hy vlot en vast kan drijven, en niet vallen;
Wat in sijn ingewand het mindere Metael
En 't meerdere verweckt; hoe dat doorschijnigh stael,
Die steege Diamant, die bloedige Robijnen,
Als sterren onder aerd, in 't Oosten veel verschijnen,
In 't Westen nemmermeer: hoe d' Oester is van aerd,
Die puyck van Peerclen, maer noyt gesond, en baert:
Waer van 't geboomte groent, waer langhs en door wat monden
Sijn blancke voedsel komt uyt swarte gronden:
Hoe 't in de tacken rijst, hoe 't in de bladen stuyt,
Hoe 't in den Somer werckt, en scheidt'er 's Winters uyt:

Wat

Digitized by Google

Wat Gouwe ſtincken doet, wat Roofen wel doet riecken;
Wat Kraeyen ſwarte geeft, wat Swaenen witte wiecken;
Wat Eyeren bevrucht, wat Waſch en Honigh ſcheelt,
Hoe 't by de ſlechte Bij verſtandigh werdt verdeelt;
Hoe beeſten beeſten zijn, en beſigen haer' leden,
En ſtieren haer beleid bynaeſt met onſe ſeden:
Hoe 't aller wonderlickſt der wonderen, de Menſch,
Van Menſchen werdt geteelt met min ſchier als een' wenſch;
Wat Ziel, wat Lichaem is, en hoe ſy konnen paeren;
Hoe 't Vier in 't herte komt, hoe 't Silver in de haeren,
Hoe 't Bloed de ſchaemte meldt, hoe 't Oogh van verre voelt,
Hoe all het ſichtbaere dat door den and'ren woelt
Geſchift werdt ſonder moeyt', en ſonder konſt geſcheiden:
Hoe Neus en Mond alleen, en Ooren met haer beiden
Gelijcke plichten doen; wat Lippen tot de Spraeck,
Wat Tongh en Tanden doen tot beide, Spraeck en Smaeck,
En in wat bochten die de deſe moet ontmoeten:
Hoe 't Hoofd gehoorſaemt werdt van Handen en van Voeten,
Niet met de moeyte die een Heer neemt als hy wenckt,
En doet ſijn' Dienaer gaen, maer even als 't maer denckt:
Hoe 't Bloed ſchift van ſijn' Wey, hoe 't Melck wordt in de Borſten,
Hoe 't elders Vell en Vleeſch, en elders harde korſten
Van Knorr en Beenen werdt: Hoe 't in de Kencken gaet,
Ontfanghſter in 't gemeen van alle goed en quaed,
De Maegh, verkrachte Maeghd van onſe gulſigheden:
Wie Kock is, wie Kocks maet, wie Onder-kock met roden
Genoemt werdt, geele Gall, of roode Levers warmt;
Waer toe den ommeloop van kronckeligh Gedarmt,
Waer toe de vieſe Milt, waer toe de luchte Longen
Haer op en neder dient; waerom de Meid geen jongen,
De beſte ſlagh, en viel; waerom.... Dit langh waerom
Verveelt u overlangh: 't Is reden dat ick kom'
Daer ick 't Boeck opende. dit Boeck, dit Boeck der Boecken,
Is ſoo voll onderſoecks, ſoo voll van ſoete hoecken,
Als Hofwijck bladeren aen Boom en kruyden telt:
Ick hebb wat veel geſeght, maer niet-met-all vertelt,

Digitized by Google

By al dat seghbaer is: Dit zijn de besigheden
Daer in wy Ziel en Lijf vermaken en vertreden:
Dit 't veld van onsen strijd, maer strijd van vreedzaemheit,
Daer yeder op sijn' beurt sijn' stille meeningh seit,
En luystert naer sijn' vriend, en laet sich onderrechten,
En heet verliesen winst, wanneer hy valt in 't vechten,
En wijs in 't vallen werd. Verr is het strack gemoed,
Dat steegh en ketterlick de waerheit tegen wroett,
En liever dolen will, en dollen will, dan wijcken,
En liever Schip en goed verhoetelen, dan strijcken;
Het Hofwijcks Spreeckwoord seght, en allom is het waer,
Dat seven oogen veel, maer min sien als vier paer.

Dit 's woord en weder-woord van Waerd en waerde gasten,
Die hier mijn' eenigheit op 't onvoorsiens verrasten,
Of veel en veel genoyt verschijnen ~~in~~ mijn' Hof,
En vallender op 't fruyt, het fruyt der buycken, of,
Het fruyt der Boecken; fruyt, dat niet en kan verrotten,
Fruyt dat den Maeyeman, schuld-eischer van de Sotten,
Sijn maenen niet en vreest. Besitt ick my alleen,
Geheel en onverdeelt, en word ick moe getre'en
En molewijs gestapt in 't rond, in 't langh, in 't kruys-pad;
Of seght my natt of kouw, 't waer oorbaer dat ick t' huys trad;
Ick tree wel in vier tre'en 'en in vier huysen t' huys:
Vier huyskens over hoecks, en elck een' groene kluys,
Daer in sich kluysenaers gekluystert konden wenschen,
Belocken my om 't seerst, en spreken schier als Menschen.
Komt, roept'er een, tot my, en 't andere, tot my,
't Zij dat het deses tael, of ghenes Eccho zij:
En ick hangh tusschen vier, als Mahomet sijn' beenen
In 't even stae'gh geweld van vier versierde steenen!

In 't einde deel ick' 't scheel, en vraege Sonn en Wind,
Waer ick best sitten sal gedoken en geblindt,
Geblindt en ongesien: meest winnen 't twee van vieren,
Die neffens 't groote spoor mijn Hofwijckjen verçieren,
En doen den Vreemdelingh in 't rijden en in 't gaen
Uytroepen, 't Is daer moy, en 't staet'er my wel aen.

Daer

Daer schuyl ick in de Klimm en in de Memme-bloemen;
Daer hoor ick my met lust dan prijsen, dan verdoemen;
Daer duyck ick achter my, gelijck de Schilder sat,
Die achter 't Tafereel der Kijckers dit en dat
Beluysterd en beloegh, daer ligh ick, als gestorven,
En hoor, als naer mijn dood: „ Wat is daer gronds bedorven,
„ En klaere kley gespilt, om overdaed van lust!"
Daer hoor ick tegen aen. „ Wel zij hem, waer hy rust,
„ Den Planter, die den poel van eertijds wilde weyen
„ Verçierde met de pluym van altijds groene meyen,
„ En dorst een hoeckjen erfs besteden aen sijn' vreughd,
„ En keurde matelick verquisten voor een' deughd,
„ En docht, het Goud en was in 't water niet geworpen,
„ Dat streckte voor vermaeck van hem, en Stadt, en Dorpen."
Daer hoor ick, wat noch meer? of wat en hoor ick niet?
Den Kermiss-boer sijn geld, den Vryer sijn verdriet
Beweenen aen de Meid, die niet en schijnt te hooren.
Moy Meisjen; siet rondom, de Boomen hebben ooren:
Ick hebb het Voorburghs-bier sien sieden in uw' borst,
En over 't Minne-vier een' and'ren nieuwen dorst
Onsteken in uw hert, ick hebb u Kees sien douwen,
Sien foolen mond aen mond, ick hebb den besten Bouwen,
Den nieuwen Schorteldoeck sien wringen tot een slett,
En hebje 't Klaes verboon, Kees hebje 't niet belett.
„ Trijn, seid' hy, trouwe Trijn, wat heit het te beduyen?
„ De kolen aen den haerd, de Middagh-Son in 't Zuyen
„ Zijn koeler dan de Sneeuw, by 't vier daer ick in brand:
„ Komt, soetert; eens voor all, waer is je rechter hand?
„ Kom, nobele kersow, 't is by men ziel ter eeren,
„ En om de werld in echt met suck slagh te vermeeren
„ As jouw moy backes is: Wat duyvel schort'er an?
„ Men Vaertje sagh'et gaern, je Mortje weeter van;
„ Je noom, Klaes Gerritse, seit meenighmael, wel, Keesje,
„ Hoe maeckj'et mit men Nicht? gaet an; het wildste beesje
„ Wordt metter tijd etemt; de Kuijne worde mack,
„ Het Nachtegaeltje neemt sen koytje voor een tack:

Digitized by Google

„ Houdt jy maer voet by steck; de Meisjes moete suer sien;
„ Dat sel wel overgaen: je selt noch sulcken tuer sien;
„ Trijn sel iens mit en wip ontdoyen; dat gaet vast:
„ Soo voer ick mit men Pleun: wat had ick s' op epast,
„ Eer 't ja-woord schuyven wouw! dan wouwse, maer sen sou niet:
„ Die molen liep rondom; dan sousse, maer sen wouw niet:
„ In 't ende quamt'er toe, als ick'er 't minst om docht:
„ Soo benne w' entelick as lijm an ien erocht:
„ Maer, as je weet, het lock en heit niet wille diene,
„ Dat vleis van ongse vleis en bien van ongse biene
„ Liep speule by den weght; en 't is met Pleun edaen,
„ Wangt die niet meer en magh die moet wel stille staen.
„ Dan dat waeyt jou in 't zeil; nouw heb ick wol noch webbe,
„ Noch langhd, noch wenringe, Trijn moet al 't hoopjen hebbe,
„ En 't wordt je saem egunt: gaet an slechts, watje meught,
„ Je vrijt niet min als 't puyck van Delfland en sen jeught.
„ Nouw mochje miene, kint, nou mochje grouwen, hartje,
„ Dat ick je goetje vry, wangt dat is 't ouwe partje
„ Van 't volck te langdwort, jae wel degelick in sté:
„ Maer by kris en by kras (en daer 's gien jocke mé,)
„ Je deed me gien spuls recht, wouw jy me dat op tijge:
„ By gurcke, 't moet'er uyt, al mocht ick 't beter swijge,
„ 'k Heb mé kley an me gat; dat weet me t' Hongslaerdijck,
„ Te 's Gravesae in 't sangt, te Wateringh in 't slijck:
„ En offer wat an schortt', ongs' Anne Jans, me Meutje,
„ En doeter mé niet toe; en Gerrit Oom, 't out reutje,
„ Heit maer ien speul-kint t'huys, soo komt het al op mijn:
„ 't Is soet te deelen, daer twie hangden meester zijn:
„ Neen, lieste, 't aerdsche goet en hoef ick niet te soken:
„ You Hemelse Parsoon, jouw monckje soet besproken;
„ You kaeckjes as en roos, jouw ooghjes as en get,
„ You borsjes, met verlof; daer ick men pinck op set,
„ (Stil, seyst, schaemje niet, Kees, houdtje hangde voorje,
„ Nouw, Kees, hoe staeje soo?) wel nou dan, Troosje, hoorje,
„ Die hebbe mijn jongh hart ontsteken en beklemt:
„ Jae 't sou niet overgaen, al stondje naeckt in 't hemt.

„ En

„ En benje 't hoeren moe, en ſtaetje 't melcke tegen,
„ Ick weet raet tot en pluym, en mantel en en degen;
„ En voor jouw weet ick raet tot en geporſte huyck,
„ Of tot, hoe hiet ick 't oock? laet ſien; en Haeghſe pruyck,
„ En ſwarte lap voor 't hooft, voor 't ſteke van de vliege,
„ En bouwe met en hoep, om vroemoers te bedriegen,
„ En ſchoentjes as me duym, ſoo kort niet, maer ſoo ſmal,
„ En al 't goet dat de Vent van 't Koſtelicke Mal
„ Iens heit eretorijckt (ick gis je kent wel leſe,
„ Of ſpelle O. N. on) en datter by moet weſe;
„ Ick weet raet tot en Krots, met ſpickers deur'et leer,
„ Als Gertt van Velſens Ton, gehackelt, min noch meer:
„ Stae by, de bruyne Meer met ronde witte kolle;
„ Twie meugewer wel voen. Gut, Trijn, hoe ſouw'we rolle,
„ 't Schavot om, langhs de Plaets, de Vijver en 't Voorhout,
„ Deur al dat luye volck beſlagen in fijn gout?
„ 'k Heb menigh Maenendagh men ſelver dood ekeke
„ An dat beſuckt geſleep: wel, ſeid ick, ſelleweke,
„ Is dat het ploegen hier, geeft dat den Haegh de koſt?
„ Dan, docht ick, meugelick daer hebbent'er begoſt,
„ Die 't niet te mackelick en wete te volende;
„ Nou benneſer aen vaſt, nou meugenſe niet wende.
„ Al gaet het by de wint. 'k ſagh 't ſommigh' an her neus;
„ En docht ick, Joffer, of men Vrouw, of enter deus,
„ Rijdt daerje rijdt, men gelt rijdt metje langhs de ſtraete:
„ Men haver was te goet om onbetaelt te laete:
„ Voldoet men ceeltjes eerſt, en rijdt dan je naers moe.
„ Gut, trock ick na de Hal, en na den Backer toe,
„ En na den Brouwer mé, en veul meer fijne Borgers,
„ (Ja borgers neffens mijn) jouw' ſchamele verſorgers,
„ En ſonder die je ſturft van honger en van kouw,
„ 'k Mien da'kker op mijn voys en klachliet hoore ſouw.
„ Wat duycker, dat 's gien kunſt, ſen hartje te verblyen,
„ En, aſter niet en is, en Boer ſen beurs te ſnye.
„ ('t Woort waſſer qualick uyt, ick taſten in men ſack,
„ Ick vond men Beurs elight: dan 't was klein ongemack,

„ En

„ En Ducketon dry vier: al ken 't emens niet deere,
„ De Duyvel hael den Haegh, men wilt niet gaern onbeere)
„ Neen, sei'ck soo by men selfs, in 't lock wil dat men Trijn
„ Men echte wijfje word, en ick'er man magh zijn,
„ We hanghe mé wel wat an sulver goet en kraelen:
„ Maer, lust ongs pracht of prael, wq willen 't braef betaelen;
„ En gingen w'iens te Bier, te kermis of te mart,
„ De witte mosten uyt, of 't gingh nooyt van men hart.
„ Dat heb je wel, sey Trijn, aers mosse we niet leve,
„ Dat ben ick niet gewent, wangt die wat heit te geve,
„ Die macher wat op doen: Maer liever niet ehult,
„ Dan dat ick op men kop sou dragen kap en schult."
Kees voelde dat de Boom te met begon te kraecken;
Met noch een houw twee dry kond hy ter aerde raecken.
Daer hackten hy op aen, of 't in den snoeytijd waer;
En, naer ick mercken kon, daer wierd van twee een paer:
D'een rechter hand quam voor, en d'ander liet haer vangen,
En, a s een' Lyster-bey, soo sagh Trijn om haer wangen:
Al gaende, sagh ick wel, soo vielder veel te doen,
En, naer 't van verre kloinck, soo was 't een vrouwen Soen.
Nu, Huyskens, soet vertreck, ghy zijt niet komen drijven
Daer ghy soo vierkant staet; 't heeft al van swaere schijven
Mijn' lichte Bors ontlast, te werden soo ghy zijt:
Maer voor een' sulcken deun schell ick u alles quijt.
My docht Kees Adam was, en Trijn mocht Eva wesen,
En 't Paradijs hier naest. soo vrijdense voor desen,
De goe'luy van dien tijd, doe Waerheit onbevleckt
Met rock, noch onderkeurs, noch hemd en was gedeckt,
Maer gingh in Stadt gekleedt gelijck nu by de Boeren.
En, als ick 't overweegh, sy wetens' uyt te voeren,
De soete vryery, met aerdiger bestier.
Dan wy met all ons Hoofsch *gelarm* en *gesupir*;
Wy schaemen ons Moers tael, als 't gelden sal met minnen;
Verlieft werdt *amoureux*, en van gevallen sinnen
Niet min als, *sens ravis*, bekoorlickhe'en, *attraits*,
Gewonden gunst, *faveur*, en nemmermeer, *jamais*,

Bruyn

Bruyn' oogen, *beaux esclairs*, *beaux soleils*, en *beaux astres*,
Minoegen, *desespoir*, blauw scheenen-zeer, *desastres*.
Als of het vryspel self niet kaps genoegh en waer,
Wy doender bellen toe, en haelen, 'k weet niet waer,
Waer mé de sottigheit ter degen uyt magh klincken.
Als ick een' Vrijster waer, de Vrijer sou my stincken
Die uyt den Lande liep om tolcken van sijn hert.
Vergeeft my, jonge luy, ick keur 't een' malle pert,
All 't sinne-loos gelaet daer mé ghy meent te proncken:
'k Hebb oock eens jongh geweest, 'k hebb oock eens voelen voncken
Dat Minn heet in goed Duytsch: maer tot de raeserny
Die in de sinnen slaet en viel ick noyt van my.
En, Meisjens, met verlof, 'k moet eens mijn hert uyt spreken,
't En sal geen laster zijn. of 't slaet u vry te wreken:
Jae wreeckt de waerheit self; dat valt veel tijds haor lot:
Het smaeck' u heel of half, onthoudt het van een' Sott.
De weecker Menschlickheit, het volck met lange rocken,
En hebb ick noyt gehaet: eer heeft het my betrocken,
Eer heb ick 't nae gegaen, of vriendelick ontmoett:
Want, seid' ick, keurde God all dat hy maeckte, goed,
Dit 's van den besten slagh het tweede: soud ick laecken
Dat God gepresen heeft? daer neffens quam 't vermaecken,
Dat alle Menschlickheit in 't onderscheid bevindt,
En daer door yeder, wat hy niet en heeft, bemint:
Daer neffens quam het schoon met sijn' bevallickheden,
En daer ick Vrouwen schoon met minnelicke reden
Geluckigh sagh verselt, en daer ick styve deughd
In morwe leden vond, en maeghdelicke jeughd
Met wetenschapp, of lust tot wetenschapp, besleken,
En daer ick wijsheit hoord' uyt roose lippen breken,
Daer, docht my, was ick by des wijsen mans gerecht,
In silv're Schotelen goud' Appelen geleght:
Maer, daer ick 't niet en vond, en was ick van schoon' oogen,
Van blanck vell, en blond haer noch meer noch min bewogen,
Dan van het houten hoofd dat op de Cyters hals
De soete Joffer maeckt, terwijl de Cyter vals

Eh

En doof en ongeſtelt niet waerd en is te hooren:
Kort om. ick ſocht mijn Oogh te paeyen en mijn' Ooren;
Dat hiet ick volle vreughd. Gevoelens geilen ſinn
En keurden ick noyt grond van wel-geſtelde Minn;
Daer Trouwen 't voorland was, en teelens luſt met reden,
Daer viel ick vies en kies, en ſocht geſonde leden,
Daer in een' held're Ziel, gelijck een blinckent ſwaerd
In een' fluweelen ſchee, gehuyſt waer en gepaert.
God liet my ſulcken Ziel en ſulcken Lijf gebeuren:
En doe was Keesjes hert van Trijntjes niet te ſcheuren;
Maer jocken ſtond van kant: daer wierd in ernſt gevleidt,
En oorbaer wederzijds gewogen met beſcheid:
De Zielen wierden eens; de Caſſen van die Zielen,
Die d'eene d'andere geluckelick bevielen,
Beveſtighden den koop, en 't ſtond den Hemel aen,
Dat die vier, paer en paer, te bedde ſouden gaen.
Hoe 't ſchickte, tuyght de tijd van thien vergulde jaeren,
Die wy eenlijvelick en evenzieligh waren:
Maer tuygen zijnder noch te ſoecken dien het heught
Dat my de domſte tocht van d'allergroenſte jeughd
Ter aerden hebb' gevelt, doen kruypen hebb', doen beven,
Doen ſchreyen om gená, doen bidden om het leven,
Doen knielen, aeps-gewijs, voor een fier Vrouwen-beeld.
Fier, ſeid ick, Vrouw tot Mann, fier, Vronw uyt Mann geteelt,
En die weer ſonder Mann noch Mann noch Vrouw kan teelen,
De minſt' in Hoofd en Hert, de minſt' in alle deelen?
Daer moſt'er meer als een mé ſpelen; en dat ſchoon,
Dat Vell-diep aengenaem, in 't hooghſte van ſijn' throon,
En kòn mijn' vrijheit noyt in ſlaverny verkleden:
En, als ick wanckelde, ſtracks ſtelde ſich de Reden
Ter weere voor mijn' eer; ſtracks ſey ſy, 'k was een Mann,
En ſy mijn onder-menſch, die ick Meeſterſche vàn
Mijn voordeel maken wouw, en, was 't ſoo verr gekomen,
Dat Vrouwen eerbaerheit moſt wachten op Mans droomen,
Dat Spil-zy ſwijgen moſt tot dat de Swaert-zy ſprack,
(Dat ſchadelick beginn van menigh ongemack)

Als

Digitized by Google

Als 't Mans hert open gingh en veilde ſijn' gedachten,
Sijn minſt was, weder-gunſt van 't Vrouwen-hert te wachten;
Of 't was een mancke minn, en 't kon, in allen ſchijn,
Noch in den Hemel Trouw, noch voor de menſchen zijn.
Want wien waer 't mogelick een' ſpijtig' gaſt t'onthaelen;
En wat ſchoon en wat rijck kon d'ongenucht betaelen,
Van een gedwongen hert, van een verkracht gemoed?
En wie dé geerne dat ſijn' weergae noode doet?
Wegh, Ouders wreet geweld, wegh, Hell van felle vrinden:
Is 't Jae-woord aen de Pley, en anders niet, te vinden,
Soo ſegh ick: Heiligh Neen! De Schael moet even ſtaen
Door eigen weder-wight, of 't Hijlick is verra'en.
Mijn hert is uytgeſeght: ick pass op geen verwijten:
De ſteen is uyt de hand; ſy mogender in bijten,
Dien 't luſt te ſpertelen. Als 't bijten over is,
Soo ſal de waerheit noch een redelick Gewiss
Doen ſtemmen met mijn ſtemm, en ſeggen: „ Dat 's geſproken,
„ En dat 's een Batavier, die, door waerſchin gebroken,
„ Te voorſchijn heeft gebracht het moeyelick blanckett,
„ Dat nemmer goed en doet, en veeltijds 't goed belet."
Wat heb ick tijds geſpilt, wat had ghy tijds te ſpillen,
Die dit gewichtigh ſtuck ten uyterſten moght willen
Voltoyen naer de kunſt! maer 't is ſoo verr' voltoyt,
Dat die 't begrijpen will, begrijpt het nu of noyt;
Die 't niet en will, verdient geen meerder onderrechten:
My luſt den ſtégen niet onendigh te berechten;
Elck ſijn gevoelen vry; het mijn is uyt gepleitt:
Wol hem die beter weet; ick gun hem ſijn beſcheid:
Men moght my 't langh geteem met billickheit verwijten,
Als wild' ick vrienden hier haer' ſchoenen doen verſlijten,
Haer' Ooren en haer' Tongh: terwijl my 't ſpreeckwoord raeckt,
Dat nemmer eigen grond den meeſter moede maeckt.
Maer, Vrienden, lacht van hôop; 't moe maken gaet ten ende;
En ſchrickt niet, of ick 't weer Zuyd en Zuyd-Ooſt aen wende,
En weer naer 't lange Plein, daer ick u ſtaende hiel,
En met meer woorden als goe' reden overviel:

'k Neempt

Digitized by Google

'k Neempt voor een Schaeckberd nu; daer 't ons, niet langh geleden
Der Koninginnen gangh gelust heeft te betreden,
In voor en achterwaerts, in zijdelingh verstell;
Daer volght'er noch een op: den toenaem weet ick wel,
Maer noem hem binnens monts: het is de gangh der Gecken.
Staet in de Boomgaert-poort: ten Oosten staet een hecken,
Ten Zuyden staer'er een: twee tweelingen in 't kort,
Daer, door den Gecken-gangh, naer toe getreden wordt.
Kiest recht' of slincker hand, ghy raeckt het Plein te boven;
En daer mé voer ick u in Hofwijcks schoonste hoven.
't Oost Eiland is'er een, 't West-Eiland is sijn paer.
Die nu de Groot, of Cats, Heins, of Barlæus waer,
Die nu een' oude Pen, by een' van all' versleten,
In dit groen machtigh waer, en louw en koel gesteten,
Moght seggen wat hy docht, en singen wat hy siet!
All wat ick heb geseght waer weinigh meer als niet.
'k Heb menigh uer verpraett: hier hoesden ick meer weken,
Meer maenden te verdoen, meer jaeren uyt te preken,
Dan ueren aller weegh, om schielick door de pijn,
De pijn van overvloed, de stameringh, te zijn:
Lett op den overvloed; verdraeght mijn' stameringen,
All voegense noyt min als midden in het singen;
Mijn' onmacht sal 't gewicht der dingen doen verstaen,
Als, daer een Mensch de Sonn derft maelen, of de Maen.
Stae by, Castagnen-boom, stae by, bree Noten-bladen,
Staet by, bloedt-droppeltjens op Qualsteren geladen;
Van d'een' in d'ander' schaeuw verdwael ick in de keur;
Elck troetelt mijn vermaeck met schoon om schooner geur:
Maer ghy zijt Schaduwen, en meer niet, van de Planten
Die ick te melden hebb. mijn' lieve blood-verwanten,
Mijn' echte kinderen, mijn' spruyten, mijn geslacht,
Mijn' afkomst, door mijn' sorgh ter aerden uyt gebracht;
Mijn' eigen Mannetjens, mijn' Leen-luy en mijn' erven,
Die all dat Boomen kont, kost ghy, als Boomen, sterven,
Maer 't sterven niet en kent: u stell ick voor, in spijt
Van 't eten van de Locht, van 't slicken van den tijd.

'k Heb

Digitized by Google

'k Heb trotſe Tempelen ſien proncken in den duyſter
Van kelderlick geboomt, en 't ſtreckte tot haer luyſter,
Geſien en ongeſien te duycken in dat koel,
En, ſoo veel 't buytenſt kan op 't binnenſte gevoel,
Die naere ſchaduwen zijn t' machtigh om te roeren,
En 't hert beweeght'er af: Spreeckt Stede-lien, ſpreeckt, Boeren,
Spreeckt, vriend en vreemdelingh, die langhs den Polder-dijck
Des Somers in het ſtoff, des Winters in het ſlijck,
Voor Hofwijck werdt geſtutt; wat ſeggen uw gedachten,
Wanneer ghy Hofwijck ſiet twee doncker-groene nachten,
Twee nachten van geboomt bevleugelen met pracht,
Als warens' uyt het wildſt van Pruyſſen herr gebracht,
En door de locht gevoert, gelijck de li'en te Roomen
Van 't ongeloofelick Loretto derven droomen,
(Hoe werr 't de Menſchlickheit van d'een' in d'ander' miſt,
Alss' eens het heiligh ſpoor van 's hemels waerheit miſt!)
Daer 't koſtelick gebouw geen' minder Metſelaeren
Dan Engelen vermeldt, die over bergh en baeren
In eenen nacht met Kerck en Autaer zijn gezeilt.
Hoe pijnt ghy neck en hals naer d'ongemeine ſteilt'
Van weerzijds Maſten-boſch, hoe tergen ſy uw' ſinnen,
Om eens die wonderen van onderen, van binnen
Te mogen overſien! hoe quelt u 't Vlieder-diep,
Hoe wenſcht ghy dat het droogh door Booner-ſluyſen liep,
En ebde tot den grond! roept ſchepen aen en ſchuyten;
Daer ſtaen twee heckens voor; maer vromen uyt te ſluyten,
Is niet van haer bevel: de ſloten zijn van ſtroo
Voor d'openhertige; van Yſer, voor de ſnoo'.
Treedt in de Wilderniss ten Ooſten of ten Weſten;
Den ingangh is gegunt, de wandelingh ten beſten,
En s'is uw' moeyte waerd: en, als ick 't ſeggen derf,
Ghy ſult met onberouw vertrecken van de werf,
En ſeggen ſlus te Délft, of ſeggen ſlus te Leiden,
Ghy hebt ſchoor-voetende van Hofwijck moeten ſcheiden;
Daer, dat ghy noyt en ſaeght in 't lieffelickſt geweſt,
Maſt-boomen van der jeughd met Rooſen zijn gemeſt.

Met

Digitized by Google

Met Roofen, lett'er op; ſy ſtaend'er noch en gloeyen,
En, als ſy, moe geproncket, op 't einde van haer bloeyen
Haer' hoofden droeffelick onthullen van 't gewaed,
Hoort, Haeghſche Joffertjens, dat boven 't uwe gaet,
Dan ſtroyen ſy den vloer met haer' bevalligheden,
Als of 'er Bruydegom en Bruyd moſt overtreden:
Dan komt het Hemelſch natt, dat door de Maſten druypt,
En opent ſcheur by ſcheur, daer blad voor blad in kruypt;
En van dat ſoet bederf, en van dat ſchoon verrotten
Verſaedt ſich Maſt by Maſt en voert het in ſijn botten.
Gaet henen nu en ſoeckt of ergens wey of woud
Met edeler gewaſch begraeſt werdt of bebouwt.

Wie derft van Ypen-hout naer ſulcken puyck-goed ſpreken?
Het moet'er uyt nochtans; daer magh'es geen gebreken:
En, is de Schildery voltrocken, laet de Lijſt,
Daer menigh onverſtand de Schildery om prijſt,
Haer' beurte zijn vergunt: Tot u dan, Ypen-boomen,
Door lange droomen heen, tot u ben ick gekomen,
Scheid-palen van mijn' grond, belenders van mijn' Erf,
En, als ghy ſpreken koſt, Lijf-wachten van mijn werf:
Ghy ſtaet niet daer ghy ſtaet om 't eenige vermaken:
Om Eer, om Nutt, om Luſt, die dry beroemde ſaken
Daer all ons doen op loopt, ſtaet ghy in 't voor-gelit,
Op 't uyterſte geſcheid van 't Hofwijcker beſitt.
Schoon voor-doen heeft ſijn' kracht, als alle Koop-luy weten,
En diekmael is het Huys by 't Voor-huys af te meten:
De ſelf-kant van 't Fluweel belooſt wat van de Stoff,
En by de Heiningen voor-oordeelt men den Hof;
Soo kan uw' heerlickheit, ſoo moet ſy wat beloven;
En die daer Hofwijck prijſt heeft u voor al te loven,
En die van Nootdorp af, en, mogelick van Delft,
Hofwijcker Hof ontdeckt, moet ſeggen by ſijn ſelf,
Daer ſchuylt wat achter 't ſchoon van die verheven kruynen,
Dat prijſens waerdigh is; ſoo ſeker als de Duynen
Betekenen de Zee ten einde van haer ſand.

Daer med' is d'Eer voldaen: wat Nuttigheit mijn ſtrand,

Mijn

Digitized by Google

Mijn ſoeten oever treckt van uw' getrouwe wortel,
Dat weet de Schipper beſt, die 't ſtadige gebortel
Van d'omgeroerde Vliet, in 't zeilen door haer natt,
Afgrijſelick verweckt en op mijn Kuſte ſpatt.
Wat ſoud'er tegen ſtaen, ſtondt ghyd'er niet ſoo tegen,
Als of ghy nacht en dagh mijn' Vyand met den degen
Van mijn' Lands-paelen dreeft, als of ghy dagh en nacht
Mijn' Helbaerdieren waert, en paſten op de wacht
Van Hofwijck en ſijn' ruſt; en hielpt my, niet verlieſen,
Dat Plaetingen allcen, en Bitterlingh en Bieſen
Vergeefs verdedighden, 't en waer uw' ſtevigheit
De golven overwonn en all' haer' hevigheit?
Maer Luſt, de derde dienſt, die van u werdt genoten,
Gaet boven d'eerſte twee: ick ſie u ſoo geſchoten,
Soo weelderigh geſpreidt, ſoo deun en dicht gewerrt,
Dat ick veil onder u den felſten Middagh tert.
Waer zijt ghy, werelds oogh, dat allom door wilt booren?
Blaeckt over wegh en wey; hier is uw' kracht verloren:
Hier lacch ick met het ſweet dat van den Maeyer loopt,
Hier heb ick over my een Ypen-zeil geknoopt,
Een dack van bladeren, die voor de volle Maenen,
En voor de volle Sonn, jae voor des Hemels traenen
Mijn hoofd verdedigen: hier vlied ick louw en koel,
Hier lijd ick ſonder leed haer grouwelickſt gewoel:
Hier voel ick het vermaeck van naeſtgelegen lijden,
By naeſtgelegen vreughd: hier ſmaeck ick het verblijden,
Dat menſchen wedervaert die by de quelling zijn,
En voelen geen verdriet, en weten van geen pijn.
Hier deel ick in die vreughd met mijn' bemindſte panden,
Mijn lieve Vyvelingha shien voeten en thien handen:
Hier is heel Scheveningh verſchenen t'mijner baet
En heeft mijn ſavel-kley met ſchelpen-gruys geſtraett:
Hier gaet de Boll in ſwangh, hier moet de Kegel beven,
En ſneven, en weer ſtaen: hier keurt men 't ſoetſte leven
Geſpeckt met ſtracken ernſt, en met onnooſel jock.
Verr zij van ons het ſpel daer gunſt-verlies en wrock

By

Digitized by Google

By Geld-verlies op volght: verr zij van mijn' gedachten
Door vrienden onvermaeck naer mijn vermaeck te trachten.
'k Verdoem den Teerlingh niet, 'k en hebb niet op de Caert,
Dan dat ick houw de tijd kan beter zijn gespaert,
Als soo te lore gaen: en middelmatigh nutten
Verschoont de leegheit self, en kan mijn opspraeck schutten.
Maer daer verlies en winst van Munte geel of witt,
In schijn van vriendlickheit der spelers hert besitt,
Daer 't ooghmerck, krijgen, is, werdt spel en slagh van krijgen,
En die den slagh verliest, voor 't uyterst magh hy swijgen;
Maer 't is een mensch die swijght, en, ken ick menschen-aerd,
Daer is geen hert soo koel, geen' galle soo bedaert,
Of af-breuck in de Bors maeckt spijtige gedachten,
Die 't meesterlickst geweld van Reden moet verkrachten,
En ('t is der wijsen self haer uyterste gepoogh)
Of 't spijt will uyt den mond, ten minsten uyt het oogh.
Wat light my aen dat leed, wat lust my, lieve vrienden,
Die slus mijn' tafel, slus mijn' wandelingh beminden,
Still swijgende te sien vervloecken mijn onthael?
Of, lacht de kans haer toe, wat lust my 't gasten-mael
Met nieuwe rekeningh van kosten te beswaeren,
En werden tweemael Waerd, en moeten my bedaeren
Als of ick geerne schonck het ghen' ick noode miss,
En maskeren mijn leed met vrolicke verniss?
Ick haet mijns Vyands geld, of 't kan my niet verblijden:
En, hael ick 't van mijn' Vriend, 't gevoelen van sijn lijden
Maeckt dat ick mede ly, en wenschten hem sijn' schae
Met mijn verlies geboett, eer dat hy van my gae.
Soo laet spel spelen zijn ja oeffeningh van leden
Met vrolickheit vermoeyt; ja oeffeningh van reden
Op 't handighste beleidt, en sonder achter-smaeck,
Die vriendlickheit vergall' en spel tot spellen maeck'.
Dit ambacht gaet hier om, en 't gaet'er om met lusten:
En dien 't niet langer lust veraessemt sich met rusten,
En staet als kijker by, of neemt de recht-banck waer,
En oordeelt sittende van 't naeste spelend paer:

En

Digitized by Google

En ſoo de Kegel valt die Koningh is van achten,
Soo vlieght'er wel een droom door ſpelende gedachten,
Van Koningen ontdaen in 't midden van haer volck,
Dat over einde ſtaet, terwijl de ſwartſte wolck
Die oyt de Sonn beſloegh, wolck boven alle wonder,
Dry Kroonen zeffens velt met ongehoorden donder.
En ſoo wordt bollen ernſt, en Kegels Parlament;
En van dat onderhout en raeckt men niet ten end,
Voor dat de keers uyt gae, de groote keers der wereld,
En dat de Somer-dauw de Kruytjens over-peerelt,
En dat den Hagenaer naer Koets en Schuyten vraeght,
Om veiligh t'huys te zijn, eer dat de dagh ontdaeght.
Dan berſt het oude lied van, Scheiden, bitter ſcheiden,
Uyt d'een' of d'ander keel, en klinckt door wegh en weiden,
En 't andere, Wat ſal men op den avond doen;
En 't ſlott is, veel danckhebs, verſegelt met een' ſoen.
Daer ſtaen ick Kluyſenaer, ick Stelle-man, verlaeten;
Maer Vry-heer van mijn' tijd en van mijn doen en laeten,
En ſmaeck den nieuwen luft van ſtilt' en eenigheit,
Gelijck die uyt der Zee en haer verbolgentheit
Moe Zeemanſchap gepleeght, moe wendens, en moe keerens,
Moe tobbens, moe gekaetſt, moe loevens, moe laveerens,
Het oppertje bezeilt, en buyten weer en wind
Sijn ſchielicke vermaeck in 't ſlechte water vindt.
Betreckt my d'avont-uer, en kan ick my niet pijnen
Om onder dack te gaen voor dat de Sterren ſchijnen,
En all' de wonderen van 't heerlicke geſicht,
Als d'ander' Keers verſchijnt op 't ondergaende Licht,
De tijd verveelt my min dan all de dagh der dagen,
En 't ſpijt my dat de klock van Voorburgh heeft geſlagen
Twee ſlagen meer als Acht; ſoo veel wercks valt my toe.
Wie oyt op Hofwijck was, en vraeg' niet wat ick doe:
Ick ben te landewaert, en 't kan my niet verdrieten,
Maer oock te waterwaert, en aen de Vliet der Vlieten,
De levenſte Rivier, de doorgeploeghſte Vaert
Van all' die Holland kent en binnen 's lands bevaert.

Digitized by Google

'k Geeft voor de waerheit uyt, al heeft het schijn van liegen;
(De tuygen zijn te veel, all socht ick te bedriegen.)
Twee hondert kielen zijn voor Hofwijck heen getelt,
Die dagelicks door Zeil, of Mensch, of Peerds geweld
Voor Hofwijck henen gaen. Nu tert ick Rhijn en Maze,
En Dort en Loevestein; nu lijd ick dat men blaese
Van Sparen en van Y, jae van de Noorder Zond,
Daer niemand meer gevaers en wedervaerens vond,
Als in mijn' volle Vliet; die niet en is te naken,
Men siet'er Schip of Schuyt d'een' d'andere geraken,
Men siet'er Lijn door Lijn geweven, Peerd aen Peerd,
Zeil achter Zeil gereckt, Roer tegens Roer gekeert;
Men hoort'er van, houw voll, houw binnen, en houw buyten,
Men hoort den Jager-boef sijn ongemack verfluyten,
Of koelen met een lied de bleinen die hy rijdt,
Niet nu aens, en eens flus, maer sladigh en altijd,
By doncker en by daegh. Hier hoef ick niet te vraegen,
Wat tij is 't van den dagh? de Beurt-schuyt kan 't gewagen:
En die ten sevenen ten Haegh uyt werdt gebelt,
Die weet ick dat met my de klock van achten telt;
Die vijf te Leyden hoort telt recht voor Hofwijck seven;
Dat 's 't uerwerck van de Plaets, dat sonder veer gedreven
En sonder weer-wicht gaet, en daerom noyt en wraeckt,
En dacrom vaster gaet dan all' diem' elders maeckt,
En windt sich selven op en drijft sijn' eigen' raden.
Hier treed ick 't soetste pad van all' mijn' soetste paden:
Hier treed ick weder zijds op 't kantjen van een' plass,
Die d'een den anderen verpoechen met haer glas.
Ten Noorden is 't mijn diep, ten Zuyden is mijn Schuyt-natt,
Daer ick dan d'eenen Boer, dan d'and'ren Schipper uyt vatt,
En vraege: „ waer wilt 't heen, Goe mannen, waer van daen?
„ Hoe gaet ghy soo ondiep, hoe zijt ghy soo gelaen?
„ Maer, Heersehop, seghter een, wy hebben 't ruym vol plancke:
„ En geeft het goed wat winst? wy hebbe God te dancke,
„ We laden 't te Sardam en komme langhs de Meer,
„ Deur d'ouwe Weteringh, so den Rhijn om neer,

„ En

Digitized by Google

„ En ſoo deur Leidſendam, om tot Schiedam te loſſen:
„ Daer krijge we licht vracht van Varckens of van Oſſen,
„ Of wat de Koopman will; want, kijck, 't is en moy Schip,
„ En 't voert wel licht en ſwaer: en krijge we dan ſlip,
„ En moete leegh naer huys, dat moete we verdrege:
„ Scha-baet, daer valt te met een kanghsjen onder wege,
„ Daer 't treck-gelt op magh ſtaen; aers moetenw' in de lijn,
„ En halen 't met den hals; maer dat 's en' korte pijn:
„ Aen geun ſy van den Dam en vinde we gien breggens,
„ Dan mach'er 't Zeiltje by." Hier op volght veel meer ſeggens,
Naer 't volckje ſprakelick en lichter aen de praet
Als af te helpen is: Maer 't Schip, dat niet en ſtaet,
Ontvoert my 't leſte woord of, liever, leſte woorden,
Daer ick den ſinn af giss all ſtond ick s'aen en hoorden;
„ Klaes, roept hy tot ſijn knecht, die op 't voor-onder ſtaet,
„ Hoe luſt het Steetſe volck een praetje by de ſtraet,
„ Daer 't luys leeghs ſtaet en kijckt in 't midde van ſijn' luſsjes,
„ Hoe kooſelde die Vent, hoe ſtill en hoe gerusjes;
„ Hoe taeld' hy na beſcheit van den bekenden wegh?
„ 'k Namt voor en Hagenaer; en by men Ziel, ick ſegh,
„ Dat Haeghje weeter of: me ſpeult'er vreemde ſtreke;
„ Se raken aen groot goet, te met in minder weke
„ Dan wy der jaeren an verſlooven nat en kout:
„ Dan wetenſe gien raet met koffertjes vol gout,
„ Dan gaet'et goet ſoo 't quam, dan tijenſe na buyte;
„ En 't Rooſenobeltje moet ſpringe voor de kluyte,
„ Voor Weuningh en voor Wey, voor Kroſt en Klaver-kley;
„ Gien goet en valt te dier, het macher of; wich hey:
„ En dan 't Treweel in 't werck, en dan beget Caſteele
„ As Toorens, elck om 't moyſt. Y gut Klaes, hiet dat deele;
„ Heit ongſe lieven Heer ongs allegaer emaeckt
„ Uyt iene ſlagh van Kley, en worde wy ewraeckt,
„ En erve wy in 't goet as Baſterde? wat Duyvel,
„ 'k Wouw dat men aeſſem mé iens gaen mocht over 't ſuyvel,
„ 'k Mien dat icker men ſpul ſou ſpeulen as en helt:
„ Ick ſie wel, dieder maer ſen lijf wat naer en ſtelt,

Digitized by Google

,, Eer j' om siet benje rijck, en kusse mit en wape
,, Maeckt alle kunste goet; daer meughj' op sitte schrape;
,, Tot datje Troortje barst en wordt en Ysre kist
,, Met seuve grendele. en wordje na gevist,
,, Die 't laecke, doen 't soo wel, as die je 't stick verwijte;
,, Soo wordt'er niet eklapt. Klaes, moetet me niet spijte
,, Dat ongse bestemoer, doe 'k Vaer en Moer verloor,
,, Soo lijdige versust' en dwaelde van het spoor,
,, En hielmen uyt'et School: Gut had ick leere schrijve
,, En lesen, as dat volck, wat wouw ick niet bedrijve!
,, 'k Had langh een mantel aen, een Tabbert of suck goet,
,, Voor een bepeecte broeck, die'ck nouw verslijten moet;
,, Een handje vol Latijn, heb ick me late segge,
,, Daer komt het miest op an, en dat's goet op te legge,
,, We hebbe mé verstanght, we bennen al ien slagh,
,, En dat 's wel haest eklaert, die maer wat suffe magh."

Meer had hy op de tongh, meer meenden hy te preken;
Maer 't Schip was voor den Dam, daer most hy 't laeten steken;
En 't zeil most over end. Wie wenschte niet de vracht
Van sulcken Schip te zijn? nu heb ick 't maer gedacht.
En, als ick 't overslae, de Boeren weten wonder:
Maer weten min dan all: de waerheit loopt'er onder;
Maer meer waerschijnlickheits. O, Schippertje, goed knecht,
Waert ghy tot in den grond van alles onderrecht,
Saeght ghy tot in de Milt van die ghy wilt benijden;
Verstondt ghy neffens my 't gepeperde verblijden,
Het gallige vermaeck van die daer staet en siet,
En hoort u sorgeloos staen sluyten langhs de Vliet,
En wist ghy hoe dat hert, in 't midden van sijn' Roosen,
Sijn' kommeren veeltijds niet weet waer langhs te loosen;
En wist ghy hoe hem 't haer te bergen komt te staen,
Die wel op Hofwijck is, en naer den Haegh moet gaen,
Den Haegh, die doornen Haegh, daer Eer en Deughd en Reden
Veel tijden werdt betaelt met vuyl' ondanckbaerheden;
Daer weldoen werdt beloont met laster of geweld;
Daer 't uyterste gepoogh der Vromen werdt gestelt.

Den

Digitized by Google

Den boosen tot een' schimp; daer 't niet en is te passen,
Men sie sich langhs of dwers door spijt of nijt bebassen:
Daer selfs de Vrede-min misduydt werdt voor misdaed;
Ick meen ghy soudt sijn lot verfoeyen voor uw' staet,
En kruypen in uw luyck, en leeren beter wenschen,
En oordeelen 't geluck van uwe gelijcke menschen
Benijdelicker veel dan dat te Spewaert blinckt,
En achter de gordijn van 't aensien binckt of stinckt.
Is 't Schippertje voorby, de Visscher uyt de Veenen,
De Meissens uyt de Wey, met koele bloote beenen,
Met Emmertjens voll Melck en voll gerustigheit,
Verstercken wat ick peins, en wat ick heb geseit.
En, scheid ick uyt den praet, en, treed' ick uyt mijn' hecken,
En, lust my achter 't groen der hagen die my decken
De vrye vonnissen te hooren van mijn werck,
Als laegh ick verr van daer begraven in een' Kerck,
Daer gaet het speeltjen aen, daer hoor ick soet en bitter,
En all wat yeder denckt van huys en van besitter;
Daer hoor ick vogelen van allerhanden beck,
My roemen voor een Mann en doemen voor een' geck.
De Veerschuyt voert van als: daer sittend'er voll reden,
Daer sittend'er voll spijt, die mijne sinlickheden
Of prijsen uyt haer gunst of laken uyt haer' gall.
Daer seggend'er: „ 't is wel, Het Geld is niet-met-all,
„ 't Gebruyck is 't altemael; de Mann die Hofwijck stichten
„ Heeft wijsselick gedaen; hy most sijn hert verlichten
„ Van lange slaverny; hy heeft'er voor geploeght,
„ En, als hy ploegende sijn' Vorsten had vernoeght,
„ En 't Vaderland voldaen; en niemant uyt gesopen,
„ En niemands voordeelen met listen onderkropen;
„ Den vromen voorgestaen, beschoncken en gevoedt,
„ Den boosen 't hoofd gebo'en, een Christelick gemoed
„ In 't Christeloos gewoel van Haegh en Hof behouden;
„ Wat lighter yemant aen, of hy een Hofje bouden,
„ En besighden een deel van onbesproken winst
„ Tot onverboden vreughd; om nu en dan voor 't minst

Digitized by Google

„ Een haventjen vertrecks uyt Hoofs gewoel en winden
„ Voor heul en adem-tocht van ziel en lijf te vinden,
„ En smaken 't onderscheit van ruymt en van gedrangh?
„ Verquisten is geen' eer; maer altoos denn en bangh
„ Sijn self te pijnigen, om kinderen en erven
„ Te laeten, wat sy wel en weeld'righ konnen derven,
„ En prees noyt wijse mann: Wel hem die wel vergaert,
„ En maetelick verspilt 't gen' hy wel heeft gespaert.
„ De Mann op Hofwijck heeft, in 't sorgen voor sijn selven,
„ Sijn' kinderen bevrijdt van spitten en van delven,
„ En van wat overschots sijn keurlickheit geboett,
„ De rest is voor de rest, die 't hebben sal en moet.
„ Maer beter' Tonnen schats heeft hy se leeren vullen
„ Dan die haer mogelick ten deele vallen sullen;
„ Voll smeltelick Metael, voll schijven die het Vier,
„ Het Water en de Tijd kan brengen tot Papier,
„ Tot slenteren, tot niet. hy laetse selfs voll schatten,
„ Daer Water, Vyer of Tijd niet aen en heeft te vatten;
„ Van Deughd en Wetenschapp, en all dat Mannen maeckt,
„ En all dat eens vergaert sijn' Meester noyt versaeckt.
„ God, die hem segende met kinderen die weten,
„ En weten, mogelick, waer mede dack en eten,
„ Het Vaderland ten dienst, te mogen waerdigh zijn,
„ Beveelt hy haer beleid, naer dat hy door de pijn
„ Die 't lichaem draegen moet om van de Ziel te scheiden,
„ Ter eeuwigheit sal gaen." Die man gingh breeder weiden;
Maer 't Schuytje was verby, de Schipper riep, slap wegh,
En 't peerd ontvoerde my 't besluyt van sijn gesegh.

De Delfsche Veerman volght, (dat gaet voor Hofwijck seker)
Stracks op den Hagenaer; en weer een nieuwe spreker,
Een nieuwe kakelaer, gelijck het wesen will,
Dat een de vracht verbeent, daer vijftigh and're still
Den mondighsten ontsien, en 't hooge woort vergunnen.
Die klapper tast my aen. (van duisend een zijn 't sunnen,
Van schaemte noyt geroert, van reden onversien,
Van Eer en Liefde meer) Ten eersten is 't: „ Laet sien,

„ Wel

„ Wel hey, wat 's hier weer nieuws, sal 't noyt geen einde wesen,
„ All weer een nieuw Kasteel in eenen nacht gerefen!
„ 'k Schick endelick de Vliet sal worden tot een' straet;
„ Den Haegh sal metter tijd niet weten waer hy staet,
„ Te Voorburgh of aen Duyn: siet de verweende gecken,
„ Sy walgen van de Stadt; den Haegh en kan niet strecken,
„ De straeten zijn te nauw, de wandelingh te kort;
„ De Koets moet ruymer gaen: wat Duyvel of haer schort?
„ Is 't niet genoegh, Voorhout en Vyverbergh te schenden,
„ Is 't niet genoegh, den Haegh t'ontstraeten aller enden?
„ Moet Voorburgh mé in 't spel? 'k magh heugen dat die Wey
„ Voll klaere Klaver stond, voll vette beesten ley;
„ Nu is 't een Hof, quansuys, een Hofwijck: wel, waerachtigh,
„ Wy moeten in den grond, het volckje wordt te prachtigh;
„ Sy schraepen 't goed by een, slincks of rechts, 't scheelt haer niet;
„ En vallen dan aen 't werck van pijpjens in het ried.
„ Bedenckt eens wat'er gelds aen sulcke raefery gaet,
„ En of men op het end met eens betaelen vry gaet:
„ Die Kloot en light niet still: die dusenden verbouwt,
„ En magh geen' honderden ontsien voor 't onderhout;
„ Die hooge thuynen derft uyt leege gronden haelen,
„ Moet alle jaer sijn werck weer en weerom betaelen;
„ Die Vent en houd ick met geen hondert Kroonen vry:
„ Soo moet daer alles staen in 't lood en op de ry,
„ Soo puntigh is m', als kacks: men waer schier ongeboren
„ Veel liever dan een Haegh te lijden ongeschoren;
„ Of 't God belieft of niet, de paden moeten bruyn
„ En kaeler zijn van gras als 't hooghste van een duyn;
„ De Schoffel heeft geen' rust, daer is een eeuwigh leven
„ Van wiejen dat men berst. de Thuynman magh wel beven,
„ Soo 't onkruyd meester werdt door weelde van natt weer,
„ Door overvall van werck, en door versuym noch meer.
„ De Joffers in den Haegh, met all' haer' malle krullen,
„ En hebben niet meer spels; men soud'er dry vier hullen,
„ All noemden ick'er meer, ('k wouw dat ick 't had gewedt,)
„ Eer hier een Boogaerd-pad geklouwt is en geredt:

Digitized by Google

,, En, om Gods lijdſaemheit met alle macht te tergen,
,, Als of 'er werck gebrack, van vlackte maeckt men bergen,
,, 't Land wordt tot Vijvertjens verſnippert en gekerſt,
,, En 't is de braeſſte mann die 't konſtelickſt bederſt:
,, 't Huys moet in 't water ſtaen, en Slots-gewijs ſtaen proncken,
,, Gelijck een' ſteenen fleſch in 't koel-vat werdt geſoncken:
,, Het ried-dack was wel eer de Weuninghs beſten hoet;
,, Doe moſten 't pannen zijn: dat 's nu de kleine voet;
,, Het Leitje moet'er op, dat ſtaet beknopt en abel,
,, Waerom? de Land-heer deckt ſijn luyſen met een' Sabel;
,, 't Huys komt niet minder toe; 't magh koſten wat het kan;
,, Het deckſel naer den Pott, de kleeren naer den mann.
,, En, als ghy binnen gaet, wat meent ghy daer te vinden?
,, Een opper-Kamertjen tot onderhout van vrinden,
,, Als in den gulden tijd van 't Hollands ſlecht en recht?
,, Neen ſeker, Kameren, op 't çierlickſt afgerecht,
,, Als ſtondt ghy binnen Delft; gemarmerde Saletten,
,, En van dien nieuwen ſnoff, hoe noemt men 't? Camenetten,
,, Pronck-cellen voor een' Prins, met borden en met leer
,, Op 't Haegelickſt verſien; (ja wel toch, lieven Heer,
,, Waer will dit heen in 't end!) en, ſeghtmend'er wat tegen,
,, 't Heet maer een Weuninckje, een huysjen uyt den regen:
,, 'k Wouw dat hy met ſijn' poort in ſneeuw en hagel ſat,
,, Die Land-heer heeten will en woonen als in Stadt:
,, 'k Wouw dat hy.... Weer-aen, riep de Schipper, is dat ryen?
,, Stap wegh, jou lompen uyl." ſoo raeckt' ick uyt het lyen;
Ja, lyen, ick bekent 't; want waerheit, al te felt
Gepepert en geſult, gaet door en door het vell.
Onkennis niettemin maeckt onmin by de Menſchen;
En menig' droeve reis heb ick my voelen wenſchen.
Mijn achterklapper waer mijn ronde Kamer-vriend,
En met mijn onderhout, als ick met ſijn, gedient!
Daer ſoude men ſijn waer noch ſijn' waerachtigheden
Niet overweldigen; maer onderlinge reden
Doen gelden wat ſy koſt, en vriendelick bericht
Doorpluyſen op een aes van 't ſijnſte goud gewicht;

En

En d'een den anderen ſoo veel beſcheits bewijſen,
Dat laken lichtelick verkeeren ſou in prijſen;
Of, kond't geen prijſen zijn, ten minſten tot gedoogh
Van hier een balck en daer een' ſplinter in ons oogh.
En ſoo begrepen wy, of trachtten te begrijpen,
Hoe traegh voorſichtigheit moet vallen aen het ſlijpen
Van nagel of van tand, om in 't geſicht te ſlaen
Van die met ons voor God ten oordeel ſullen gaen.
God, die ſich 't oordeel heeft en 't wraeck recht voor behouden,
Als meſſen die hy ons, ſijn' kind'ren, niet vertrouwden,
Sijn' blinde kinderen, die geen geweer en paſt,
Soo langh wy menſchen zijn en dolen by den taſt!
Dit heb ick half geleert, en tracht het heel te leeren,
En, was ick buyten 't ſpoor, ten halven om te keeren;
Herſtelt my op de baen van dijn' gerechtigheit,
Die my het oordeel van mijn' Broeder hebt ontſeit.
Met ſulcke leeringen bevracht ick mijn' gedachten,
En keur niet of'er my quaedwillige toe brachten,
Of redelicke lien; ick lett niet op den mann,
Mits dat ick uyt ſijn roet wat honighs trecken kan.
Nu is de dagh ten eind', nu ſeggen Maen en Sterren,
't Is tijd u herſſenen in 't bedd te gaen ontwerren.
Ick weet het, en ick voel 't: noch gaet het langhſaem toe;
Want wy zijn kinderen, en hoeven ſchier een' roe,
Die ons te bedde jaegh': ick will 't van my bekennen;
Het zij een' goede drift, het zij een quaed gewennen,
Het ſlaepen houd ick voor geen menſchelick vermaeck:
En, als ick kieſen moght, ick wenſchte my noch vaeck,
Noch ſlaepen opgeleght. foey, dagelickſche ſterven,
Foey, platte peuluw-Dood; foey, quiſtigh tijd-verderven!
Die u ontbeeren moght, wat waer ſijn leven langh!
Hoe leefden hy in 't ruym, in ſtede van 't gedrangh
Der uren, die den dagh verſnipperen tot leuren,
En, als den avont valt, de Menſchen van haer ſcheuren,
En werpen ſe voor dood, als krengen, op het ſtroo!
Maer emmers die het koſt niet ſchicken, ſchickten 't ſoo.

Digitized by Google

Te bedd; 't is Gods bevel; men magh niet ſtadigh leven;
Daer boort wat ſtervens toe: de bladeren die beven,
En houden aen den draed van een' verdordden ſteel,
Gaen met den voet in 't graf; het groene gras wordt geel;
Dat 's even of ick ſey, de dood is op de lippen:
De Wereld ſterft eens 's jaers; ſtaet s' in den Herfſt op 't glippen,
Des Winters is ſy dood, te weten, diep in ſlaep,
Tot dat ſe 't Voorjaer weck', ſoo dat ſe geeuw' en gaep',
En in den Somer kom' volkomentlick aen 't waecken.
De kleine Wereld, Menſch, dien God eens wilde maecken,
Hermaeckt hy dagelicks, en, ſonder dat reſpijt,
Wy waeren 's levens kracht in weinigh' dagen quijt.
Die kracht hanght aen die dood: wel hem die 't kan bezeffen,
En ſtelt ſijn' rekeningh ſoo met den Hemel effen
In 't dagelicks verſterf, als waer 't ſijn leſte konw,
Daer uyt hem de baſuyn des Richters wecken ſouw.
In ſpijt dan van mijn ſelf en van de ſpijtigheden,
Die 'ck van den ſnapper in de Veer-ſchuyt heb geleden,
'k Gae ſterven voor een' reis, en ſcheide van mijn' kuſt,
En gae my op mijn Slot begraven in mijn' ruſt:
Of is 't een toon te hoogh, mijn Slotjen magh ick 't heeten:
En, vrienden van verſtand, u derv' ick 't laeten weten,
't Is Hofwijcker Kaſteel daer ick te roeſt in gae.
Een' Kluys is oock een huys, en houdt voor wedergae
Der Princen hooge Burght, der Steden ſtercke mueren:
't Kaſteel en 't Verkens-kot zijn evenwel gebueren;
De Hutt ſtaet by de Tent, en elck en ſtreckt niet meer
Als voor een veiligh dack van klein of grooten Heer.
Noch keer ick tot den roem, en pocche met de beſte;
Houdt my des' ydelheit ten goede; 't is de leſte:
En, die ghy uw gedald den om-loop hebt vergunt,
Verdraeght noch voor beſluyt een woord van 't middel-punt.
Ten hoofde van 't groot Plein, het Boſch van Sycomoren,
Daer Maſten overhands door en door heneń booren,
Rijſt een gemuerde Dijck (een' Brugg en ſegg ick niet,
Dat 's de gemeene ſlagh, die m' allom elders ſiet)

Een'

Digitized by Google

Een' ondermuerde wall, een' wall beſett met Rooſen,
Die m' uyt de Veerſchuyt ſiet ſtaen ſlonckeren en blooſen,
Een lijdelicke Trapp, dien ick te leene houw
Van u, Venetien, de ſchoone; van 't gebouw,
Het wonderlick gebouw, dat ghy Rialto doopten,
Doe ghy d'er d'eene Stadt aen d'andere mé knoopten,
En liet d'onkundige wantrouwen van den boogh
Die ſulcken wijdde ſou beſlaen met eenen toogh:
't En was my niet ontgaen in twaelf en achtien jaren,
Hoe hy my, overgaen, hoe hy my, ondervaren,
In d'onervarentheit van jongen voet en oogh,
Door 't ſteile vlack en door het vlacke ſteil bedroogh.
Hier hebb ick 't na gebootſt: twee ſlauwe ſleenen treden,
En twee, en noch eens twee, zijn ſes gelijcke leden
Van 't Hofwijckſche Rialt'. treedt op de leſte twee;
Ghy zijt niet meer vermoeyt als op den eerſten tree:
Ghy wandelt en ghy klimt, ghy laeft met lange pooſen,
Als Gall met Honighraed, en Diſtelen met Rooſen,
De dry mael korte moeyt, die ſes mael achter een
De minſt ſwaerlijvige ſouw voelen in ſijn' le'en:
Ghy vindt u voet om hoogh, en weet niet of den ſeſten
Den eerſten opgangh is, en ſtaet all op den leſten:
Dat kan verdeelingh doen van beſigh ongemack.
Die ſoo de kaerte van ſijn' quellingen verſtack,
En temde ſuer met ſoet, en menghde pijn met ruſten:
Hy ploeghde ſonder ſweet en arbeide met luſten.
Een uer geſpannen Booghs, twee Peze-loos of dry,
Ontwapent diſtelen, en ſuyckert ſlaverny:
Langh eener-hand verveelt, het zij ſoo ſoet als 't zijn kan,
Maer, die met ſlockjens ſtorpt, vermant wel een azijn kan,
En, die by wijlen ſtitt, en valt geen voet-pad langh;
Die van geen' pooſen weet, de weelde ſelver bangh:
Beurt en veranderingh verlichten doen en laeten.
Vier naeckte Kinderen; all konnen ſy niet praeten,
Beduyden hier die leer: de Lente ſtaet voor aen,
Met vroege Blommekens van 't jonge jaer gelaen;

Digitized by Google

De Somer volght'er op, en pronckt met Koren-aeren;
En dan den rijpen Herfst met smakelicke waeren;
De Winter luy en leegh, met Schaetsen aen den voet,
Seght datter eens een tijd van leegh-gaen wesen moet.
Soo loopt de tijd rondom, en deelt sich af in Maenden,
En leert ons, ongevraeght, al wat ick slus vermaenden:
Want wie en wierd niet satt van 't eenerhande jaer,
Soo 't altijd Winter, jae, soo 't altijd Somer waer?
Hier is Rialt op 't hooghst; hier zijn wy, sonder weten,
Tot aen de Vall-brugh toe en op mijn' stoep geseten;
De Vall-brugh, Vreemdelingh; wat seght ghy nu van 't Slot?
Gaet noemt het nu Kasteel, of noemt het Duyven-kot,
't Sluyt met een' Valbrugh af. Ghy sult de ketingh soecken:
Maer dat 's een oude kunst: wy hebben beter' boecken,
Van hooger onderwijs: wy roemen op een' vond,
Die weinigh is gepleeght, die niemand en verstond,
't En waer de Meester sprack: leert buyten huysen bouwen,
Daer 't veiligh slaepen is: de konst is waert t' onthouwen;
De Vall-brugh gaet om hoogh, en maeckt een dobbel' Poort,
En buyten werdt geen' klanck van ketenen gehoort,
En binnen buytelt sy met een verborgen slinger,
En sluyt, oock grendeloos, bewogen met een' vinger,
De Keucken-water-Poort. Daer sitt ick in mijn' Gracht
Van zestigh voet rondom, en spott met menschen-macht:
Musketten ben ick baes, en slaep op bey mijn' ooren;
Laet grove Stucken sien, die my bestaet te slooren;
Soo roep ick, *qui va là*, en luyster na gespreck,
En moet mijn' hoogen moet sien buygen voor een' geck.
Maer beter' grendelen en stercker slagh van sloten
Versekeren mijn bedd. ick slaep'er ongesloten;
De Vall-brugh is gevelt, de spill roest in de pan,
En 't is van dusend een ofs' op en neder kan.
Mijn trouwste Nacht-slot is, voor geen' ontrouw te vreesen,
Geen' moord, geen' over-vall, mijns wetens, waerd te wesen,
Der vromen vriend te zijn, den boosen noyt geterght,
Noyt ongelijck gedaen te hebben, noch geverght.

God

Digitized by Google

God hoore wat ick segg; ick kan geen' vyand noemen,
Die sich in mijn verderf, met reden, sou verdoemen:
Mijn bloed was noyt verbeurt, 'k en hebb'es geen gespilt,
Daerom my yemant wensch' gerabraeckt of gevilt:
Men heeft my met de tongh besprongen en bestreden,
En tot de wraeck geterght; Maer Godsbevel en Reden
Zijn stadigh meesteren van mijn beleid geweest,
En die mijn' hand ontsagh, heeft averechts gevreest.
Mijn onschuld is bepleitt; dat 's 't hooghste van mijn wreken;
Soo houd ick hem voldaen, en satt van qualick spreken,
En quaed doens ongesint, die sijn' verbolgentheit,
Ten arghsten, heeft gevoelt bejegent met bescheid.
God heb ick veel verteornt, geen' redelicke Menschen
Gerechtelick geperst mijn' ondergangh te wensches;
Soo schrijv' ick op de deur van mijn ontslóten Slot,
Siet Hofwijck daer voor aen, Men vreest'er niet, als God.
Het minder ongevall, van plunderen en rooven,
En gaet my niet meer aen als Orgelen den dooven;
En, of de boose lust uw' handen vergen moght
De kunst die niemand noch op Hofwijck heeft besocht,
Huys-breker, spaert uw' moeyt; ick kan se niet betaelen,
't Is sottelick gewaeght, daer niet en is te haelen:
En 't waer hier over kunst te vinden by der nacht
Den buyt dien ick 'er noyt by daegh en hebb gebracht.
De reiser sonder buyl singht midden in de bossen,
En weet, de roover heeft geen roer op hem te lossen;
De rijcke wandelaer magh schricken voor geweld;
De veilste Pasport is, een' borse sonder geld.
Mijn bedd waer stelens waerd: maer daer voor soud ick vechten,
En, die my niet en steelt, met twee vertrouwde knechten,
Kan qualick Meester zijn van dekens of matrass,
Daer op ick by der Nacht meer als by dage pass:
De rest en is geen waer om by den wegh te voeren;
Wie sou een' Schildery verduyst'ren voor de Boeren?
Daer is geen heelen aen, 't zijn vodden van beslagh,
By doncker ongesien, en lastigh by den dagh.

Digitized by Google

Peurt een mijn' keucken niet: ick weet 'er niets van waerde:
Mijn Bleck en Silverwerck, mijn' schotelen van aerde,
Mijn' linnen-kassen, kael, verwachten sonder schrick?
Wie tegens sulcken winst will tuyschen om een' strick:
Heel Hofwijck is geen proy om lijf of lid te wagen;
En died'er sich vergrijpt, sal 't op de leer beklagen,
Om yser, overtent, om lood, om niet met all,
Gelijck de Muys om 't speck, te treuren in de vall.
Soo valsch is 't nyterlick, en soo bedrieght schoon schijnen.
Mijn vollen inboel is niet waerdigh om te mijnen,
Als 't voor de Lapp-hoer quam: en die van buyten staet,
Meent dat een' leyen-dack beduydt een huys van Staet.
Och armen! niet van straet. 't zijn schraele leége wanden,
Daer Kluyver en Sté-boo niet wisten wat te panden,
Holl als des Meesters hoofd: ten naesten by een' Tonn,
Als daer de Keiser voor most wijcken uyt de Sonn.
Goe rust dan, grijpend volck; ick wacht te nacht geen' gasten.
Daer zijnd'er die ick wensch my mergen noen verrasten,
Min haelens ongefint dan brengens, dat 's gewiss;
Maer haelers metter minn, daer geen' wett tegen is;
Huys-dieven van mijn Kass en mijn' genegentheden,
Vijf Zielen wel gehuyst in onverlemde leden,
Vijf haelers op een' kerf die noyt van yser wordt,
Soo langh ick niet en vast en kom geen hemd te kort;
Vijf erven van mijn Erf, vijf Jcken, vijf Copijen
Van 't slechte Principael, dat sy, God lof, verby, en
Onendelick verby in waerde zijn gerseckt;
Vier knechtjens, die mijn' sorgh tot Mannen heeft gemaeckt,
Een Meisjen, tusschen moy en lijdelick van aensien,
Daer in sich Moeders deughd ontwijffelick laet aensien;
Vijf gasten, ongenoyt en altijd wellekom,
Die my doen wenschen dat den dagh van mergen kom':
Dit vriendelick gesinn onthael ick, sonder pruylen,
Van dat sy d' eenigheit, daer in ick soeck te schuylen,
Verstoonen met haer' jeughd, en roeren Hofwijck om,
En maken 't nauwer dan de straet van 't Achterom.

Daer

Digitized by Google

Daer zijn de gasten; flucks den Room-pot uyt den Polder,
De Boonen van den staeck, de Netten van den solder,
De Vijver in 't gewoel, de Snoecken in de Ly,
Jan Maertsen in de praem, en elck al even bly,
(Bly met de volle vanghst, die selden komt te missen
Van ongeroofde winst van ongekochte visschen),
De Peeren van den Boom, de Lijster uyt de strick,
Elck vrolicker als t' huys, elck besiger als ick:
Ick besiger als elck, op 't lichten van de Segen;
Wel segen in der daet, die segen brenght op segen,
Die stadigh en op nieuws een' volle Visch-merckt geeft,
En tusschen slibb en krooost van Water-schatten leeft.
Daer vley ick mijn gepeins en danck Gelnck en Reden,
Die my een' vette Wey tot water scheuren deden:
Tot water, om mijn' erf te rijsen met die stoff,
En houden 't winter-peil beneden Huys en Hof.
Wel was 't een soete dwangh en een gesegent moeten,
Daer door ick Hof en Huys ontsloegh van natte voeten,
En gaf mijn' Boomen vry te weiden in het hoogh,
Des Winters niet te natt, des Somers niet te droogh:
Soo diep en soo ondiep pass als sy moghten sincken,
En vinden spijs genoegh, en niet te veel te drincken;
En die dien overslagh verdoemden metter haest,
Staen d' uytkomst aen en sien, verwondert en verbaest,
En d' opkomst staet haer aen, en doet haer met my seggen,
Sulck water voor sulck' land, was geld op woecker leggen.
Danck hebb' de volle Vliet haer stadige gevaer,
Die 't onder-water-volck doet vlieden voor 't gevaer,
En in de ruyme stilt van Hofwijcks klaere broecken
De stille ruymte met sijns levens tochten soecken;
Van binnen veile vré, voor buytens wilde vreughd
Met ongerustigheit, die daerom niet en deught.
Onnoosel stomm geslacht, ghy komt u hier vermeiden
Gelijck de Land-heer doet: 't is Hoffwijck voor ons beiden,
Ick schuyl'er voor 't geraes, ghy duyckt'er voor 't getier;
Een insicht, een bescheid, een einde brenght ons hier:

Maer,

Digitized by Google

Maer, soo ghy spreken kost, hoe soudt ghy my beliegen,
Hoe soudt ghy in de Vliet 't Hofwijcker-hoofsch bedriegen
Ontdecken voor den mond van d' een en d'ander' sloot,
En roepen: „ Siet u voor, daer binnen woont de dood.
„ Het water iss'er koel in Vijver en in Grachten,
„ Maer heete Ketelen en Roosters slaen en wachten
„ Dry voeten van de vreughd, men speelt'er met het nett,
„ En die daer slaepen will smoort in 't gevierde bedd:
„ Men noodt'er ons te gast, maer om den Waerd te spijsen;
„ Dat 's Hofwijcks en dat 's Haeghs: lett op den raed der Wijsen,
„ En steeckt u in geen gat daer geen gat door en is: "
Die dat bevroeden kan is kloecker als een Vis.

Is 't niet vermaecks genoegh de Vissen te verrassen?
Hoort, Vreemdelingh, en spreekt genadigh van mijn' plassen?
Een Vijver is voll vreughde, alt waer hy Visseloos:
Lett op die Boomkens hier, lett ginder op die Roos,
En al wat om den boord van mijn' geçierde grachten
Hofwijcker Hof verrijckt met ongemeene prachten:
Een' Roose maeckter twee, vijf Boomkens zijnder tien,
Vijf op het water-vlack, vijf op het land gesien:

Indien ick niet en dool, dit Peerdje treckt noch stijver,
En 't is de tweede reis gewoeckert met mijn' vijver:
Twee huysen vóor een Huys, twee Eilanden voor een,
Is weeldrigh' Alchymy, of ick en kender geen'.

Goud-jagers-holl en doll, en spott niet met mijn' winsten;
Sy gaen voor d'uwe verr, of wegens' op, ten minsten;
Ghy meent een' dobb'le kans te nutten, en ick oock;
Ick teer op soliaduwen, en ghy verteert in roock:
Mijn' schaduwen staen vast, uw roock en kan maen vluchten,
Uw' zijn verdwijnende, mijn' stadige genuchten;
Uw' droomen kosten geld, de mijne niet een' duyt,
En dueren, dat ghy 't weet, al gaet de dagh-keers uyt:
De Nacht-keers volgt'er op en thoont my weer mijn' schatten,
Soo, datt'er een Narciss sóu poogen naer te vatten;
En 't waer den Jongelingh vergeven, als hy sagh
Al wat ick sie by nacht, en by den vollen dagh.

'k Sie

Digitized by Google

'k Sie boomen voet aen voet, 'k sie menschen met de voeten,
En sonder struyckelen, malkanderen ontmoeten,
'k Sie; of ick meen te sien, de weder-zy van 't Rond,
Als of ick in Japan, aen geen' zy Banda stond:
'k Sie schuyten kiel aen kiel, met averechtsche vrachten,
'k Sie hoeck en hengel-roe versien van dobb'le schachten,
'k Sie Swaenen dompelen, en boven 't water uyt,
'k Sie alle dingh noch eens; en even als 't geluyd,
Dat van de bergen stuytt en van de woeste wouden,
En van een' hollen Muer, voor soeter werd gehouden
Dan Trommel of Trompett, die 't doen doen wat het doet;
Soo zijn mijn' schaduwen, of schijnen noch soo soet,
Als 't schepsel dat haer baert, en schepselen doet schijnen.
't Is waer, sy gaen te niet; maer sien wy niet verdwijnen
Al wat de wereld draeght? en Kroonen en Gebied,
En sulcke schaduwen, vergaens' in 't ende niet?
Zijn alle dingen doot, is 't Vijvertje bevrosen?
Ick vraegh mijn' rappe jenghd of 't qualick was gekosen,
Wat waters voor wat gras, een' ry-baen voor een' wey?
De Schaetsen swegen 't niet, als 't anders niemand sey:
Die schetteren 't my toe, terwijl sy dusend quicken
In heen en weder-baen om Hofwijck henen stricken,
En doen my door 't gewoel van soo veel beenen sien,
Hoe wonderlick verscheelt het poogen van de li'en:
Hoe vele naer één witt door vele wegen trachten,
En elck door andere; hoe 't werren der gedachten
De wereld overkruyst: Kort om, waer uyt ontstaet
't Oneindigh vuyl Papier dat Kassen overlaedt,
Dat boecken swellen doet, daer solderen af stenen,
Die d'oude walgen doen, die kinderen beweenen,
Van kinds been af verbeent met schrick van weetenschapp;
Dat schrijven, segh ick, en dit kruysselingh geschrapp
Van Schaetsen slaen op een. De waerheit is te vinden
Door wegen recht en kort: wy soeckens' als de blinden;
En swieren gins en weer, en maken langh van kort;
Soo dat een rijs tot Boom, een blad tot Bladen wordt,

En

Digitized by Google

En bladen tot een Boeck, en Boecken, wilde wouden,
Daer wy den overlaſt ſoo wel af miſſen ſouden,
Als 't konſtigh ongeſont van ſpijs en overvloed
Die ons doet quijnen en den Apotheker voedt.
Hoe rijp is deſe text om bladen vol te preken!
Maer 't waer een ſott beſtaen het quaed met quaed te wreken,
Veel ſchrijven met veel klaps: mijn' Rijdertjens zijn moe;
Sy doen de Schaetſen af, en ick de Venſter toe.
Verheught u, Leſer-lief: 't is met my omgekomen;
Mijn' penn is afgedicht; vreeſt voor geen' langer droomen;
't Kan ſoo voor eens beſtaen, en nu ick, uyt gemaelt,
Naer ſchijn en ſchaduwen tot Schaets-ſpel ben gedaelt,
Soo wiſt ick lichtelick niet lijvighs meer te vinden
Daerom ick uw geduld aen 't mijne ſou verbinden.
Gevalt u, voor de moeyt, van 't kinder-mael te zijn;
Wy ſullen uw verdriet verdrincken in mijn' wijn;
Komt peiſt'ren in mijn' Hutt ('k ſal 't geen Kaſteel meer noemen,
Ick ben ſoo ſatt als ghy van rijmen en van roemen)
Als 't mael te maeghwaert is en 't laken van den diss,
Dan ſal ick u in 't kort doen ſien wat Hofwijck is,
En voeden noch uw oogh met lieffelicker dingen
Dan die ick my vermeet te ſeggen oft te ſingen:
Ten Ooſten met een Dorp dat geen gelijck en kent,
Ten Zuyden met een' Wey die tegen 't Veen belendt,
En duyſent Wandelaers met vier gekloofde voeten,
Die Hofwijck met den dagh beleefdelick begroeten,
En loeyen my 't bedd uyt, en roepen in haer' ſpraeck,
„Op, luyaert, uyt de Pluym, en ſchaemt u van den vaeck;
„Paſt op de Peerelen die in ons' eetſael flonck'ren,
„Eers' ons 't ſteil Sonnen-vier komt rooven en verdonck'ren;
„Daer komt de roover; in de vodden; 't is hoogh tijd;
„Of denckt, ghy zijt uw deel in ons ontbijten quijt."
Zuydweſtwaert Hoef aen Hoef, en Voorburghs Ambachtsheeren,
En Delft, haer' vaſte veſt, daer hondert Molens keeren,
En tuygen wat'er meels tot ſoo veel monden hoort,
Daer van men 't Straet-gerucht ſchier binnen Hofwijck hoort:

Dan

Digitized by Google

Dan Rijſwijck, 't ſchoone Vleck, dat Princen kon bekoren:
Ter Weſtelicker Sonn den lieven Haeghſchen Toren,
En, over 't Broecker hoy, der Graven hooge Woud,
En voorts de witte wall van 't Scheveninger Sout.
Kieſt venſter en geſicht; en weet'er af te ſeggen,
Dit keur ick voor het ſchoonſt, dit ſoud ick lieſſt verleggen;
Soo weet ghy meer als ick, die noch een weerhaen ben,
En twijffel waer ick beſt mijn' oogen henen wenn.
Verveelt u 't uytſien, keert; met inſien ſal ick 't ſoeten,
En doen u in een Kas van Boeren-boeckjens wroeten,
Van Boecken uyt de Stadt, van wijsheit in 't Latijn,
Of in ſijn Moeder, Grieckſch, of, dat nu Talen zijn,
Parijs-werck, en nieuw Roomſch, of in de ronde lett'ren
Van 't prachtige Madridſch, of in het Engelſch quett'ren,
De Tael van alle Tael, die nergens t'huys en hoort,
En all om boortigh is; of die m' in Holland hoort;
Of in beſaeit papier met letteren en noten
Van over Zee gebracht, of in mijn' vorm gegoten;
In Véelen, ſoo ghy 't ſoeckt, in Luyten, ſoo 't u luſt:
„ Tot dat ghy bidden ſult, ey, gunt mijn' ſinnen ruſt;
„ 'k Ben Hofwijck ſatt geſien, geleſen, en gegeten;
„ En wend het naer den Haegh: all wilt ghy hem vergeten,
„ 't Is oock een ſoet verblijf, ſpijt Hofwijck en ſijn' Heer:"
Ja (ſegh ick ſuchtende) maer was 't voor deſen meer.
Soo ſcheid ik van mijn' vriend, ſoo breeckt hy uyt mijn' banden,
Soo treed ick uyt mijn Touw, ſoo raeckt ghy uyt mijn' handen,
Moe Leſer, dien ick flus voor d' eerſte groete gaf,
Nu voor de leſte geef, De groote Webb is af.

Einde des ſeſten Boecks.

Digitized by Google

I N H O U D

VAN HET EERSTE DEEL.

1. BOECK. BIBEL-STOF EN GODS-DIENST. . . . . Bl. 1.

2. ——— KOSTELICK MAL EN VOOR-HOUT. . . . . — 72.

3. ——— ZEDE-PRINTEN EN STEDE-STEMMEN. . . — 123.

4. ——— DAGH-WERCK. . . . . — 191.

5. ——— OOGEN-TROOST. . . . . — 257.

6. ——— HOFWYCK. . . . . — 287.

A. 2923

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google